Kari Hotakainen

Apkasų kelias

UDK 894.541-3
Ho-314

Kari Hotakainen and WSOY
the original title „Juoksuhaudantie“
First published by WSOY in
2002, Helsinki, Finland, 2002

Knygos vertimą parėmė Suomijos
Literatūros Informacijos Centras
(FILI).

ISBN 978-5-415-02028-7

© Kari Hotakainen, 2002
© Vertimas į lietuvių kalbą
Aurelijus Briedis, 2008
© Leidykla VAGA, 2008

Romanas

Iš suomių kalbos vertė
Aurelijus Briedis

Kari Hotakainen

Apkasų kelias

Vilnius 2008

I dalis

PAMATAI IR DRENAŽAS

Matis

Rugpjūčio popietė. Sėdžiu sūpynėse po kiemo obelimis ir basomis kojomis trinu veją. Tuojau jos išlips iš automobilio ir eisime kaitintis į jau šylančią sauną. Bet pirmiausia pavalgydinsiu tą, kuris man atidavė viską, ką turėjo.

Aukštame berže gieda paukštis – bet koks gi? Nors visą dieną klausiausi smarkaus rėkimo mano širdžiai neįprastu ritmu, dabar vis tiek negaliu atpažinti to, kuris savo dainomis kažką bando pranešti. Šiltas vėjelis įsisuka į beržą ir nuneša paukštį. Iškeliu rankas aukštyn, atplėšiu kojas nuo žemės, sūpynės juda nuo lengvų mano judesių. Darosi silpna. Dienos darbai taip mane išsekino, kad stojantis pasirodė, jog veja akimirką subangavo.

Nesu niekam skolingas nė cento. Skolingas tik pasiaiškinimą.

Viskas prasidėjo prieš pusę metų, kai praradau savo žmoną ir dukrą. Nežinojau, kaip jas susigrąžinti. Aišku buvo tik tai, jog vien žodžiais nieko nepavyks pasiekti.

Jos išvyko balandžio pradžioje, tamsų penktadienio vakarą, mūsiškiams žaidžiant su Švedija. Helminenas gavo ritulį ties vidurio linija, atliko keletą klaidinamų judesių ir perdavė Karalahčiui, kurio stipriai ir netikėtai smūgiuotas ritulys atsitrenkė į vartų virpstą. Keikdamasis pašokau. Mūsiškiams turint kiekybinę persvarą Helena

buvo jau aprengusi Sinę ir stovėjo prieangyje. Nespėjau nė krustelėti, kai ji atidarė duris ir palinkėjo man lėtai sudegti pragare.

Išbėgau paskui jas. Sirka buvo privažiavusi prie pat durų, ir Helena, laikydama Sinę glėbyje, nėrė ant galinės sėdynės. Įsikabinau į galinių durų rankeną, bet, automobiliui padidinus greitį, turėjau jas paleisti. Parkritau į purvą ir beliko akimis nulydėti raudonas galines automobilio šviesas.

Grįžus komentatorius pranešė, kad per pertrauką tarp kėlinių bus transliuojamas generolo Adolfo Ehrnroto sveikinimas Suomijos rinktinei. Generolas sėdėjo fotelyje ir kretėdamas vapėjo apie tėvynės nepriklausomybės svarbą bei ragino vyrus garbingai žaisti iki pat mačo pabaigos. Buvau palikęs kibirą virtuvėje, todėl privėmiau ant šviesaus kilimo. Dviem stiklinėmis vandens man pavyko išplauti generolą iš savo burnos.

Paskambinau į Sirkos mobilųjį telefoną, bet jis buvo išjungtas. Pabandžiau skambinti jai į namus. Atsiliepė autoatsakiklis. Palikau žinutę: „Čia Matis. Tai buvo nesusipratimas. Grįžkite namo. Juk nėra nieko nepataisomo."

Sėdėjau prie telefono ir laukiau. Buvau tikras, kad ji tuoj paskambins ir pažadės būsianti čia su Sine po penkiolikos minučių.

Po trijų dienų gavau laišką, kuriame buvo apibūdintos mano charakterio savybės bei teisinės viso šio reikalo detalės. Helena rašė norinti skirtis ir galinti palaukti, kol po skyrybų praeis pusė metų – laikotarpis, per kurį pora gali apmąstyti savo sprendimą, ir skyrybos dar neregistruojamos oficialiai. Jos nuomone, tai būsiantis visai logiškas ir pagrįstas sprendimas.

Išėjęs į balkoną prisidegiau cigaretę. Uždegiau ir laišką.

Per kitas dvi paras liūdesys ir pyktis vis stiprėjo, kvėpavimas trūkčiojo, diegė krūtinę, keletą kartų ištiko keisti svaigulio priepuoliai, drebėjau lyg drugio krečiamas ir šokinėjau per miegus. Nuo pat ankstyvo ryto stovėdavau balkone apžiūrinėdamas savo kumščius: kieno gi šita kaulėta plaštaka?

Vienas šitos rankos smūgis Helenai tapo pagrindine skyrybų priežastimi.

Vienas.

O juk pati Helena, pykčiu aptemdydama man akis, iškrėtė seną, nuo pat žmonijos pradžios žinomą triuką: sudavė žodžiais, kad aš suduočiau ranka. Žinoma, juk teismai ir socialiniai darbuo-

tojai nedelsdami nutiesia raudoną kilimą tam, kuris turi mėlynę po akimi.

Iki smūgio dariau šeimos labui viską, ką galėjau. Man atrodė, kad viską. Jai, žinoma, atrodė, kad nieko.

Su viskuo sutikdavau, buvau atviras, supratingas ir pasirengęs kompromisams. Sutikau netgi užsirašyti į šeimos terapijos kursus, kurių jau priviso turbūt ne mažiau negu vandens pramogų parkų. Tuo metu, kai trindavausi namie klausydamasis roko, kaip grybai po lietaus dygo ištisi terapeutų ir psichologų batalionai, pasirengę rūpintis krizių ištiktomis poromis.

Tiesa, savaitę apgailestavau, kad sutikau eiti į tuos kursus, bet nutaisęs ramią veido išraišką vis dėlto įėjau į kabinetą ir atsisėdau į geltoną kėdę.

Deja, nesuvaldžiau nervų. Negalėjau pakęsti gailestingai žvelgiančio terapeuto, viską suprantančio pūkuota barzda apžėlusio avino. Ilgai trunkančius santykius jis palygino su kelione per dykumą ir manė, kad mes esame tarsi be kompaso ant smėlio kopos užlipę keleiviai. Krizė yra galimybė atgaivinti santykius, pasakė pūkuota barzda ir ragino mus atsisėsti ant smėlio atsipūsti. Tada aš išpyliau tirpią kavą ant jo popierių rėkdamas, jog nežinojau, kad čia teikiama pagalba silpnapročių šeimoms. Pūkuotabarzdis visai neišsigando ir dėkodamas man už tai, jog pareiškiau savo nuomonę, išvalė tirščius. Tačiau, kai nedelsdamas nuverčiau ir skaidrių demonstravimo aparatą, jis iškart parodė man duris.

Keletą dienų pratūnojus namie mane ištiko vienas iš kartais pasitaikančių energijos protrūkių. Kruopščiai sutvarkiau butą, sudėjau minkštus žaislus ant lovos ir išliuobiau kampus taip gerai, kaip tik mokėjau. Iš pradžių maniau, kad Helena norėjo tik parodyti nelengvo savo charakterio epicentrą, bet galiausiai teko priprasti prie minties, kad jau nebesame kartu.

Dienos slinko niūriai, neatsimenu jokių atskirų jų akimirkų. Buvau paliktas. Matydamas kieme mamą su vaiku įsivaizduodavau, kad tai – mano žmona ir vaikas. Nedelsdamas išjungdavau visas laidas apie vaikų darželius. Visos rudaplaukės moterys iš drabužių reklamų buvo kaip du vandens lašai panašios į Heleną.

Baisiausia buvo žiūrėti į Sinės žaislus. Jų buvo pilni namai ir kiekvienas iš jų vėrė mane žudiko žvilgsniu. Surinkau juos visus į didžiulę kartoninę dėžę ir įgrūdau į drabužių spintą. Ant spintelės

likusią lėkštutę su meškiuko paveikslėliu šveičiau į šiukšlių kibirą, lyg ji būtų pilnutėlė nuodų.

Vieną dieną Helena paskambino ir pranešė, jog negalėsiu prie jos prisiartinti arčiau, negu nustatys teismas. Žinojau, kad tai neįmanoma, bet vis dėlto susinervinau ir numečiau ragelį.

Parašiau Helenai laišką. Iš visų jėgų stengiausi rašyti ramiai ir taikiai. Paprašiau, kad leistų kuo greičiau susitikti su Sine. Helena sutiko, tačiau nė nemanė atsisakyti minties skirtis.

Helena atvedė mergaitę prie prekybos centro ir leido jai bėgti pas mane. Spausdamas Sinę glėbyje stengiausi sulaikyti ašaras. Sinė glostė man plaukus ir klausė, kur aš visą laiką buvau. Namie. Bet ne mūsų namuose. Mūsų namai dabar yra pas mamos draugę. Greitai jūs grįšite į tikruosius namus. Mama sako, kad negrįšime. Mama juokauja. Nejuokauja. Noriu ledų. Gausi namie. Tikruosiuose namuose. Namuose.

Pirmadienio rytą nuvežiau Sinę atgal. Helena buvo liepusi pristatyti Sinę į tą pačią vietą prie prekybos centro. Pristatyti. Kaip ji gali taip kalbėti? Apkabinau Sinę ir pasakiau, kad kitą kartą abu važiuosime suktis ant Linanmekio parko karuselių. Ant medinio arkliuko nugaros. Tos, kuri sukasi. Taigi. Ir ant žirafos. Sutarta. Vėjas taršė šviesius pas motiną bėgančios Sinės plaukus, Helena griebė mergaitę į glėbį ir nuplaukė per žmonių jūrą.

Per keletą kitų dienų taip pailginau savo kasdienį bėgiojimo maršrutą, jog bėgau nebe raumenimis, bet vien valia. Po treniruočių stovėdamas duše net neprisimindavau vietų, pro kurias bėgau. Atrodė, lyg kojos būtų palikusios mane namie ir visą kelią lėkusios vienos.

Vieną sekmadienio pavakarę bėgiodamas nuklydau nuo savo maršruto ir atsidūriau dviejų siaurų gatvelių sankryžoje, nuosavų namų rajono viduryje. Atsirėmiau rankomis į kelius ir jutau srūvantį prakaitą.

Atgavęs kvapą apsidairiau.

Iš pradžių aplink mačiau tik žalumą.

Gudobelių gyvatvorės, obelys, alyvų krūmai, beržai, pušys, drebulės, sodinukai. Pro visą šią žalumą šmėžavo senų namų sienos, skliautai, verandos, durys, langai ir nuožulnūs stogai. Prisimerkiau, nes pačiame dangaus viduryje įsitaisiusi saulė spigino tiesiai į akis. Per saulės spindulius ir lapų žalumyną pamačiau susimąsčiusio, su

darbinėmis pirštinėmis veją ravinčio vyro figūrą; kitoje vešlios eglių gyvatvorės pusėje jo kaimynas stūmė garsiai burzgiančią žoliapjovę. Kažkur toliau girdėjosi vaikų klykimas ir juokas.

Paėjau gatvele į priekį.

Pro tvoros plyšį sušmėžavo įrudusi oda. Sustojau.

Per žalią kiemą lingavo moteris, nešdamasi žurnalą apie interjero dizainą ir taurę baltojo vyno. Ji atsisėdo į krėslą, pastatė taurę ant apvalaus stalelio ir pradėjo skaityti storą blizgantį žurnalą. Retkarčiais ji pakeldavo akis ir pažiūrėdavo į saulę taip, lyg ši būtų sukurta jai vienintelei šviesti ir šildyti. Savo ilgas kojas moteris judino tarsi brangenybes: lėtai permesdama jas nuo vienos ant kitos, bandė surasti geriausią įmanomą padėtį. Jos kojos atrodė lyg išaugusios po krūtine ir neturinčios pabaigos.

Griovyje, visai gudobelių gyvatvorės pašonėje, gulėjo didelis akmuo. Atsisėdau ant jo ir per tvoros plyšį toliau stebėjau moterį. Ji užvertė žurnalą ir primerkė akis. Pasigirdo šlamesys. Įsitaisiau patogiau ir pamačiau moters link su sandalais šlepsintį apkūnų vyriškį šviesiai rudais šortais ir berankoviais marškinėliais. Jis sustojo prie moters, pabučiavo jai į kaktą ir atsisėdo į šalia stovintį krėslą. Medžiaga bemaž plyšo nuo šito banginio svorio. Taip jie ir sėdėjo žinodami, kad turi saulę ir vienas kitą.

Atsisėdau dar patogiau ir praskleidžiau šakas, kad matyčiau visą kiemą. Dvi senos obelys, uogų krūmai, dekoratyvinės eglutės. Veja buvo tik nupjauta, kur ne kur matėsi likusių žolės kuokštų.

Tada pamačiau jį.

Jis stovėjo kiemo gale. Senas medinis raudonas namas.

Nežinau, kas man atsitiko, bet tą akimirką širdyje viskas tarsi nurimo ir grįžo į savo vietas. Arba dar labiau susijaukė.

UŽSINORĖJAU tokio namo.

Staiga mane apėmė baimė ir nusipurtęs pakilau nuo akmens. Saulė svilino nepridengtą galvą. Pamaniau, kad taip keistai jaučiuosi dėl skysčių trūkumo. Nusprendžiau eiti, kad nusikratyčiau to jausmo.

Nužingsniavau porą šimtų metrų nuo raudonojo namo ir permąsčiau reikalą.

Visą gyvenimą gyvenau daugiaaukščiuose ir mėgau juos dėl paprastumo ir dėl to, kad niekuo nereikėdavo rūpintis pačiam. Buvau skaitęs ir apie nuosavus namus, bet tie straipsniai neįžiebdavo jokios kibirkšties, kuri būtų vertusi bent jau pagalvoti apie tokią galimybę. Atvirkščiai, su siaubu galvodavau apie remontų bei šildymo išlaidas ir kiaurus vamzdžius.

Bėgau namo tikėdamasis, kad devintas prakaitas nuplaus nuo smegenų žolę, moterį, vyrą ir jų raudonąjį namą. Išsimaudęs duše išėjau į balkoną parūkyti ir toliau akyse mačiau tą raudonąjį namą.

Kas tai buvo? Tikrai ne svajonė.

Juk svajonė yra šiltas jausmas, apie kurį kalbama ramiai, mėgaujantis pašnekovo reakcija. Svajonę turi ir ją mielai prisimena kiekviena pora, nors ir žinodama, kad tai bus įmanoma įgyvendinti nebent tada, kai užaugs vaikai.

Žinojau, kad vaikams sumigus tūkstančiuose daugiaaukščių svajojama apie mažą nuosavą namelį miesto pakraštyje: vartomi skelbimai, skaičiuojama ir dūsaujama, o sekmadieniais einama apžiūrėti parduodamų namų.

Bet kaipgi visa tai susiję su manimi?

Juk ši svajonė buvo visai ne mano, o Helenos.

Staiga viską puikiai prisiminiau.

Kaip Helena degančiomis akimis pasakodavo apie draugų namus, kiemus ir terasas. Kaip mielai ji prisimindavo gražias detales, rūsius ir interjerą. Ir kaip ji mėgo rajoną, kuriame stovėjo raudonasis namas. Prisiminiau, kad nenorėdavau klausytis tokių jos kalbų ir pavargęs nuo namų ruošos krisdavau ant sofos ir užsnūsdavau. Ne vieną savaitgalį Helena prašė mane su ja ten pasivaikščioti, bet aš visada susigalvodavau įdomesnės veiklos.

Ji norėjo to namo.

Aš norėjau susigrąžinti Heleną su Sine.

Pradėjau ruoštis.

Sunki mano gyvenimo situacija vis dėlto turėjo ir gerąją pusę. Gyvendamas be Helenos ir Sinės galėjau visas jėgas skirti tik šiam reikalui: gyvenant vienam įmanoma greičiau užsidirbti nuosavam namui.

Nieko neišmaniau apie namus, tačiau žinojau, kad vilties kibirkštėlę uždegęs raudonasis namas buvo senas vadinamasis karo veterano namas, pastatytas tuoj po karo, o vėliau prie jo dar buvo pristatytas priestatas. Atsitiktinumas ar ne, bet aš pats buvau namų fronto kareivis, kovos už moterų laisvę veteranas.

Kitaip sakant, priklausiau grupei vyrų, kurių pagrindinė užduotis buvo rūpintis namais ir išvaduoti moteris nuo buities darbų. Pripažįstu tai visiškai ramiai, nes niekada nedalyvavau kare tarp abiejų lyčių.

Namų fronto kareiviai rūpinasi namų ruoša ir supranta savo moteris. Gyvendamas santuokoje su Helena dariau viską, ko nedarydavo mano tėvas. Skalbiau, gaminau valgį, tvarkiau butą, nevaržiau jos laisvės ir rūpinausi šeimos visuomenine padėtimi. Ištisas valandas klausydavausi jos skundų dėl problemų darbe bei kalbų apie dvasinius išgyvenimus ir viltis sulaukti daugiau mano švelnumo. Įgyvendindavau grandiozinius planus, kurių tikslas buvo išlaisvinti po darbų pavargusią Heleną nuo viryklės ir nepaliaujamai rūpintis maisto atsargomis.

Kasdien dirbdamas tuos pačius darbus pamažu iš mokinio tapau meistru. Išmokau pasilenkti su storuliuke Sine ant rankų. Mano

ausys priprato prie puodų tarškėjimo ir centrinė nervų sistema nebereaguodavo net į garsesnį riksmą. Kiekvieną vakarą skaitydavau Sinei pasakas. Ketverius metus, vidutiniškai po keturis puslapius per vakarą. Iš viso apie 1500 puslapių. Kiek dar puslapių Ančiuko Donaldo ir kitų naminių paukščių nuotykių, tegul suskaičiuoja kas nors kitas.

Ištvėriau ir tada, kai Helena išvykdavo į komandiruotes. Netgi tada, kai ją kankindavo migrena. Tokiais atvejais ruošdavau maistą keletui dienų, plaudavau indus, maitindavau šeimą ir tvarkydavau visus kitus reikalus – netgi šaltoms terapeuto akims prisiekiau, jog vìsa tai darydavau nesiskųsdamas.

Pasimylėjus išklausydavau, suprasdavau, glostydavau ir glamonėdavau, nors niekas šitų dalykų manęs nemokė. Susidūręs su pirmosiomis karo dėl moterų laisvės audromis ir siaubu buvau visiškai žalias. Atsimenu, kaip svaiginamoje tamsoje žiūrėdavau į juodą trikampėlį būdamas tikras, jog ten patekęs niekada nebeištrūksiu lauk.

Vis dėlto ištrūkdavau. Išmokti sekso paslapčių man buvo sunkiau, negu sunešioti geležines klumpes; mokiausi labai lėtai ir pamažu. Sugebėjau įveikti savo baimes ir drovumą, tačiau vidinė įtampa trukdydavo patirti maksimalų malonumą. Tačiau tingi Helenos šypsena man buvo toks didelis užmokestis už vargą, jog toliau tęsdavau savo darbą, tarsi naujas žemes apgyvendinantis kolonistas.

Per dešimt metų suėmiau į savo rankas visus keturis namų kampus. Ir labai įsižeidžiau, kai ledo ritulio rinktinės kapitonas Timas Jutila pasigyrė viską atliekąs idealiai. Nesuprantu, kaip šitie žodžiai galėjo išsprūsti iš burnos tam, kuris gauna dienpinigius, gyvena užsienio viešbučiuose ir rūpinasi vieninteliu dalyku – kartu su kitais pienburniais laiku nukakti į areną ir palakstyti paskui mažą apvalų gumos gabalą. O aš rūpinausi maistu, vaiko auklėjimu, moterimi ir savo darbo vietos atmosfera.

Dariau viską, ką galėjau, o kartais ir dar daugiau. Dėl perdėto mandagumo ir noro viską atlikti idealiai užsikroviau nemažą psichologinę naštą. Helena tai pastebėjo ir pasiūlė man susirasti draugų, su kuriais galėčiau apie tai pasikalbėti. Žinoma, galiausiai taip perpykau dėl kvailų nuolatinių jos pasiūlymų, jog mūsų santykių laivas nevaldomas ėmė suptis ant barnių ir susitaikymų bangų.

Galiausiai įklimpome į ilgą pozicinį karą. Aš tylėdamas gulėdavau ant sofos svetainėje, o ji žliumbdavo tualete ant grindų.

Pozicinis karas baigėsi lygiosiomis. Pabūklų griausmas nuslopo, aplink mėtėsi į gabalus susprogdintos eglės, iš pelkių rūko dūmai. Tačiau fronto tyla buvo apgaulinga. Kariaujančios pusės piktai žiūrėjo viena į kitą, pakeldavo audrą dėl pusės žodžio, laukė lemiamo žingsnio.

Jį žengė Helena.

Ji pasakytų, kad aš.

Nes trenkiau jai.

Bet kas dėl to kaltas?

Ji.

Tegul ji nedrįsta manęs kaltinti po visko, ką padariau jos ir mūsų šeimos labui.

Kiek atsimenu, ji mane išvadino savigarbos neturinčiu bailiu virėjūkščiu, kuris sugeba tik trintis po namus ir sėti niekam nereikalingos savo nuomonės sėklas. Išlįsk nors kartą iš šitos landynės ir pabendrauk su tikrais vyrais! Eik dėl ko nors pakovoti!

Būtų ta burna ir dar daugiau išrėkusi, bet užteko ir to. Norėjau vožti jai tiesiai į burną, bet nepataikiau. Trenkiau tarp smilkinio ir skruosto, Helena susverdėjo, atsitrenkė galva į spintos kraštą ir pargriuvo ant grindų.

Tas smūgis visai sujaukė man protą. Buvau ne mušeika generolas, o tik vieną kartą suklydęs eilinis. Ranka susigniaužė į kumštį per šimtąją sekundės dalį ir sprogo tarsi petarda. Nebuvau pratęs demonstruoti jėgos, todėl smūgis buvo nestiprus ir netikslus. Toks pats, lyg būčiau plaštaka netyčia užkliudęs skruostą.

O, kad ji būtų trenkusi atgal. O, kad, užuot trenkęs, būčiau leidęs jai toliau mane keikti. Kad būčiau nekreipęs dėmesio į jos akyse degančius juodus taškelius. Jeigu būčiau.

Sėdint vienam tuščiame bute pavojinga svarstyti kas būtų, jeigu būtų.

Ar jausmus galima reikšti bet kokiais būdais? Sunku pasakyti.

Pripažįstu, kad nebūtų reikėję rėkti ir muštis, bet, jei esi pratęs audringai reikšti savo nuomonę, gali atsitikti visko. Tačiau ji, užuot klausiusi mano pasiaiškinimo, užsidarė su Sine miegamajame.

Mano amžiaus vyrui svarbu sugebėti išsakyti tai, kas guli ant širdies, todėl atrodė neteisinga galvoti, jog ji ir socialiniai darbuotojai turi skaitiklį, kuriuo galima tiksliai nustatyti, kur yra įmanoma jausmų reiškimo riba ir kada ji peržengiama.

Buvau pasirengęs paliauboms, bet ji nesuteikė naujos galimybės. Išsikrausčiusi iš namų ji tuoj pat nulėkė į policiją parodyti rando ant kaktos. Telefonu pranešė, kad man lieka teisė į turtą, o jai – į vaiką. Suspaudžiau saujoje ragelį taip, kad jis net sutraškėjo.

Manęs visai neguodė faktas, kad 1988 metais atnaujinus įstatymą, skyrybos tapo baisiai populiarios. Pagal naująją tvarką nuo skyrybų praėjus pusei metų galima imti ir vėl susitaikyti. Pokario metais išsiskyrė lygiai 3 500 šeimų, 1985 metais – jau 9 000, o 1995 metais – daugiau kaip 14 000.

Šalies ekonominio pakilimo laikais aštuntojo dešimtmečio pabaigoje ir net ekonominės krizės metu devintojo dešimtečio pradžioje skyrybos tapo įprastu dalyku, kurį saugojo įstatymų siena, garantavusi, jog besiskirianti pora nebus visuomenės paniekinta ir užmėtyta akmenimis. Man buvo baisu pagalvoti, jog ir pats tapsiu šitos šlykščios statistikos dalele.

Statistika tėra vien sausi skaičiai, atgyjantys tik tada, kai vienu iš jų tampa ir tavo gyvenimas. Norėdamas gauti tikslų skaičių turi skaičiuoti širdimi, o ne skaičiavimo mašinėle.

14 000 skyrybų iš tiesų reiškia 28 000 skyrybų, nes po kiekvienų skyrybų lieka dvi susprogusios granatos, be to, dar ir vienas ar keli jų vaikai. Turint galvoje, jog tradicinėje suomių šeimoje auga maždaug du vaikai, skyrybų statistiką galima papildyti dar dviem žmogučiais. Tad skyrybos paliečia iš viso keturis žmones. Ir tai toli gražu ne viskas. Be jų, skyrybų procese dalyvauja ir artimieji, teisėjai, socialiniai darbuotojai, policijos pareigūnai ir psichologai – dviejų kambarių bute per akimirką priimtas sprendimas skirtis išjudina visą namą.

Statistikos nagrinėjimas negalėjo man padėti susigrąžinti Helenos ir Sinės.

Visus iš Statistikos centro gautus duomenis padegiau ir šveičiau į kriauklę. Degančio popieriaus dūmai lėtai užpildė virtuvę ir kažkuo priminė Helenos tėvų vasarnamį ant Peijenės ežero kranto.

Tą vasarą, kai Sinei tebuvo treji metukai, tame vasarnamyje mes praleidome keletą savaičių. Atsimenu, kaip einant ežero kranto link Sinė paklausė, kur visas vanduo dingsta žiemą. Jis lieka po ledu. Ką jis ten veikia. Laukia. Ko jis laukia. Laukia, kol žiema baigsis ir ištirps ledas. O dabar jis gyvena be jokių rūpesčių. Taip. O kur žuvys dingsta. Kada. Žiemą. Ir jos būna po ledu. Ką jos ten veikia. Laukia vasaros. Visi laukia vasaros. Taip, visi.

NUSPRENDŽIAU įsigyti namą.

Iki šiol mano gyvenimas bėgo kovojant už moterų laisvę, o dabar turėjau išlįsti iš apkaso ir ištirti, kas dedasi už namų fronto linijos.

Buvau pripratęs, kad gyvenime absoliučiai viskas keičiasi: ir darbo vietos, ir paskolų procentai, ir butų kainos. Viskas supasi ir linguoja – ir žemė po kojomis, ir paukščiai dangaus mėlynėje. Nuolat krausčiausi iš buto į butą, dabartinė darbovietė buvo jau aštunta. O dabar vėl laukė naujas išbandymas ir šį kartą jam buvau visiškai nepasiruošęs.

Man niekada nesisekdavo dirbti vyriškų darbų. Pavydžiai klausydavausi tų, kurie patenkinti šnekučiuodavosi apie grąžtus ir reples. Praktiški vyrai man buvo keisti kombinezonais vilkintys padarai, kurie netikėtai išdygdavo šalia sugedusių technikos stebuklų, šypsodamiesi juos sutaisydavo ir tuoj pat lėkdavo į degalinę išgerti kavos. Žiūrėdavau į juos taip, kaip žiūrima į protu nepaaiškinamus gamtos reiškinius.

Svarsčiau, kas galėtų man padėti.

Ta karo veteranų karta, kuri pati statėsi sau namus ir kurios garbei tie namai buvo pavadinti, šiuo metu srėbė uogų kisielių senelių namuose. Nė vienas iš jų negalėjo man padėti dar ir dėl to, kad nė už ką nebūčiau meldęs jų pagalbos.

Jų gyvenimai prabėgo kovojant už mano tėvynę. Iš jų paveldėjome vieno žodžio sakinius ir išmokome bijoti moterų.

Tačiau jie manęs neišmokė nieko, ką būtų įmanoma pritaikyti namų ruošoje. Jie nė karto nekeitė savo kūdikiams sauskelnių ir nevirė makaronų, jau nekalbant apie tai, kad dirbdami niekada po pažastimi nesitampė ausies uždegimu sergančio vaiko. Jie iškovojo tėvynei nepriklausomybę, tačiau rūpintis moterų nepriklausomybe ir namais teko mano kartai.

Aš negalėjau tikėtis, kad jie supras mane ir mano kartą. Galų gale, niekada šito ir neprašiau. Pirmieji karo veteranai tvirtino, kad mūsų gyvenimas yra lengvas. Jie grįžo iš fronto praradę sveiką protą ir negalėjo suvokti, kaip po karo gimę pienburniai drįsta kalbėti apie sunkumus. Jei kaimo centre stovi veikianti mokykla, o namie veikia centrinis šildymas ir nieko negirdėti apie galimą artilerijos antpuolį, tai ir nėra dėl ko jaudintis.

Pagalvojau apie tokius kaip aš, savo ginklo brolius.

Pasidarė liūdna.

Beveik visi buvo išsiskyrę su žmonomis ir išsikraustę į kitus miestus. Kai kurie buvo taip palaužti skyrybų, jog net nepagalvodavau pasiteirauti, kaip jiems sekasi. Jei jiems paskambinčiau, tai tik pažadinčiau šiurpius prisiminimus, kuriuos jiems galbūt jau pasisekė primiršti. Būčiau jiems pasiuntinukas su liūdnomis žiniomis iš fronto.

Galvojau apie savo kolegas, bet neprisiminiau nė vieno, kuris būtų bandęs susigrąžinti šeimą nupirkdamas namą. Prisiminiau vieną, kuris, norėdamas susitaikyti su žmona, įrengė sauną. Tai pamačiusi jo žmona tik pasijuokė iš plytelių spalvos ir vis tiek pas jį nebegrįžo.

Tėvo nenorėjau trukdyti, nes jam reikėtų papasakoti visą priešistorę ir garantuotai būčiau supažindintas su jo požiūriu į šiuolaikinį gyvenimo būdą.

Prisiminiau giminaičius. Mano dėdė buvo medkirtys, bet jau seniai su juo nebuvau bendravęs ir nenorėjau nei iš šio, nei iš to prašyti jo pagalbos tokiame reikale, kurio jis ne tik nesuprastų, bet tikriausiai ir išsigąstų.

Viską turėjau sutvarkyti vienas. Kaip ir anksčiau.

Niekada iš nieko nebuvau sulaukęs pagalbos. Anksčiau dėl to nesijaudinau, tačiau dabar buvo skaudu. Pasijutau tarsi peršautas, kai

supratau, kad joks visuomeninis judėjimas niekada nepadėjo karo, kuriame dalyvavau, veteranams.

Kita vertus, tai buvo mano ir tokių kaip aš klaida.

Užuot žiūrėję tiesai į akis, krisdavome ant žemės ir išsikasdavome tokius gilius apkasus, kad iš toliau nieku gyvu nebūtų įmanoma įžiūrėti mūsų kariuomenės. Kariaudami nepalaikėme ryšio vieni su kitais. Kovėmės nežinodami vieni apie kitus. Norėdami ką nors pakeisti, turėjome bent jau balsuoti už tuos pačius politikus, tačiau ir čia nesilaikėme jokios tvarkos.

Toks mūsų elgesys buvo suprantamas. Visa tauta penkiasdešimt metų gydė ankstesnio karo dalyvių žaizdas, todėl mes, centrinio šildymo lepinami vaikinai, negalėjome nė cyptelėti dėl savo bėdų. Be to, tarp mūsų ir karo veteranų įsiterpė dar viena karta, kuri taip spigiai klykė apie seksualinę revoliuciją, kad veteranai nuo jos išsigelbėdavo tik pasislėpę po kailinėmis kepurėmis.

Kiekviena karta turi sulaukti savo eilės.

Kurios niekada nesulauksi.

Jei pats nebūsi ryžtingas.

Kiekviena karta?

Kokia dar, po velnių, karta?

Niekada nemaniau, kad galėčiau kam nors atstovauti. O juo labiau visai kartai. Atstovavau tik pats sau ir kitiems namų fronto kareiviams, apie kuriuos ne tik niekas nežino, bet niekada ir nesužinos iš jokių statistikos suvestinių.

DŽONIS ROTENAS yra pusprotis.

„Nežinau, ko noriu, bet žinau, kaip tai gauti."

Taip jis dainavo tada, kai ir jis, ir aš buvome jauni. Klausydamasis jo dainų, kadaise dainuodavau ir pats.

Tačiau tikrovė yra kitokia: žinau, ko noriu, bet nežinau, kaip tai gauti.

Visą praėjusią naktį skaičiavau, kiek kainuotų nuosavas namas. Toks namas mūsų rajone kainuoja apie 1,3 milijono. Pardavęs butą gal ir gaučiau apie 70 000 markių, likusią dalį pasiskolinčiau iš banko.

Paskolą reikėtų grąžinti iki 2029 metų liepos keturioliktos.

Kiekvieną mėnesį tektų bankui sumokėti po 7900 markių. Be to, prisidėtų ir mokesčiai už komunalines paslaugas. Algos gaučiau 9800 markių, įskaitant ir pajamas už visus įmanomus papildomus darbus. Paviršutiniškai tariant, tūkstantis markių per mėnesį pragyvenimui. Tūkstantis markių, trisdešimt dienų. Trisdešimt trys markės per dieną.

Maitinsiuosi žirnių sriuba iš pakelių. Besibaigiančio galiojimo kepenine dešra. Koše. Spagečiais su pomidorų padažu ir pigiausiu riebaluotu tunu. Pasenusia duona iš „Alepos" parduotuvių. Kartą per dieną kavos be pieno. Jokių naujų drabužių, net žieminės kepurės,

net jeigu senoji su užrašu „Pietų Suomijos kredito unija“ pradės panėšėti į smailėjantį bokštą. Žiemai teks įsigyti storesnius puspadžius sportbačiams. Po treniruotės plaukus trinksiuosi vien vandeniu, retkarčiais iš baseino saunos nukniauksiu buteliuką šampūno. Visus drabužėlius Sinei pirksiu iš dėvėtų drabužių parduotuvių. Jokių egzotiškų prieskonių, jokių avienos kepsnių. Tabako suktinėms popieriaus draugai parveš iš Talino. Nepirksiu šeimai mobiliųjų telefonų. Nė vieno, net nutrinto, roko muzikos disko.

Sumokėjęs paskolą už namą būsiu septyniasdešimt ketverių, to paties amžiaus, kaip šiandien yra mano tėvas.

Ir kam gi tą liepos dieną aš pranešiu, kad planas įvykdytas? Sinė tada bus keturiasdešimt ketverių, jau ištekėjusi. Ji susinervinusi pakels ragelį kur nors už poros šimtų kilometrų nuo Helsinkio ir greičiausiai sugalvos kokią nors priežastį, ausies uždegimą arba vyresniojo vaiko krikštynas, kad tik nereikėtų važiuoti pas seną sūtrauką ir klausytis jo nesibaigiančių samprotavimų apie šalies padėtį ir tuos laikus, kai jis dar buvo jaunas. Ji nepakęstų senolio postringavimų apie tai, jog šiuolaikinis jaunimas nieko nesupranta ir nė velnio neprisidėjo keliant Suomijos ekonomiką.

Velniop tą 2029-ųjų liepos keturioliktąją. Turėjau gauti namą kažkokiu kitu būdu.

Sudariau naują planą ir nusprendžiau pasikalbėti su banko valdytoju. Pasakiau jam, kad man reikia pinigų, nes ieškau pigaus namo savo šeimai.

– Kur jūs ketinate rasti pigų namą?

– Jei noriu, tai ir rasiu. Norėčiau pasiimti 300 000 markių dydžio paskolą.

– Galite dar pagalvoti.

– Nėra ko galvoti. Senąją paskolą jau beveik grąžinau. Ar gausiu tuos tris šimtus tūkstančių?

– Taip, bet jei pasiskolintumėte šiek tiek daugiau, galėtumėte rinktis iš daugiau namų.

– Prieš penkiolika metų jūs dalindavote pinigus kiekvienam praeiviui. Neprašau jūsų derėtis. Kada pinigai bus sąskaitoje?

– Na, gerai. Ar jau radote norimą namą?

– Rasiu. Ar galėsiu grąžinti paskolą per penkiolika metų?

– Tinka. Judu su žmona turite nuolatines darbo vietas. Ar ankstesnis jūsų butas jau parduotas?

– Parduosiu jį rytoj. Parenkite paskolos sutartį. Ateisiu kitą savaitę. Ar galiu užeiti į tualetą?

Jis parodė duris į kairę.

Atsukau čiaupą, nusiprausiau veidą ir dirstelėjau į vyrą veidrodyje. Pastebėjau pažįstamus bruožus. Sugrįžau į valdytojo kabinetą, paspaudžiau jam ranką ir išėjau lauk. Grįžtant namo pradėjo suktis galva, teko prisėsti ant parko suoliuko. Pažvelgiau į dangų. Debesys lėkė kaip pagreitintame filme. Akimirką užmerkiau akis. Atsimerkus debesys vėl buvo savo vietose.

Grįžęs namo nusprendžiau kartu su butu parduoti ir visą kitą mantą.

Puoliau skaityti skelbimus ir skambinti į įmones. Per keturias valandas viską pardaviau beveik pusvelčiui. Helena buvo rūsyje palikusi seną Sinės vežimėlį, kurį už šešis šimtus pardaviau pirmagimio susilaukusiai porai. Penkiasdešimtmetė Arklio uodega už riebalų dėmėmis papuoštas vinilines psichodelinio roko plokšteles sumokėjo dar porą šimtų. Už garso grotuvą gavau tik tūkstantį. Už dvi odinių batų poras pavyko gauti pustrečio tūkstančio, nes viena odinė liemenė jais labai susižavėjo. Kitus drabužius pardaviau pigiau: marškinėlius – už dešimt, kelnes – už tris, batus – už šimtą markių. Seno nespalvoto televizoriaus niekas nepirko, o masažo stalo parduoti nenorėjau. Televizorių nuvilkau į rūsį ir padėjau kaimyno pusėje.

Sau pasilikau treniruočių reikmenis, keletą stalo įrankių, vieną puodą ir keptuvę. Ir kompiuterį.

Už viską gavau dvylika tūkstančių. Banknotus perlenkiau, apvyniojau virvele ir įsikišau į vidinę džemperio kišenę. Galiausiai į laikraštį išsiunčiau skelbimą, kuriame siūliau pigiai įsigyti dviejų kambarių butą šalia Centrinio parko. Kad niekam nekiltų įtarimų dėl žemos kainos, pasiskelbiau netrukus išvykstąs gyventi į užsienį.

Buto apžiūrėti atvyko vaikų neturinti jauna pora.

Trumpai jiems papasakojau namo bendrijos taisykles ir kiek išgalėdamas gyriau kaimynus. Pastebėjau, kad pirkėjai norėtų aptarti reikalą dviese, todėl išėjau į balkoną parūkyti.

Pajutau, kad man dreba rankos ir daužosi širdis.

Pasimatavau pulsą. 145 dūžiai.

Jau ne pirmą kartą siela visiškai užvaldė kūną. Protas jau buvo susitaręs su kūnu, kad parduos butą, tada nupirks namą, paskambins

Helenai ir praneš, kad ji ateitų jo apžiūrėti. Tačiau siela begėdiškai sulaužė šią sutartį.

Drebančia ranka sutryniau nuorūką peleninėje ir grįžau atgal.

Porelė kalbėjosi miegamojo kampe. Vyras nedrąsiai paaiškino, kad po pusės metų jie bus jau trys. Įveikiau save ir pasveikinau juos. Moteris paraudo ir pradėjo tarškėti, jog butas puikiausiai tinka jų šeimai. Buvau tos pačios nuomonės.

Jie pasiūlė 670 000 markių.

Pakėliau kainą iki 687 000 markių, tikėdamasis, jog tai jiems nepasirodys per didelė kaina už savo laimę. Vyras pasakė, jog jiems reikia pasitarti. Sumelavau, neva po keleto valandų ateis kitas pirkėjas ir, jei jis pasiūlys daugiau, jų kūdikiui pirmuosius žingsnius teks žengti gerokai asketiškesnėje aplinkoje.

Pora meldė, kad nors akimirką palaukčiau galutinio sprendimo.

Daviau jiems pusę valandos. Pats išėjau į kiemą ir pažvelgiau į namą, kuriame gyvenome penkerius metus. Čia gimė Sinė. Kiemo sūpynės sūpavosi tuščios. Prisiminiau, kaip Sinei patikdavo suptis.

Chichichi, chachacha.

Su margu megztiniu, sukryžiavusi kojas ji klykdavo, o aš suėmęs už grandinių ją įsiūbuodavau. Sinė norėdavo kuo aukščiau, o aš bijodavau, kad ji neapsisuktų aplink skersinį ir nenukristų ant galvos. Tuo tarpu Sinė pramuštgalviškai kvatodavo ir norėdavo dar ir dar. Supdavau ją po valandą ir galiausiai paėmęs į glėbį matydavau, kad mergaitės akyse ir žemė, ir tėvelis sukasi vienodu greičiu.

Krūptelėjęs pažiūrėjau į laikrodį. Buvo praėję jau daugiau kaip pusė valandos.

Įbėgau į vidų.

Pora sutiko su mano pasiūlyta kaina. Paspaudėme vieni kitiems rankas, vyras pabučiavo moterį. Aš nusukau žvilgsnį į šoną.

DIRBANT SANDĖLYJE užsidirbti pakankamai pinigų namui buvo neįmanoma. Nusprendžiau kaip galima greičiau gauti papildomų lėšų.

Aštuntojo dešimtmečio pabaigoje lankiau masažuotojų kursus, tačiau dabar buvau praradęs visus įgūdžius. Vis dėlto perskaičiau senus kursų užrašus ir turėtus fiziologijos vadovėlius. Norėdamas atstatyti sugebėjimus, prikalbinau leistis pamasažuojamiems du valkatas, gyvenusius civilinės saugos slėptuvėje. Tada padaviau į laikraštį skelbimą apie nebrangius masažo seansus ir išsitraukiau iš rūsio masažo stalą. Pastačiau jį svetainės viduryje. Tarp senų užrašų radau pažįstamų hipių krautuvėlės adresą, kurioje nusipirkau kvapiųjų aliejų ir kelias spalvotas lemputes.

Tik išėjus laikraščiui man paskambino vidutinio amžiaus moteris ir pasidomėjo masažo seansais. Dėl viso pikto patikinau, kad nesu joks rujojantis patinas. Tailandietės ir rusės taip sugadino masažo įvaizdį, kad pirmajai dešimčiai paskambinusiųjų teko pakartoti tą patį.

Nusprendžiau nesismulkinti ir imti po septyniasdešimt markių už pusvalandį. Kai kurie klientai palikdavo visą šimtinę, nes, apsimetęs, kad neturiu grąžos, sutikdavau pamasažuoti papildomai. Aptarnaudavau po šešis klientus per vakarą, kol visiškai nusibaigdavau.

Paskui nuleidęs galvą penkiolika minučių sėdėdavau tualete ir spoksodavau į Helenos ir Sinės nuotraukas. Vėliau prisiversdavau pabėgioti, nes privalėjau būti geros fizinės formos. Palakstęs grįždavau pusę pirmos nakties ir iki pusės trijų neužmigdavau, nes jausdavau energijos perteklių. Į darbą išeidavau šeštą.

Pradėjau bėgioti rytais. Keldavausi penktą, lakstydavau, tada eidavau į darbą, grįždavau namo ir pradėdavau masažo seansus. Pavirtau mašina, gaunančia degalų iš dviejų prastos kokybės nuotraukų.

Pirmąjį mėnesį priiminėdavau klientus kiekvieną vakarą ir savaitgaliais ir iš viso užsidirbau trylika tūkstančių markių. Ši, atrodytų, didelė suma, palyginti su namo Helsinkyje pamatų kaina yra ne didesnė negu mažas samanų gabalėlis arba nuo stogo nupūsta sudžiūvusių lapų krūvelė.

Reikėjo iš kažkur prasimanyti papildomų lėšų.

Nusprendžiau nieko nelaukti ir išbandyti erotinį masažą. Prieš pradėdamas seansus, keletą vakarų bandžiau įsivaizduoti, kaip viskas atrodys. Nusprendžiau elgtis tarsi masažuodamas sportininkus ir stengtis išvengti nepatogių situacijų.

Pirmoji klientė buvo gerokai už mane vyresnė ponia, kuri jau po kelių drąsesnių prisilietimų pradėjo murkti ir nemirksėdama sumokėjo daug daugiau, negu buvo sutarta. Atrodė, jog erotinis masažas nesunkiai atneš man aukso kalnus, tik, deja, tada dar negalėjau įsivaizduoti, kokį kryžių užsikėliau sau ant pečių, nusprendęs imtis intymiųjų masažų.

Paakintas sėkmės, sugalvojau dar vieną būdą užsidirbti – perpardavinėti vogtus daiktus.

Tuščias sandėlis tapo laikinais visokios elektronikos, mobiliųjų telefonų, videokasečių ir dviračių namais, kuriuose sukinėdavosi ir raktų ryšulėliais barškindavo įvairūs lakūnų uniformomis apsimuturiavę tipeliai. Niekada nebuvau susijęs su nusikalstamu pasauliu ir jutau, kaip mane iš proto veda jau vien jų pragariškas beldimas vidurnaktį rūsyje.

Neretai mano pulsas artėjant vakarui pakildavo beveik iki šimto trisdešimties, nes masažuojant tekdavo galvoti, kur galėčiau sutalpinti dar šešias tonas videokasečių ir keturias tonas dviračių. Mirtinai pavargęs, tamsiame rūsyje tardamasis dėl plačiaekranio televizoriaus kainos galvodavau, kad Helena nė neįsivaizduoja, kokią sąskaitą man tenka apmokėti už vieną vienintelį smūgį.

Tačiau daugiausia kentėdavau dėl erotikos.

Buvo sunku priprasti masažuoti ne tik sėdmenis, bet ir tarp jų. Klientėms pradėjus tankiai kvėpuoti vaidindavau, kad patiriu ne mažesnį malonumą, nors tuo metu galvodavau apie būsimo Sinės kambario baldus. Sunkiausia buvo masažuoti krūtis, nes prieš akis iškildavo Helenos krūtys. Daugelio klienčių krūtys buvo panašios į didžiulius šlykščius mėsos gabalus, tačiau vienos „Alepos" parduotuvės pardavėjos melionai buvo lygiai tokie pat kaip Helenos, apvalūs ir standūs.

Kai jos speneliai sukietėjo, aš vos nepradėjau žliumbti.

Suvaidinau, kad man svaigsta galva, ir pasistengiau susikaupti.

Pardavėja ne juokais susijaudino. Ji pašoko nuo stalo, parvertė mane ant grindų ir pabandė sugrūsti savo krūtis man į burną. Sugriebiau ją už plaukų ir atitraukiau nuo savęs.

Ji verkė svetainėje ant grindų, o aš – virtuvėje.

Viską jai paaiškinau ir paprašiau nemokėti visos kainos. Ji vis dėlto norėjo ne tik sumokėti, bet ir užsisakyti seansą kitai savaitei. Pasiūliau jai išmėginti paprastą masažą.

Tai buvo pirmas kartas, kai pajutau širdį plyštant iš skausmo. Pardavėjai išėjus, padariau keletą kvėpavimo pratimų ir kelis pilvo raumenims stiprinti. Tai padėjo pamiršti dvasios skausmą.

Tą vakarą turėjau dar vieną klientą, vietinį sunkiaatletį, kurio pečių sritis labiau priminė betoną, o ne mėsą. Prireikė penkiolikos minučių didžiulių pastangų, kol ta sporto salės žiurkė ėmė dejuoti ir dūsauti.

Pusvalandis truko visą amžinybę. Masažavau sunkiaatletį beveik nebejausdamas pirštų. Po visko jis išsitiesė, pasitaisė kelnes ir dalykiškai pasakė girdėjęs, jog parduodu neblogą radijo imtuvą. Atnešiau jam imtuvą ir susimętęs paprašiau už jį šešių šimtų. Sunkiaatletis, matyt, dėl to, kad buvo patenkintas masažu, sumokėjo gerokai daugiau. Jo teigimu, retai kas sugeba taip gerai išmaigyti jam raumenis.

Jam išėjus, akyse ėmė temti.

Miegojau iš viso trylika valandų ir pavėlavau į darbą. Viršininkas Sikavirta man paaiškino, jog viso sandėlio reikalai nueis velniop, jei ponai darbuotojai atsivilks į darbą kada panorėję. Pasakiau Sikavirtai savo paties sugalvotą vėlavimo priežastį ir, įsitaisęs už persirengimo kambario šaldymo kameros, dar šiek tiek numigau.

Grįžtant namo laiptinėje laukė Arklio uodega, iš kažkur gavusi mano adresą. Už keturis šimtus markių pardaviau jai naują standartinį „Nokia“ modelį ir jau buvau betvarkantis masažo stalą, kai prisiminiau, jog šįvakar neturiu klientų. Prieš mane atsivėrė ištisos valandos absoliučios laisvės.

Bėgiojau pusantros valandos, o grįžęs vėl paskendau mintyse.

Erotinis masažas, vogtų daiktų perpardavimas ir ypač asketiškas gyvenimo būdas smarkiai padidino mano finansinius ir dvasinius išteklius. Apskaičiavau, kad taip gyvendamas po kelių mėnesių jau galėsiu įpirkti ne pačios geriausios būklės namą.

Bet ar ištversiu? Žinoma, ištversiu.

Dėl bemiegių naktų man po truputį pradėjo važiuoti stogas – nervai audringai reagavo net ir į silpnesnius dirgiklius. Šaldytuvo burzgesys pasidarė panašus į garsiausią urzgimą, užuosdavau savo tabaku atsiduodančius pirštus net tada, kai rankos ilsėdavosi ant kelių. Viršutiniams kaimynams tualete nuleidžiant vandenį atrodė, tarsi kažkas man į ausį supiltų visą kibirą vandens. Niekaip negalėjau išsimiegoti. Atrodė, jog akys stovi piestu, nors veidrodyje puikiai mačiau, kad ir atsimerkus jas kone užspaudžia ištinę vokai.

Norėjosi paskambinti Helenai ir papasakoti, kaip kuriu naująjį mūsų gyvenimą. Nedrįsau. Bėgimo treniruotės mane išmokė, kad ilgai bėgęs žmogus pervertina savo jėgas ir patiki galįs padaryti ką tik panorėjęs. Jei būčiau paskambinęs, vėliau būtų tekę gailėtis savo klaidos.

Maždaug apie vidurnaktį kepdamas bandeles varčiau skelbimus apie parduodamus namus ir žiūrinėjau Helenos ir Sinės nuotraukas. Vienoje nuotraukoje Helena buvo išsidraikiusiais plaukais. Atsimenu, kad pats ją tada prašiau šiek tiek susišiaušti. Sinė buvo su iš giminaičių mergaitės pasiskolinta geltona gėlėta suknele, jai aiškiai per didele – gėlė ant pilvo buvo tokio pat dydžio kaip Sinės galva. Fotografuojant Sinė prisimerkė, nes į akis spigino Peijenės pakrantės saulė. Helenos viena akis taip pat buvo užmerkta – atrodė, kad ji merkia man.

Prilipdžiau nuotrauką ant šaldytuvo durų šalia šviežio banko kvito.

Paskui pramindžikavau septynias minutes ir nutariau mintimis su jomis susisiekti. To buvau išmokęs iš vieno dano, kurį sutikau Ruisalo roko festivalyje 1978 metais. Jo religija buvo susikaupimas. Sto-

vėdamas užsimerkęs šalia griaudžiančios scenos, jis mintimis susisiekė su šiaurinėje Kopenhagos dalyje gyvenančia savo motina. Dano galva ir smilkiniai drebėjo, o kūnas kratėsi tarsi purtomas elektros. Atsimenu, kaip negalėdamas atplėšti akių spoksojau į jį, pamiršęs aplink banguojančią minią ir muziką. Sugrįžęs iš pasąmoninių kelionių jis pasakė, kad jo mama laikosi gerai ir siunčia man linkėjimų.

Užsimerkiau ir nėriau į visatos erdvę.

Metodas veikė. Helena ir Sinė buvo su manimi čia ir dabar.

Čia nebebuvo rietenų, smūgio ir jo kelyje pasimaišiusio proto. Nebebuvo tarp mūsų išaugusios keistos sienos. Nebebuvo ir tylos, kurią aplink save moka susikurti tik malonūs ir niekada nesibarantys žmonės.

Čia buvo tik gausybė paukščių čiulbėjimą primenančių garsų – atrodė, lyg būčiau stovėjęs vidury egzotinių paukščių peryklos.

Tuščioje giedančioje patalpoje nuo sutrūnijusios palubės purptelėjo pulkas taikos balandžių, pažįstamų iš nublukusių kariuomenės sandėliuose kabančių uniformų.

Balandžiai nutūpė man ant pečių. Nesupratau, ką jie man kalbėjo, svarbiausia buvo nustatyti jų balsų garso dažnį. Jie pasakė, kad dar ne už viską man atleista, bet už smūgį Helenai – taip.

Sugrįžau atgal į realybę, prie šaldytuvo durų.

Mano sąmonė nebuvo visiškai sveika, tačiau gana šviesi.

Išėjau į balkoną ir prisidegiau cigaretę. Šešis kartus užtraukiau dūmą. Kratydamas pelenus į skardinę prisiminiau, kad būtent šia skardine žaisdavo Sinė. Trenkiau skardinę į šiukšlių kibirą.

Likusią nakties dalį tyrinėjau skelbimus apie parduodamus namus. Atkreipdavau dėmesį tik į pačius pigiausius. Radau keletą, kurie pagreitino pulsą. Taip pat sukelia ir pyktį. Banko sąskaita negailestingai skelbė, jog man reikės parduoti dar dešimtis mobiliųjų telefonų ir garso kolonėlių bei tenkinti švelnumo išsiilgusių ponių užgaidas, kol pagaliau galėsiu nusipirkti kokią nors lūšną.

Apie namų kainas buvo prikurta daugybė mitų, kuriais įtikėję visi, nesvarbu, kokiai politinei partijai atstovavo. Nuolatiniai būstų kainų svyravimai, nepastovus markės kursas ir didelės paskolų palūkanos šalyje ir ypač Helsinkyje sukūrė šmėklą, stovinčią prie banko durų ir tarsi mantrą kartojančią, kaip būtina įsigyti būstą. Ta šmėkla per dešimt metų išreikalavo tiek mokesčių, kiek tikrai būtų užtekę užmiestyje pasistatyti naujutėlį nuosavą namą.

Perskaičiau skelbimą apie parduodamą prastos būklės namą. Tai buvo panašu į prastą romaną. Sakiniai sulipdyti iš vis tų pačių veiksmažodžių, rašytojas skubino įvykius, o pabaigoje laukė sentimentalus šlamštas. Žinojau, kad einu per ploną ledą, ir jei įlūšiu, veltui lauksiu, kad nekilnojamojo turto prekybos agentas ir banko valdytojas atvažiuotų savo rogėmis ir ištrauktų mane į sausumą.

Norėjosi kam nors pasipasakoti apie savo rūpesčius. Kam nors, o gal ir niekam. Niekada nebuvau pratęs ieškoti likimo draugų.

Vadinau save namų fronto veteranu, bet nesivarginau ieškoti kitų tokių kaip aš. Maniau, kad mano gyvenimas unikalus ir nepakartojamas. Tai buvo klaida.

Dabar turiu tik darbą, labai jau savotiškus masažo seansus ir vogtų daiktų sandėlį. Viskas tik tam, kad kada nors nusipirkčiau namą.

Guodžiau save mintimis, kad ta idėja nėra vien sapaliojimai.

Ši idėja buvo elektrą gaminantis generatorius, dieną ir naktį dirbanti mašina. Idėja, kurios nereikėjo maitinti – ji pati maitino mane.

VIS REČIAU ėmiau teikti erotinio masažo paslaugas. Siekdamas ir toliau tobulėti, nusprendžiau pradėti masažuoti stajerius.

Paskambinau keliems pažįstamiems maratonininkams ir pasiūliau savo paslaugas. Keletą kartų profesionaliai išmasažavau traumuotus bėgikus, ir jie sutiko tapti nuolatiniais klientais, o man tai leido atsisveikinti su intymaus masažo ištroškusių moterų armija.

Stajeriai, tiek vyrai, tiek ir moterys, atstovavo aukštesniajai vidurinei visuomenės klasei. Bėgime jie buvo atradę naują savo gyvenimo prasmę. Visuomenė, pinigai, šeima ir automobiliai negalėjo jiems suteikti jausmo, kurį išgyvena bėgikas, skriedamas trasa. Bėgdamas žmogus užmiršta didelius mokesčius, svyruojančias palūkanas ir į neišbrendamą makalynę pavirtusią politinę areną. Apie tai jie man pasakodavo tada, kai nykščiais spaudydavau nuo krūvių sustingusius jų sėdmenis.

Vieną savaitgalį reikalai pakrypo labai netikėta linkme. Nors pas mane viešėjo Sinė, niekaip negalėjau atšaukti masažo seansų.

Sinė sėdėjo ant kartoninės dėžės ir užkandžiavo tuo pat metu, kai masažavau bėgikus, o jie bandė ją klausinėti visokių nesąmonių. Tokiais atvejais nykščiu stipriai paspausdavau skaudamą raumenį, netiesiogiai liepdamas baigti apklausas. Dingus paskutiniam kli-

entui, pagaliau su Sine galėjome eiti į kiemą pasisupti ir pažaisti. Ji paklausė, ar nuogas dėdė jau išėjo namo. Išėjo. Į savo namus. Į savo. Ar dėdei dar skauda. Nebe. Tėtis pašalino skausmą. Ar tėtis paguodė dėdę. Ne, tėtis jį išmasažavo. Ar dėdei skaudėjo. Taip. Ar baisiai. Nebaisiai. Maloniai.

Tarp mano klientų buvo keletas namų fronto veteranų, bet bijojau su jais apie tai kalbėtis. Be to, ant masažo stalo gulinčiam žmogui pirmiausia reikia leisti atsipalaiduoti. Padėtį šiek tiek sunkino tai, kad kai kurie iš jų buvo ypač šnekūs. Jie manė, kad nėra nieko natūralesnio kaip klausinėti savo masažuotoją apie jo santykius su žmona ir įdomauti, kodėl jo bute tiek mažai baldų. Išsisukdavau sumelavęs, kad su šeima gyvenu netoliese esančiame kotedže, ir kad šis butas man tėra klientų priėmimo vieta. Iš tokių įkyruolių prašydavau dvidešimčia procentų daugiau, bet jie to net nepastebėdavo, nes mano paslaugų kainos ir šiaip gerokai nusileido registruotų masažo centrų kainoms.

Aukštesniajai vidurinei klasei negalėjau pardavinėti vogtų daiktų. Man taip palengvėjo, kai tarpininkams pranešiau, kad nebepriimu jokios namų elektronikos. Pamažu tapau finansiškai nepriklausomas nuo tos veiklos, kuri vargino nervus daug labiau negu masažas. Žinoma, tarpininkams tai nepatiko, nes kažkieno nuosavo buto rūsys mantai sukrauti jiems tiko labiau negu, pavyzdžiui, nuomojamas butas.

Pagrindinis šitų personažų vadeiva atsiminimui padovanojo duonos kepimo mašiną manydamas, jog iš jos turėtų būti naudos mano šeimai. Padėkojau slėpdamas susijaudinimą. Jam išėjus, nuėjau į vonios kambarį ir pravirkau.

Birželio pradžioje visiškai išsekau.

Būdamas patyręs bėgikas, puikiai pažinojau ir savo kūną, ir nervų sistemą, todėl supratau, kad sveikatos reikalai tikrai nekokie. Pats save perdeginau. Žinojau, kad reikėtų pasiimti atostogas ir pailsėti, bet tam, deja, neturėjau galimybės. Prisipirkau raminamųjų ir per tris paras išmiegojau iš viso trisdešimt devynias valandas. Iš jų dvidešimt keturios buvo skola organizmui už ankstesnes nemiegotas naktis, kitos penkiolika valandų – papildomo miego.

To užteko.

Laikraštyje radau skelbimą apie parduodamą prastos būklės namą. Kaina buvo milžiniška. Jį apžiūrėti buvo galima sekmadienį

pirmą valandą. Žvilgtelėjau į Helenos ir Sinės nuotrauką ir surinkau numerį. Niekas neatsakė. Norėjau kartu su jomis apžiūrėti namą, norėjau joms viską papasakoti.

Papasakoti, kaip man kilo mintis įsigyti namą.

Papasakoti, ką dariau, kad svajonė išsipildytų.

Papasakoti, kad nuolat apie jas galvojau.

Papasakoti, apie ką mąstydavau būdamas vienas.

Pabandžiau dar kartą. Niekas neatsiliepė.

Buvau tikras, kad ir vienas sugebėsiu tinkamai įvertinti namą. Tai, kas tiks man, greičiausiai tiks ir Helenai. Įsikišau septyniasdešimt tūkstančių grynais į džemperio kišenę ir išbėgau.

Be penkių pirmą stovėjau prie namo. Į tą patį kiemą nuversdamas kelio ženklą įsuko geltonas automobilis, iš kurio išsiropštė kostiumuotas prekybos agentas.

Priėjau prie jo ir pasakiau, kad norėčiau įsigyti šį namą, tik pigiau, negu prašoma. Jis pasakė, kad yra labai pavargęs, ir siūlė reikalą aptarti iš naujo po apžiūros. Nustebau – juk toks jo darbas, jis privalėtų išklausyti ir apgalvoti mano pasiūlymą.

Norėjau su juo pasikalbėti dabar. Nesileisdamas į detales pasakiau jam, kad jau ir taip pernelyg ilgai neįsigyju namo ir kad norėčiau sužinoti jo nuomonę apie savo pasiūlytą kainą. Agentas paaiškino, jog nori, kad pirmiau namą apžiūrėtų kiti potencialūs pirkėjai.

Pasijutau pavargęs. Atrodė, lyg iš kraujo būtų išgaravęs visas cukrus.

Išsitraukiau iš kišenės storą šokoladinį batonėlį, atsikandau ir pasakiau, kad grįšiu pusę trijų. Man benueinant agentas paklausė, ar nenorėčiau apžiūrėti namo iš vidaus ir išgirsti, kokio remonto jam reikėtų.

– Jei remonto reikės, jį baigsiu iki tol, kol atsikraustysiu čia su Helena ir Sine.

Ką aš pasakiau?

Šitą sakinį.

Dar labiau sumažinau savo šansus gauti šį namą.

Išsigandęs savo paties žodžių, puoliau bėgti.

Užbėgęs ant kalvos sustojau ir šešias minutes žiūrėjau į savo būsimą naują gyvenamąją vietą. Žiūrint taip be pertraukos tos minutės slinko labai lėtai.

Dar valandą ramiai pabėgiojau, o likusį laiką prasėdėjau ant akmens keliasdešimt metrų nuo namo. Namo kieme stovinėjo dvi šeimos. Jie atrodė atsipalaidavę, spardė žolės kupstus ir juokėsi iš tarp krūmų lakstančių savo vaikų. Man pagailo jų, dar nežinančių, kad namas jau turi pirkėją.

Vienas vyras ant rankų laikė Sinės metų mergaitę. Nusukau žvilgsnį į šoną.

Agentas palydėjo paskutinius lankytojus iki tako ir padavė jiems geltonų brošiūrų. Priėjau arčiau ir atsirėmiau į didžiulį beržą, auganti prie gatvės. Jiems išėjus, išsiėmiau banknotų ryšulėlį, priėjau prie kostiumuoto agento ir atlikau viską, kas nuo manęs priklausė, kad Helena ir Sinė grįžtų pas mane.

Helena

Ir gerai, kad jis man trenkė. Užtat dabar turiu nepakeičiamą priežastį skirtis.

Daugiau nebematysiu jo privemtų kibirų, galvos svaigimo priepuolių ir gaminamų valgių, nebegirdėsiu roko ir kalbų apie tai, kad kokio nors pėstininkų generolo burną reikėtų užklijuoti lipnia juosta.

Skauda kulkšnį. Jaučiuosi taip, tarsi Matis būtų įlindęs tarp kaulų. Geriau tegul būna ten negu širdyje. Kaulagalvis.

Ar įdėjau juodųjų pipirų į makaronų apkepą? Ryžiams reikia dvigubai daugiau vandens. Kokia bulvių rūšis labiausiai tinka bulvių košei ir ar jai naudojamas pienas, ar tas pats bulvių nuoviras? Ar Matis ją paskanindavo pankolio sėklomis? Jeigu ne, tai gal dėdavo kokių nors kitų prieskonių?

Besvarstant suskambo telefonas.

Sirka pasakė, kad skambina iš mūsų namų numerio. Nusprendžiau neatsiliepti.

Nenorėjau kalbėtis su Mačiu, nes žinojau, kad vien jo balsas vėl nuneš mane atgal į tą butą, į tą vakarą.

Pirmas tris naktis pabusdavau mosuodama rankomis. Sirka čiupdavo už peties ir klausdavo, kas atsitiko. Paaiškindavau, kad ką tik kambarys buvo pilnas aštuonkojų.

Dabar, kai pagyvenome pas Sirką jau porą mėnesių, pasidarė šiek tiek lengviau. Kol kas esu tokia priklausoma nuo Sinės, jog negaliu pagalvoti, kad turiu dar ir savo gyvenimą. Nuolat laikau Sinę glėbyje bijodama, kad jai gali kas atsitikti.

Gyvenu tik šia akimirka, negaliu galvoti apie nieką daugiau.

Sinė kvėpuoja, aš kvėpuoju, ten važiuoja autobusas, toliau stovi žmonės, kurie nieko nežino apie mūsų gyvenimą, o aš nieko nežinau apie juos. Žinau tik, kad jiems nėra nutikę nieko bloga. Jei kas nors atsitiktų, jie sustabdytų autobusą ir pasileistų kur akys veda. Atrodo, lyg mudvi su Sine būtume vienintelės nelaimingosios visame pasaulyje.

Sirka bandė guosti, kad yra visai ne taip. Lengva jai šnekėti. Sirkos žodžiai nutekėdavo nuo manęs lyg vanduo nuo žąsies.

Nemaloniausia prisiminti tai, kaip puikiai Matis susitvarkydavo su namų ruoša. Kaip tik dabar, penktadienio vakarą, prisimenu jo keptas bandeles – neįsivaizduoju, kaip jis sugebėdavo pagaminti tokią purią tešlą. Ir tuos patiekalus iš kiaušinių ir pieno: kaip susikaupęs jis juos kepdavo. Kartą, dienraščio ketvirtadienio priede radęs naują pyrago receptą, man uždraudė įeiti į virtuvę, kad tik be reikalo netrukdyčiau.

Prieš ketverius metus jis pradėjo keistai elgtis: išmėtydavo skalbinius po visą kambarį, pamiršdavo košę ant viryklės, išsigąsdavo šnarančio popieriaus. Mumis jis, žinoma, rūpinosi, o savimi – nė trupučio.

Aš jam kartojau, kad rastų laiko sau, kuo nors užsiimtų, išeitų bent jau pasivaikščioti. Kartą jau atrodė, jog viskas susitvarkys. Radusi laikraštyje skelbimą apie artėjančias šalies slidinėjimo miške čempionato varžybas, iškirpau jį tikėdamasi, kad tai padės Mačiui prasiblaškyti ir susirasti draugų. Klydau. Jis tik perpyko ir pradėjo rėkti, jog kažin ar kas pasikeis per šaltį pasrėbus sriubos su nepažįstamais vyriškiais.

Tokia buvo jo būsena, ir sulig kiekviena diena reikalai ėjo prastyn. Jis žiūrėdavo televizorių, skaitydavo laikraščius, klausydavosi radijo ir turėjo sunkiai suvokiamą nuomonę apie viską, ką pamatydavo ir išgirsdavo. Galiausiai nusipirko kibirų, į kuriuos vemdavo. Absurdas.

Suprantama, į kito galvą, ypač į tokią, neįlįsi. Bet juk jis pats tokiu tapo. Viršūnė buvo pasiekta tada, kai jis pradėjo žaisti su tais

savo kepiniais. Viską, pradedant tortais, pyragaičiais ir bandelėmis, jis norėdavo gamintis pats. O tada visi susirinkę turėdavo žavėtis, kaip tas mūsų virėjėlis sugeba tokius paruošti. Žinoma, valgiai būdavo puikiausi, bet jau tada aš įspėjau, kad prie gero tai neprives. Gamindavo jis nuolat pervargęs, prieš tai ištisas valandas su savimi nešiojęsis karščiuojantį kūdikį. Aš tuo metu užsiiminėjau sportine gimnastika ir lankiau pogimdyminės depresijos terapijos kursus.

Jis pats dėl to kaltas. Būtų bent žodį pasakęs.

O paskui ėriukas virto vilku. Per keletą mėnesių jis visiškai pasikeitė. Prasidėjo ilgiausi postringavimai ir, jei pavargusi nenorėdavau jų klausytis, jis pasiusdavo. Jis norėjo pakeisti pasaulį, bet ne mūsų santykius. Mačiui buvo nė motais mano ašaros ir aimanos – jis tik abejingai spoksodavo nuo sofos.

Mano kantrybė trūko. Taurė buvo perpildyta. Vamzdis užsikimšo. O gal ir ne taip, nežinau.

Man atrodo, kad nebežinau nieko apie nieką.

Išskyrus tai, jog čia jam nebėra ko ieškoti.

Kaip ir naujajame bute, kurį mums žadėjo skirti miesto valdžia.

Tas butas nebus gražus. Koks skirtumas – juk vis tiek jau niekada negyvensiu mediniame name kur nors priemiestyje. Tai buvo mano svajonė, bet Matis net nesiklausydavo, kai apie tai kalbėdavau. Atsimenu, kaip pusvalandį pasakojau apie vienos pažįstamos šeimos namo remontą, kol pastebėjau, kad visą tą laiką Matis kita ausimi klausėsi kažkokio storulio slidininko nuomonės apie artėjančias varžybas. Tai mane įskaudino.

Ir jis dar drįsta stebėtis, kodėl aš taip jį keikiau prieš tą smūgį. Aš jam tik pasakiau, koks jis yra ir kokiu jis niekada netaps.

Dabar jau viskas baigėsi. Mudvi su Sine netrukus išsinuomosime butą.

Sirkos nuomone, valdžia tyčia stato šlykščius namus norėdama, jog vidurinioji klasė žinotų savo vietą. Nežinau, galbūt. Žinau tik tiek, kad noriu buto, keturių sienų ir paprastų baldų. Tegul ir šlykštus, kad tik be aštuonkojų.

Paskutinėmis savaitėmis nebegaliu apie nieką galvoti. Pasaulis atrodo kaip sudaužytas, o jo kontūrai – išnykę. Jei Sirka nebūtų turėjusi raminamųjų vaistų, būčiau sudužusi į tūkstančius gabalėlių. Gali būti, kad dar sudušiu. Tiesą sakant, beveik sudužau, kai kartą

paklausiau Sinės, kaip ji praleido savaitgalį su tėčiu. Ji pasakojo kažką apie stambius vyrus, kuriuos tėtis masažavo. Iškart jam paskambinau. Matis prisipažino, kad, norėdamas papildomai užsidirbti, pradėjo rengti masažo seansus, ir kad tai daro tik dėl mūsų. Po velnių, jis leido mergaitei žiūrėti, kaip masažuojami nuogi vyrai. Pasakiau jam, kad apie tai pranešiu socialiniams darbuotojams ir jis niekada nebegalės matytis su Sine.

Tuojau visai nieko nebesuprasiu. Viskas aplinkui sukasi, viskas nepatvaru.

Žinau, kad 1978 metų vasarą man nereikėjo vykti į Ruisalo roko festivalį. Dabar esu priversta gerti raugą, kurį pati tada ir užraugiau.

Tą vasarą leidau kaime ir turėjau vieną galimybę trumpam ištrūkti – į roko festivalį arba į atlaidus. Dabar žinau, kad reikėjo pasirinkti atlaidus.

Atsimenu, kaip jis išdygo mano palapinės tarpdury, užstodamas saulę, pagrojo įsivaizduojama gitara ir krito tiesiai man į glėbį. Ir jame pasiliko. Daugiau kaip dvidešimtį metų. Jis buvo toks minkštas, net rankos kaip pianisto. Jam ant smakro tada augo pūkeliai, iš kurių vėliau išaugo smailėjanti barzda. Barzda dingo, vos tik išėjo pirmasis *Sex Pistols* singlas.

Jis sugebėjo taip švelniai liesti mano vietelę, kad net nejutau jo pirštų. Jam įsitaisius po manim ir tyliai niūniuojant atmintinai išmoktus priedainius atrodė, kad supuosi ant švelniai besiritančių bangų. Jis išvėmė geriausią obuolių vyną ant žolės, bet kaipgi gali pykti ant vyro, kuris šitaip maloniai liečia? Ir kaipgi jis vieną dieną galėjo ryžtis smūgiui? Sirkos nuomone, smūgis subręsta per tokį pat laiką kaip pušis – per dvidešimt metų.

Geriau jau tada būčiau ėjusi į atlaidus.

Matis

Padaviau pinigus. Agentas pažiūrėjo į banknotų ryšulėlį kaip į supelijusią dešrą ir pasakė negalįs jų paimti.

Pareikalavau paaiškinti kodėl.

Jis atsakė, kad nėra pratęs nešiotis tokių sumų grynaisiais ir paklausė, kiek aš galėčiau pasiūlyti už namą. Pradinė kaina buvo 1,2 milijono. Pasakiau, kad galėčiau sumokėti trim šimtais tūkstančių mažiau ir kad dabar sumokėsiu šimtą tūkstančių markių rankpinigių, o likusius atnešiu į kontorą. Maniau, kad sandėris jau iš esmės sudarytas, nes namas atrodė dar blogiau, negu pats agentas, ant kurio kaklo matėsi išsprogusios kraujagyslės, primenančios raminamąjį baltojo vyno poveikį.

Jis pasakė negalįs namo savininkui pasiūlyti tokios kainos, pasiskundė dabartine rinkos padėtimi ir davė man savo vizitinę kortelę. Pasakiau, kad duosiu jam laiko pasvarstyti ir paskambinsiu po pusės valandos.

– Eni taim*.

Agentas pasikišo brošiūras ir reklaminę iškabą po pažastimi, nukurnėjo prie savo opelio ir paliko mane su visais popieriais gatvėje.

Grįžęs į tuštutėlį butą, pirmiausia nuėjau į dušą.

* Bet kuriuo metu ? (angl.)

Stovėjau po šaltu vandeniu, kol ėmiau drebėti.

Atsisėdau ant masažo stalo ir pabandžiau susikaupti.

Žinojau, kad mano pasiūlyta suma per maža, nors man pačiam ji atrodė kosminė. Žinojau, kad kitu atveju būčiau galėjęs apmyžti tokio niekam tikusio namo pamatus, bet dabar už šitą namą siūliau viską, ką turėjau. Apsiraminau prisiminęs reikalo esmę – juk bandžiau ne įsigyti namą, o susigrąžinti šeimą.

Viską suskaičiavau iš naujo.

Atsiminiau kieme stovintį mūsų automobilį.

Blogiausiu atveju už jį gaučiau šešis tūkstančius.

Galėčiau paprašyti Sikavirtos, kad jau dabar man išmokėtų dviejų artimiausių mėnesių algą: tereiktų sumeluoti, jog man būtina brangi privataus gydytojo operacija. Privataus, nes valstybinėse gydymo įstaigose eilės per ilgos.

Iš viso dvidešimt keturi tūkstančiai.

Savaitę galėčiau užsiimti intymiu masažu, tikrai ištverčiau. Masažuodamas krūtis užsimerkčiau ir pasistengčiau išlikti abejingas.

Susiradau vizitinę kortelę ir surinkau numerį. Pastebėjęs, kaip nervingai spaudžiu ragelį, numečiau jį. Keletą minučių atlikau kvėpavimo pratimus, galiausiai nusiraminau ir paskambinau.

Supažindinau agentą su naujomis sutarties sąlygomis ir, kadangi jam pasirodė juokinga nešiotis storą pluoštą banknotų, pažadėjau pervesti pinigus į kontoros sąskaitą. Agentas padėkojo už pasiūlymą ir pašaipiai nusistebėjo, kad jis labai panašus į to kliento, kuriam, deja, jis ką tik pardavė namą.

Akyse mačiau Heleną, bėgančią per rasotą ryto žolę ir krentančią po senais ąžuolais. Mačiau Sinę, kurią per vaikų darželio kiemą automobilio link ant rankų nešė nepažįstamas vyriškis. Mačiau save patį, pasenusį ir susiraukšlėjusį sėdintį parke ant suolelio, laikantį pavargusias rankas sterblėje ir kažką vapenantį sau panosėje. Mačiau ir telefono ragelį, išslydusį man iš rankų tiesiai ant viryklės.

Pajutęs degėsių kvapą, numečiau aptirpusį ragelį ant grindų.

Kas apskritai yra namas? Iš betono, medžio, vinių ir šilumos izoliacijos sukurpta laikina pastogė.

Beviltiškai stengiausi sumenkinti nuosavo namo viziją, kaip ir dera žmogui, žinančiam, kad po dviejų mėnesių jis nebeturės kur gyventi.

Pasitikėjimas savimi yra kvailumo išraiška.

Ką tik buvau tikras, kad mano planas išdegs, o dabar sėdėjau degančia plastmase dvokiančiame bute, kurį jau spėjau parduoti.

Reikėjo skubėti.

Helena

Skauda pilvą. Matyt, jame apsigyveno Matis. Sukišo savo nubrozdintas ir grybeliu sergančias kojas man į pilvą, ir jo bulvės lupenos kietumo oda dabar liečia švelnius mano vidaus organų audinius. Jo nešvarūs gumbuoti keliai purvina mano žarnyną. Jis neduoda man ramybės kalbomis apie roką ir apolitiškumą, apsiputojęs aiškina, kad kitą savaitę visą savo plokštelių kolekciją nuneš į antikvariatą, reikalauja, kad išklausyčiau dar vieną jo istoriją, nors jau dabar darosi taip bloga, kad ima trūkti oro. Kai jis apsiverčia ant kito šono ir bando patogiau sudėti kojas, man ima skaudėti pilvo apačią. Esu tokia pilna Mačio, kad viduje net tuščia. O vakare pasipila Sinės klausimai. Kur tėtis, klausia Sinė. Mūsų buvusiuose namuose, atsakau. Aplankykim jį, siūlo Sinė. Neaplankysim, atsakau. Kada tėtis mane pasiims ir užsikels ant pečių, Sinė vėl klausia. Kitą savaitę, atsakau ir galvoju, kad, jei tai priklausytų nuo manęs, jis jos niekada nebepasiimtų. Sinė juokiasi ir sako, kad tada tėtis vėl užsikels ją ant kelių ir uždainuos bėk, arkliuk, tyliai, neški mažą Sinę, neški į namus, per kalnus, per miškus. Ji bando užlipti man ant kelių, bet aš neturiu jėgų žaisti. Sinė kaukdama traukia mane už džinsų. Tėtis visada pasupa ant kelių, sako ji. Bet aš juk ne tėtis, pamanau. Būtina nukreipti jos dėmesį kur nors kitur. Paimu nuo grindų kumštinę lėlę, sukišu į vidų pirštus ir

judinu jos rankas. Sinė trenkia lėlei, mano vidurinysis pirštas išslysta iš lėlės galvos, galva kadaruoja tarsi numirėlio. Sinė pradeda rėkti, kad Sirkos automobilis išvežė mus iš namų ir kad lėlė mirė. Iš įrankių spintelės griebiu grindų skudurą ir užsidedu ant galvos. Žiūrėk, kokia mamos šukuosena, sakau Sinei. Ji pradeda kvatoti ir šaukti, kad šia šukuosena tėtis plauna grindis. Tokiu žaidimu prisivilioju Sinę prie stalo, ant kurio laukia Sirkos paruoštos seliavos ir bulvių košė. Sinė įsiverčia į košę didelį gabalą sviesto ir sako, kad tėvelis taip pamokė. Tėvelis, tėvelis, tėvelis. Jis visur. Atrodo, kad visas pasaulis pilnas mažų Mačio gabaliukų, o daugiausia jų yra Sirkos bute. Sinė valgo dešimt minučių. Per tą laiką ji nė karto neužsimena apie tėtį. Rekordas. Ištuštinusi lėkštę Sinė pareikalauja eiti pasisupti. Neturiu jėgų, bet prisiverčiu. Sėduosi ant sūpynių su Sine glėbyje ir taip smarkiai įsisupu, kad galvoje viskas susimaišo. Ir debesys, ir medžiai, ir žemė, ir plaukai.

Matis

Agentas, pats to nežinodamas, paskatino mane dar ryžtingesniems veiksmams. Sėdėjau svetainėje ant grindų ir širdyje dėkojau jam už pamoką. Jis ištraukė mane iš aklos beprotystės: juk būčiau nusipirkęs namą, apie kurį nieko nežinojau ir kuris net neatrodė panašus į būsimus namus. Liūdesys buvo atėmęs iš manęs sugebėjimą realiai vertinti.

Dabar galva vėl buvo šviesi. Pasakiau savo sielai: kurį laiką pabūk rami.

Reikėjo viską pradėti nuo pradžių ir iš pagrindų.

Supratau, kad, norėdamas gauti namą, turiu pranokti pats save ir galiausiai priversti priešininką suklysti. Dabar nepadėtų net ledo ritulio rinktinės kapitono reklamuojamas apsimestinis šimto dešimties procentų tikslumas, net jei kaip koks netalentingas ir neperspektyvus slidininkas padaryčiau viską, ką galėčiau, ir žiūrėčiau, kas iš to išeis. Norint, kad viskas eitųsi, kaip sviestu patepta, būtina susilpninti varžovų jėgas.

Ir sustiprinti Helenos supratingumą.

O jo ji turi nedaug.

Helena klaidingai apkaltino mane dėl to savaitgalio, kai Sinei matant masažavau keturis bėgikus. Paskambinau socialiniams dar-

buotojams ir kaip įmanydamas ramiau viską paaiškinau: mergaitei nieko nenutiko, dėl prastų organizacinių gebėjimų tą savaitgalį turėjau daug darbo, tačiau bet kokiu atveju visuomet galiu pasirūpinti savo dukterimi.

Sėdėdamas ant grindų šešis kartus stipriai įkvėpiau, atsistojau ir ant miegamojo sienos virš parduotos dvigulės lovos peiliu išrėžiau datą: 1999 07 03. Iš karo istorijos paskaitų atsiminiau, kad žymusis mūšis prie Talio-Ihantalos baigėsi tą pačią dieną 1944-aisiais. Mūšiui pasiekus kulminaciją daugiau kaip 250 vamzdžių šovė ta pačia kryptimi. Aš turėjau tik vieną šautuvą, bet, žinant kur šauti, užtenka ir to. Tais legendiniais šūviais Suomijos armija laimėjo laiko, jo dabar reikėjo ir man. Buvau tikras, kad jei Helena suteiks man dar vieną galimybę, sugebėsiu ją įtikinti per pusę metų.

Nusprendžiau taip ištirti nuosavų namų rinkos ypatumus, kad žinočiau visas šios srities subtilybes ir niuansus. Sumaniau ištirti visus savo rajono namus, nekreipdamas dėmesio į tai, kurie iš jų parduodami. Pasiryžau susipažinti ir su ta gentimi, kuri veisėsi priemiesčiuose. Buvau daugiabučių žmogus, niekada neturėjęs nieko bendra su kitokį gyvenimo būdą pasirinkusiais žmonėmis. Mane domino, kokie žmonės įsigyja nuosavus namus ir kokiais moraliniais argumentais remdamiesi jie aiškina, kad patys to nusipelnė. Taip pat norėjau sužinoti, kokie žmonės bus mūsų kaimynai.

Septynis tūkstančius iš sumos, gautos už parduotą turtą, skyriau naujiems pirkiniams. Įsigijau savo gyvenamojo rajono žemėlapį, diktofoną, žiūronus, maskuojamosios spalvos aprangą ir krepšį, kurį sulenkęs turėdavau šiokią tokią kėdę.

Užsisakiau žurnalų apie namų priežiūrą ir gyvenimo būdą, pasiskolinau iš bibliotekos visas senus namus aprašančias knygas, o iš interneto paieškos, įvedęs žodžius „namai“, „tėvynė“, „atkūrimas“ ir „nekilnojamasis turtas“, ištraukiau visus nors šiek tiek mano smalsumą tenkinusius straipsnius.

Nusipirkau naujus sportinius batelius ir pulso matavimo aparatą.

Nusipirkau į megztinio priekinę kišenę telpančią užrašų knygelę.

Vietoj sudegusio nusipirkau naują belaidį telefono aparatą.

Užprogramavau savo smegenis priimti visas su būstais susijusias pasaulio naujienas.

Suskaičiavau, kad mano rajone yra dvylika pagrindinių gatvių, o tarp jų – dar dvidešimt penkios mažesnės gatvelės.

Atlikęs testą sužinojau, kad gyvensiu dar dvidešimt aštuonerius metus. Paskutinius iš jų praleisiu nuosavame name miesto pakraštyje su Helena ir Sine. Dar ne vieną rugpjūčio pavakarę sėdėsiu su jomis kiemo sūpynėse ir mums nieko netrūks.

Miesto plėtros skyriuje gavau tikslų gyvenamųjų rajonų žemėlapį ir priklijavau jį prie sienos šalia Helenos ir Sinės nuotraukų.

Tyrinėjau jį kaip Šventąjį Raštą.

Žemėlapyje buvo matyti gatvės, sklypų ribos, namai ir net dideli medžiai.

Tamsiai žalia spalva buvo pažymėti didieji skverai, Tusulos gatvė ir automagistralė, geltona spalva – pagrindinės miesto gatvės, balta – paprastos gatvės, tamsiai oranžine – daugiabučių namų rajonai, šviesiai ruda – nuosavų namų rajonai, ryškiai žalia – miškeliai ir parkai, siaura brūkšniuota linija – pėsčiųjų ir dviračių takai. Žemėlapio mastelis buvo didelis, koks ir turi būti – skaityti buvo įmanoma atsitraukus per metrą.

Sistemingą darbą pradėjau kitą dieną po liūdnojo pokalbio su agentu.

Apsirišau pulso matavimo aparato laidą aplink krūtinę, prijungiau prie laikrodžio ir spustelėjau mygtuką. Po pusantros minutės ekrane pasirodė užrašas: pulsas 51. Legendinių suomių slidininkų pulsai kartais būdavo apie 40, bet savęs su jais nelyginu. Pastariesiems visuomenė dovanojo sklypus ir namus, todėl su jais lygintis neįmanoma. Apie jų gyvenimą aš ir nesvajojau, nes žinojau, kokiuose namuose tie slidininkai gyveno. Visų iki vieno slidininkų namai buvo pastatyti iš rąstų ir pasižymėjo daugybe neišnaudotų kvadratinių metrų ir didžiulėmis verandomis. Tikra Šveicarijos Alpių architektūra.

Mintys apie slidininkus pakėlė pulsą iki devyniasdešimt aštuonių. Pasistengiau juos pamiršti: padėjau alkūnę ant po visą stalą besimėtančių savo popierių ir pradėjau skaityti.

Nekilnojamojo turto agentūrų brošiūros pakėlė pulsą virš šimto. Tada teko pereiti prie straipsnių apie karo veteranus, kurie sumažino pulsą tarsi ramus pasivaikščiojimas, bet skaitydamas žurnalus suprakaitavau ne mažiau, negu bėgdamas į kalvą šalia Pirkolos baseino.

Popietę bandžiau numigti, bet nepavyko.

Galva buvo sunki kaip akmuo.

Nusprendžiau pasigaminti valgyti. Gamindamas desertą visada pailsėdavau. Paruošiau nemažai tešlos, nors Helenos su Sine ir nebuvo namie. Pridėjau kiek daugiau kardamono negu paprastai, nes dabar nebuvo kam dėl jo skųstis. Palikau kylančią tešlą šalia viryklės ir iš popierių krūvos išsitraukiau vieną žurnalą.

Jis vadinosi „Jūsų kiemas“ – šis žurnalas buvo tarsi neoficialus visų nuosavuose namuose gyvenančių piliečių leidinys. Jis man kažkuo priminė jaunystėje skaitytą laikraštį „Tautos kova“. Tačiau „Jūsų kiemas“ daugiau dėmesio skyrė gyvenimo nuosavame name pliusams ir minusams bei pasakojo apie keleto šeimų gyvenimo būdą.

Po virtuvę pasklido bandelių kvapas, tačiau aš įsigilinau į tekstą.

Laikraštyje „Tautos kova“ mane labiausiai domindavo buvusių kariuomenės eilinių straipsniai apie savo išgyvenimus, parašyti griežtu, bemaž oficialiu stiliumi. „Jūsų kiemas“ kėlė kitokį įspūdį. Šio žurnalo straipsniuose jau nebėra vietos karo baisumams ir nuolatinei ateities baimei.

Žurnale aprašomos šeimos kariavo tylų karą prieš palūkanų augimą ir mokestinių lengvatų mažinimą. Jos bijojo rūdijančių namo vamzdžių, artėjančio stogo remonto, netikėto mokesčių už šiukšles ir sklypus kilimo ir kieme paliktų aštrių akmenų, į kuriuos galėdavo atsitrenkti ir nulūžti žoliapjovės ašmenys.

Tačiau straipsniuose tai nebuvo akcentuojama.

Atkreipiau dėmesį į teksto nuotaiką.

Nuosavuose namuose gyvenančios šeimos greičiausiai jautėsi labai vieningos, nors atskirų šeimų nariai turbūt nedaug domėjosi vienas kito reikalais. Juos vienijo gyvenimo būdas ir permainų baimė. Apie tai, kas vyksta už jų gyvenamųjų rajonų ribų, jie kalbėdavo baimingai arba bent jau atsargiai. Tokiuose pokalbiuose būdavo užsimenama apie miesto plėtros tobulinimą taip, lyg ją būtų organizavusios slaptosios tarnybos.

Vienas respondentas akivaizdžiai bijojo, kad šalia jo gyvenamojo rajono gali būti pradėtas statyti daugiabučių namų kvartalas. Nors jis pats ir neprisipažino bijąs, tarp eilučių buvo galima išgirsti skambant pavojaus varpus. Kitas pilietis apgailestavo dėl naujų dviračių takų, kurie, jo nuomone, atims visą vakarinių pasivaikščiojimų su auksaspalviu retriveriu džiaugsmą.

Pulsas šiek tiek pagreitėjo.

Akimirkai užverčiau žurnalą ir pagalvojau, kokį leidinį leistų susivieniję namų fronto kariai. Šalyje ėjo dešimtys leidinių apie namus, gyvenimo būdą, baldus ir kulinariją, todėl dar vienam pasenusiu stiliumi apie namus rašančiam laikraščiui ar žurnalui rinkoje nebebūtų vietos. Naujasis leidinys turėtų pažvelgti į viską visai kitu kampu ir priminti nematomus vyrus, kurie mirtinai pavargę nešiojasi po kambarius karščiuojančius vaikus, kurie nenuilsdami ieško geriausio juodųjų pipirų ir pieno su kiaušiniu derinio, kurie nekeldami balso klausosi savo mylimųjų bėdų ir dūsavimų ir turėdami keturiasdešimt laipsnių temperatūros galiausiai krenta ant pigios sofos todėl, kad ištisas savaites rūpinosi viskuo, išskyrus savo sveikatą.

Tokių vyrų leidžiamas laikraštis galėtų užsiimti galinga karo propaganda ir tokiu būdu sumušti būrį žiniasklaidos išliaupsintų vyrelių, kurie keliauja per vandenynus ir sniegynus, laipioja į kalnus ir parduoda savo vyrišką įvaizdį rėmėjams, visada pasirengusiems išbučiuoti šitų apie tikrus išbandymus nieko neįtariančių pienburnių užpakalius ir įkišti juos į televizorių ekranus papasakoti savo nuostabių nuotykių kalnuose.

Pulsas per daug pagreitėjo.

Reikėjo nukreipti mintis nuo leidinio prie svarbesnių dalykų.

Pastebėjau žurnale „Jūsų kiemas“ išspausdintą keturių puslapių straipsnį apie nuosavuose namuose gyvenančiųjų santykius su daugiabučių gyventojais. Psichologas Lauris Mekinenas, nuotraukoje stovėjo po obelimi kartu su savo spanieliu. Mekineno nuomone, gyvenimo sąlygos turinčios didelę įtaką dvasinei žmogaus būsenai. Jis įžvelgė daug nuosavo namo patogumų ir karštai siūlė namą įsigyti tiems, kurie kenčia nuo rudeninės depresijos ar apskritai yra praradę gyvenimo džiaugsmą. Mekinenas nepamiršo pridurti esąs realistas ir suprantantis, kad tikrai ne visi turi santaupų nuosavam namui, tačiau pabrėžė, kad vien jau viešnagė nuosavuose draugų namuose gali padėti išvengti depresijos. Medžius Mekinenas vadino mūsų draugais ir priminė australų mokslininkų tyrimą, kuriame buvo nustatyta, kad šalia medžių gyvenantys žmonės sugeba kurti darnesnius tarpusavio santykius negu tie, kurie visą savo gyvenimą praleidžia betono ir plieno karalystėje.

Mekinenas apgailestavo dėl to, jog pats į nuosavą namą persikraustė tik prieš dešimtį metų. Tą sprendimą jis būtų priėmęs gero-

kai anksčiau, jei tik būtų žinojęs, kokią vidinę ramybę teikia mažas kiemelis ir obelys.

Kitame puslapyje išspausdintoje nuotraukoje buvo visa Mekineno šeima: jis pats, žmona Marija ir dvyniai Samis bei Mika. Kiekvienas rankoje turėjo po grėblį, ir, kaip skelbė tekstas po nuotrauka, visi jie mėgo grėbti rudens lapus. Mekinenas pridūrė, kad metų laikų kaita ir gamtos ciklas moko mus suvokti visa ko laikinumą. Jis pasakojo rudens giedrumą ir bundančią pavasario jėgą pajuntąs tik savam kieme, nuo kurio jis, suteikdamas galimybę tekėti tai žemės jėgai, nugrandė ankstesnio šeimininko paliktą asfaltą. Mekinenas prisipažino, jog, siekdamas dvasinės pilnatvės, po pirties dažnai nuogas bėgioja po pievelę, kaip darydavo ir rašytojas Ilmaris Pimija, priklausęs kultūriniam Šviesos nešėjų judėjimui.

Leidiniuose, aprašančiuose būstus, neradau straipsnių apie Pimiją ir jo judėjimą, bet man atrodė, kad Pimija greičiausiai buvo koks nors medkirtys arba architektas, kuris šitaip lakstydamas šventė savo įkurtuves.

Iš paskutinio žurnalo puslapio išsikirpau prenumeratos kuponą, užpildžiau ir įsidėjau į sportbatį, ketindamas vakare įmesti į pašto dėžutę. Tada pasiėmiau telefonų knygą ir susiradau Laurio Mekineno adresą. Tilvikų gatvė 4. Jis gyveno maždaug už penkių kilometrų nuo mano namų, kitame Centrinio parko gale.

Ištraukiau iš orkaitės kone sudegusias bandeles ir dvi įsidėjau į lėkštę. Prisipyliau didelį puodelį šalto pieno. Valgydamas apžiūrinėjau Laurio Mekineno nuotrauką. Jis spoksojo į mane kaip šuo. Galvojau, kokios gi veislės būtų Mekinenas. Į suomių špicą nepanašus, nes per storas, auksaspalviu retriveriu būti netinka dėl žvilgsnio, o dėl pernelyg lygaus veido nepanašus ir į buldogą. Neišmaniau veislių taip gerai, kad būčiau galėjęs vienai iš jų priskirti Mekineną. Atsimenu, kad viena iš šalutinių Helenos pamišimo dėl nuosavo namo formų buvo šunys, ir ji, rodydama man kokio nors jauniklio nuotrauką, siūlydavo tokį įsigyti patiems.

Namas, šeima, pievelė, pirtis, veranda, pašto dėžutė, šuo.

Pažiūrėjau į geraširdišką Mekineno veidą ir sudariau viena su kita susijusių sąvokų sąrašą.

Namas, vaikai, žoliapjovė, vandens žarna, kepsniai ant iešmo, šuo.

Namas, žmona, medinis kiemo nykštukas, sąskaita už vandenį, malkos, šuo.

Namas, prisiminimai, sraigtiniai laiptai, mokestis už naktį išdegintą elektrą, šuo.

Atsikandau bandelės, gurkštelėjau pieno ir pats sau kažką sumurmėjau. Pagalvojau, kad senatvėje greičiausiai visai nepasikeisiu. Būsiu su savimi šnekantis seneliukas, tarsi iš slogių atsiminimų ir vienišų minčių sukurptas ant lubų kabantis Kalėdų papuošalas arba kieme amžiams pamirštos surūdijusios sūpynės, kurios baisiai girgžda, kai į jas sėdamasi.

Išėjau į balkoną ir užsirūkiau. Aukščiau gyvenantis kaimynas užtrenkė savo balkono duris.

Jie

Užtrenkiau duris kiek galėdamas garsiau.

Jei šių durų stiklas sudūžtų, naujas kainuotų keturis šimtus markių. Jei taip atsitiks, sąskaitą nusiųsiu aukštu žemiau gyvenančiam šikniui. Apie tai jau kalbėjome su Lėna. Pats laikas imtis griežtų veiksmų. Jis, žinoma, net nenujaučia, kas jo laukia.

Lėna užplikė arbatos ir abu pradėjome regzti tekstą. Lėna norėjo, kad rašytume oficialiai ir pernelyg nenusižemintume. Geltono popieriaus lape parašėme:

„Dievas davė mums pavasarį, kad jo gaivumas ir šviesa džiugintų mus po tamsios žiemos, bet kai kurie to nepastebi ir balkonuose rūko nuodų suktines, atimdami artėjančios vasaros džiaugsmą iš tų, kurie jo nusipelnė. Ar nevertėtų kai kam susimąstyti?"

Paprašiau, kad Lėna balsu perskaitytų tekstą. Stengiausi įsiklausyti į teksto nuotaiką ir akcentus. Nepraleidau nė vieno žodžio. Labai norėjosi po žodžio „susimąstyti" dėti kablelį ir pridurti „po velnių", bet paklausęs Lėnos susilaikiau.

Įsispyriau į šlepetes ir nužingsniavau į laiptinę, prie skelbimų lentos. Stengiausi žengti kaip įmanoma tyliau, bet šlepetės nemaloniai šlepsėjo. Atidariau stiklą ir priklijavau geltonąjį lapelį pačiame lentos viduryje, šalia viešosios tvarkos taisyklių. Žengiau keletą

žingsnių atgal, pakreipiau galvą į kairę ir pažiūrėjau į lapelį. Be abejo, mulkis jį pastebės.

Grįžau į butą. Lėna buvo paruošusi mano mėgstamo mėlynių jogurto, į kurį įvarvino lašelį medaus. Paprastai tokiais skanėstais mėgaudavomės pasimylėję, tačiau taip pat ir tada, kai jausdavome savo šeimą kylant į kovą už teisingumą. Mane ypač žavėjo faktas, jog Lėna kartu su manimi nusprendė kovoti prieš aukštu žemiau gyvenantį tabakinį teroristą. Viskas prasidėjo maždaug prieš pusę metų, kai kartą ji grįžo iš balkono apsiverkusi. Lėna papasakojo, kad jai besišukuojant balkone užsidegė apačioje gyvenančio tipo peleninė ir ji įtraukė į šnerves siaubingų iš apačios kylančių dūmų. Nuo tos akimirkos ji tapo mano sąjungininke.

Pastebėjau, kad Lėna buvo supylusi jogurtą į žalią gėlėtą dubenėlį, kurį man padovanojo kolegos dešimties metų darbo kokybės kontrolės vadovo poste proga. Kokia nuostabi ta mano Lėna.

Valgėme tyliai. Norėjome maloniai praleisti vakarą ir nebekalbėti apie apatinio aukšto nesusipratimą. Jusis buvo grindų riedulio, o Kati – aerobikos treniruotėje, tad šis vakaras priklausė tik mums.

Planavau imti vilioti Lėną iškart po sporto žinių, nors dar nebuvau galutinai atsikratęs teroristo sukeltos blogos nuotaikos. Žinojau, kad jis tuojau išeis pabėgioti ir pastebės skelbimų lentoje išreikštą piliečių nuomonę. Nuotaika iškart pakilo ir ta proga pasakiau Lėnai, kad ji nuostabiai įdegusi. Lėna nudžiugo ir prisipažino, kad mano šiurkšti barzda jai kelia jaudinančių pojūčių. Atsikėliau, nusišluosčiau nuo lūpų jogurtą ir buvau besilenkiąs bučiuoti Lėnos sprandą, kai dėl stipraus trenksmo kilusi oro srovė sudrebino mūsų duris. Apatinio aukšto bjaurastis visai nesijaudindamas dėl kaimynų užtrenkė savo buto duris ir dabar rioglino laiptais žemyn. Puiki atmosfera dingo, o Lėna įlindo į svetainės kampą ir įniko skaityti rankdarbių žurnalą.

Lėna laikėsi nuomonės, kad pernelyg liguistai reaguoju į vieną vienintelį ramybę trikdantį gyventoją, bet man taip neatrodė. Gyvename šioje laiptinėje jau dvidešimt metų ir apatinio aukšto šiknius buvo pirmasis ramybės drumstėjas. Jau kalbėjau apie tai namo bendrijos valdybos susirinkime, bet žmonės taip ir nesuprato reikalo rimtumo. Kalijas pasakė, jog tabako kontrolės įstatymas draudžia tik atvirą ugnį balkone. Pelkonenas pasiūlė atsidaryti kitą langą. Juokinga. Priminiau jiems, kad išskirtiniais atvejais namų bendri-

joms leidžiama uždrausti rūkymą balkone. Kalijo nuomone, didelėse bendrijose tai esą keblu, nes jei tokiam draudimui paprieštarautų nors vienas asmuo, mūsų pastangos išsikovoti neužterštą orą liktų bevaisės.

Mane labiausiai erzino tai, kad šiknius daugiau niekam niekuo neužkliūdavo. Beviltiškai tikėjausi, kad jis taps naktimis triukšmaujančiu alkoholiku, bet jis neturėjo silpnų vietų. Padėtis buvo nepakeliama, todėl pasiryžau imtis dar griežtesnių veiksmų, jei tik geltonojo lapelio strategija neatneš norimų rezultatų. Dievas sukūrė žmogų ne tam, kad jis rūkytų.

Matis

Fiksavau viską, ką pamatydavau ir išgirsdavau.

Taip pat ir tai, ką užuosdavau ir paliesdavau. Užrašų knygelėje fiksuodavau kiekvieną įvykį. Elgiausi kaip nuo pavasario apsvaigęs paukščių stebėtojas, kurį sudomina net tyliausias sparnų šlamesys.

Klasifikavau namus ir skirsčiau juos į grupes.

Įdomūs, viliojantys ir prieinamos kainos.

Mediniai, plytiniai, betoniniai.

Dvi medinių grupės: senieji ir naujieji.

Senųjų grupės: pastatyti iki karo, pastatyti po karo.

Naujųjų grupės: pirmos klasės, antros klasės, ypatingieji, paprastieji.

Į tokias pačias grupes suskirsčiau ir gyventojus.

Remontininkai, viduriniojі klasė, pasiturintieji ir staiga praturtėję.

Žalieji, socialdemokratai, dešinieji, naujieji turtuoliai.

Susituokę, išsiskyrę, bevaikiai, pensininkai.

Iš istorijos atsiminiau, kad indėnams svarbiausia buvo žemė po kojomis, nes žmogus privalo jausti žemės vibraciją. Iš įvairių namų kiemų nupjoviau po kuokštelį žolės, kurią priklijavau prie popieriaus lapų ir pritvirtinau prie sienos. Eidamas pro tą sieną nuolat uostinėdavau žolės kuokštelius bandydamas nuspręsti, kurio kiemo žemėje auganti žolė labiausiai tiktų mūsų šeimai. Visi žolės kuokšteliai

kvepėjo kaip vienas, minimalūs kvapo skirtumai atsirasdavo tik dėl skirtingų veislių šunų šlapimo.

Keisti žmonės tie indėnai.

Istorijos knygoje buvo išspausdintas kažkokio kadaise gyvenusio raukšlėtaveidžio indėnų vado teiginys, kad žemė nepriklauso niekam. Lengva jam šūkauti savo prerijose, kuriose niekas net negalvoja statyti prekybos centrų. Tegul jis savo teoriją išdėsto mums, šiaurės tundrų čiabuviams, tegul atsivelka raudonskūris į Helsinkį, į svetimą šalį, ir tuoj pat pasibaigs visi jo sapaliojimai.

Tegul tas vadas atvažiuoja apžiūrėti pirmųjų šį pavasarį parduodamų namų ir pamatyti nekilnojamojo turto prekybos agento popierėlio, kuriame įrašytos dvi eilutės apie žemės vertę – 3 500 markių už kvadratinį metrą. Tada ir iš indėniūkščio ausų pradės rūkti dūmai, kuriais jis galės duoti signalus banko darbuotojai, siūlančiai pasiimti per penkiolika metų grąžintiną paskolą, ir už gerą pusę milijono keturių šimtų kvadratinių metrų sklype pirmykštės tautos atstovas galės keptis salmonelioze apkrėstą vištieną.

Pulsas – 145. Užteks galvoti apie indėnus ir kitus negatyvius dalykus, nes neigiama jų įtaka tuoj pat atsispindi pulso matavimo aparato ciferblate.

Vaikščiodavau po rajoną niekieno nepastebimas. Šalia buvo Centrinis parkas, todėl niekas neatkreipdavo dėmesio į vienišą, sportiniais drabužiais apsirengusį, krepšiu ir žiūronais nešiną praeivį. Diktofoną slėpdavau po megztiniu.

Sustodavau prie pašto dėžutės ir galvodavau, kaip dabar jaučiuosi. Tai svarbiausia. Jei atsidūrus prie naujo namo norėdavosi lukterti ir pamąstyti, pasižymėdavau tą namą ir grįždavau prie jo vėlai vakare. Iš pradžių slinkdavau namo link ropomis, ir tik įsitikinęs, kad niekas nepastebės, atsistodavau ir pasiruošdavau namo analizei būtinus reikmenis.

Prie kai kurių namų želiantys vešlūs sodai suteikdavo galimybę labai intymiai susipažinti su šeimų gyvenimais. Dažnai, man gulint po dekoratyviniais krūmais, už trijų metrų būdavo kepama vištienos krūtinėlių filė, geriamas sausas baltasis vynas ir varinėjamos mano vaizduotę audrinančios šnekos.

Kartą paryčiais grįžęs namo perskaičiau, ką buvau užsirašęs užrašų knygutėje.

„Drąsūs dėl nieko nesijaučia nepatogiai. Juokaudami vaikšto po kiemą, kurio paprasto grožio nesugeba įvertinti. Karksi kaip varnos, šliuožia kaip ruoniai. Ne veltui žiūrėdavau laidas apie gamtą – dabar atpažįstu visas gyvūnų rūšis. Ir iš kur randasi tas natūralus, nevykėliškas žmonių savininkiškumas? Storas ruonis siūbuoja įsispraudęs į linksmai išpaišytus šortus, nepridengiančius jo uodų sukandžiotų, trumpais baltais plaukeliais apaugusių blauzdų. Vaizdelį dar pagražina jo kulkšnys ir ant ką tik nupjautos vejos šmėžuojantys gumbuoti kojų pirštai, apmauti puikiomis juodomis kojinėmis, kurias jis retkarčiais pasitaiso storu smiliumi. Pažįstu šitą žinduolį, tiesa, ne asmeniškai, bet visa savo savastimi. Ruonis drebiasi ant rasotos žolės ir, norint jį vėl pastatyti ant kojų, prireiktų kokios pusės paros. Atsidaro skardinę importinio alaus, lipa terasos laiptais ir mėgaujasi basa koja liesdamas medį. Už tokį prisilietimą žmonės sumoka vidutiniškai pusantro milijono. Tai yra vidutinė šio rajono namų kaina. Atsirūgimo alumi aidas tarsi kviečia jo bendraminčius artyn. Niekas neatsiliepia į kvietimą, ir mes šį vėlų vakarą liekame dviese. Bet tai žinau tik aš, nes jis manosi esąs vienas. Jis šniukštinėja orą ir ant pirštų galų šokinėja aplink uogų krūmą, kurį prieš penkiasdešimt dvejus metus pasodino karo veteranas su savo žmona. Neskink uždrausto vaisiaus. Tačiau juodasis serbentas jau tęžta tarp geltonų dantų, ir uogos syvai liejasi į burną. Toks goduolis, kad dar neprarijęs pirmos uogos jau čiumpa ir antrą. Na, ir valgyk sau, vis tiek tuoj ateis naktis."

VISKĄ DARIAU vien dėl didžiojo tikslo. Tik dėl jo sukausi darbų, susitikimų su Sine ir tamsiųjų darbelių trikampyje.

Žinoma, nuo tų darbelių nukentėdavo pagrindinis mano pajamų šaltinis – darbas sandėlyje. Rytais nueidavau į sandėlį miegojęs vos kelias valandas, ir visus darbus atlikdavau visiškai abejingas. Atsigaudavau tik grįžęs iš darbo. Nueidavau į dušą, paskui pasistiprindavau vaisiais, vandeniu ir rugine duona bei padarydavau keletą pratimų pilvo presui stiprinti. Šeštą valandą kibdavau į bėgikų blauzdas. Nematydavau jose jokių patinimų ar sukietėjimų, vien tik banknotus.

Sandėlio viršininkas Sikavirta pasidomėjo, kodėl atrodau toks pavargęs. Pasakiau, kad ruošiuosi Stokholmo maratonui. Sikavirta atsakė, kad vertina ilgų distancijų bėgimus ir vertintų dar labiau, jei į sunkvežimį būčiau sukrovęs kliento užsakytas prekes. Pažadėjau, kad padidinsiu darbo tempą ir susikaupsiu.

Vėl pradėjau teikti erotinio masažo paslaugas, bet dabar turėjau tik tris nuolatines klientes: Seiją, Pirją ir Siniką. Išsirinkau jas pagal išvaizdą ir iškalbą: jos visos buvo bjaurios ir nekalbios, todėl niekuo nepriminė Helenos. Be to, jos vienintelės nesiskundė dėl pakilusios kainos. Pasakiau joms, kad tenka didinti kainas dėl pagerėjusios paslaugų kokybės ir dėl to, kad esu vienintelis tokias paslaugas teikiantis

asmuo visame rajone. Stengdavausi neužsiimti erotiniu masažu tais savaitgaliais, kai pas mane viešėdavo Sinė. Tačiau kartą vos neįkliuvau: Seija išėjo po penkių penkios, o po penkių septynios prie namo durų jau stovėjo Helena ir Sinė.

Ėmiau pastebėti, jog stiprėja pojūčiai.

Kartą šliauždamas krūmais pastebėjau vabalą, kurį paskutinį kartą buvau matęs vaikystėje. Šokinėdamas po veją šalia savo stebimų namų, basomis kojomis jusdavau rasą ir net mažiausius akmenėlius. Skaitydamas šalies pokario istoriją jaučiausi kaip vienas iš tų 420 000 emigrantų ir karo veteranų, kuriems kuo greičiau reikėjo gauti stogą virš galvos. Apžiūrinėdamas namų nuotraukas įsivaizduodavau, kad esu vienas iš karo veteranų, su jauna sužadėtine ant kelių pirmą kartą sėdintis nuosavuose namuose, nuosavoje tvirtovėje. Man ausyse dar aidi granatų sprogimai, dar retkarčiais nusigandęs pagalvoju, ar kartais nereikia užsimerkus pilvu šliaužti į pelkę, ne, nebereikia, nes ant kelių sėdi moteris, danguje kabo mėnulis, o piršte styro rakštis iš mano paties namo sienos.

Mano fizinė forma tarsi savaime pagerėjo, pulsas keletą valandų per parą būdavo idealus. Gėriau daug skysčių ir virdavausi lengvą sriubą. Nelepindavau savęs šokoladu, jau nekalbant apie alkoholį, kurio beveik visiškai atsisakiau jau tada, kai pradėjau bėgioti. Miegodavau neramiai ir prabudęs visada atlikdavau pratimų pilvo presui stiprinti kompleksą, taip nuramindamas įsitempusius nervus.

Svetimų namų pasaulis ėmė įgauti vis ryškesnius bruožus, tarsi ore besisukančio nevaldomo diskinio pjūklo ašmenys. Retkarčiais apgailestaudavau, kad nesiklausiau Helenos ir jos kalbų apie svajonių namą.

Kita vertus, dabar viską supratau daug aiškiau.

Žinoma, aiškumas taip pat gali būti įvairialypis. Buvau daug keliavęs traukiniais ir todėl žinojau visas iliuzijų rūšis. Sekdamas tūkstančių nuo laisvės apsvaigusių jaunuolių pavyzdžiu kadaise su kuprine ant pečių išmaišiau daugybės Europos miestų geležinkelių stotis ir grįžau į Suomiją būdamas tikras, kad esu vienintelis pasaulyje, galintis teisingai spręsti apie Suomijos ir kitų šalių skirtumus. Galiausiai beatsiminiau tik tai, kurioje Paryžiaus *Gare du Nord* geležinkelių stoties vietoje stovi sviestinių pyragaičių kioskas.

Priminiau sau, kad dabar reikia iššniukštinėti ne Europą, o pagrindinius suomių gyvenimo būdo principus.

Patyrinėjęs rajono žmonių gyvenimą grįždavau į tikrovę tarsi iš užsienio, iš visai kitos kultūros šalių. Bandydamas sulėtinti pulsą ir apsiraminti pirmiausia penkias minutes stovėdavau po dušu, paskui klausydavausi diktofono įrašų ir pasižymėdavau įspūdžius.

„Namai ir jų išskirtiniai požymiai. Pirmieji įspūdžiai, galbūt padėsiantys tolesniame tyrimo etape:

Vieno aukšto baltų plytų namas, su mediniu karkasu, pastatytas devintajame dešimtmetyje, nuožulnus juodas stogas, kieme stovi kepimo krosnelė, svetainė išklota parketu, virtuvė linoleumu, miegamojo užuolaidos geltonos. Langų rėmai iš tamsaus medžio, ant vėdinimo langelių tinkliukai nuo uodų. Virtuvė ir keturi kambariai, iš kurių dviejuose blogai vėdinamo namo orą dar labiau gadina paaugliai. Namo šeimininkė nori pabūti viena ir eina į kitą kambarį, šeimininkas tyrinėja giminės medį.

Vienaukštis raudonų plytų namas, lygiu stogu, pastatytas aštuntajame dešimtmetyje. Kieme stovi kepimo krosnelė. Pro didelius svetainės langus matyti vidinis kiemelis. Kieme kava su pyragu gardžiuojasi šešiasdešimtmečių pora. Tarpusavyje jie nesišneka: žmona įkišusi savo snapą į žurnalą, vyro žvilgsnis it stiklinis. Kieme dar stovi *Volkswagen Passat*. Į garažo sieną atremtos vaikaičio rogės. 21 valandą 34 minutės matau, kaip jo senelis masturbuojasi savo darbo kambaryje. Paskui jis pusantros valandos naršo pornografinius interneto puslapius, tiesa, rankų žemiau stalo nenuleidžia.

Švediško stiliaus medinis namas, pastatytas po karo. Mažas žalias kiemelis, jame keletas didelių akmenų. Kažkada uždraudžiau Sinei tokiais karstytis. Tarp baltų sodo medžių šmėžuoja keturi suaugusieji: pas šeimininkus vieši kaimynai. Ant stalo šeši buteliai baltojo vyno, trys iš jų jau tušti. Vakarotojai kalbasi apie šį bei tą: apie vaikų darželius, apie padėtį Helsinkio nekilnojamojo turto rinkoje, juokiasi iš tų rajonų, kurie, jų nuomone, yra bjaurūs ir susidaužia taurėmis džiaugdamiesi, kad patys juose negyvena. Jie visi maždaug 38–45 metų amžiaus, per metus uždirbantys vidutiniškai nuo 150 000 iki 200 000 markių. Gatvėje stovi du jų automobiliai, abu maždaug aštuonerių metų senumo. Tuščios šnekos, įraudę veidai.

Po karo pastatytas medinis namas. Jis stovi gatvėje, kurią viena nekilnojamojo turto prekybos agentė savo lankstinuke tyčia perkėlė į kitą miesto dalį, žinodama, jog ten būstai perkami geriau. Rei-

kėtų susirasti tos agentės biurą ir pasakyti jai, kad nebandytų šokti aukščiau bambos. Namas prastos būklės, nudažytas žaliai, šalia veši sodas. Sode pilna senų medžių, kuriais rūpinasi dar senesnių sutuoktinių pora. Vyras dirba kažkur mieste, žmona – dantų gydytoja. Jie neturi vaikų, todėl galvoja kraustytis į butą daugiaaukštyje. Visa tai sužinojau iš garso įrašo, kurį šeštadienio vakarą padariau pasislėpęs šalia augančiame miškelyje. Savo namą jie parduotų už milijoną du šimtus tūkstančių, galėtų nusileisti iki milijono. Jei toks pats namas stovėtų kokiame nors kaime, būtų įmanoma nusiderėti iki šimto penkiasdešimties tūkstančių. Į jų pašto dėžutę įmečiau nepasirašytą lapelį, kuriame siūliau du šimtus tūkstančių, ir tik tuo atveju, jei jie apsiims suremontuoti stogą ir kartu su namu neparduos man rūsyje siautėjančio hiphopininko.

Geltonų plytų namas, pastatytas maždaug apie aštuoniasdešimt devintuosius, šalies ekonomikos pakilimo metu. Kažkokie šmikiai visą savaitę zuja po pirmąjį namo aukštą, šeimininkas atstovauja viduriniajai klasei ir kaip tik ruošiasi kažkokiam maratonui. Šeimininkė jaučia silpnybę kepiniams, mažas baltas jų pakuotes suspaudusi krauna po kieme stovinčia kepimo krosnele. Prognozė Nr. 1: galima spėti, jog vandens izoliacijos ir namo vėdinimo sistemos tobulinimas pareikalautų apie 150 000 markių papildomų išlaidų. Prognozė Nr. 2: šeimininkas greičiausiai ruošiasi vykti į Stokholmo maratoną, tačiau yra labai prastai pasirengęs ir neabejotinai neišvengs lašelinės.

Viena iš pagrindinių kvartalo gatvių. Čia prasideda raudonų plytų namų lygiais stogais platybės, tarp jų matyti ir keletas baltų plytų bei medinių namų. Vienas iš jų – seno stiliaus medinis namas su nuolaidžiu stogu, dviem erkeriais, bokšteliu ir plieniniu gaidžiu ant stogo. Kieme penkiasdešimtmečių pora – vyras vilki golfo marškinėlius, moteris ant blauzdos turi tatuiruotę. Sprendžiant iš kieme stovinčio džipo, vyras greičiausiai juristas arba reklamos biuro viršininkėlis, o moteris (sprendžiant iš to, jog vilki tamsiai pilkais rūbais) keramikė arba gimtosios kalbos mokytoja. Jie ginčijasi dėl vyno temperatūros ir galiausiai baigia ginčą taip ir nepriėję prie jokios išvados.

Seni kvartalo kotedžai. Tokie parduodami labai retai. Vienas iš jų – šeštajame dešimtmetyje statytas triaukštis, vidinis kiemelis veda tiesiai į Centrinį parką. Gyventojai pasiryžę parduoti namą be prekybos agento. Tokiu atveju kaina gali gerokai nukristi. Ponia

neseniai pradėjo lankyti *aštanga* jogos užsiėmimus. Jos vyrui visai nepatinka mintis, kad žmona, paliepta ilgaplaukių vaikinų, turi riestis į įvairiausias sudėtingas pozas. Moteris jam aiškina, jog užsiima joga norėdama pagerinti savo organizmo medžiagų apykaitą. Ši priežastis suprantama ir man, bet tik ne nutukusiam ir tingiam vyrui, bijančiam, kad žmona atgaus moterišką žavesį ir paliks jį dešimties kvadratinių metrų kieme tarsi negalintį vaikščioti našlaitį. Tokias problemas jie sprendžia iki pat paryčių, padedami trijų vyno butelių, kainuojančių maždaug 45–65 markes.

Bendras įspūdis: visuose kiemuose sklando lengvi dūmai ir kvepia ant grotelių kepta mėsa. Žoliapjovės sukasi tarsi maži sraigtasparniai, o aplinkiniai garsai primena F. F. Coppolos filmo *Šių dienų apokalipsė* pradžią. Nupjautos žolės ir keptos mėsos kvapai maišosi tarpusavyje ir jų derinys galutinai nokautuoja vienišą stebėtoją.“

Helena

Iš šaldytos žuvies išsiviriau sriubos. Skonis kaip vandens. Bandžiau prisiminti, kokių prieskonių dėdavo Matis. Citrininių pipirų? O gal vien druskos? Pasirinkau druską, bet įbėriau per daug. Prisiminiau vieną iš Mačio triukų ir įmečiau į sriubą žalią bulvę, kuri sutraukia druskos perteklių. Mane žemino mintis, kad viską, ką žinojau apie valgio gaminimą, buvau išmokusi iš Mačio. Netgi ankstyva mamos mirtis nepadarė iš manęs geresnės virėjos – aš tiesiog niekada nesidomėjau maisto gaminimu.

Nunešiau lėkštę Sinei. Buvo nuostabu, kai ji pagyrė sriubą ir išvalgė visą lėkštę.

Paskui Sinė užsinorėjo piešti. Ji nupiešė namą, o kieme – didelį kalną. Paaiškino man, kad su tėčiu lankėsi tame name.

Ir kurgi jis mergaitę tampėsi? Nejaugi jam neužteko leisti dukrai žiūrėti į masažuojamus vyrus?

Paklausiau, ar tame name buvo tėčio pažįstamų. Ne, turbūt ne, atsakė Sinė. Tai ką jūs ten veikėte, paklausiau. Tėtis norėjo ten eiti, pasakė Sinė. Mat kaip.

Tada Sinė prisiminė vasarą ant Peijenės ežero kranto, kai nutempėme ją į vandenį taip giliai, jog vanduo beveik siekė kaklą. Atsimenu, kaip laikiau Sinę už rankos ir žiūrėjau į atvirą ežerą. Kur

tu žiūri, paklausė Sinė. Į ežerą, atsakiau. Kai grįžome į krantą, Matis apgobė Sinę dideliu rankšluosčiu ir matėsi tik mergaitės akys ir šiek tiek nosies. Matis pabučiavo Sinę į nosytę. Sinė pradėjo juoktis ir pasakė, kad tėčio barzda kutena. Joje yra spyglių, panašių į ežio ir grėblio spyglius, pasakė Matis ir užsikėlė Sinę ant pečių. Sinė juokėsi ir klykė, kad Mačio pakaušis atrodo kaip kelis, nes ant jo matosi spuogų ir trūksta plaukų. Matis paaiškino, jog spuogų būna kiekvieno išmintingo žmogaus galvoje; jie atsiranda todėl, kad išminčius mąstydamas nuolatos krapštosi galvą.

Tada tai buvo juokinga, o dabar kelia pasišlykštėjimą.

Nuo prisiminimų apie atostogas prie Peijenės Sinė perėjo prie kalbų apie lemtingąjį vakarą. Ji viską suvokė kaip siaubo filmą. Kad aš atrodžiau kaip liūtė, o Matis – kaip tigras. Išpūtusi akis Sinė pasakojo, kaip ji lėkė laiptais žemyn į Sirkos automobilį, kuris nelaukė tėčio ir paliko jį gulėti kieme. Sinė paklausė, kada pasiimsime tėtį iš savo buvusių namų. Atsakiau, kad nežinau.

Matis

Trys savaitės prieš Jonines naktimis ėmė kankinti nemiga. Bandžiau susisiekti su Helena ir Sine, bet į mano skambučius Sirka neatsakydavo.

Jos kažką rezga, todėl ir nusprendė neatsiliepti, kai aš skambinu.

Žiaurios mulkės. Nesupratingos išvien žaidžiančios kumelės.

Nors ji ir viena pati būtų tokia. Nesupratinga, apatiška karvė, taip besidžiaugianti, kad ištrūko iš prakeikto virėjūkščio virtuvės, jog net nesiteikia bendrauti telefonu.

Helena. Norėjau tik papasakoti tau, kaip įdomu tyrinėti namus ir kiek daug reikia apie juos sužinoti, kol išdrįsi vieną iš jų įsigyti. Pasakyti, jog esu pasiruošęs sudaryti taiką ir sumokėti tau karo reparacijas ir netgi atiduoti visą savo teritoriją, jei tik tu to norėsi.

Helena turbūt nesuvokia, kad juo toliau ji stengiasi nuo manęs pabėgti, juo labiau aš priartėju.

Helena, šitaip mes greitai suaugsim į vieną.

Mano galvoje buvo pilna duomenų apie namų statybos techniką, būsto istoriją, prekybos agentų brošiūrų tekstus, remonto reglamentus, skverų želdinimo politiką ir vasarnamių šildymą. Jei galva pilna, nebežinai, ko joje yra. Dalį informacijos būtina atmesti. Pradėjau nuo to, ko mažiausiai norėjau.

Nenorėjau baltų plytų namo, šalia kurio augtų iki milimetro nudrožta pievelė, o prie vaiskrūmių stovėtų trys mediniai nykštukai.

Nenorėjau senamadiško medinio namo su bokšteliu ir balkonu.

Nenorėjau medinio namo su įmantriomis detalėmis.

Nenorėjau modernaus namo, kurį statydamas architektas leido pasireikšti savo vaizduotei, žinodamas, jog pačiam nereikės nei jame gyventi, nei jo kuopti.

Nenorėjau didelio namo. Visi namai, kurių bendras plotas viršijo 150 kvadratinių metrų, buvo per dideli ir išsiskyrė iš aplinkos tarsi rėksmingi gegužės pirmosios balionai.

Norėjau namo, kuris būtų paprastas kaip ir aš pats.

Kai galvoje lieka tik viena mintis, pasijuntu jaukiai kaip namie.

Apsivilkau sportinę aprangą, prie riešo prisirišau pulso matavimo aparatą ir nubėgau laiptais žemyn.

Kieme pastebėjau Rehunenų automobilį. Žiūrėjau, kaip jie ropštėsi lauk ir su savimi vilko didžiulius maišus su pirkiniais. Per visą šitą makalynę ponia Rehunen ant automobilio stogo pamiršo savo mobilųjį telefoną. Pasislėpęs už šiukšlių konteinerio palaukiau, kol jie įėjo į laiptinę, o tada stvėriau telefoną.

Žinančio ko nori žmogaus žingsnis visada lengvas, todėl per gerą pusvalandį atsidūriau Tilvikų gatvėje. Už alyvų krūmų bolavo Mekineno namas. Kieme buvo tuščia. Peršokau per krūmus ir nuslinkau po obelimis. Langų užuolaidos nesujudėjo.

Atsisėdau ant baltos kėdės ir atsidaviau pojūčiams. Įsivaizdavau, kad esu namo šeimininkas, užsikėliau koją ant kojos ir užsisvajojau. Nuo vėjo šlamėjo medžiai, netoliese ūžė automagistralė.

Terasos durys staiga atsidarė ir į kiemą išrisnojo pažįstamo veido vyras. Tai buvo Mekinenas, jis drebančiu balsu pasiteiravo, ką veikiu jo kieme ir kodėl sėdžiu jo kėdėje. Prisistačiau jam kaip ilgametis žurnalo „Jūsų kiemas“ skaitytojas ir pasveikinau jį priėmus gerą sprendimą įsigyti namą.

Jis liepė man dingti iš kiemo. Paprašiau Mekineno, kad atsisėstų šalia, tačiau jis nesisėdo. Pasakiau, kad skaičiau puikų jo straipsnį. Nusigręžęs per petį jis kažką pašaukė vardais. Tuoj pat atbėgo du paaugliško amžiaus vaikinai, Samis ir Mika, kuriems Mekinenas nušvietė situaciją. Jie pasiūlė iškviesti policiją. Aš jiems pasiūliau eiti pažaisti grindų ritulį.

Atsistojau ir priėjau prie pat Mekineno.

– Atėjau į tavo kiemą, nes pats kvietei.

Priminiau jam straipsnį, kuriame jis pasakojo, kad džiaugsmą praradęs daugiaaukščio gyventojas turėtų nepraleisti galimybės prasiblaškyti pažįstamo sode. Pasakiau, jog šis mano gyvenimo etapas yra itin nedžiaugsmingas ir (kadangi kaip tik ketinu įsigyti mažą namelį) iš pradžių norėjau nusiraminti, pasisemdamas energijos iš jo sodo medžių. Mekinenas pasakė, kad mes visai nesame pažįstami ir kad aš turėčiau tuojau pat pasišalinti iš jo sodybos.

– Gerai, bet pirmiausia pasisemsiu energijos iš tavo obelų.

Nuėjau prie medžio ir apsikabinau jį. Prakaituotu kaklu pajutau šiurkščią seno medžio žievę. Atsitraukiau nuo medžio ir padėkojau šeimininkui. Mekinenas ir dvyniai tylėjo. Lėtai nuėjau iki sodybos pakraščio, peršokau krūmus ir tyliai nubėgau miško keliuku.

Grįžęs namo paskambinau Mekinenui ir atsiprašiau dėl savo vizito. Pasakiau, jog mano šeima svajoja apie nuosavą namą ir kaip pagrindinę problemą nurodžiau išgalvotą žmonos nėštumą. Mekinenas tylėjo. Po kiek laiko jis pasakė, kad kažin ar man padės įsibrovimas į jo kiemą.

– Straipsnis man paliko tokį gilų įspūdį, kad negalėjau jūsų neaplankyti.

Nuo pagyrų Mekinenas atsileido ir papasakojo apie nuosavų namų gyventojų konsultacijų biurą, kuriame patarimų sulauks visi interesantai: ir tie, kurie jau tvirtai apsisprendė įsigyti namą, ir tie, kurie tik pradeda svarstyti tokią galimybę.

Padėkojau Mekinenui už patarimus ir dar kartą paprašiau atleisti už tai, jog priklydau apžiūrėti jo namų. Mekinenas nusijuokė, esą visko pasitaiko, be to, tai visai suprantama, nes jie į savo sodybą investavę palyginti nemenką sumą.

Baigęs pokalbį nieko nelaukiau ir pirmajame sąsiuvinio puslapyje užrašiau pavadinimą: *Namai ir jų gyventojai. Mekineno kiemas.*

„Iš visų jėgų gina savo nuosavybę ir privatumą. Bando atrodyti humaniški, bet yra supuvę iš vidaus. Kai tik pas juos apsilanko svečias, puola skambinti policijai. Kita vertus, trokšta būti giriami ir greitai susileidžia, jei prakalbi apie jų augalus, medžius ir kiemo dangą. Baugina tik viena: aš pats galiu tokiu tapti. Netapsiu. Noriu namo tik dėl Helenos ir Sinės.

Įdomi pastaba: Mekinenas pradžioje buvo agresyvus, nors pats yra psichologas. Kiekvienas žmogus iš prigimties yra savininkas. Jo sūnūs buvo šeimininko vadovaujami vilkšuniai, pasiruošę iš namų išvyti įsibrovėlį. Tie patys berniukai per biologijos pamokas sėdės savo suoluose tarsi ėriukai, o gulėdami ant mėsininko stalo dargi draugiškai man pamojuos. Ponios nesimatė, tuo metu ji turbūt sojos padažu tepė broilerių šlauneles. Atėmiau iš jų tingią ir jaukią popietę. Pradūriau jų per didžiausią vargą pripūstą balioną.

Baigiamoji pastaba: visi prie namų turi pievelę. Visi turi po šunį. Visi turi po šimtą tūkstančių markių kainuojantį automobilį. Visi turi po du vaikus. Visi turi žoliapjoves. Visi bijo, kad kažkas įsibraus ir viską sunaikins.

Žurnalas „Jūsų kiemas“ yra pagrindinis šitos bailių partijos leidinys.“

Užverčiau sąsiuvinį ir susivokiau begrūdąs jį giliai po kitais popieriais. Kvaila. Gal slapčia bijojau, kad viskam pasibaigus šitas sąsiuvinis bus surastas ir panaudotas prieš mane? Kodėl? Ar todėl, kad viską dariau tam, kad susigrąžinčiau šeimą?

Palikau atverstą sąsiuvinį ant popierių krūvos.

Iš knygų lentynos pasiėmiau šeimos nuotraukų albumą. Ieškojau nuotraukų, kuriose mes visi būtume kartu. Radau keturias.

Išėmiau jas iš albumo ir išsikirpau mūsų siluetus. Tada iš nekilnojamojo turto prekybos agentų brošiūrų iškirpau vieno namo nuotrauką ir priklijavau figūras jo kieme.

Heleną pastačiau prie seno beržo. Sinei radau saugią vietą po dviem dekoratyvinėmis eglutėmis. Save priklijavau prie laiptų. Atsitraukęs pasižiūrėjau į nuotrauką. Priklijuotos figūrėlės laikėsi tvirtai.

Atrodė, tarsi tai būtų dar viena bendra mūsų nuotrauka.

IŠ VISŲ nekilnojamojo turto agentūrų atsižvelgdamas į dydį išsirinkau agentūrą „Kvadratiniai metrai“, kurioje dirbo tik keturi darbuotojai. Agentūra specializavosi nuosavų namų srityje, todėl spėjau, kad ji supras šeimą praradusio žmogaus bėdą.

Buvo saulėtas sekmadienis. Pats laikas susieti praktiką su teorijos žiniomis ir imtis reikalo iš esmės.

Pirmiausia išbėgau palakstyti po skverus. Dangus buvo žydras ir be debesų, iš aukštybių svilino saulė.

Po privačias parko lysves ropinėjo šeimos, pakėlusios pasturgalius tarsi pavianai. Vyrai kasė žemę, moterys iš termoso pylė kavą, atlėpausiai paaugliai nuobodžiavo susėdę ant plastmasinių kėdžių.

Padidinau tempą ir nebesidairiau į šonus. Bijojau, kad pamatysiu dar daugiau šeimų. Po kojomis girgždėjo žvyrkelis, ant kaktos pajutau pirmąjį lašą. Tai buvo prakaitas, kūno dovana sielai. Pulsas – 122. Teko sulėtinti tempą, nes nenorėjau pasiekti greito pulso dar iki prasidedant agentūros parduodamų namų apžiūrai.

Atbėgau į vietą be penkiolikos pirmą ir įjungiau po džemperiu pritaisytą diktofoną.

Agentė atlingavo iš sodo, padavė minkštą kaip tešla ranką, bet nepaspaudė, o tik palietė. Ji pardavinėjo rankomis statytus namus,

bet nesuvokė pirmojo prisilietimo reikšmės. Ji apgailestavo, kad dar ne viską žino apie namą, nes jo pardavimu rūpinęsis prekybos agentas Jarmas Kesamas susirgo virusine infekcija.

Agentė buvo atsipalaidavusi ir daugiausia pasakojo apie sodybos augmeniją. Apžiūrėti namo buvo atvykęs ir jaunas vedęs vyras, kuris bandė išgauti tikslesnių žinių, užduodamas keletą klausimų apie drenažą ir rūsio drėgmę. Agentė išsisuko nukrypdama nuo temos ir pasakodama apie tai, ką žinojo. Jos balsas nesudrebėjo, skruostų raumenys nė nevirptelėjo.

Pažiūrėjau į kortelę ant jos krūtinės: Rita-Maija Lakio, prekybos konsultantė.

Šiandieninis jos prekybos objektas buvo po karo švedų pastatytas beveik 70 kvadratinių metrų medinis namas. Tokie namukai buvo maži ir gražūs – geriausia, ką mums davė Švedija, nekalbant apie *ABBA* ir socialinės apsaugos sistemą.

Brošiūra skelbė, jog namo plotas yra dvigubai didesnis, negu tvirtino agentė, todėl jaunasis šeimos galva pasiteiravo jos, ką reiškia šis neatitikimas. Paslapčia jų klausiausi, norėdamas sužinoti, kaip Lakio išsisuks iš padėties. Ji nė kiek nesutrikusi saldžiai paaiškino, jog plotas padvigubėja priskaičiavus puikų rūsį, galintį tapti gera vieta mažiausiems šeimos nariams. Šeimos galva pakartojo klausimą dėl tokio tipo namų drėgmės. Rita-Maija užtikrino, jog dėl drėgmės neturėtų kilti jokių problemų ir pakvietė visus siaurais laiptais lipti paskui ją.

Prieš mane siūbavo nuo sėdėjimo išbrinkęs jos užpakalis. Seniai praėjo dienos, kai susijaudindavau, pamatęs tokį gamtos reiškinį. Dabar turėjau tik užduotį ir tikslą. Rita-Maija ėmė pasakoti apie namo pirmąjį aukštą. Kažkas paprašė namo plano. Ji ištraukė iš popierių krūvos planą ir padalino mums savo vizitinių kortelių. Vieną gavau ir aš. Rita-Maija pasakė, kad į mobilųjį telefoną jai galima skambinti bet kada.

Kai ji dingo kitoje namo pusėje, išjungiau diktofoną.

Nubėgau keletą šimtų metrų ir sustojau pailsėti parke ant suolelio. Sąsiuvinyje užrašiau naujo skyriaus pavadinimą *Prekybos agentai*, o po juo:

„Kaina pakelta iki debesų – taip aukštai net paukščiai nepakyla. Į tas aukštybes patekti gali tik inžinieriaus suprojektuotas lakūno

valdomas lėktuvas. Tačiau nė vienas iš jų nejaučia tokio svaigulio, kokį jaučiu aš, stovėdamas ant žemės paviršiaus, liepos vienuoliktąją, sekmadienį, apžiūrėjęs parduodamą namą ir dabar spoksodamas į avies duotą lapelį.

Ta avis mykė, jog po nedidelio sienų remonto tas namas virstų jaukiu lizdeliu. Kažin, man ar kokiai šarkai? Negi avelė nežino, kad negalima šitaip tyčiotis iš savo gentainių, negi nenutuokia, kad aš apžiūrinėju namus apsivilkęs vilko kailį, ištroškęs ir alkanas, ir kad kiekvienas sumeluotas žodis, kiekvienas neteisingas sakinys apie parduodamą namą giliai įžeidžia mano asmenybę.

Šią gražią pavasario dieną aš puikiai suprantu tikrąją suomių kalbos prasmę: neieškau nei antrinių žodžių reikšmių, nei kirčio vietos žodyje, nei archajiškų tarminių ypatybių, nei įspūdingų žodžių junginių. Ieškau tik tiesos – taip, kaip žiurkė ieško vandens. Man reikia jos ne tam, kad ja gėrėčiausi, o tam, kad tiesa mane pamaitintų.

Kaip tik to tu ir nežinai, avie, ir už šitą nežinojimą sumokėsi man rinkos kainą.

Nuvesi mus pailsėti ant žalios pievelės, parodysi kelią link pavėsyje augančių vaiskrūmių, papasakosi apie obuolių derlių ir apie tai, kaip artimiausia natūralių sulčių gamykla iš tų obuolių išspaudžia gerų sulčių.

Jei pradėsi meluoti, tuoj pat nualpsi.

Rita-Maija Lakio, maždaug 37–43 metų amžiaus, sunkiai kvėpuojanti, alavo spalvos oda, ant kaklo matyti išsprogusios kraujagyslės – ilgalaikio nuolatinio alkoholio vartojimo padarinys. Nesirūpina savo fizine forma, labai mėgsta saldumynus, galbūt dėl to, kad turi prekybos agentams būdingą norą kuo greičiau save apdovanoti. Jos santuoka su vyru, o galbūt sugyventiniu, ne itin tvirta, bet ji ne iš tų moterų, kurios išduoda. Helsinkietė, bet gimusi ne čia, nes, skirtingai nei vietiniai, nemėgsta šnekučiuotis apie šį bei tą, o bendraudama iš karto skubiai eina prie reikalo – šitas išvadas padariau perklausęs septynių minučių trukmės įrašą. Klostuotas sijonas, laisvas megztinis, ant kaklo laisvai užrišta skarelė. Visa apranga primena apsauginį skydą. Sklandžiai meluoja, nes tai lemia šiaip jau ne itin įspūdingo atlyginimo dydį. Kitą kartą sužinok apie ją dar daugiau. Paskambink jai netinkamu metu."

Tai buvo pradžia: pagaliau turėjau informacijos apie prekybos agentę.

Paskubomis suvalgiau tris obuolius ir vieną šokoladinį batonėlį, tada ramiai perskaičiau tekstą. Jis man pasirodė aiškus ir suprantamas, nors rašiau taip, tarsi būčiau pačiame uragano centre.

Pagautas geros nuotaikos nubėgau prie raudonojo namo, persiropščiau per gudobelių gyvatvorę ir pažymėjau savo teritoriją.

SĖKMĖ LYDI tą, kuris turi tikslą. Važiuodamas vežimėliu pro B sandėlį, kampe pastebėjau kažkur matytus plastmasinius butelius. Šokau iš vežimėlio jų apžiūrėti. Ten buvo iš viso septyniolika butelių brangiausio masažo aliejaus. Keturis iš jų padėjau į šoną ir po vieną slapčia nuvežiau laiptais žemyn, taip sutaupydamas ne vieną šimtą markių.

Radinys suteikė man papildomos energijos. Vakare išmasažavau du pusės maratono bėgikus ir paskambinau Sinikai, nors jos seansas turėjo būti kitą dieną. Sinika atėjo po penkiolikos minučių ir begėdiškai išsirietė ant masažo stalo. Išsitryniau rankas aliejumi, dėbtelėjau į Siniką ir sustingau. Kojų ir rankų nagus ji buvo nusilakavusi tokia pat tamsiai raudona spalva, kokia lakuodavosi Helena.

Vis dėlto suėmiau save į rankas ir nusprendžiau pradėti nuo pilvo, paskui perėjau prie gaktos ir vidinių šlaunų pusių. Visą laiką stengiausi nežiūrėti į kojų pirštus. Atlošusi galvą Sinika vaitojo ir kartojo mano vardą, nors ir žinojo sąlygą, kad jį leidžiu tarti tik po seanso.

Ėmiau dar stipriau masažuoti jos kalvos viršūnę ir galiausiai, jai net nespėjus nulipti nuo stalo, ištiesiau ranką.

– Kas tau dabar?

– Prašau sumokėti.

– Nejaugi būtina nutraukti tokią saldžią akimirką?

– Du šimtai markių už suteiktą paslaugą. Ir daugiau niekada nesilakuok nagų šita spalva. Niekada.

Sinika padavė pinigus.

– Kaip tu taip...?

– Išeik.

Jai išėjus, mane ėmė krėsti drebulys. Pasišildžiau prieš dieną virtos žuvienės. Pastebėjau į geltoną sultinį iš akių byrančias ašaras. Mečiau lėkštę į kriauklę ir liepiau sau padirbėti.

Paskambinau į šiaurinėje Helsinkio dalyje esančią „Kvadratinių metrų" agentūros kontorą. Atsiliepęs asmuo man patarė susisiekti su Rita-Maija Lakio arba su Jarmu Kesamu.

Įvedžiau Kesamo numerį į savo telefoną ir išėjau į balkoną. Prie jo durų priklijavau apie nuolatinio rūkymo žalą primenantį geltoną popierėlį, rastą pirmojo aukšto skelbimų lentoje.

Kesamui atsiliepus girdėjosi magistralės ūžesys. Prisistačiau jam kažkokiu kitu vardu ir pasakiau, kad mane domina viso rajono gyvenamieji namai. Kesamas paprašė palaukti, kol įsuks į degalinės kiemą.

– Na štai, galim šnekėtis.

Automobilio variklis nutilo. Kesamas išvardijo, jo nuomone, geriausius nedidelius šiuo metu parduodamus namus. Kainos prasidėjo nuo milijono, o baigėsi kažkur danguje. Bet jau už vieną kablelis tris milijono esą galima įsigyti sau namelį, o jei šalia jo noriu dar ir bulvių lysvių, reikėtų pirkti namus, iki kurių nuo Helsinkio tektų važiuoti apie pusvalandį.

– Niekur iš Helsinkio nevažiuosiu.

Išgirdau, kaip brakštelėjo žiebtuvėlis.

– Žinoma, suprantu jus, niekas gi taip toli nenorėtų.

Kesamas paprašė mano koordinačių. Pasakiau, kad prireikus pats su juo susisieksiu. Kesamas palinkėjo man labai malonaus vakaro ir pasisakė skubantis aprodyti vieną namą.

– Trumpai tariant, labai šauniai suprojektuoto namuko visai čia pat už kampo. Internete yra balandį daryta nuotrauka, bet joje nesimato visas sodas.

Baigęs pokalbį pavarčiau „Kvadratinių metrų" lankstinuką, apsivilkau sportinius drabužius, aplink juosmenį apsivyniojau žiūronus ir, pridegęs cigaretę, palikau ją degti ant betoninių balkono grindų.

Nulėkiau laiptais žemyn ir pulsas bemat pakilo iki 130.

Buvau prie to namo penkiomis minutėmis anksčiau už Kesamą.

Sporto prekių parduotuvės pardavėja nemelavo – žiūronai išties buvo geri.

Nukreipiau juos į Kesamą. Jis vilkėjo išpešiotais, prakaituotais ir suglamžytais agentūros logotipu pažymėtais geltonais marškiniais, tarsi liudijančiais jų savininką dalyvavus visą dieną trukusiame autoralyje. Kaklaraištis dėl tvankaus oro buvo atlaisvintas. Bendras įspūdis – labai nekoks.

Prislinkau arčiau ir mačiau, kaip Kesamas pradeda kažką kalbėti su galimais pirkėjais, bet negalėjau gerai girdėti. Apžiūrėti plytinio namo buvo atėjusios dvi šeimos su šunimis, kurie laukė šeimininkų sprendimo ant galinių automobilių sėdynių, nervingai puldinėdami iš vieno krašto į kitą.

Kesamas nusivedė šeimas į namo kiemą, atkreipė visų dėmesį į įdomesnes kiemo vietas ir geranoriškai pasijuokė iš kiemo nykštukų kolekcijos, kurią sudarė iš viso šeši spalvingi ir putlūs mediniai egzemplioriai. Keturi iš jų saugojo didelį netašytą akmenį, o kiti du – mažą fontanėlį.

Kesamas dalijo lankstinukus ir nuolat pasitaisydavo kelnes. Vienos šeimos vaikelis mamos nepastebėtas pribėgo prie sūpuoklių ir pradėjo jas judinti, kol įsibėgėjusios sūpynės užkliudė vaiko ranką, ir šis griūdamas trenkėsi į Kesamo užpakalį. Kesamas gestais visiems davė suprasti, kad nieko bloga neatsitiko.

Kesamo kalbų su pirkėjais nepavyko įrašyti į diktofoną, nes tykojau griovyje maždaug dešimties metrų atstumu nuo jų. Nė viena šeima nesiryžo pirkti namo, bet su viena iš jų Kesamas apsikeitė vizitinėmis kortelėmis. Netrukus šeimos dingo.

Pasilikau norėdamas pamatyti, ką Kesamas veiks toliau. Jis atsisėdo į sūpuokles ir atrodė panašus į tarp virvių besisukantį mėsos gabalą. Įsitaisiau patogiau, išsitraukiau sąsiuvinį ir užrašiau:

„Jarmas Kesamas, maždaug 53–57 metų amžiaus. Iš judesių ir gestų galima spręsti, kad dirba šioje srityje daugiau kaip dešimt metų. Sunkiai susidoroja su stresu. Sprendžiant iš rūkymo stiliaus (maždaug šeši vienos cigaretės įtraukimai), surūko bent po pusantro pakelio per dieną. Šilko plonumo veido oda sudraskyta nerūpestingo skutimosi, vietomis išberta.

Šen bei ten sukritęs kūnas liudija, kad jo šeimininkas greičiausiai sportuoja nedaug ir būna patenkintas su lazdomis nuėjęs keletą kilometrų, po kurių artimiausiame bare turbūt išlenkia du bokalus alaus. Išvargintas darbo ir bando parduoti būtent nedidelius namelius, kuriuos parduoti nelengva, tačiau atlyginimas didelis.

Save laiko maloniu, humoro jausmo nestokojančiu vyru, nors toks ir nėra. Už tos plonos odos tyko agresija, ir tik laiko klausimas, kada ji išsiverš į paviršių. Ne itin sugeba susikaupti, nors galbūt ir yra namų fronto karys. Vienas iš tų tipų, kurie mėgsta klasikinę muziką, galbūt klausosi ir šlagerių. Jo santuoka greičiausiai silpna ir jis turbūt norėtų ją nutraukti, bet bijo. Tokio tipo vyrams būdingas ėjimas „į kairę", bet savęs jie dėl to pernelyg negraužia."

Žinojau, kad mano pastabos galbūt ne visai atitinka tikrovę, bet tai ir nebuvo labai svarbu. Svarbiausia, kad Kesamas jau atsidūrė mano sąsiuvinyje.

Jie

Jis ir vėl balkone paliko smilkstančią cigaretę.

Manau, kad esu gana tolerantiškas žmogus. Dirbdamas pieno pramonės gaminių kokybės kontrolieriumi esu susidūręs su pačiomis įvairiausiomis problemomis. Esu matęs iš pakelių tekantį jogurtą, esu ragavęs ir saldaus, ir be galo rūgštaus pieno, esu matęs sūrių, kurie, laikomi tinkamoje temperatūroje, atrodo visai ne taip, kaip turėtų. Tiesą sakant, netgi esu matęs, kaip sveika suomiškos veislės karvė virsta niekam nebenaudingu žolę perdirbančiu gyvūnu. Į reikalus žiūriu plačiai, todėl galiu teigti, jog aukštu žemiau gyvenančiam moliuskui žmogumi tapti nepasisekė.

Pasakiau tai tada, kai manęs to klausė.

Pasakyčiau tai dar kartą, bet niekas nebeklausia.

Namų bendrijos valdybos nariai yra bailūs kaip pelės.

Žinau, kad jiems nusispjaut į kažkokį rūkorių ir jo vėžio apimtus plaučius, bet jie net nedrįsta arba tingi kištis į šitą reikalą ir tuo patys panėšėja į tą tabakinį, kuris manosi kada užsigeidęs galįs prisidegti suktinę ir griauti mūsų gyvenimą. Ir šiaip jau ne pats ramiausias mano ir žmonos gyvenimas buvo sugadintas tą pačią dieną, kai tas supelijęs sūris atsikraustė į apatinį aukštą. Juk norint, kad būtų malonu mylėtis, reikia geros atmosferos, o ji iš mūsų atimta. Visada

prieš imdamas galvoti apie vidines Lėnos šlaunų puses pirmiausia turiu patikrinti, ar gerai uždarytos miegamojo durys į balkoną.

Nes visai nenoriu mylėdamasis uostyti dūmų.

Dirbdamas kokybės kontrolieriumi pastebėjau, kad vienu metu žmogus negali užuosti dviejų ar daugiau kvapų. Kai malonus Lėnos kūno kvapas susimaišo su tabako dūmų kvapu, mano sąmonė lieka užteršta dūmais.

Keletą kartų tam tabakiniui pasisekė paleisti dūmus pačiu karščiausiu momentu. Užsiminiau apie tai Kalijui. Kažin, ką jis, namų bendrijos valdybos pirmininko pavaduotojas, užgiedotų, jei apatiniai kaimynai per pačią sueitį jam pridūmytų šiltą lizdelį. Gera jam krizenti, kai aukštu žemiau gyvena nerūkanti kurčnebylė našlė.

Turiu vieną teoriją, kurios teisingumą patvirtino ir Lėna.

Rūkantiems žmonėms dažnai kas nors nesiseka, todėl jie kažkuo panašūs į luošius. Patikslinsiu, kad neturiu nieko prieš neįgaliuosius, tik esu tos nuomonės, kad jų gamybos proceso metu įsivėlė kažkokia klaida. Rūkoriams taip pat ne viskas gerai, bet, skirtingai nei neįgalieji, jie patys save tokius padarė prisidegdami pirmąją cigaretę.

Šiame kvartale, toli nuo nuomojamųjų miesto daugiabučių, svarstoma galimybė pastatyti neįgaliesiems skirtus priežiūros namus. Nesipriešinu tam, nes neįgalieji tėra veidrodis, kuriame galime pamatyti save ir pasakyti: ačiū Dievui, kad apsaugojo mane nuo tokios negalios. Tačiau rūkantiesiems namo nestatysiu.

Domėjausi jais nuo pat 1987 metų. Tų metų sausį išvykome pelnytų atostogų į gražią Tenerifės salą. Gerai pasiruošėme kelionei ir net vykdami į oro uostą išlikome visai ramūs. Taksi vairuotojas nemaldamas liežuviu vežė mus gerai pažįstamu keliu, o aš laikiau Lėną už rankos ir tą akimirką man atrodė, kad esu stiprus ir laimingas žmogus.

Deja, visai kitoks pasaulis apie savo egzistavimą priminė tik atvykus į laukiamąją oro uosto salę. Joje buvo įrengta atskira patalpa rūkantiesiems – stiklinė kabina su minkštomis sėdynėmis. Sustabdžiau oro uosto pareigūną ir pasiteiravau, ar ši patalpa įrengta valstybės lėšomis ir kodėl. Pareigūnas pasakė nežinąs. Su Lėna priėjome prie kabinos ir pažvelgėme į joje buvusius.

Skendintys mėlynuose dūmuose ten sėdėjo ir stoviniavo dešimtys žmonių, kurie užgesinę vieną cigaretę tuoj pat prisidegdavo antrą. Jie nervingai žvilgčiojo į laikrodžius ir vis krapštėsi lagaminuose.

Kai kurie iš jų vilkėjo kostiumais. Atrodė, kad jie turi profesijas ir šiokią tokią padėtį visuomenėje, galbūt netgi šeimas. Stebėjome šitą bandą maždaug dešimt minučių. Vienas iš jų priėjo prie pat stiklinės sienos ir išpūtė dūmus tiesiai į mus. Jis atrodė panašus į gyvūną. Lėnai pasidarė silpna ir man teko palydėti ją į moterų tualetą. Laimė, iki skrydžio jai pavyko apsiraminti.

Atvykus į įspūdingais vulkanais garsėjančią Tenerifę mūsų laukė dar viena staigmena. Lėktuvui nusileidus ir pasibaigus pasų tikrinimui tie stiklinės būdelės tipai iš karto užsirūkė. Įsitikinęs savo teisumu nuėjau apie tai informuoti vietinio pareigūno. Šis patvirtino, kad rūkyti leidžiama visoje oro uosto teritorijoje. Bejėgis šlioptelėjau ant plastmasinės kėdės.

Buvome investavę į kelionę tiek santaupų ir dvasinių jėgų, jog negalėjau net pagalvoti, kad šitie visuomenės mikrobai, šitos vėžį platinančios siurbėlės, šitie aplinką ir patys save naikinantys pusžmogiai leidžiami pareigūnų gali puikiausiai sužlugdyti pirmąją mūsų kelionės dieną.

Tada nusprendžiau, kad jei kam nors ir skirsiu tiek laiko, kiek skiriu darbui ir šeimai, tai tik kovai prieš rūkymą ir visas jo formas.

Aštuonios minutės.

Tiek gyvenimo laiko iš rūkančiojo atima kiekviena surūkyta cigaretė. Apskaičiavau, jog kasdien surūkant po dvidešimt cigarečių prarandama po 160 minučių per dieną ir 4 800 minučių, arba 80 valandų, per mėnesį. Galima dar paskaičiuoti. Per metus susidaro 960 valandų, iš viso 40 dienų. Tad šakalai savo gyvenimus kiekvienais metais sutrumpina keturiasdešimčia dienų.

Jie gyvena ne visus metus.

Taip jie praranda Velykas ir Kalėdas.

Praranda gražiausias vidurvasario dienas.

Praranda visą gruodį.

Ir Naujuosius metus.

Kiekvienais metais jie netenka keturiasdešimties dienų. Ir net negali tų dienų pasirinkti.

Tai nusprendžia organizmas, jie susitaiko su sprendimu, o man belieka tuo džiaugtis.

Galvoju, jog reikėtų šias mintis surašyti į pirmojo aukšto skelbimų lentą.

Agentas

Drabužiai smirdėjo, automobilis smirdėjo, visas mano gyvenimas taip pat smirdėjo. Visą laiką skauda galvą. Jei tikrai pasidarys riesta, nuvažiuosiu naktį į Iulistaro laukus ir giliai pakvėpuosiu.

Merja, cypdama kaip balkono durys, pyko, kad savaitgaliais tampausi pardavinėdamas namus ir mums nebelieka laiko pabūti kartu.

Tampausi. Merja neturėtų vartoti tokio žodžio.

Netikiu, kad kas nors iš šiandieninių pirkėjų rimtai susigundytų pirkti kokį namą. Nebent ta pora, kuri domėjosi paskutiniuoju namu: žmona atrodė susižavėjusi sodo nykštukų kolekcija ir fontanu, o vyras daug žadančiu žvilgsniu dairėsi po palėpę. Nesivarginau jam pasakyti, jog norint tą palėpę paversti gyvenimui tinkančia patalpa reikės mažiausiai penkiasdešimties tūkstančių. Jis mūvėjo *Gant* firmos kelnėmis ir vairavo gana naują *Pasatą* – uždirba turbūt apie dvidešimt penkis tūkstančius, o turint tokias pajamas namą įpirkti visai nesunku.

Galbūt jie apsispręs pirkti. O gal ir ne.

Lakstant nuo vieno namo prie kito saulės prikaitintu nevėdinamu automobiliu smegenėlės į vakarą pavargsta ir pavirsta pieno rūgštimi. Bandydamas parduoti ketvirtą namą kalbi taip, kad paskui nebeatsimeni nė žodžio.

O kai kurie pirkėjai skambina ir vairuojant. Pavyzdžiui, tas nelaimėlis, kuris nesugebėjo prisiminti net savo vardo ir nepaliko telefono numerio. Tokie niekada nieko neperka, tik siurbia informaciją. Apie tai jau kalbėjausi su Rita-Maija. Esu matęs tų kaimo berniokų, kurie tuščiomis kišenėmis atsivelka patrinti parduodamų namų kilimų, neatsistebi kainomis ir galiausiai lieka it musę kandę. Šituos neišprusėlius galima atpažinti iš pirmo žvilgsnio. Imdami brošiūrą jie net nežiūri į akis ir lekia apžiūrėti kambarių. Kartais galvoju, ar tik jie ko nors nenukniaukia.

Išėjęs iš dušo užlipau ant svarstyklių.

89,5. Žurnale *Grožis ir sveikata* išspausdinta lentelė skelbia, kad turiu maždaug septyniolikos kilogramų antsvorį.

Suhonenas, gerdamas vien vandenį ir valgydamas džiovintą duoną, šviežią sūrį, kopūstus ir tuną per metus numetė 22 kilogramus. Tiesa, reikia pažymėti, kad tada jis pardavinėjo tik puikiai perkamus dviejų kambarių butus daugiaaukščiuose. Daug lengviau sublogti, kai butai gerai perkami ir niekas neknisa galvos. Tada lengva mesti svorį ir juoktis iš tų, kurie mėgsta pavalgyti vakarais.

Nušokau nuo svarstyklių. Nemaloniai sudrebėjo ant klubų susikaupę riebalai.

Čiupau abiejų klubų lašinius ir ėmiau juos daužyti.

Dešimtos valandos žinių orų prognozę skaitanti arklio uodega lazdele pabadė žemėlapį ir rytojui pažadėjo šaltesnį orą. Niekada netikėjau šituo vyru. Tačiau ketvirtas kanalas garantavo dar šaltesnį orą – jie turbūt tyčia praneša klaidingas prognozes nesuvokdami, jog nekilnojamojo turto prekybos agentai ir žemdirbiai yra visiškai priklausomi nuo oro sąlygų. Pardavinėjant namus tai vaidina ypač svarbų vaidmenį. Jei lyja, potencialūs pirkėjai nekiša nosies iš namų ir mieliau žiūri Formulės-1 lenktynes. Jei šviečia saulė, o namo savininkai pageidauja, kad pirkėjai ateitų jo apžiūrėti dar iki lenktynių starto, tai sėkmingas sandėris beveik garantuotas.

Kartais oras būna dar svarbesnis. Kai šilta vakaro saulė apšviečia geltonas seno namo sienas, o jos spinduliai linksmai žaidžia ant kiemo sūpuoklių, klientai būna papirkti. Tada kiekvienas iš jų įsivaizduoja save kitą vasarą sėdėsiant čia su savo mylimąja ir gurkšnosiant šaltą gėrimą.

Deja, televizijos kanalų direktoriai to nesuvokia ir leidžia arklio uodegoms skiesti, ką širdis geidžia.

Ant klubų užsirišau rankšluostį ir atidariau terasos duris. Į vidų pliūptelėjo Tusulos gatvės triukšmas.

Nuo stalo pasiėmiau rytoj parduodamų būstų sąrašą ir pradėjau tirti galimybes užsidirbti. Tokių šansų žadėjo keletas neblogų butų daugiaaukščiuose ir dar vienas namas, kurio pardavimo sutartį dar reikės suderinti. Tas namas neįtikėtinai blogas ir dar gerai, kad ant sprando nekrenta stogo plytos, tačiau jį parduodantys žmonės tikisi aiškiai per daug. Jie mano, kad jei Helsinkyje stovinčio namo kieme yra dar ir keletas krūmų, tai jo kaina negali būti žemesnė nei milijonas.

Peržvelgiau klientų sąrašą, ir pasirodė, jog radau pirkėją vienam iš butų.

Laikrodis rodė jau beveik dešimt, bet vis dėlto nutariau paskambinti.

Rompainenams, ieškojusiems būtent tiek kainuojančio buto, mano pasiūlymas padarė įspūdį. Susitarėme susitikti. Parodysiu jiems butą dar iki jį pamatys kiti klientai. Žinoma, nepasakiau, kad dėl to paties buto dar skambinsiu ir Kalijams.

Įėjo Merja ir paklausė, ar būtina man tokiu metu rėkauti terasoje. Man atrodė, kad visai nerėkiau. Merja atsakė, kad to tiksliau galėčiau pasiteirauti kitoje gyvatvorės pusėje gyvenančių kaimynų. Atsakiau Merjai, kad kaimynų galiu daugių daugiausia paprašyti benzino žoliapjovei.

Dar šiek tiek pasėdėjau terasoje. Visą dieną išbuvau Kesamas iš „Kvadratinių metrų" agentūros, todėl dabar bandžiau vėl virsti Jarmu. Bendraudami su klientais žmonės virsta savo pavardėmis ir nebejaučia patys savęs. Ir tik tekantis prakaitas primena, jog esi viena iš gyvybės formų, šeštadienio popietės piko metu egzistuojanti sankryžos grūstyje.

Kiekvieną vakarą tenka surasti laiko ir iš po Kesamo ištraukti Jarmą.

Kitaip jis pradings negrįžtamai. Jei dar nepradingo.

Kalbėjomės apie tai su Rita-Maija paskutinės kelionės metu.

Papasakojau jai, jog kartais dingsta visų daiktų kontūrai ir nebežinau, kas prabils prie naujo objekto atvėrus burną: ar veik centnerį sverianti kalbanti mašina, ar aš, Jarmo vardu pakrikštytas žmogus.

Rita-Maija pasiskundė tuo pačiu, tik kitais žodžiais. Ji sakė, jog susitapatinus su savo klientais apima labai keista savijauta, ir

ji kartais nebesanti tikra dėl savo minčių: ar tai jos pačios, ar kitų agentų – galbūt Saukomo ar Vartijo, mintys, o gal to našlio, kurio nuomone erkeriai šiaip jau įprastoms svetainėms suteikia naujovišką atmosferą.

Nuolatinis linksėjimas ir sutikimas su kliento nuomone galiausiai taip viską sumaišo, jog padeda nebent keli bokalai šalto alaus arba kokia romantinė komedija.

Būna ir tokių juodų akimirkų, kai norisi mesti visą brošiūrų krūvą į ugnį ir pasakyti: gerieji žmonės, nekiškit savo pinigų į šį supuvusį medžio gabalą, kuris po dešimties metų atrodys kaip kelio pakraštyje pamirštas tvartas.

Laimė, vykdamas į susitikimą su pirkėjais tokias mintis sugebu giliai nugrūsti. Bet jos niekur neprapuola ir visada slepiasi po sakiniu „Labą dieną, esu Kesamas iš agentūros „Kvadratiniai metrai“.

Kiti

Turėjome rinktis iš trijų variantų: namo, vasarnamio arba mikroautobuso.

Kai tik įėjome į tą kiemą, iškart pasakiau Repui, kad būtent to mes ieškojome.

Jaukaus mažo raudono namelio su tinkamo dydžio kiemu.

Jis atrodė toks savas, kad agentą norėjosi nedelsiant išvaryti iš mūsų kiemo.

Atsimenu, kaip tada, Verai šėliojant po kiemą, sėdėjau šezlonge ir beržo lapai kuteno man kaklą. Repas tuo metu stovėjo ant laiptelių į sauną ir konsultavosi su prekybos agentu. Nedrįsau klausytis, ką jie šneka, nes bijojau, jog Repas pasakys, kad mums ši vieta ne itin patinka. Išgirdusi žodį „kaina" vos neprišlapinau į kelnaites.

Pirmasis įspūdis buvo puikus. Nors paskui apžiūrėjome dar keletą parduodamų namų, galvoje kirbėjo tik viena mintis. Naktį negalėdama užmigti nuolat varčiausi, o antrą valandą ryto atsikėliau ir užsikaičiau kavos. Tai priminė man tuos metus po vaiko gimimo, kai kibdavau į darbus miegojusi vos porą valandų.

Kitas dvi savaites galvojau vien apie to kiemo sūpuokles, veją, antrojo aukšto miegamojo lubas, apie rūsyje įrengtą sauną ir apie tai, kaip Vera miegos, o mes sėdėsime verandoje ir Repas glostys man

nugarą. Kai apie tai papasakojau Repui, jis pabandė pakirpti mano svajonei sparnus sakydamas, jog gali glostyti mane ir daugiaaukščio namo bute.

Tačiau Repo žodžių žirklės svajonės sparnų nepalietė ir namas galutinai apsigyveno mano galvoje.

Repas sako, jog gyvenu jausmais. Paklausiau, kuo jis pats gyvena. Jis nesugebėjo atsakyti.

Beveik neprisimenu, kaip Repas galiausiai nusivedė mane į banką.

Prisimenu tik, kad laikiau Repą už rankos ir kad Vera žaidė plastmasiniais arkliukais. Banko tarnautojas pastūmė kasos popierius, bet aš mačiau tik tą namą ir jo verandą. Repas pasisuko šonu ir paklausė, ar brangioji pasirašys, ar ne. Atsipeikėjau iš letargo ir pasirašiau po savo vardu. Tarnautojas nusišypsojo ir pasveikino mus.

Namo įsigijimo proga nuėjome į kavinę kavos su pyragaičiais. Repas juokėsi, kad mums labai pasisekė, nes porcija kainavo trylika markių mažiau negu paprastai. Aš sėdėjau prie lango ir pradėjau verkti. Repas paklausė, ar todėl taip skaudžiai reaguoju, kad galų gale įsigijome nuosavą namą. Taip, atsakiau, nors aš verkiau ne dėl namo, o dėl viso savo gyvenimo. Tačiau Repui geriausia sakyti, kad verkiu dėl kokio konkretaus dalyko, nes jis nepakenčia, kai verkiama dėl abstrakčių dalykų.

Mes apskaičiavome, kad jei gyvensime pagal susidarytą sistemą, namą galutinai išsipirksime po dvidešimties metų. O sistema labai paprasta: sutaupyti galima saikingai naudojantis komunalinėmis paslaugomis. Šildysime namą ne daugiau kaip iki dvidešimties laipsnių temperatūros, ilgai nesiteškensime duše, skalbsime naktimis ir į sauną nesikviesime svečių. Repas nuo cigarečių perėjo prie tabako suktinių, o aš apskritai mečiau rūkyti. Verai drabužėlius pirksime iš dėvėtų drabužių parduotuvių. Ir nepirksime jokio šuns, nors praėjusią savaitę Repas iš bibliotekos vėl pasiėmė knygą apie šunis ir paliko ant virtuvės stalo atverstą laplandiškosios veislės šuns nuotrauką.

Kartais, kai ir šiaip rūpesčių į valias, visai nesinori jų turėti dar daugiau.

Nesinori ir to, kad kažkas ateitų į kiemą ir atlikinėtų jame gamtinius reikalus.

O Vera neseniai tai pamatė ir atlėkė pranešti mums. Susijaudinusi ji paaiškino, kad kažkoks tipas stovėjo tarp jos kibirėlio ir kastuvo, paskui dingo pro tą pačią angą krūmuose ir nubėgo didelio parko link.

Nuėjau pasižiūrėti.

Žinoma, sugebu atpažinti šlapimo kvapą.

Kai kas daro ką nori ir kur nori.

Vera paklausė, kas tas „kai kas“.

Pabandžiau jai paaiškinti, jog tai kažkoks svetimas dėdė, kuris galvoja, jog galima elgtis kaip tik panorėjus.

Repas stovėjo ant šlapimu išdegintos vejos ir taip smarkiai keikėsi, jog nusivedžiau Verą vidun. Kai mergaitė galiausiai užmigo, Repas iš rūsio atnešė naminio vyno. Paprastai jo ragaujame tik šeštadienio vakarais, bet šitas mižnius privertė mus sulaužyti savo tradicijas.

Repas dviem gurkšniais išlenkė stiklą ir keikėsi, jog šis kvartalas šiaip jau turėtų būti toks, kuriame nesišlapinama kaimynų kiemuose ir kad šiais laikais dėl nieko negali būti tikras. Kiekvieną mėnesį į „Merita“ ar „Nordea“ ar kaip jis ten po velnių vadinasi banką vežame tūkstančius markių, dedame centą prie cento, o tada kažkas atsivelka ir pridergia ant vejos. Bandžiau pasakyti, kad gal daugiau tai nepasikartos, bet Repas išmaukė dar vieną stiklą ir varė toliau. Akimirką pasirodė, jog jis ir mane laiko prieše ir mižniaus bendrininke.

Repas prisiminė visus paskutinius įvykius ir įžvelgė juose neįtikėtinų sutapimų.

Pavogtas kolegos automobilio galinis stiklas. Ant Lankijo namo sienos atsiradęs keistas piešinys. Tai buvo kerštas už tai, kad Lankijas parduotuvėje sučiupo kažkokį saldainius vogusį plačiakelnį. Be to, benzino kainos vėl pakilo. Suomiški agurkai kainuoja beprotiškus pinigus. Europos Sąjunga remia tinginius žemdirbius. Pirmiausia jiems reikėtų duoti daugiau hektarų žemės ir taip neleisti tiems lėšas siurbiantiems tranams klestėti. Turkų picerijos ir kiniško maisto restoranai statomi pačiose geriausiose vietose. Remiami į tėvynę gyventi grįžtantys Švedijos suomiai. Slidininkams skiriami sklypai. Šuolininkams nuo tramplino taip pat. Išsilaikyk ore porą sekundžių ir tuoj pat turėsi sklypą ant ežero kranto.

Man pasidarė baisu.

Repas ėmė tarpusavyje sieti vis keistesnius dalykus. Atrodė, jog kieme pridergęs pusprotis atrišo Repui liežuvį, tačiau visas įsiūtis kažkodėl turėjo tekti man.

Pasakiau, kad jau noriu miego.

Repas trenkė į stalą vyno butelį ir suklykė, kad abu esame įsipareigoję.

Įsipareigoję?

Repas rėkė, kad tą dieną, kai pasirašėme namo nuomos sutartį, abu įsipareigojome būti atsakingi už viską, kas susiję su namu.

Nesuprantu, kaip sode apsilankęs iškrypėlis ir jo sukelta bloga nuotaika buvo susiję su namu, todėl nusprendžiau išgerti dar vieną stiklinę. Repą alkoholis jau buvo iškėlęs į aukštybes, iš kurių jis žiūrėjo į mane kaip į svetimą.

Matis

Mano svajonė padėdavo man netgi dirbant sandėlyje. Jaučiausi pakilęs virš įprastų sandėlio darbų, vairuodavau vežimėlį tarsi limuziną ir abejingai žiūrėdavau į sandėlyje sukrautą daiktų jūrą. Mintyse atsisveikindavau su viskuo, ką pamatydavau, nors ir neketinau niekur išvykti.

Kai kolegos pasiteiraudavo, kaip man sekasi, paprastai tik ką nors numykdavau. Kančią ir džiaugsmą norėjosi laikyti savyje, nors ir žinojau, jog daugelis bendradarbių taip pat kenčia dėl skyrybų ir svajoja apie nuosavą namą. Papasakojau jiems tik tai, jog norėdamas papildomai užsidirbti pradėjau užsiimti masažu. Keletas sunkumus kilnojančių kolegų susidomėjo mano paslaugomis, tačiau aš bemat sugalvojau kažkokią kliūtį. Nenorėjau jiems rodyti tuščio buto.

Susitariau su Sine, kad ji ateis pas mane šeštadienio rytą. Penktadienio vakarą dar masažavau Seiją ir Pirją; laimė, Sinika atšaukė savo seansą. Abiem klientėmis pasirūpinau ramiai ir nesijaudinau nė sekundės. Pastebėjau, jog po truputį tampu bejausmiu vykdytoju, į viską žiūrinčiu šaltu namo šeimininko žvilgsniu: šlaunyse mačiau verandą, juodų plaukų kuokšteliuose – uogų krūmą, o sėdmenų minkštime – rugpjūčio vakarą obelimis apaugusiame sode.

Visą šeštadienį turėjau jėgų žaisti su Sine, nors po penktadienio vakaro seansų pečiai ir pirštai buvo visiškai sustingę. Žaidėme visus senuosius mūsų žaidimus, skaitėme pasakas ir dainavome. Sinei miegant pietų miego parduodamų namų sąraše radau vieną įdomų variantą. Jis buvo ne „Kvadratinių metrų“ agentūros sąraše, vis dėlto nusprendžiau jį apžiūrėti. Kartu prisikalbinau ir Sinę, pažadėjęs jai po pietų dar vieną porciją ledų.

Tai buvo po karo statytas medinis namas, prie kurio septintajame dešimtmetyje buvo pristatyta patalpa saunai, o senoji sauna, įrengta rūsyje, buvo virtusi sendaikčių sandėliu.

Namas kainavo 1,2 milijono. Sklypas buvo išnuomotas.

Naujosios saunos patalpos smirdėjo. Iš kampo pašaipiai žvelgė suvyniotas linoleumas. Pro įskilusias plyteles sunkėsi rudas vanduo. Prekybos agentas, maždaug keturiasdešimt penkerių metų vyras, laikė šį namą tikru lobiu. Įėjęs į virtuvę, jis stabtelėjo prie keramikinės viryklės.

– Geresnių viryklių nebūna.

– Prie tokios turbūt ne tik košė prisviltų.

– Reikia būti atidžiam.

– Šito sklypo kaina kitais metais pakils, nors tai ir neminima brošiūrose.

– Nejaugi? Turbūt mergaitės pamiršo įrašyti.

– Berniukai irgi.

Nuėjau į svetainę. Pats pigiausias atsilaupęs parketas visai netiko senam namui. Ant lango rėmų lateksu buvo užteptas naujas dažų sluoksnis.

– Keramikinė viryklė yra vienintelis šito namo privalumas. Net sauna čia smirdi.

– Namas patikrintas, čia neturėtų būti jokių drėgmės problemų.

– Bet aš turiu nosį.

– Ar jau matėte sodą?

– Per savo gyvenimą spėjau prisižiūrėti užtektinai vaiskrūmių.

– Ši aplinka labai tinka vaikams. Netoliese yra mokykla, o kaimynų namuose atsiras draugų.

Pažvelgiau pro langą į besisupančią Sinę. Jos akys buvo užmerktos, o plaukai plaikstėsi vėjyje.

– Štai mano vizitinė kortelė.

Įsidėjau Leo Virtasalmio vizitinę kortelę į kišenę ir nuėjau prie sūpynių. Pakėliau Sinę ant rankų ir pauosčiau jos plaukus. Jie nespėjo prisigerti saunos kvapo.

Grįžtant nupirkau dvi porcijas ledų ir pabandžiau užmiršti liūdesį, kurį man sukėlė ką tik apžiūrėtas namas. Tačiau Sinei išėjus vėl pasidarė liūdna.

Nusprendžiau paskambinti žmonėms, kurių kieme neseniai prišlapinau. Iš pradžių maniau, jog reikėtų palaukti keletą dienų, tačiau pagalvojau, jog pokalbis padės man nusiraminti.

Atsiliepė šeimininkė. Sprendžiant iš balso, maždaug mano metų.

Pasisakiau esąs nekilnojamojo turto prekybos agentas ir paklausiau, ar jų namas parduodamas.

Ponia nusistebėjo, iš kur aš tai ištraukiau. Pabandžiau apraminti ją sakydamas, kad dirbdamas agentu dažnai išgirstu panašių gandų. Moteris labai stebėjosi dėl nesusipratimo ir pabrėžė, kad namas neparduodamas ir nebus parduodamas niekada. Atsiprašiau ir palinkėjau jai ir jos šeimai sėkmės.

Į sąsiuvinį užsirašiau: „Jie tarsi terjerai iš kojinių reklamos, kurie laikosi savo nuosavybės nagais ir dantimis. Netgi tada, kai niekas net nebando jos atimti.“

Paskambinau iš naujo.

– Esu mižnius, kuris dar prieš penkias minutes dirbo prekybos agentu.

Šeimininkė tylėjo.

Pasakiau tikslią savo apsilankymo jos kieme dieną ir laiką.

Ponia nieko neatsakė.

Pasakiau, jog suprantu jos tylėjimą, nes pats esu patyręs panašų pažeminimą, nors ir ne tokį skaudų. Pabrėžiau, kad visai nenoriu grasinti jai ir jos šeimai, o mano poelgis buvo daugiau simbolinis, kadangi būtent jų namas tapo man ženklu pradėti naują gyvenimą.

– Šiuo laukiniu poelgiu tenorėjau jums padėkoti ir palikti prisiminimą.

Ponia buvo beatsisveikinanti, bet paprašiau ją palaukti dar akimirką. Ji pasakė, jog perduos ragelį savo vyrui, kuris mielai padarytų man tai, ką tikras vyras tokioje situacijoje ir turįs padaryti.

Klausiausi jos žingsnių.

Ragelį paėmęs vyras prisistatė esąs Repas.

Pakartojau viską ir su visomis smulkmenomis.

Jis iš karto pradėjo rėkti ir grasinti.

– Po velnių, tu nieko nesupranti. Po velnių, klausyk, ką tau sakau. Po velnių, aš tave susirasiu.

Tarp riksmų išgirdau mažos mergaitės verksmą. Buvo atgrasu vienu metu klausytis ir riksmo, ir verksmo, nes būtent šie raiškos būdai mane patį kadaise įstūmė į aklavietę.

Būtinai turėjau pertraukti tą kietuolį.

Pamelavau, kad viską apie jį žinau, nors buvau spėjęs išsiaiškinti tik kur jis dirba, ką veikia per pietų pertraukas ir kaip elgiasi su kolegomis švęsdamas Kalėdas.

Stojo tyla.

Išdėsčiau savo sąlygas.

Arba jis teiksis mane išklausyti, arba pranešiu jo žmonai, kokį atlapaširdį vyrą ji turi. Tiesa, nežinojau nieko tikro dėl jo patvirkimo, todėl nebuvau tikras, ar jis tokio grasinimo išsigąs.

Nupasakojau jam savo situaciją ir paklausiau, ką jis mano apie mano galimybes. Vyras paklusniai ir dalykiškai atsakė netikintis jog už keleto tūkstančių pradinę įmoką pavyktų nusipirkti pusantro milijono kainuojantį namą. Jis pasiūlė man pasidomėti vienu nedideliu banku, kurio pasiūlymai dėl paskolų gerokai palankesni nei didelių bankų. Padėkojau jam už patarimą, bet priminiau, jog įsigysiu namą dėl priežasčių, kurios man gerokai svarbesnės nei pinigai. Jis sutiko, kad tai tiesa, ir pasakė tikįs, jog man pavyks susigrąžinti šeimą. Padėkojau vyrui už užuojautą, bet neištvėriau nepaklausęs, kokiais moraliniais pagrindais remdamasis jis leidžia sau gyventi sename karo veterano name ir kokią teisę jis turi prie namo statyti priestatą. Kodėl jam, vieną vaiką teturinčios šeimos galvai reikia daugiau erdvės negu imigrantui ar karo veteranui, kuris karo metais tame pačiame name augino bent jau tris vaikus. Jis atsakė, jog nesupranta klausimo, ir pūstelėjo į ragelį.

Tas pūstelėjimas tarsi cheminė reakcija sukėlė many tokią neapykantą, kad dar stipriau suspaudžiau ragelį.

Nenorėjau jau dabar atskleisti visų savo kortų. Leidau jam apsiraminti ir atpasakojau straipsnį apie karo veteranus, kurį buvau skaitęs pokario istorijos literatūroje. Paklausiau, ar vyrui tas laikotarpis pažįstamas. Pasirodė, kad ne.

– Pasistenk susipažinti su tuo laikotarpiu, jei tik liks laiko ir nereikės kepti mėsos ant grotelių. Dabartinis būstų trūkumas yra vaikų žaidimas, palyginti su tuometine situacija.

Jis vėl pūstelėjo į ragelį.

Paklausiau, ar jis vis dar manęs klausosi. Vyras patikino viską girdintis. Gerai. Pasakiau, jog apgailestauju dėl pridergto kiemo ir jog tai buvo nesveika mano organizmo reakcija į po ilgo laiko virš 170 pageitėjusį pulsą – esant tokiam pulsui atrodo, jog esi pasaulio viešpats.

Vyras vėl papūtė.

– Ar mėgsti pabėgioti?

Jis atsakė, kad ne. Paraginau jį susidomėti šiuo užsiėmimu, kuris nereikalauja kovoti nei su moterimi, nei su pasauliu, nei su ekonominėmis problemomis.

Vyras atsakė pagalvosiąs.

– Jei tik man liks laiko ir nereikės kepti mėsos ant grotelių.

Pasakiau, jog pajutau jo balse pašaipą ir pasiskundžiau jam, jog mes, vyrai, iš tiesų niekada nepuolame padėti vienas kitam.

– Jei padėtume, nebūtume mižniai. Dauguma vyrų, kaip ir mes dabar, gyvena jausmais. Vyrų sugebėjimas blaiviai mąstyti tėra iliuzija. Ar tau patinka rokenrolas?

– Nelabai.

– Ir gerai. Muzika akcentuoja jausmus proto sąskaita. Į jūsų kiemą mane atvežė ne autobusai, o nieko naujo nepasakantys priedainiai. Juk aš tave užknisu?

– Taip.

– Paguosiu tave ir pasakysiu, jog mane viskas užknisa dar labiau. O ypač užknisa vartoti žodį „užknisa“, nes jis nė velnio neišreiškia to, ką aš jaučiu širdyje. Šlapimas ant tavo vejos išgaravo per kelias valandas, per Kalėdas jau būsi viską pamiršęs. Ar esi girdėjęs terminą „loginis mąstymas“?

– Aš tau nieko nebesakysiu.

Vyras trinktelėjo telefono ragelį.

Įkišau į telefoną kroviklio laidą ir ėmiau rašyti į sąsiuvinį:

„Terjerai per kelias minutes virsta auksaspalviais retriveriais. Todėl niekada ir nemėgau šunų. Nieko keista, jei jie sugeba loti skirtingais balsais. Tokie terjerai kelia letenas ir balsuoja už žaliuosius, bet per kitus rinkimus šlapinasi ant žaliųjų šlaunų ir balsuoja už demokratus. Po pusės metų jie jau laižo konservatoriams kojas, nes šie pažadėjo parke įrengti naują suolelį. Visa tai puikiai atsispindėjo ką

tik vykusiame pokalbyje su patręšto sodo savininku. Klausimas: ar norėčiau tokių kaimynų? Daugiaaukštyje kaimynais paprastai netenka skųstis, bet, turint nuosavą namą, nelaimė per gudobelių tvorą gali atskristi ir į tavo kiemą. Gyvendamas šiame bute nesiskundžiu net virš manęs gyvenančiu pirdžiumi, nors jis ir pernelyg rūpinasi mano gyvenimo būdu. Jis erzina mane, bet ne tiek, kiek aš erzinu jį. Čia sugebu išlaikyti pusiausvyrą, o kokią gi pusiausvyrą galėčiau išlaikyti su tais repais? Kaip iš karo grįžę vyrai patenkindavo savo socialinius poreikius? Ar jie prisiversdavo per tvorą su kaimynais keistis nieko nereiškiančiomis nuomonėmis? O gal kasdieniai paplepėjimai apie šį bei tą palyginti su karo baisumais jiems atrodė kaip tikras poilsis? Greičiausiai. Prieš pradedant vėl gyventi kartu apie tai reikėtų pašnekėti su Helena. Kur mes einam: į šviesą ar į tamsą."

Jie

Atrodo, jog tabakiaus šeima išsikraustė, nes jau porą mėnesių nematėme žmonos ir dukters. Tai visai nenuostabu, nes jis turbūt nėra dovanėlė savo artimiesiems. Šiandien pas jį, tiesa, kažkas viešėjo, bet, deja, netriukšmavo, ir mes negalime niekuo oficialiai skųstis.

Vieną dieną iš jo buto išėjo trys moterys, palikdamos laiptinėje prakaito dvoką.

Pas jį lankėsi ir keletas gana jaunų, agresyviai atrodančių vyrukų, kuriuos esu matęs stovinčius prie prekybos centro kampo. Tikiuosi, jis turi problemų dėl narkotikų. Jei gausime įrodymų, rūkorius labai greitai turės palikti šį namą.

Galbūt jis rūko ir kambaryje.

Žinoma, tokio šmikio šeima galėjo jį palikti dėl daugelio priežasčių.

Nors ir bandžiau, negalėjau prisiminti jokių blogų jo žmonos ar vaiko poelgių.

Labai taiki moteris ir mielas vaikas.

Jie visada sveikinosi laiptinėje ir niekada netriukšmavo.

Man atrodo, kad jo žmona visiškai sveika. Tikriau, tokia sveika, kokia tik gali būti, gyvendama su tuo kaminu. Su Lėna kalbėjomės apie tai, kiek jos turėjo kęsti pasyvų rūkymą ir nuo šmikio drabu-

žių tabako pritvinkusį kambario orą. O ką jau kalbėti apie jo burnos kvapą, kurio neįmanoma panaikinti nei kramtomąja guma, nei jokiomis pastilėmis.

Lėna ypač jaudinosi dėl mažosios Virtanen, kuri tiek daug turi iškęsti dėl nesveiko savo tėvo. O pagelbėti nėra kaip. Nors Lėna skambino į Socialinės apsaugos ir sveikatos ministeriją, jie pasakė tik tiek, kad esant tokiai situacijai įstatyme nenumatyta imtis jokių priemonių. Atrodo, kad šalies įstatymai pasirengę pateisinti netinkamus piliečių poelgius.

Kartą eidama pasivaikščioti į Lakso kvartalą Lėna matė tabakiaus žmoną, nuleidusią galvą, su dukra sėdinčią Centriniame parke ant suolelio. Lėnai grįžtant žmona vis dar tebesėdėjo toje pačioje vietoje. Lėna norėjo prieiti, bet vis dėlto neišdrįso jos trukdyti. Kiekvienas turi turėti teisę į asmeninį gyvenimą – tai pagrindinė nerašyta daugiaaukščio gyventojų taisyklė.

Tačiau Lėna negalėjo pamiršti tos istorijos ir liepė man sužinoti, kas gi ten apačioje atsitiko. Bandžiau ją nuraminti sakydamas, jog negalime imtis atsakomybės už asmeninius kitų žmonių reikalus. Tuo tarpu Lėna buvo tos nuomonės, kad jei jau stojome į kovą prieš rūkymą, turime pasirūpinti ir nuo rūkymo kenčiančiaisiais.

Mano manymu, tokia Lėnos teorija toli gražu nėra tobula.

Tada prasidėjo nemalonus kivirčas. Atrodė, jog prakeiktas rūkorius, norime mes to ar ne, ėmė nuodyti ir mūsų santykius. Iki išnaktų turėjau dėstyti Lėnai savo argumentus, o viso to rezultatas buvo toks, kad kitą naktį ji miegojo ant svetainės sofos. Lėną liūdino ir tai, jog ji pametė savo mobilųjį telefoną ir veltui tikėjosi, kad kas nors atneš jį į prekybos centro informacijos skyrių.

Ankstų rytą Lėna ėmė tarškinti indais virtuvėje, nors ir žinojo, kad negaliu to pakęsti.

Ji nesikalbėjo su manimi visą savaitgalį, o pirmadienio rytą peržengdama etikos normas ėmė kaltinti mane dėl tabakiaus žmonos ir dukros likimo. Situacija tapo nebevaldoma. Staiga aš, vienintelis iš viso pasaulio, tapau atsakingas už rūkoriaus žmonos ir vaiko gerovę.

Pasiūliau Lėnai eiti kartu pasivaikščioti ir pasistengti viską ramiai išsiaiškinti.

Gamta daro stebuklus.

Maždaug valandą pasivaikščioję po Centrinį parką galiausiai priėjome prie išvados, kad tabakiaus cigaretėse sudegusi šeima nėra

didžiausia mūsų problema. Pirmiausia mes turėjome rūpintis savo šeima, dėl tabakiaus kaltės blėstančia lytine partneryste ir idėja kito susirinkimo metu bendrijos valdybos narius supažindinti su paskutiniu jo išpuoliu – batų valymusi į mūsų kilimėlį. Šį kartą turėjome ir neginčijamų įrodymų – dvi iš karto po nusikaltimo padarytas nuotraukas.

Matis

Prieš išeidamas Sirkos autoatsakiklyje palikau žinutę Helenai.

„Aš esu čia ir žinau, kad jūs esate ten. Nors, ką gali žinoti, gal ir kur kitur. Tai siaubinga, bet dar siaubingesni buvo pokario metai. Tačiau tada žmonės turėjo viltį ir naują galimybę. Aš neturiu vilties, nes tu jos nesuteiki. Dabar einu ten, kur tau niekada nepavykdavo manęs nusitempti. Taip mes suartėsime. Viskas turi prasmę. Laukiu kraustymosi dienos. Matis."

Pasiėmiau diktofoną, sąsiuvinį, žiūronus ir sėdau į autobusą.

Iš visos kelionės atsimenu tik tai, jog į sąsiuvinį užsirašiau:

„Tas, kuris kliedi apie sklypų trūkumą, tegul įtempia visus savo pojūčius ir sėdasi į autobusą. Pavažiavus apie 20 minučių už Helsinkio, o gal ir anksčiau, nebelieka nė pėdsako žmonių, namų ir gyvenimų. Vieni krūmynai, miškai, laukai. Tikra dykynė. Gerbiamieji nekilnojamojo turto prekybos galingieji, lipkite į autobusą ir važiuokite susipažinti su neapgyvendinta žeme, ant kurios neva nebėra kur pastatyti kojos."

10. 23 atvykau į gyvenamųjų namų mugę.

15. 06 tai iki galo suvokiau.

Esu paprastas žmogus.

Visai nesu kuo nors ypatingas, išskirtinė individualybė ar asmenybė.

Nesu tas, kuris maniausi esąs – sprogstamosios, visą pasaulį į trupinėlius sudaužančios roko dainos priedainis. Nesu toks, kokiu save įsivaizdavau būdamas jaunas: unikaliausias iš visų pasaulio gyventojų. Nesu toks, kokį save mačiau sapne. Esu toks, koks prabudau.

Nenoriu su architektu gerti plikytos arbatos ir diskutuoti apie tai, ar vakaro saulė tinkamu kampu apšvies terasos stalą.

Nenoriu, kad vakariniame namo sparne būtų bokštas, ant kurio stogo suktųsi metalinis gaidys.

Nenoriu vestibiulio ir erkerių.

Nenoriu prieškambario, kuriame stovėtų marmurinė skulptūra.

Noriu susigrąžinti šeimą.

Tai bandžiau paaiškinti namų statybos firmos „Johana" atstovui Mikai, pasiūliusiam man prisėsti ant plastmasinės kėdės ir paragauti kavos iš kartoninio puodelio. Mika melavo laikantis mano požiūrį įdomiu ir nė akimirkai nenuleido žvilgsnio nuo po reklaminiais skėčiais susėdusių šeimų. Užsimezgus akių kontaktui baigdavosi Mikos kavos pertraukėlė: jis prilipdavo prie naujų klientų ir pusę valandos aiškindavo, kad „kaip tik jūsų šeimai puikiai tiktų „Johanos" firmos namas."

Stengiausi iš Mikos gautą informaciją perleisti per savo smegenis ir stikliniu žvilgsniu spoksojau priešais save.

Kai Mika kompiuteryje parodė vieno namo prieškambarį, pamačiau jame Sinės kombinezoną ir guminius batus. Kai jis pristatė man miegamojo erkerį, pamačiau ten savo chalatą valančią Heleną. Kai Mika parodė man trimatę saunos nuotrauką, pamačiau joje nuo prakaito blizgantį Helenos kūną.

Visą dieną nebuvau nieko valgęs, todėl cukraus kiekis kraujyje smarkiai nukrito. Tai buvo ne Mikos kaltė. Jis tik atsidūrė mano kelyje tuo metu, kai pablogėjo mano kūno būklė. Bandžiau iškvosti iš Mikos, ar jis neturi nė vienos paprasto namo nuotraukos. Mika ženklais parodė, kad pasikalbės su manimi vėliau.

Jo gestai mane įžeidė.

Kai jo pristatymas pagaliau baigėsi ir krikščioniškoji visuomenė išplaukė lauk, priėjau prie Mikos ir prikišau savo veidą prie pat jo nosiaplaukių.

– Prašyčiau parodyti man paprastą medinį namą, kuriame būtų keturi kambariai, virtuvė ir sauna. Viskas iš paprastų vidutinės ko-

kybės medžiagų. Nereikia nei bronzinių klozetų, nei aliumininių rankenų, svarbiausia, kad mano šeima galėtų tame name gyventi ateinančius trisdešimt penkerius metus.

– Mes neturėsime tokio, kuris atitiktų visus šiuos kriterijus.

– O kur tokį galėčiau rasti?

– Tokie namai pristatomi pačiame parodos gale.

– Prašau pažymėti žemėlapyje.

Mika čiupo šalia lentelės su jo vardu gulėjusį rašiklį ir parodos žemėlapyje apibraukė mano ieškomą vietą.

– Neturiu prieš tave nieko asmeniška. Noriu tik susigrąžinti šeimą. Po penkiolikos metų suprasi mane.

Paplojau Mikai per petį ir nuėjau.

Turėjau prisėsti ant suoliuko ir nusiraminti. Nebuvau patenkintas savo elgesiu, nors jis buvo pateisinamas, turint galvoje susiklosčiusias aplinkybes ir alkį. Atsimenu, kad kadaise buvau puikiai įvaldęs kantraus elgesio paslaptis. Tada, kai naktimis nemiegodavau slaugydamas Sinę, perskaičiau visus artimiausioje bibliotekoje rastus veikalus apie rytietiškas sąmonės kontrolės praktikas ir vidinę ramybę, bet jau tada mane erzino vienpusiškas tose knygose dėstomas požiūris. Guru įsitikinę, kad visi negatyvūs išgyvenimai yra blogis, trukdantis patirti vienovę su aplinka ir nedrumsčiamą ramybę.

Rytų išminčiai niekada nesilankė namų parodoje.

Rytų išminčiai niekada negyveno Suomijoje.

Sėdėdamas ant suoliuko nusprendžiau, kad kai viskas pasibaigs, parašysiu etikos veikalą, skirtą rytietiškosios kultūros atstovams.

Pailsėjęs vėl ėmiau ieškoti namo.

Namas vadinosi „Suomija".

Siaurutė karo veterano namo versija kukliai stovėjo pačiame parodos gale. Po visų pagražinimų ir įmantrybių šis medinis namas atrodė pilkas ir beveik nepastebimas. Jis neviliojo ir neflirtavo. Jo plotas buvo apie šimtą kvadratinių metrų – akivaizdu, jog architektas jį suprojektavo labai taupiai. Mums tokio namo visiškai pakaktų.

Atsisėdau ant laiptų ir perskaičiau brošiūrą.

Nė vieno nereikalingo žodžio. Nieko neužsiminta apie namo išskirtinumą. Nesuokiama apie marmuro kokybę, fontanus, gaidžius ant bokšto ir nepakartojamą prieškambario atmosferą. Tik pagrindiniai dalykai.

Siauras dviejų aukštų medinis namas, kurį būtų galima pastatyti mažame sklype. Atrodytų dar geriau, jei stovėtų eilėje kartu su dar keturiasdešimčia tokių pat namų. Žinojau, kad po karo būtent taip ir buvo daroma – imigrantams ir karo veteranams buvo skirti sklypai ir visi turėjo galimybę juose pasistatyti po vienodą namą. Jie buvo vadinami tipiškais namais.

Aš irgi esu tipiškas.

Tipiškas pavyzdys.

Pagalvojau apie kažkur Helsinkyje esančias Heleną ir Sinę. Kodėl jos negali su manimi sėdėti ant šių laiptų. Užeitume į vidų, apžiūrėtume, kur galėtų būti Sinės kambarys, pirmajame aukšte išgertume kavos, įvertintume užuolaidas ir apgalvotume, ką būtų įmanoma pasodinti mažame kieme. Vėl pažaistume mūsų žaidimą: aš delnais užsidengčiau veidą, o Sinė bandytų praskirti man pirštus, norėdama pamatyti bent dalelę tėčio akies.

Krūptelėjau, nes prie manęs priėjo pagyvenęs vyras ir paprašė manęs pasitraukti nuo laiptų, kad jis galėtų įeiti į vidų.

Įsidėjau brošiūrą į kišenę ir kaip per sapną išėjau iš mugės, prieš tai nuo stalelio spėjęs pačiupti nemokamą atviruką.

Vakaro saulė spigino tiesiai į akis ir mane trumpam apakino.

Ausyse vis dar girdėdamas triukšmą atsisėdau ant suolo ir parašiau ant atviruko:

„Čia aš. Atspėk, kur esu. Ogi Lapėnrantos miesto gyvenamųjų namų parodoje. Ieškau mums namo. Radau tik vieną variantą. Bet gerą. Jis paprastas, kaip ir aš. Juk tu visada norėjai namo. Dabar ir aš užsinorėjau. Ir jūsų noriu. Kodėl nepranešate, kur esate? Juk sudaviau tik kartą. Negi vienas smūgis gali tiek daug lemti. Lapėnranta visai šaunus miestas. Matis."

Įmečiau kortelę į dėžutę ir pasistengiau iki nulio atvėsinti emocijas.

Pradėjo temti, o mintys ėmė giedrytis.

Žinojau, kur einu, bet nežinojau, kokiu greičiu.

I don't know what I want but I know how to get it.

Taip dainavo kvailelis Džonis Rotenas. Jei būčiau turėjęs jo telefono numerį, būčiau paskambinęs ir pasakęs, kad keliais akordais pagražintu neišmanymu jis išviliojo pinigus iš bręstančio jaunimo ir sukniso jiems centrinę nervų sistemą. Dabar vienas iš jų užaugo ir nori jam tai pasakyti.

I am Matti Virtanen from Finland and I want my baby back.

Anglų kalba tai reiškia, jog spjoviau į rimus bei priedainius ir perėjau prie prozinių tekstų.

Sėdau į autobusą, atrėmiau galvą į langą ir spoksojau į ilgąją Suomiją. Nesibaigiantys krūmai vietomis peraugdavo į tikrą mišką, o kartais virsdavo pramonės rajonais su šen bei ten šmėžuojančiomis namų grupelėmis. Visa Suomija atrodė panaši į jungtines krūmų, medžių ir betono valstijas.

Po valandos ant lango beįstengiau įžiūrėti tik savo veido atspindį.

Vos atpažinau tą vyrą, kuris vos ne vos sugebėjo išsigelbėti oficialiai niekada nevykusiame kare. Lyčių karas, arba karas už moterų laisvę, koks skirtumas, kaip jį pavadinsime, buvo bergždžias kaip ir visi kiti karai. Laplandijos ir Žiemos karų metu buvo atimta apie 85 000 gyvybių, be žinios dingo beveik 3 400 žmonių, o 189 000 sužeistųjų liko gaivinti tėvynės ekonomikos.

Mano kare žuvusiųjų buvo daug, bet dėl karo neoficialumo tikslus skaičius nežinomas. Todėl apie aukas geriau kalbėti familiariai. Šio karo dalyviai krisdavo pakelėse, daugiaaukščių laiptinėse, baruose, šeimos konsultacijos biurų vestibiuliuose, prie lošimų automatų, baseinų kavinėse. Jie krisdavo ant žemės kažką gargaliuodami ir taip prisidėdavo prie sėkmingų vaistų nuo depresijos pardavimų. Šis karas išsiskyrė dar ir tuo, jog beveik pusė kritusiųjų buvo moterys.

Sužeistųjų skaičiaus nežinojo niekas. Daugelis iš jų slėpė savo žaizdas, kiti tvirtino susižeidę darbovietėje arba ekonominės krizės metais. Statistika iškraipė ir tai, jog beveik visi be išimties šiame kare patirti sužalojimai buvo psichinio pobūdžio, o gebėjimu juos atpažinti ir pripažinti suomių tauta niekada nepasižymėjo.

Bet kuriuo atveju šiame kare sužeistų vyrų ir moterų tarp mūsų yra tikrai ne mažiau negu oficialių karo veteranų.

Dingusiųjų be žinios skaičiaus taip pat niekas nežino, nes beveik neįmanoma suskaičiuoti tų, kurie nuo visų pasislėpę veisiasi tūkstančiuose visoje šalyje priraustų alaus prilaistytų tamsių urvų.

Sociologų statistika negalima pasitikėti ir dėl didžiulių reparacijų, arba alimentų. Statistikos sudarinėtojams reikėtų trumpam pamiršti nieko nevertas gyventojų apklausas apie jų seksualinį gyvenimą ir naudojimąsi mobiliaisiais telefonais, ir išsilaipinus ant žemės iš pagrindų ištirti tikrąją realybę.

Sąsiuvinyje užrašiau keletą įmanomų tokio tyrimo pavadinimų:

„Kai namai tampa neoficialia tėvynės religija."

„Laikas, kai buvo skatinamos skyrybos, galiausiai tapusios liaudies pramoga."

„Namų fronto veteranai: ar jie prieštarauja politikai?"

Užmigau atsirėmęs į šaltą autobuso langą.

Pabusdamas nusipurčiau tarsi drugio krečiamas. Automagistralė Lahtis–Helsinkis kaip tik šakojosi į tris kelius.

Nužvelgiau bjaurų kraštovaizdį. Kažkur tarp tų medžių nuo manęs slepiasi Helena ir Sinė.

Ką jos dabar galėtų veikti?

Gal Helena guli apkabinusi Sinę per kaklą, o Sinė prašo pasakos apie kalvę. O gal jau išmoko ištarti žodį „karvė"? Gal Sinė miega? Ką ji galėtų sapnuoti? Helena ir Sirka tikriausiai sėdi balkone, žvelgia į Helsinkį ir apkalba mane. Jos įsivaizduoja mane juodai baltą, nors iš tiesų turiu daugiau spalvų. Sinė apskritai nesigilina į jokias spalvas – ji tik žino, kad aš didelis.

Žino, kad tėtis turi pečius, ant kurių atsisėdus matyti toli toli.

Taip toli, kad Sinė per gatves, paukščius ir debesis mato šį geltonai žalią autobusą, plačiu keliu slystantį link Helsinkio, mato ir mane, prispaudusį skruostą prie stiklo, vieną akį užmerkusį, o kitą atmerkusį, kad vidury miško galėtų pamatyti tave, Sine. Buvau Lapėnrantoje apžiūrėti namų ir vieną radau. Jei tik turėčiau sklypą, pastatyčiau jame tokį pat namą. Bet neturiu nei sklypo, nei laiko jį įsigyti. Turiu rasti jau pastatytą namą. Žinau, kad tu lauksi. Tik nežinau, ar lauks tavo mama.

Kiti

Jei tas besmegenis ir turi telefoną, tai numeris įslaptintas. Tokie dažniausiai skambina iš taksofono kabinų. Arba iš vogtų mobiliųjų telefonų.

Paprastam žmogui jų susekti neįmanoma. Sučiupti tokius nusikaltėlius turėtų padėti policija, tačiau aukos neturi jokių teisių. Reikėtų apie tai parašyti į žurnalą „Jūsų kiemas".

Taip palikti negalima. Mano kieme neišsidirbinės jokie idiotai. Kad ir kaip būtų sunku, turiu išsiaiškinti, kas jis per vienas. Su tokiais visada tas pat – jei jau sugebėjo susiknisti gyvenimą sau, tai nori tuo pasidalinti ir su kitais.

Tas pusprotis sugadino mums visą vakarą. Planavome pasikepti mėsos ant grotelių ir pažaisti petanką, bet po jo skambučio nieko nebesinorėjo. Nieko keista: jei tik prasidedi su visokiais narkomanais, diena iškart būna sugadinta. Nesuprantu, kaip jie taip sugeba. Su alkoholikais ir išmaldos prašytojais daug lengviau, juos užtenka tik pagąsdinti. Prie kiekvienos mūsų namo sienos stovi po žibintą, kuris savaime užsidega, kai kas eina pro šalį. Paprastas girtuoklis tokio išsigąsta, o narkomanas tik primerkia akis ir net negalvoja sustoti.

Kitą dieną su Gertrūda ilgai kalbėjomės apie tai, kaip sunku viską ištverti mūsų mažajai Verai.

Ji dabar nebegali išmesti iš galvos kieme nusišlapinusio dėdės. Galbūt teks ją vesti pas psichoterapeutą. Pasidomėjau, ar už to invalido padarytą žalą pavyktų gauti kokią socialinę kompensaciją. Paaiškėjo, jog tokios kompensacijos mokamos nebent somaliečiui, susilaužiusiam mažąjį pirštelį muštynėse, kurias pats pradėjo, arba asocialiam tipeliui, susižeidusiam šuke butelio, kurį pats ir sudaužė.

Juo toliau, juo darėsi akivaizdžiau, kad mums patiems reikia sučiupti tą mižnių. Kartu su Gertrūda nusprendėme, jog pirmiausia pasitarsime su kaimynais. Kai jis čia pasirodys kitą kartą, pasistengsime jį nufilmuoti. Geriausia būtų pritaisyti kamerą prie virtuvės lango, nes pro jį matosi visas kiemas.

Gertrūda prisiminė, kad priešpaskutiniame „Jūsų kiemo" numeryje buvo išspausdintas Mekineno straipsnis, kuriame buvo patariama niekam per daug nesigirti nuostabiu gyvenimu nuosavame name, nes tai gali tapti tikra ugnimi sausoms pačių nelaukiamiausių tipų galvoms. Mekinenas ne tik buvo teisus, bet kartu davė ir gerą patarimą.

Ištraukiau iš po židinio tą žurnalo numerį ir iš naujo perskaitėme straipsnį. Įtaigiu stiliumi Mekinenas aiškino, jog gyvenimas daugiaaukščiame name yra tarsi bomba su laikrodiniu mechanizmu. Tai, jog mūsų kvartalas plyti šalia daugiaaukščių namų, negalėjo neveikti tų butų gyventojų, kurių balkonai išeina tiesiai į mišką ir iš kurių plika akimi matosi dešimtys nuolaidžių stogų ir žaliuojančių kiemų.

Mekinenas rašė, jog net jei ir gyvename ramiai ir pirkome namą už sąžiningai uždirbtus pinigus, vis tiek atsiras bent vienas daugiaaukščio gyventojas, manantis, kad namui skirtas lėšas atėmėme iš valstybės, ir galintis imtis bet ko, kad tik būtų įvykdytas teisingumas.

Būtent toks ir buvo mūsų mižnius.

Gertrūda manė, jog ši teorija nebūtinai yra teisinga.

Tačiau aš buvau visiškai tuo įsitikinęs. Ir jis nebuvo joks narkomanas. Jis greičiausiai tebuvo butą daugiaaukščiame besinuomojantis vyras.

Praradę sveiką protą tokie būna pavojingesni už narkašus. Turiu keletą nuomojamuose butuose gyvenančių kolegų ir galiu pasakyti, jog jie tikrai pasižymi specifiniu kvapu. Ir nemaloniu kartėlio prieskoniu. Ekonominės krizės metais jiems nepavyko įsigyti nuosavų

namų ir todėl dabar per pertraukas gerdami kavą sugalvoja tūkstančius priežasčių, dėl kurių neva geriau gyventi nuomojamame bute.

Kadaise ir aš prigalvodavau tų priežasčių, bet dabar matau, kokios jos buvo apgailėtinos.

II dalis

NAMO KORPUSAS

Matis

Grįžęs iš Lapėnrantos nusprendžiau susikoncentruoti į Kesamą. Buvau tikras, kad neilgai trukus jis nuves mane į tinkamo namo kiemą ir nuleis kainą iki man įkandamos.

Sekiau jį jau keturių namų apžiūros metu, taip pat ir degalinėje bei uoste.

Kesamas gyveno keturių butų kotedže Tusulos gatvėje, triukšmingoje, tačiau gerai vertinamoje vietoje. Buvau prisiartinęs apžiūrėti jo namo, tačiau aukšta medinė tvora trukdė prieiti arčiau. Vis dėlto užsikoriau ant tvoros ir padariau keletą mažo kiemelio nuotraukų.

Sekdamas Kesamą jam pardavinėjant namus, stengiausi įsimaišyti į minią ir neišsiskirti. Kai namo apžiūra baigdavosi ir Kesamas dalindavo brošiūras, būdavau jau dingęs.

Degalinėje sekiau jį prisėdęs prie gretimo staliuko neva paskaityti seną laikraštį.

Stebėjau jį akies krašteliu ir bandžiau išgirsti, ką jis kalbėjo mobiliuoju telefonu, į kurį nuolat kažkas skambino. Jis sugebėjo naudotis telefonu kaip koks akrobatas. Viena ranka jis gurkšteli kavos ir ima bandelę, tuo pat metu kažką suburba į telefoną, suprunkščia iš juoko, baigia pokalbį, dar gurkšteli kavos, pažvelgia į telefoną, džiaugsmingai atsiliepia, suspaudžia telefoną tarp ausies ir peties ir

ima iš portfelio traukti užrašų knygutę ir rašiklį. Per keletą minučių degalinės kavinės stalelį jis sugebėjo paversti savo biuru.

Grįžęs namo trečią kartą pasišildžiau kepenų apkepo, padariau keletą pratimų pilvo raumenims ir užsirašiau į sąsiuvinį savo pastebėjimus.

„Visiškai atsipalaidavęs. Sunku patikėti, kad pardavinėja turtą, kurio vidutinė kaina svyruoja maždaug nuo vieno iki dviejų milijonų. Greitai pakeičia nuomonę, vos tik užuodžia naudą. Frazę „be abejo" vartoja maždaug šešiasdešimt kartų per dieną. Sutinka su klientu netgi tada, kai šis klysta. Sugeba atsakyti į klausimą, į jį neatsakydamas. Paskambinus žmonai visada susinervina ir aiškina, jog kaip tik susitinka su klientais ir negali kalbėti, nors iš tiesų stovi atsirėmęs į kavinės lošimo automatą. Kita vertus, tikras vanagas. Jei tik klientas nors truputį susidomi, stveria jį iškart. Puikiai išmano visos savo teritorijos namų kainas, kai kuriuos butus sugeba įvertinti net jų nepamatęs. Gyvena ne itin tvarkingai: kiemelis mažas ir neprižiūrėtas, veikiau primenantis gardą. Jokiu būdu ne namų fronto karys, o atvirkščiai."

Užverčiau sąsiuvinį ir pažvelgiau į Helenos ir Sinės nuotraukas.

Abi turėjo ilgas garbanas ir dideles rudas akis. Prisiminiau, jog šią nuotrauką dariau prieplaukoje prie Helenos tėvų vasarnamio. Už Helenos ir Sinės matėsi Peijanė ir kylančios jos bangos, vėstantis vanduo ir ant prieplaukos krentantys pirmieji geltoni rudens lapai.

Atsibudau iš prisiminimų ir pažvelgiau į laikrodį. 22.54. Pats mėsos kepimo laikas. Surinkau numerį.

Kesamo balsas buvo užkimęs. Pasakiau, jog esu Joukas Karijas ir domiuosi vienu namu, kuris buvo parduodamas iki gegužės pabaigos. Kesamui buvo sunku iš karto įjungti savo greitakalbę mašiną, ir jis tik pasiskundė, jog dabar savo terasoje neturi visų reikalingų popierių, bet tvirtino puikiai prisimenantis tą namą.

Jis akivaizdžiai melavo.

Paklausiau, ar būtina jį remontuoti. Kesamas atsakė, jog ne, nes namo būklė yra tikrai gera.

Jis sumelavo antrą kartą. Pats buvau matęs tą namą ir žinojau, jog vėliausiai po keleto metų būtinai prireiks drenažo ir stogo remonto.

Paprašiau Kesamo kaip įmanoma greičiau aprodyti man tą namą, nes mano šeimoje tuoj pat gimsiąs trečias mažylis ir mums

reikėsią daugiau erdvės. Kesamas pasveikino mane, atsivertė kalendorių ir pažadėjo, jog galės man parodyti namą jau rytoj vakare, tiesa, tik aštuntą valandą, bet priminė, kad kaip tik tada kiemą maloniai apšviečia vakaro saulė. Norėjau jau atsisveikinti, bet Kesamas dar pasiteiravo, ar man neiškils problemų dėl kainos. Atsakiau, jog viskas tvarkoje – ankstesnį butą jau pardaviau ir turiu keletą šimtų tūkstančių santaupų.

– Tokiu atveju nereikės imti kredito ir žemintis prieš banko darbuotojas, nusijuokė Kesamas.

Atsisveikinau ir į sąsiuvinį ties Kesamo pavarde užrašiau papildymų.

„Elgiasi kaip profesionalas, sugeba per keturias sekundes nutaisyti lipšnų balsą. Vis dėlto balsas atrodo prislėgtas. Matyt, neįsiklauso į savo organizmą ir todėl nesupranta, kokių rimtų problemų turi. Tikriausiai yra vienas iš tų, kurie niekina dvasinį silpnumą ir visas savo bėdas aiškina nuolatiniu nuovargiu darbe. Sugebėtų parduoti bet ką. Nekilnojamojo turto prekybos agentu greičiausiai tapo išgirdęs apie dideles algas. Lankstus tarsi katinas – jei krenta, tai tik ant kojų. Tačiau jį vis tiek įmanoma priblokšti."

Pirmą kartą viso šio projekto metu pasijutau pavargęs.

Pasisėmiau jėgų, žvilgtelėjęs į Helenos ir Sinės nuotrauką.

Žiūrėdamas į Sinės skruostus prisiminiau, kaip bangoms daužantis į valties šonus Peijenės vandens lašeliai krito ant jos veido ir prieš pat fotografuojantis nušluosčiau jį rankšluosčiu.

Tada Sinė paklausė, ar ežeras piktas. Atsakiau, kad ežeras šiaip jau nepiktas, o dėl visko kaltas vėjas, kuris erzina ežerą. O kodėl jis erzina ežerą, ar ežeras jam ką nors blogo padarė, juk ežeras tėra žuvyčių namai. Taip, bet vėjas daugiau nieko nemoka, jo darbas yra pūsti. O kada jam būna išeiginė? Šito nežinau.

Prisiminiau, kaip visą tą pavakarę prastovėjau prieplaukoje. Vėjas išpūtė mano striukę tarsi burę, prispaudžiau ją ranka prie šono ir galvojau, kad jei susirinktų visi vėjai ir vienu metu iš visų jėgų papūstų man į nugarą, tai bemat nuskrisčiau į ežero vidurį.

Prisiverčiau grįžti prie darbo.

Norėdamas padidinti cukraus kiekį kraujyje, atsilaužiau dvi plyteles šokolado.

Saldumas priminė man vieną svarbų dalyką. Prisiminiau Kesamą ir tą moterį Vakarų uosto terminale.

Atsiverčiau sąsiuvinį ir skubiai užrašiau:

„Vakarų uostas, maždaug dešimta valanda ryto. Lengvai pabučiavo moterį, vilkėjusią „Kvadratinių metrų“ agentūros emblema papuoštu megztiniu. Abu nuėjo į kavinę, atsisėdo prie lango ir svajingai žiūrėjo į jūrą. Užsisakiau kavos, įjungiau diktofoną ir atsisėdau prie gretimo stalelio. Girdėjau tik atskirus žodžius, dabar belieka juos logiškai sujungti ir taip gauti dar vieną svarbų kozirį.

Sujungiau ir gavau.

Ir pagalvojau: „Kesamai, jei pasiūlysi man padorų namą, aš tau pasiūlysiu padorią kainą.“

Atsiverčiau telefonų knygą ir tuoj pat ją susiradau.

Sana Tavitsainen, prekybos konsultantė.

Užsirašiau numerį ir paskambinau.

„Sana“, ji atsiliepė. Paklausiau, ar čia mano meilutė. Ji paklausė, ar čia aš. Pasakiau, kad aš ir išjungiau telefoną.

PRO ŽIŪRONUS sekiau Kesamą. Jis išlipo iš automobilio, pasitaisė kelnes, susitvarkė savo popierius ir prisidegė cigaretę. Jo profesijos žmonėms visada svarbu atrodyti užsiėmusiems.

Kesamas žvilgterėjo į laikrodį (penkios po aštuonių), įtraukė kartų dūmą, įsimetė į burną pastilę ir įėjo į namą. Durų neuždarė. Optimistas.

Penkiolika po aštuonių jis išėjo lauk ir nervingai apėjo aplink savo automobilį. Įsidėjau tarp dantų degtuką ir paskambinau. Kesamas griebėsi prie diržo prisegto telefono.

Prisistačiau kaip Sepas Sarimakis ir pasakiau, jog domiuosi galimybe įsigyti nedidelį namą šiame kvartale.

– Dabar ne pats geriausias laikas kalbėtis, bet mielai paskambinčiau jums vėliau.

– Aš taip pat skambinu ne iš pačios patogiausios vietos – kaip tik automagistrale važiuoju į Kelną.

Pasakiau, jog viešėsiu Suomijoje kitą savaitę ir būsiu labai dėkingas, jei jau savaitės pradžioje galėsiu gauti visų parduodamų kvartalo namų sąrašą.

– Mūsų šeima rudenį persikels gyventi į Suomiją ir būtų šaunu, jei prieš Kalėdas galėtume persikraustyti į nuosavą namą.

Pasiskundžiau sunkiais užsienyje praleistais metais, tačiau nepamiršau pasidžiaugti, jog bent jau neturiu finansinių problemų.

Kesamas širdingai pasveikino mane grįžtant į tėvynę ir pažadėjo, jog kitos savaitės pradžioje namų sąrašas bus paruoštas. Pasiteiravau, ar iškilus kokiems nors klausimams galėsiu skambinti į šį numerį.

– Žinoma, kad taip.

Stebėjau Kesamo reakciją. Atsisėdęs į automobilį jis dar šiek tiek palaukė, galiausiai užvedė mašiną ir nuvažiavo. Po penkių minučių vėl jam paskambinau. Pasakiau, jog labai apgailestauju, tačiau niekaip negalėjau atvykti, kadangi jaunėliui sutriko virškinimas, o žmona negalėjo prie jo pasilikti, nes turėjo išeiti į baseiną.

Kesamas nurijo susierzinimą ir supratingai atsakė, jog turint vaikų atsitinka visko. Susitarėme, kad ateisiu apžiūrėti namo po savaitės. Kesamas pasakė, jog internete yra puikių namo nuotraukų ir paprašė, kad pasakyčiau savo telefono numerį, nes jis neišliko telefono atmintyje. Pareiškiau, kad baigia išsekti mano telefono baterija ir pažadėjau kurią nors darbo dieną paskambinti jam į biurą. Dar palinkėjau ir kuo geriausios ateinančios savaitės.

Parbėgau namo, nuo pirmo aukšto skelbimų lentos nuplėšiau dar vieną nesibaigiančios istorijos tęsinį, nusivaliau batus prie jų durų, penkias minutes pastovėjau duše ir įjungiau kompiuterį.

„Kvadratinių metrų" agentūra savo tinklapyje visus, pasiryžusius sukti lizdelius, kvietė susipažinti su geriausiu šalyje parduodamu nekilnojamuoju turtu. Pagrindiniame tinklapio puslapyje buvo geltonų plytų namo kieme šoninę ant grotelių kepančios šeimos nuotrauka.

Paieškoje ėmiau ieškoti gyvenamųjų namų.

Kompiuteris rado dvidešimt namų, iš kurių aštuoni stovėjo mano pageidaujamame kvartale. Įjungiau pulso matavimo aparatą ir įsigilinau į nuotraukas. Tinklapyje buvo po septynias kiekvieno namo nuotraukas: viena didelė iš lauko pusės ir šešios mažesnės iš vidaus. Apžiūrinėjau vieną namą po kito, daugiausia dėmesio skirdamas didžiosioms nuotraukoms. Visos jos buvo darytos pavasarį arba vasarą, dažniausiai taip, kad prie namo matytųsi berželis arba žydinti obelis.

Namų aprašymai akcentavo grožį, augmeniją, netoliese esantį Centrinį parką ir neabejotiną rajono jaukumą. Duomenų apie techninę namų būklę buvo labai nedaug. Mokesčiai už komunalines paslaugas nurodyti nedideli, o informacijos apie ankstesnius remontus beveik nebuvo.

Atsispausdinau namų nuotraukas, suklijavau jų kampus ir pritvirtinau šitą vėduoklę prie sienos. Ji atrodė tarsi kelionėse darytų nuotraukų rinkinys. Dar kiek paspoksojęs į nuotraukas ėmiausi rašyti pastabas.

Rytą atsibudęs apsižiūrėjau, jog miegojau su drabužiais. Perskaičiau, ką vakar buvau užsirašęs.

„Reikia sužinoti, kas kuria namų aprašymus."

Daugiau nieko nebepajėgiau užrašyti. Pulsas per naktį pagreitėjo nuo 123 iki 155. Nuėjau į dušą ir šešias minutes stovėjau po karštu vandeniu.

Paskambinau į „Kvadratinių metrų" agentūros biurą.

Atsiliepė Rita-Maija Lakio.

Pasisakiau esąs Tepas Keranenas iš reklamos agentūros „Dangus".

Išgyriau „Kvadratinių metrų" interneto tinklapį, pavadindamas jį labai stilingu ir itin informatyviu. Lakio padėkojo ir pasakė, jog agentūra labai rūpinasi savo tinklapiu, mat ne visi klientai turi galimybę atvykti apžiūrėti parduodamų namų. Prisipažinau, kad pats esu būtent toks, nes man niekada neužtenka laiko. Lakio pasiteiravo, ar tik nesu susidomėjęs kuriuo nors iš agentūros parduodamų namų. Pasakiau, jog norėčiau nedidelės pirkelės su bulvių daržu, ir būtų gerai, jei ji stovėtų tiesiai už Parlamento rūmų.

Lakio skaniai nusijuokė.

Nusprendžiau ją nustebinti.

– Ar tu turi vyrą ir vaikų?

Ji nutilo. Paklausiau dar kartą. Lakio pasiteiravo, kaip vyras ir vaikai susiję su visu šiuo reikalu.

– Jie susiję taip, kaip beržas susijęs su savo tošimi. Jei neišklausysi manęs dabar, paskambinsiu naktį.

Pareiškiau, kad agentūros interneto tinklapis įžeidė mano šeimą ir jos intelektinius gebėjimus. Pareikalavau pasakyti, kas paruošė aštuonių parduodamų kvartalo namų aprašus.

Lakio nieko neatsakė, girdėjau tik jos kvėpavimą.

Pagąsdinau, jog dėl to mėšlo, kurį jie skelbia internete ir laikraščiuose, pakelsiu didžiulį triukšmą. Pasakiau galintis įrodyti, kad poetiški namų aprašymai yra grynas melas, ir tokiu atveju „Kvadratinių metrų" agentūrą būtų galima teisti už klientų apgaudinėjimą.

– Ar gyveni nuosavame name?

Ji neatsakė.

– Ar kartu su pyragaičiais, valgytais po namo apžiūros, prarijai ir liežuvį, ar ką reiškia tas idiotiškas tylėjimas? Ar gyveni nuosavame name?

– Taip.

– Tada tu mane suprasi. Tu priklausai aukštesniajai visuomenės klasei ir tai mus vienija. Bet mes negalime būti vieningi, jeigu platini melagingus tų namų aprašymus. Ar turi vaikų?

– Ne.

– Būtinai susilauk. Tada suprasi, kad visi dalykai susiję vienas su kitu ir vienas kitam daro įtaką. Dabar tu manaisi esanti rūkas, nepakartojama mėnulio dulkė. Tu su niekuo nesusijusi. Negali nieko prarasti, išskyrus savo kilogramus.

Ragelyje girdėjosi sunkus šnopavimas, tarsi Lakio būtų perdavusi telefoną kokiam nors dideliam gyvūnui.

– Ar dar klausaisi?

– Aha...

– Aš žinau, kur gyveni tu ir kur gyvena Kesamas. Tai ne grasinimas, tik įrodymas, kad puikiai išmanau įvairius su būstais susijusius klausimus.

Nuleidau ragelį, nuėjau į vonią ir pastovėjau po šaltu dušu kiek mažiau nei keturias minutes. Jei per tiek laiko nepavyksta atgauti pusiausvyros, kaltas lieka dušas.

Vaikščiojau po butą neapsirengęs, leidau vandeniui tekėti nuo manęs. Štai kokios tos paliktojo teisės.

Paskambinau Sirkos numeriu, niekas neatsiliepė.

Nusprendžiau atkeršyti Kesamui.

Paskambinau, atsiliepė jo žmona. Paklausiau, ar yra jos vyras. Ji atsakė neigiamai ir paklausė, kokiu reikalu jo ieškau.

– Aš esu Tikurilos kvartale esančio viešbučio *Cumulus* valdytojas. Reikalas, tiesa, šiek tiek keistokas: mūsų saugykloje yra jūsų vyro kaklaraištis. Jis buvo rastas viešbučio naktiniame klube. Šiaip jau neskambintume, bet kaklaraištis atrodo esantis gana brangus.

– Taip?..

– Norėjau tik paklausti adreso, kuriuo galėtume grąžinti kaklaraištį.

Žmona išstenėjo adresą, aš padėkojau ir atsiprašiau už sutrukdymą.

Paskui visą vakarą negalėjau atsidžiaugti savo paties surežisuota pjese.

Susierzinusi žmona pareikalaus Kesamo pasiaiškinti, kaip čia atsitiko, kad jis visai neseniai leido naktį *Cumulus* viešbutyje. Ten tikriausiai buvau ne aš, atsakys Kesamas, ir tą pačią akimirką jo pavargusios smegenys pradės galvoti, kas, po velnių, drabsto purvais jį, per visą gyvenimą nesilankiusį tame viešbutyje.

Be to, jis galvos toliau, vakar net neskambinau Sanai. Tikrai neskambinau. Reikia būti atsargiam. Jei taip ir toliau, greitai viskas paaiškės.

Tikrai paaiškės.

Helena

Dabar Matis persikraustė po nugara. Paprašiau Sirkos, kad išmasažuotų jį lauk. Sirka tvirtina, kad nugarą man skauda dėl nekokybiškos darbovietės kėdės.

Butas toks netvarkingas, kad net akis skauda. Šiaip ar taip, iš sienų vis dėlto neauga aštuonkojai ir niekas negroja roko.

Vakar pirmą kartą Sinė miegojo net tris valandas. Buvau nuėjusi pasiklausyti, ar ji išvis kvėpuoja.

Sirkos nuomone, Sinę kankina stresas. Netikiu, nors Sirka ir aiškina, kad vaikas, net ir negirdėdamas barnių, puikiai jaučia, kad tėvai nesutaria.

Sirka sako, kad dabar pradės matytis visos Mačio smūgio pasekmės. Suaugusiojo akis po tokio smūgio sugyja, bet jį mačiusios mažos mergaitės sieloje liks nepagydoma žaizda.

Matis nemoka muštis, todėl man taip skaudėjo.

Po smūgio netekau pusiausvyros ir trenkiau galvą į virtuvės spintelę.

Kvėpavimas trūkčiojo, kurį laiką negalėjau įkvėpti.

Vieną kartą jam pavyko man suduoti, bet antro karto nebus.

Sirka matė jį bėgiojantį po Centrinį parką. Bėgdamas jis atrodė taip, tarsi būtų visai pamiršęs jį supantį pasaulį. Tarsi transe. Tikiu,

kad taip gali būti. Jis pats to norėjo ir man apie tai pasakodavo. Nenorėdavau klausytis, bet jis priversdavo. Jis aiškindavo, jog visiems kontūrams išnykus miškas tampa deguonies palapine.

Bėgimas yra vienintelė pramoga, kuria jis užsiima ne namuose. Bėgiojo jis visada, nes norėjo pavirsti į išilgai kelio judančią dvasią. Maniau, kad to jau per daug. Taip jam kartą ir pasakiau. Susiginčijome. Jis tvirtino, kad aš pati sukėliau ginčą. Tai tiesa, bet koks gi skirtumas, jei jis manęs vis tiek nesiklausė. Prakaitas tėra prakaitas, ir nereikia iš degtuko bandyti priskaldyti vežimo.

Vėliau Sirkos draugė matė jį su žiūronais nuostabiajame nuosavų namų rajone. Tuo jau aš netikiu, nes paukščiais jis nesidomi. Bet ta draugė taip tiksliai jį apibūdino Sirkai, kad teko patikėti.

Nesuprantu.

Man niekaip nepavykdavo jo ten nusivesti, nors ir kaip prašydavau, kad eitume bent jau pasivaikščioti, juk mes net neplanavome pirkti namo, nes Mačio tokia idėja visai nedomino.

O dabar jis pats ten vaikščiojo.

Tai yra dalis to, ko aš negaliu suprasti. Per paskutinius du mėnesius jis buvo tapęs dar keistesnis. Pasikeitė net jo balso tembras. Ir eisena. Rytą atsibudęs jis vaikščiodavo taip, kad kulnai daužytųsi į grindis. Eidamas rūkyti jis piktai užtrenkdavo miegamojo duris, lygiai taip pat, kaip virš mūsų gyvenantis tipas. Gerdamas kavą jis žiūrėdavo lyg ir į mane, bet kažkur pro šalį. Sine jis rūpinosi kaip ir anksčiau, bet su ja nebesikalbėdavo, tapo kažkoks baisiai oficialus.

Net apie muzikos plokšteles jis pradėjo kalbėti keistai, nebedegė aistra ir klausydavosi tik tų dainų, kurios jam asocijavosi su jo paties gyvenimu. Net klausimų apie visuomenines ir politines problemas niekam nebeuždavinėdavo, nebent retkarčiais man. Jei kadaise būtų baigęs mokslus, tai galėtų kokioje nors rimtoje darbovietėje kankinti tais klausimais savo kolegas.

Žinoma, žmogus visada pasisako, kai jam pernelyg sunku. Bent jau visi mano draugai, su kuriais kiekvieną mėnesį susirenkam tiesiog paplepėti. Bet Matis pokalbiams laiko nešvaisto. Jėgų jis semiasi iš bėgimo, keturių sienų, vienos moters ir vienos dukters. Tiksliau, nesisemia, o čiulpia.

Kai aš paklausdavau, kas negerai, jis atsakydavo, kad viskas gerai.

Tai būdavo melas.

Liūdna pagalvoti, jog jis su žiūronais stovi kažkur ant gatvės kampo. Net jei jis nebėra mano vyras. Net jei jo gyvenimas nebepriklauso man.

Dabar pati meluoju. Matis yra Sinės tėtis, todėl jis visada liks mano gyvenimo dalis.

Bet ką paukščiais nesidomintis vyras gali stebėti pro žiūronus?

Bet kodėl aš dabar apie jį galvoju? Pirmiausia man reikia išmokti gaminti mažylei visavertį maistą. Reikia sužinoti, kiek pieno ir kiaušinių reikia makaronų apkepui. Kiek minučių verdami brokoliai. Kas yra želatina. Kaip gaminamas padažas. Iš kelių kopūstų gaminamas kopūstų apkepas.

Visa tai aš turiu išsiaiškinti. Be to, reikia išmokti atsakyti į sudėtingus Sinės klausimus.

Ji kiekvieną vakarą klausia, kur yra tėtukas. Dienomis ji jo neatsimena, bet vakarais – visada.

Tėtis yra kažkur toli, kitame pasaulyje, ten jis stovi kažkur gatvėje su žiūronais ant kaklo. O kodėl?

Todėl, kad vieną vakarą jis išėjo į balkoną parūkyti, o grįžęs smogė mamai į galvą ir mama parkrito ant grindų, o nuo grindų tiesiai į didžiulę tamsą, iš tos tamsos mes atvykome pas Sirką, o dabar greitai kraustysimės į naują butą.

Įsivaizduoju, kad taip kalbuosi su Sine, nors iš tiesų nieko jai neaiškinu. Pasakau nebent, kad tėtis išėjo ir niekada nebegrįš.

Sirka man liepia būti švelnesnei ir tokiomis kalbomis nebauginti mergaitės.

Bijau, kad Sinė ims nuolat liūdėti, o užaugus jos gyvenimas bus kupinas sielvarto.

Bijau, kad Sinė bus vienintelė klasės mergaitė, kurios plaukai niekada nebus tvarkingai sušukuoti.

Bijau, ypač vakarais, kai tamsu ir tylu, kad visa tai neigiamai atsilieps mūsų psichikai. Kad aš tapsiu pavargusia, humoro jausmo neturinčia karve, o Sinė – neatsakinga mergina, nesugebančia pasirūpinti savo gyvenimu.

Sirka sako, kad bijau be reikalo.

Nebijau. Iš tiesų labai labai bijau.

Lengva jai kalbėti, kai pati neturi vaikų.

Jau dabar man kyla keistos vizijos. Per televizorių mačiau programą apie žmogų, kuriam buvo amputuota koja, bet jis tvirtino,

kad vis dar jaučia joje skausmą. Aš bijau, kad jei amputuosiu Matį iš mūsų gyvenimo, jis vis tiek liks sklandyti virš mūsų, o aš tada rytais nuolat siūlysiu tuščiai jo kėdei eiti pasivaikščioti po Centrinį parką arba užsukti į kavinę. O Sinė girdės tuos mano pasiūlymus ir niekada nepralinksmės. Vaikystę ir jaunystę ji praleis šlykščiame name su išprotėjusia motina, o užaugusi bus baugšti ir nervinga jauna moteris, įsitikinusi, jog kiekvienas pro šalį einantis vyras nori ją primušti.

Jie

Kai Kalijas paskambino į duris ir išdėstė reikalą, pajutau begalinį džiaugsmą.

Reikia pripažinti, jog džiaugsmas buvo netgi labai netikėtas, nes mudu su Lėna jau buvome nusivylę ir praradę bet kokią viltį.

Kalijas buvo labai užsiplieskęs. Jis papasakojo, jog vedžiojo savo auksaspalvį retriverį Tipsą po Centrinį parką ir, užuot pasirinkęs įprastinį maršrutą, pasuko nuosavų namų kvartalo link, o ten, pačiame gatvės gale, prisiglaudęs prie gudobelių gyvatvorės su žiūronais sėdėjo tipas iš apatinio aukšto. Jis ten tūnojo tarsi koks mokslinės ekspedicijos dalyvis – taip susikaupęs, kad net nepastebėjo Kalijo ir Tipso.

Kaliją labiausiai nustebino ne tabakiaus buvimas ten, bet jo elgsena.

Kalijas matė, kaip tas šmikis iš krepšio visiškai natūraliai išsitraukė sąsiuvinį bei rašiklį ir pradėjo rašyti. Kalijas susidomėjo, ką gi jis ten rašinėja.

Tada Kalijas, nors anksčiau taip nedarydavo, paliko Tipsą raustis griovyje, o pats nusprendė pasidomėti tuo keistu tipu, kuris penkiolika minučių pro gyvatvorę stebėjo kažkieno kiemą. Kalijas pabrėžė, jog laikas yra sąlygiškas dalykas: grėbiant kiemą penkiolika

minučių pralekia kaip ant sparnų, tačiau, jei kažkoks tame kvartale net negyvenantis tipas tiek laiko stebi svetimus namus, tai atrodo mažų mažiausiai keista ir nepaaiškinama.

Ir tai dar ne viskas.

Grįžęs namo ir išėjęs į balkoną pasigrožėti vakaro giedrumu Kalijas pamatė, kaip tas pats idiotas metė nuorūką į jaunuolių būrį ir dar parodė jiems vidurinįjį pirštą.

Visi trys taip įsikarščiavome, kad Lėna nusprendė užkaisti kavos.

Jaučiausi puikiai.

Netgi idealiai.

Mūsų pastangos nenuėjo veltui. Dabar turėjome ginklo brolį ir niekas nebegalėjo pasakyti, jog užsiimame niekais.

Kalijo nuomone visą reikalą apsunkina tai, jog įstatymas nedraudžia tupėti krūmuose su žiūronais ir diktofonu. Vis dėlto nusprendėme išsiaiškinti, kaip arti iki svetimo namo leidžiama prisiartinti – kažkokia riba vis dėlto turėtų būti nustatyta.

Priminiau Kalijui ir naująjį tabako kontrolės įstatymą, neleidžiantį rūkyti arčiau nei per septynis metrus nuo visuomeninio pastato. Jei tokių subtilybių numato tabako kontrolės įstatymas, reikia jų rasti ir privačią teritoriją sergstinčiame įstatyme ir sužinoti, kaip arti galima prieiti prie svetimo nekilnojamojo turto ir ar nedraudžiama žiūronais stebėti namo vidaus.

Supratome, kad mūsų laukia daug darbo.

Dirbančiam žmogui nelengva papildomai rūpintis dar ir šitokiais reikalais.

Bet dabar, turėdami savo pusėje Kaliją, galime šiek tiek atsikvėpti.

Susitarėme su Kaliju, kad jis pasidomės privačia teritorija, o mes su Lėna – su nekilnojamuoju turtu susijusiais pažeidimais.

Veteranas

Sūnus paskambino į nekilnojamojo turto agentūrą. Jis nori parduoti mano namą. O mane įgrūsti į senelių prieglaudą. Bijo visokių niekniekių: jei porą kartų pargriuvau prie pašto dėžutės ir daug kosčiu, tai jau nori atiduoti kitiems rūpintis. Po Martos mirties sūnus tikriausiai bijo, kad vienas nesusitvarkysiu. Nors tada paslydęs pargriuvau tik todėl, kad savivaldybė nepasirūpino kaip reikiant pabarstyti smėlio.

Jei čia prieis norinčių pirkti namą, tai apsigaubsiu pečius Martos skraiste ir eisiu pasėdėti rūsio bulvių dėžėje. Turiu teisę sėdėti savo namo rūsyje ir niekas man to neuždraus. Iš savo namų niekur nebėgsiu. Kadaise bėgau nuo brolių rusų, bet nuo šitų tai jau ne.

Palaidojęs Martą iš pradžių maniau, kad vienas čia gyventi nepasiliksiu.

Bet kai sūnus paskambino ir pasiūlė parduoti namą, pradėjau mąstyti, kurgi aš tada dėsiuosi. Čia juk visi daiktai savo vietose. Kartu su Marta keturiasdešimt aštuntaisiais nusprendėm, kad minkštesnį fotelį pastatysim prie lango, nes ten sėdint pro langą matyti, kai kas ateina. Ir stalas tas pats, keturis kartus perdažytas. Be to, kiekvienas kambarys skirtingai kvepia.

Visada, kai apsilanko sūnus su savo žmona, jie uostinėja po rūsį, lyg ten pačiu maru dvoktų. Jie atstovauja pelėsių kartai, kuri

nepakenčia jokios drėgmės, net jei rūsiui ir priklauso būti drėgnam. Sūnus sakė, kad reikėtų vieną kartą atsinešti matavimo prietaisus ir viską išsiaiškinti. Aš jam atsakiau, kad mano rūsys matuojamas vieninteliu prietaisu – mano paties nosimi.

Negalėčiau šito namo atiduoti. Nors sūnus ir sako, kad dabar aukštos kainos ir kad tik džiaugsiuosi pardavęs. Iš tos agentūros turi ateiti kažkoks vyras, nors iš pradžių turėjo būti moteris. Gerai, kad ne moteris ateis: nebepakenčiu moterų, nes jas matant ima visokios mintys lįsti į galvą, nors ir neturėtų, nes vis tiek nieko jau nebebus.

Šiandien eisiu patikrinti pašto dėžutės, o paskui į barą, kur kartu su Reinu pamaigysime lošimo automatą. Žaisiu iš dešimties markių, nors Martai gyvai būnant lošdavau tik iš penkių, bet ir to jai pakakdavo supykti. Nesupyko tik kartą, kai laimėjom šimtinę. Tada nupirkau du pakelius kavos, pusę kilogramo sviesto ir gabalą kumpio. Netvėriau juoku, kai Marta ėmė smalsauti, kokia to žaidimo sistema ir ar lošiau tuo aparatu, kuris stovi prie pat įėjimo.

Tas vyras turi ateiti pavakare. Jei jis pradės peikti namą, tai pasakysiu, kad pats galiu jį parduoti. Kartą mačiau per televizorių, kaip kažkoks vyras kalbėjo apie senus namus ir vadino juos laikrodinėmis bombomis. Štai kokie vyrai gyvena šalyje, kurią aš jiems iškovojau.

Jei jis sakys, kad namas blogas, tai paliksiu jį kieme.

Sūnus sakė, jog jie norės ištirti namo būklę, nes kitaip nedrįs imtis jį pardavinėti.

Jokios būklės jie netirs. Aš ir pats žinau, kokios būklės yra šitas namas. Puikiai prisimenu, kaip jis buvo statomas. Kai pas tėvus maišėme betoną, Reinas taip pat dalyvavo talkoje. Paskui ant išdžiūvusių pamatų užkėlėme korpusą. Vėliau, kai sutvarkėme grindis, sienas ir langus, atrodė, jog jau baigta. Kažkas kalbėjo, kad gyvenam kreivoje troboje, bet nekreipėm dėmesio, retai kam pavyksta be trūkumų susiręsti trobą. Ir kaminas gerai išsilaikė, nors, pastačius krosnį, ir nebeliko degtų plytų. Tada pats pagaminau ir pats išdžiovinau cementines plytas. Kiekvieną lentą ir vinį taip pat pats prikaliau. Todėl niekam ir neleisiu įžengti į rūsį su drėgmės matuokliais.

Be to, jei jau taip viskas sudėtinga, aš ir vienas sugebėsiu jį parduoti. Parduosiu kad ir Reino sūnui: kiek girdėjau, jis ieško namo. Arba tam bėgikui, kuris čia vieną vakarą atšnopavo ir visai uždusęs gyrė namą. Klausė, ar parduodamas. Tai bent žmonės šiais laikais: ateina į kiemą ir reikalauja, girdi, parduok. Net kepurės nenusiima.

Sūnaus žmona sako, kad reikėtų apsitvarkyti prieš ateinant tam vyrui iš agentūros. O kas jau nuo to pasikeis? Po Martos mirties nieko nesu palietęs. Jos skraistė liko ant tos kėdės, o striukė – prieškambary ant kabyklos. Ji kaip tik ruošėsi eiti į daržą, kai prieškambaryje susmuko ir nebeatsikėlė. Patikrinau, ar plaka širdis, padėjau po galva pagalvę ir iškviečiau greitąją. Tik jie nieko nebegalėjo padaryti.

O galbūt niekur nesikraustysiu. Žinoma, ir čia ištverčiau. Marta spėjo mane išmokyti namų ruošos pagrindų, lyg būtų žinojusi, kad tuoj išeis. Moku išsivirti bulvių ir pagaminti žuvį. Ko daugiau tokiam vyrui reikia. Šieno nevalgau. Saldumynus perku iš parduotuvės. Sūnus su savo žmona galvoja, kad mirsiu iš alkio. Jie nuolat atneša sriubos ir kepsnių, bet visuose jų pagamintuose patiekaluose pilna tų keistų prieskonių, negi jie nesupranta, kad užtenka vien druskos.

Skalbimo mašina taip pat moku naudotis – Marta ir tai parodė. Tik neišmanau, kokioje temperatūroje skalbti, šešiasdešimties ar devyniasdešimties laipsnių. Šiaip ar taip, nesvarbu, nes vis tiek labai retai skalbiu. O Martai buvo dar ir kaip svarbu. Sūnus su žmona jai kadaise buvo nupirkę šilkinius naktinius marškinius. Nesupratau, kas parašyta ant to lapelio prie sprando, ir išskalbiau tuos marškinius devyniasdešimties laipsnių temperatūroje. Tada tai man kliuvo. Pasakiau, kad turiu kažkokį reikalą kieme, nes negalėjau klausytis rėkimo. Dabar tą drabužį nešioja anūkėlė.

Negaliu apie tai galvoti, iškart kaupiasi ašaros. Jei tik Marta būtų čia su manimi. Ir nekreiptų dėmesio į tas skalbimo temperatūras. Ir į žaidimą lošimo automatu. Jei tik būtų.

Bet nėra.

Ji kažkur ten.

Bet tikrai ne danguje.

Nors pastorius ir tvirtino, kad danguje.

Nedrįsau tada jam paprieštarauti. Bet širdyje galvoju, jog danguje išties nieko nėra. Net ir Dievo. Jei būtų, jis būtų padėjęs mūsų būriui per priešų artilerijos antpuolius. Aš kartą jo šaukiausi, bet jis nieko neatsakė ir tą pačią akimirką ant manęs užkrito susprogdinto draugo koja. Tada supratau, kad ten viršuje nieko nėra. Nors karo pastorius ir sakė, jog Viešpats norėjo pasiimti Veneneno koją ir kartu pas save pasikviesti patį Veneneną.

Marta pastaruoju metu apie tą Dievą kalbėjo labai šiltai. Pasakojo, kad jis jos kažkur laukia ir sutiks ją paprastai, tarsi seną pažįs-

tamą. Aš to klausiausi tik todėl, kad tai kalbėjo Marta. Iš kitų burnų tokių kalbų nesiklausyčiau.

Ir šiaip nesu fantazijų mėgėjas, nemėgstu išgalvotų dalykų. Prasčiausi yra apie karą rašantys rašytojai, nes jie rašo kaip kokie vaikėzai. Tokie tekstai tinkami nebent spalvinimo knygelėms. Jei jie rašytų tik tai, kas iš tiesų vyko fronte, plonos būtų jų knygos. Tie rašytojai dar didesni tuščiakalbiai nei Dievo žodžio mokytojai.

Bet ką aš čia apie juos.

Kai nebėra Martos ir niekas nepertraukia, mintys nuklysta bet kur. Kai visą gyvenimą su kažkuo gyveni, visai nesinori, kad jis kažkur išeitų. Keletą dienų dar galima ištverti, bet irgi gana sunkiai. Atsimenu, kai Marta tris dienas viešėjo pas savo seserį Hemėje. Atrodė, jog ji negrįš niekada. Taip sunku būti vienam. Jaunimas dabar skiriasi dėl visokių menkniekių. Apie tai kalbėjau ir su sūnumi. Nebijokite bartis, po velnių. Šaukit vienas ant kito. Laikykitės savo nuomonės. Jei savo namuose negalima šaukti, tai kur tada galima? Pykitės dėl to paties kad ir keturiasdešimt metų. Grįžęs iš karo nusprendžiau, kad ir kaip sunku būtų su moterimi, vis tiek jos nepamesiu. Aišku, visko pasitaikydavo: Marta perpykusi kartą keletą savaičių miegojo virtuvėje, o aš porą naktų irgi esu praleidęs kieme. Ir nieko gi čia tokio, kai pagalvoji, kaip gera būdavo susitaikyti.

Ką aš čia dabar svarstau, tuojau ateis tas vyras.

Agentas

Dangus virš Iulistaro yra didelis, mėlynas ir niekur nesibaigia. Būdamas mažas galvojau, kad dangus prasideda Laplandijoje ir baigiasi Hanke, o virš mūsų daržinės yra aukščiausia jo vieta.

Rita-Maija buvo prastos nuotaikos, aš irgi nekokios. Atrodė, lyg pasaulis, kurį penkiolika metų statėme kartu, būtų išsiliejęs per kraštus. Tuo tarpu kitas pasaulis ten, Iulistare, liko vientisas ir visais savo kampais tvirtai laikėsi ant žemės.

Kažkoks idiotas paskambino Ritai-Maijai ir iškeikė firmos interneto tinklapį. Nesakiau jai nieko apie mums skambinusį tariamą viešbučio valdytoją, norėjau pataupyti jos nervus.

Atsisėdome. Pasisiūliau parnešti iš parduotuvės pyragaičių, bet Rita-Maija tik suinkštė ir pirštu parodė sau į pilvą. Man taip pat buvo nepaaiškinamai skaudu suvokti, jog būdami tokio amžiaus nebegalime valgyti saldumynų, nes viskas tuoj pat pasimato.

Paprašiau jos tiksliau papasakoti pokalbio turinį. Pasirodo, jai paskambinęs kvailys kažką neaiškiai burbėjo neva žinantis, kur mes gyvename. Paklausiau, ar telefone išliko jo numeris. Rita-Maija papurtė galvą. Nuraminau ją sakydamas, kad tai tebuvo kažkoks pamišėlis ir jo žodžiais tikėti neverta.

Iš tiesų velniškai nervinausi ir buvau tikras, kad visų tų skambučių autorius buvo vienas ir tas pats. Gal kuriam nors iš mūsų klientų nepasisekė įsigyti trokštamo namo? Galbūt kažkam nepavyko per numatytą laiką grąžinti paskolos? O gal turime reikalą su asmeniu, kuris be jokios aiškios priežasties nori sužlugdyti visiškai legalią mūsų firmą?

Likusią dienos dalį nebesikalbėjome apie tokias problemas. Paskui užėjau į Suhoneno kabinetą, papasakojau jam viską ir paprašiau, kad Suhonenas duotų Ritai-Maijai kokią lengvą užduotį, idant ji galėtų atsigauti po nemalonaus pokalbio telefonu. Suhonenas sutiko, nors ir buvo tos nuomonės, kad namų aprašymai tikrai neturėtų būti tokie poetiški. Nesiginčijau su juo, nes jis buvo kolega, besirūpinantis tik butų daugiaaukščiuose pardavimu.

Jam sutikus padėti pralinksmėjau, primiršau savo rūpesčius ir pagaliau išdrįsau užeiti į projektų vadovo kabinetą pasikalbėti apie reikalą, apie kurį kalbėjomės jau laive vykusio seminaro metu. Bandžiau jį įtikinti, kad į mano idėjos įgyvendinimą investuota suma per trumpą laiką atsipirks dvigubai. Projektų vadovas sutiko su pasiūlymu, bet liepė kol kas apie tai nepasakoti kitiems kolegoms.

Iš karto po to nuvykau į prekybos centrą ir nupirkau kibirų, kastuvų, žaislinių plastmasinių gyvūnų figūrėlių ir keletą sodo priežiūros įrankių.

Idėja labai paprasta.

Jei parduodamame pastate negyvena vaikai, tai papuošiu tą namą šitais rekvizitais. Neužsiminsiu klientams apie vaikus, kad nesumeluočiau nė žodžio. Tereikės išnaudoti regos pojūtį, kuris yra žmonių silpnybė: kai klientas pamatys kieme kažkur matytus vaikiškus žaislus, o darže – kauptukus ir grėblius, jo mintys iškart kryps link šeimos, kitaip sakant, man naudinga linkme. Klientas įsivaizduos, kad jo vaikai šitame kieme galėtų žaisti dar šią vasarą.

Ir atvirkščiai: jei kiemas tuščias ir jame nematyti gyvybės ženklų, klientas greitai apsiniaukia ir galvoja, kad čia anksčiau turbūt niekas negyveno, todėl ir mums nereikėtų atsikraustyti.

Nedelsdamas nuvažiavau prie vieno iš parduodamų namų ir kieme rūpestingai išdėliojau žaislus bei darbo įrankius. Norėjau, kad atrodytų, jog visi daiktai paskutinį kartą buvo liesti ne anksčiau kaip prieš pusvalandį. Galiausiai vaikų neturinčios verslininkų šeimos plytinio namo aplinka pasidarė panaši į gyvybės pilną du vaikus auginančios tarnautojų šeimos kiemą.

Atsisėdau į mašiną parūkyti ir galvojau, ką galėčiau nuveikti iki vakarinių pardavimų. Prisiminiau nemalonų reikalą, kurį buvau pamiršęs, įgyvendindamas savo idėją.

Reikėjo sudaryti vieno seno namo pardavimo sutartį, nors iš pradžių tuo pasirūpinti turėjo kolegė. Tačiau kartu bėgiodami susitarėme, kad leisiu jai atsipūsti nuo černobylių. Taip mūsų firmoje buvo vadinami itin prastos būklės namai, kuriuose iki šiol gyvena jų pirmieji šeimininkai.

Paprastai tokių šeimininkų vaikai iš anksto paskambindavo į biurą, pranešdavo apie černobylį ir perspėdavo, kad jame gyvena jų mama ar tėtis, šiaip jau visai nenorintis niekur kraustytis, bet vis dėlto būtina tą namą parduoti. Todėl paprastai tokiais atvejais pradžioje tekdavo susidurti su šeimininkų priešiškumu. Taip buvo ir šį kartą.

Šeimininko sūnus ir jo žmona pasakojo bandantys nuteikti seną savo tėvą kraustymuisi kitur, bet aš turėjau jį galutinai įtikinti. Ir rasti tinkamą argumentą, dėl kurio namą būtų būtina parduoti.

Bloga vieta? Namas nelabai arti centro, todėl tokios kalbos jo neįtikins.

Sodas? Vejos, neprižiūrėtos obels ir kreivo kiemo pastatėlio sodu pavadinti negalima.

Būklė? Namas visai neprižiūrėtas, net piršto nepajudinta.

Idilė? Jei kokia šeimynėlė nesugebės įvertinti realios namo būklės, tai gal jiems čia ir bus idiliška vieta.

Perpardavinėtojas? Nesusidomės, nes sklypas per mažas kotedžo statybai. Nugriauti tą trobą kainuotų bent apie penkiasdešimt tūkstančių.

Būdamas blogos nuotaikos ir nedaug užvalgęs, turiu vykti klausytis seno šeimininko bambėjimo.

Nieko gero.

Būtent apie šią problemą kalbėjau prieš metus vykusiame seminare. Jei į susitikimą su šeimininkais arba klientais vyksime susierzinę ir neigiamai nusiteikę, padarysime lemtingą klaidą. Klientai visada užuodžia blogą nuotaiką, o bloga nuotaika niekaip negali būti susijusi su namais. Turime visada prisiminti, ką pardavinėjame. Mūsų prekė savo esme nėra tik gyvenamoji vieta, bet ir tam tikra atmosfera, ateitis ir viltis.

Mes parduodame visos namų ir kiemo aplinkos atmosferą.

Mes parduodame tikėjimą ateitimi.

Mes parduodame geresnio gyvenimo viltį.

Tai trys teiginiai, kuriuos vadinu Nekilnojamojo turto prekybos abėcėle. Pats labai vertinu šitas savo idėjas, todėl esu padaręs tris per seminarą pasakytos kalbos kopijas.

Atsiverčiau tą abėcėlę norėdamas pasitikrinti, ar nerasiu joje nurodymų, susijusių su černobylio tipo namų pardavimu. Iš karto pastebėjau skiltį „Nostalgija", kurią parengiau tada, kai turėjau užduotį parduoti keletą ypač prastos kokybės namų.

Perskaičiau.

„Kalbant apie senus namus reikia pasakyti, jog tais atvejais svajonė turi kitą vardą: nostalgija. Pardavinėjame ne namus, o nostalgiją. Jei šis terminas vis dar nesuprantamas, pateiksiu konkretų pavyzdį, kuris taip pat puikiai iliustruoja ir sėkmingą pardavimo sutartį.

Vidutinio amžiaus pora atvyksta apžiūrėti seno namo. Aš pristatau jiems pastatą, jų žvilgsniai blaškosi. Pasakoju apie ankstesnius remontus, bet užuot klausęsi manęs, jie klausosi į antrą aukštą vedančių laiptų girgždesio. Tas girgždesys ir yra nostalgija.

Laiptų girgždesys nuneša juos į prarastą pasaulį, į penktojo dešimtmečio pabaigą ir šeštojo dešimtmečio pradžią, kai jie buvo vaikai, ničnieko nežinantys apie jokias krizes.

Tada einame lauk, jie sustoja įstiklintoje verandoje. Žmona sako vyrui, kad čia gera vieta įrengti pakabą svečių drabužiams. Vyras linkteli ir priduria, kad vasarą čia būtų šaunu gerti kavą. Jie čia gers kavą gal tris kartus per metus, bet svariausia tai, kad šita veranda su suminkštėjusiais langų rėmais ir prastais suolais kelia nostalgiją ir didina jų norą įsigyti namą.

Išeiname į kiemą. Ten stovi pastatėlis, kuriame anksčiau buvo sauna, o dabar jame laikomi sodo darbo įrankiai ir gražiai sukrautos beržinės malkos, kurių tošys sukrautos į krepšį.

Po dviejų savaičių prie įėjimo į banką išgirdau tos pačios poros pokalbį. Jie dalijosi įspūdžiais apie namą. Vyras prisiminė gražiai sukrautas malkas. Abu aptarė maloniai girgždančius laiptus. Žmona akcentavo gražios verandos svarbą.

Būtent šie trys dalykai – laiptai, veranda ir malkos sukėlė porai nostalgiją. Rezultatas: už beveik neremontuotą namą su girgždančiais laiptais, ilgesį žadinančia veranda ir paprasčiausių malkų krūva jie sumoka pusantro milijono. Todėl niekada ir jokiu būdu nepradėkite galvoti, jog seno nekilnojamojo turto prekyba grindžiama vien tik išmone."

Buvau sužavėtas šio savo rašinio ir ypač to, jog viskas buvo gryna tiesa. Vienintelis dalykas, raginantis žmones įsigyti antrarūšį nekilnojamąjį turtą, yra nostalgija.

Jaučiausi taip, tarsi šiaurinę Helsinkio dalį akimirką būtų uždengęs gabalėlis aukšto Iulistaro apylinkių dangaus.

Matis

Sandėlio viršininkas Sikavirta pasiteiravo, kodėl su kolegomis nebežaidžiu loto. Sumelavau, jog nusprendžiau padaryti trumpą pertraukėlę, nors iš tiesų buvau suvokęs, kad mano laimė nebepriklauso nuo atsitiktinės sėkmės. Iki šiol visą laiką plaukiau tarsi lietaus vandens nešama šiukšlė, tikėdamasis, kad laimingo atsitiktinumo dėka išsilaikysiu ant kanalizacijos dangčio ir prilipsiu prie geros kokybės bato, kuris mane išneš į šviesą. Dabar šitos iliuzijos baigėsi. Virš savo lošimų partnerių galvų pamačiau dangaus kraštą, kuriame buvo mano tikslas ir į kurį tiesiau sau kelią, tapdamas nebe lietaus vandenyje plaukiančia šiukšle, o paties lietaus sukėlėju.

Pagaliau man pavyko suuosti pėdsakus. Parduotuvėje pildydamas žirnių sriubos atsargas, eilėje prie kasos pamačiau Sirką. Ji vilkėjo geltoną sijoną ir laikė maišelį, iš kurio kyšojo pigus šviestuvas.

Palikau savo sriubą ir nusekiau paskui ją. Laikiausi atsilikęs nuo jos per gerus penkiasdešimt metrų. Stotelėje iš jos judesių nuspėjau, į kurį autobusą ji lips, įsimaišęs į žmonių minią įlipau į autobusą dar prieš Sirką ir atsisėdau pačiame gale.

Man pasisekė, kad su Sirka ir manimi toje pačioje stotelėje išlipo dar šeši žmonės.

Sužinojęs jos laiptinės ir buto numerį, grįžau namo.

Pasistiprinau jogurtu, paskanintu riešutais ir razinomis.

Išgėriau pusantro litro vandens.

Apžiūrėjau Helenos ir Sinės nuotraukas, kurias dabar buvau priklijavęs prie išsikirptos autentiško karo veterano namo nuotraukos. Deja, tas namas buvo jau parduotas.

Įsidėjau rankdarbį į krepšį, pasiėmiau vinių, plaktuką ir išėjau.

Atvykęs į Sirkos laiptinę pirmiausia padariau keletą kvėpavimo pratimų.

Susikoncentravau į savo jausmus ir nukirpau aštrias jų viršūnes, taip juos atbukindamas.

Įsijaučiau į savo nepalenkiamumą. Mane apėmė tas pats jausmas, kuris apima žiūrint į karo veterano namą, pastatytą iš tikro beržo, pušies ir eglės, o šalia jo nėra jokių dekoratyvinių medelių, kiemo nykštukų ar grilių krosnelių.

Paspaudžiau durų skambutį.

Pasigirdo žingsniai. Durys vėrėsi. Lėtai. Keletą dešimčių centimetrų atsivėrusias duris sustabdė grandinėlė.

Pro tą plyšį žvilgtelėjo Sirka.

– Kas ten?

– Aš.

– Neįsileisiu.

– Neturiu jokių piktų kėslų, tik vieną reikalą.

– Tu čia neturi jokių reikalų.

– Leisk man pasikalbėti su Helena. Leisk man pamatyti Sinę.

– Liksi nepamatęs.

– Tu negali to nuspręsti.

– Aš jau nusprendžiau.

Sirka pašaukė Heleną ir liepė jai kviesti policiją.

Išgirdau savo moters žingsnius, bet vis dar negirdėjau Sinės.

– Čia tuoj atvažiuos policija ir suims tave už ramybės drumstimą.

– Nejuokaukit. Aš turiu tik vieną reikalą.

Sirka spyrė man į blauzdą, aš susilenkiau, o ji tuo tarpu spėjo užtrenkti duris.

Padariau dar kvėpavimo pratimų. Visiškai praradęs nervus išsiėmiau vinis, plaktuką ir rankdarbį ir prikaliau namą su visa savo šeima prie durų.

Nušlubavau laiptais žemyn, išslinkau iš laiptinės ir nubėgau penkis šimtus metrų taip greitai, kaip tik galėjau. Uždusęs sustojau

pailsėti prie miškelio ir žiūrėjau, kaip raudonos namo plytos spindi nuo mėlynų policijos automobilio šviesų. Pirmą kartą gyvenime pasijutau dalyvaujantis visame tame, apie ką anksčiau buvau tik skaitęs laikraščiuose. Man iki šiol niekada neteko būti neatskiriama dalimi Didžiojo socialinių darbuotojų kalbos žodyno, kurio naujas tomas pasiekė mūsų sąmonę devintojo dešimtmečio pradžioje.

Draudimas prisiartinti per nustatytą atstumą.

Socialinė globa.

Teisė pamatyti savo vaiką.

Bendras rūpinimasis vaiku po skyrybų.

Globos namai.

Senieji karo veteranai nieko nežinojo apie šiuos terminus, nes jie skaitė visai kitokį žodyną.

Priekinis frontas.

Artilerijos ataka.

Fronto linija.

Taikos sutartis.

Ekonomikos gaivinimas.

Šie žodžiai jiems pažįstami, o apie naujus terminus jie nežinojo nieko, nes namai jiems nieko nereiškė. Jie eikvojo savo jėgas gindami tėvynę, o tai velniavai pasibaigus kūrė šeimas, kurias ardyti jie jau nebeturėjo nei jėgų, nei noro.

Senieji fronto veteranai kadaise prisižiūrėjo pakankamai tamsų dangų raižančių mėlynų, raudonų ir oranžinių šviesų, o dabar buvo mano eilė.

Bet tiek ir jie, tiek ir aš nesirinkau savo užduoties, o užduotis pasirinko mane. Jie norėjo išsaugoti senąsias valstybės sienas, o aš – savo šeimą. Galingiausi jų vadai norėjo susigrąžinti Kareliją, o aš – žmoną ir dukrą. Maniau, kad nereikalauju per daug.

Atsisėdau ant akmens.

Jaučiausi taip, tarsi baslys būtų sukištas man į užpakalį ir per kaklą įlindęs burnon. Vidaus organai traškėjo, akys degė, kraujas susimaišė su organų išskyromis, rankos drebėjo, mėlyna šviesa po truputį virto į juodą.

Nesuprantu, kodėl jos neįsileido manęs į vidų. Juk atėjau su reikalu, neturėdamas piktų kėslų. Progą iš manęs atėmė nepataisomi mušeikos, kurių idiotiškos veiklos prisižiūrėję socialiniai darbuotojai įtikėjo, kad ir aš, bandęs savo problemas spręsti smūgiais, esu vie-

nas iš jų. Socialiniai darbuotojai visuomenę visada mato tarsi juodai baltą nuotrauką. Jie pripažįsta tik dvi žmonių grupes: chuliganus ir smurto nepripažįstančius humanistus. Vieni iš jų mušasi visada, o kiti nesimuša niekada. Sudavęs smūgį aš tarsi juodu taku perėjau iš geriečių į mušeikų būrį.

Bet juk sudaviau Helenai tik kartą.

Tvarkos sergėtojai mano, kad to pakako iš humanisto tapti blogiečiu, nors humanistu aš niekada ir nebuvau. Šioje šalyje humanistais vadinami visi, kurie nesimuša. Socialiniai darbuotojai mato tik ant baltos odos juoduojančią Helenos mėlynę. Aš jiems simbolizuoju juodą spalvą, o Helena – baltą.

Helena puikiai žinojo, kad visai nėra taip, kaip galima buvo spręsti iš pareigūnų popierių. Ji niekada negyveno su smurtaujančiu vyru, kuris ją būtų smūgiais įkalinęs prie viryklės. Gražiausius savo jaunystės ir brandos metus ji leido miegamajame švelniai dainuojančio ir ja besirūpinančio namų fronto kario globoje.

Visuomenė skatina kalbėtis, bet draudžia smogti. Ji pakelia kalbas iki šventenybės, o smūgius prakeikia. Ji liepia klausytis žodžių, kad ir kokie jie būtų. Ji suvokia kalbą kaip aukščiausią išsivystymo lygmenį, o smūgių pateisinti negali.

Žiūrėjau, kaip mėlynos šviesos žaidė ant raudonų plytų. Policijos nebijojau, baiminausi galutinai prarasti šeimą.

Pareigūnė

Negalima remtis tokiais parodymais. Neužtenka pasakyti, kad čia greičiausiai buvo tas pats tipas ir kad mums nemalonu.

Ypač dėl to, kad visur knibždėte knibžda įvairiausių tipų.

Po velnių.

Jei mes prekybos centre bandytume apsaugoti žmones nuo niežais sergančių pirkėjų, į ką visa tai būtų panašu? Turbūt mums visiems šiame pasaulyje kas nors yra nemalonu ir atgrasu, arba bent jau sugebame įsivaizduoti, kad kažkam kažkas gali būti nemalonu.

Iš karto pasakiau Luomai, kad kažkokia nuosavą namą neseniai įsigijusi šeimynėlė prisišlapino į kelnes, o mes turime bėgti jų džiovinti. Luomos nuomone, mums reikėjo geriau viską išsiaiškinti, bet aš nusprendžiau, kad jų parodymai nepakankami. Dėl stebėjimo pro žiūronus, poros skambučių ir nusišlapinimo kieme nepulsim rišti kažkokio prietrankos prie gudobelių gyvatvorės.

Lygiai tokio paties pobūdžio buvo ir kitas iškvietimas.

Į tą laiptinę buvome iškviesti tik tam, kad pažiovautume.

Tiesa, prie durų prikalta nuotrauka buvo įspūdinga.

Atsitiktiniai chuliganai tokiais dalykais neužsiima.

Reikia pasakyti, kad tai padaręs asmuo nenorėjo vien tik muštis.

Iš karto matėsi, kad jis visko taip nepaliks.

Palyginti su šiuo atveju, kieme nusišlapinusio bėgiko darbeliai tebuvo žaidimas.

Šiaip ar taip, visus juos reikėjo išklausyti. Ir užregistruoti.

Bet tuo niekas nesibaigia, ir suaugę vyrai bei moterys ir toliau būriais eina pas mus ir ryja mūsų laiką. Mekinenui ir Heinonenui teko pasakyti, kad jei tas tipas dėl kažkokios priežasties vėl pasirodys, tai trinktelėkite jam kaip reikiant, o jei jis pradės skiesti apie jo asmens neliečiamybę, tada galite pasakyti, kad taip elgtis liepė pareigūnė Kaliolahti iš Malmio rajono policijos nuovados.

Tas Mekinenas buvo labai energingas ir ėmė vardyti man namų savininkų teises. Kalbėdama su juo, kita akimi žiūrėjau ieties metimo finalą. Tik tada, kai buvo sulėtintai pakartotas pergalingas Parviaineno metimas, Mekinenas pastebėjo, kad nesiklausiau nė vieno jo žodžio.

Linksma, ir tiek.

Kartais jau iš kliento pirmo skiemens suprantu, kad jis savo kalbomis tuojau prikakos pilną puodą. Heinonenas buvo būtent toks. Greičiausiai praeitame gyvenime dirbau su galybe tokių klientų, nes jų kalbos man atrodo jau kažkur girdėtos.

Nuėjau atsigerti kavos ir palikau Luomą tvarkytis vieną.

Luoma turėjo susitvarkyti, nes būdamas jaunesnis ir neseniai pats persikraustęs gyventi į kotedžą jis geriau už mane suprato reikalo esmę.

Tačiau Luomos ausys dar neveikia taip, kaip mūsų profesijos žmonėms turėtų veikti. Dėl to aš jį jau buvau perspėjusi. Jei vienodai atidžiai klausysiesi visų klientų, kietasis diskas greitai persipildys visiškai bevertės informacijos.

Bet, kaip ir sakiau, švilpti imame tik gavę rimtesnių parodymų. Iki tol visi šlapimo nelaikantys bėgikai nėra svaresni už orą. Luoma tvirtino, jog mano požiūris labai arogantiškas, bet taip tikrai nėra.

Kažkada po ilgo budėjimo užbėgau ant Paloheinės kalno ir sustojau pagalvoti, koks gi tas mano požiūris. Jis kietas ir tvirtas. Toks ir turi būti. Žmonės dabar pasidarę labai nekantrūs, iškart skambina, jei kas nors kepa mėsą balkone arba privemia ant kiemo sūpynių. Todėl požiūris saugo mane tarsi skydas.

Vis dėlto manau, kad pati nesu arogantiška ir tarp visų beprasmių skundų sugebu pamatyti tikrą bėdą. Po ilgų budėjimų centrinėje nervų sistemoje, pagrindiniame pojūčių taške, lieka svarbiausia ir la-

biausiai sukrečianti informacija. Dabar ten liko ta prie durų prikalta nuotrauka.

Klausiausi, ką apie visa tai kalbėjo ten gyvenančios moterys, nors galėjau ir nesiklausyti. Jos kalbėjo labai daug. Jų parodymus apie nusikaltėlį palyginau su savo pačios pagal radinį susidarytu vaizdu.

Šis tas nesutapo.

Turėjom reikalą ne su paprastu paliktu vyru, nes nuotrauka bylojo jį esant romantiką. Nesakiau to jo žmonai. Susilaikiau nepareiškusi savo nuomonės, bet pastebėjau, kad visas šitas reikalas neduoda man ramybės ir grįžusi namo suklijavau nuotraukos skutus taip, kad galėčiau įžiūrėti to vyro veidą. Nuotrauka buvo neryški, labai šviesi ir padaryta skubotai.

Policininko darbas visada toks pats. Visada tie patys tipai lygiai taip pat nusikalsta visada tame pačiame miesto rajone. Tai atbukina pojūčius ir formuoja vienpusišką požiūrį į pasaulį. Tačiau nuotrauką prikalęs žmogus sulaužė tokį požiūrį. Dažniausiai žmonų palikti mušeikos padaro viską, kad buvusios antrosios pusės gyvenimas virstų pragaru. Tačiau pastarasis atvejis prieštarauja visiems šiems dėsniams.

Matis

Pats likimas įtraukė mane į gilią atsitiktinumo srovę, tiesiog išbėgus palakstyti.

Susiruošiau pabėgioti, kad išprakaituočiau liūdesio likučius. Valandą nieko negalvodamas laksčiau Centrinio parko takeliais ir galiausiai sustojau viduryje Maununevos kvartalo, norėdamas jį šiek tiek patyrinėti.

Papurčiau prakaituotą galvą ir nusivaliau veidą į marškinėlius. Bandžiau nustatyti savo buvimo vietą iš po didžiulio beržo šakomis pasislėpusios kelio rodyklės. Neturėjau jėgų šifruoti, kas buvo parašyta ant nusitrynusios rodyklės, įžiūrėjau tik tiek, kad gatvės pavadinimas buvo ilgas.

Paėjau į priekį apie šimtą metrų, ir ten, tarsi visada manęs laukęs, stovėjo jis. Senas geltonas karo veterano namas, aukščiausias statybos iš medžio pasiekimas – nei atimsi, nei pridėsi.

Apsisprendžiau akimirksniu.

Jaučiausi lygiai kaip tada, kai roko festivalyje pirmąkart pamačiau Heleną. Ji ėjo priešais mane nutvieksta šviesos, išsidraikiusiais šviesiais plaukais, vaivorykštės spalvų palaidine, ir nuo tada apsigyveno mano širdyje.

Žiūrėjau į namą tarsi į Heleną. Namas buvo maždaug penkiolika metų vyresnis už mano žmoną, geltona sienų spalva jau šiek tiek nusitrynusi, lietaus nutekėjimo vamzdžiai šen bei ten išsišiepę, o čerpių stogą dengė samanų kuokštai.

Nė kiek neabejojau. Apsigyvensiu čia su savo šeima.

Eidamas artyn prie pašto dėžutės pamačiau seną vyrą ir sustojau. Jis stovėjo pasirėmęs į lazdą ir atrodė panašus į mažą kadagio krūmą.

Priėjau prie jo ir prisistačiau.

– Kokiu reikalu?

– Ieškau namo.

– Už mano nugaros stovi namas, bet jis neparduodamas. Kol kas. Nors sūnus labai nori parduoti. Jo žmona irgi.

Vyras pakėlė lazdą.

– Kol šita ranka nulaikys lazdą, tol namas bus mano.

Jo rankos ir galva drebėjo. Raukšlėta oda buvo panaši į neįtemptą audeklą. Pasakiau, kad neturiu jokių piktų kėslų.

– Tai ko tau reikia?

– Noriu tokio namo.

– Maitvanagiai!

– Jūs labai klystate.

– Keturis mėnesius tykojote, kol Marta mirs. Jūs laukėte jos mirties, o dabar, praėjus keturioms dienoms po laidotuvių, pirmasis iš jūsų jau čia. Marta išėjo, ir jums iškart prireikė namo.

Vyras atsuko man nugarą. Pasakiau, kad nežinojau nieko nei apie jo šeimą, nei apie žmonos mirtį, bet jis varė savo.

– Aš esu užmušęs daug vyrų net nematydamas jų veidų. Tavo veidą matau, bet tavęs nežudysiu. Jei tave pribaigčiau, į kiemą atvažiuotų kitas geltonas automobilis ir iš jo išliptų lygiai toks pats kaip tu. Tokie kaip jūs niekada nesibaigs, greičiau baigsis tokie kaip aš.

Tai pasakęs vyras pasiramsčiuodamas nuėjo verandos link. Nusekiau jam iš paskos.

– Aš nesu prekybos agentas.

– O kas tada?

– Paprastas pirkėjas. Noriu nupirkti šeimai namą.

– Šitas neparduodamas. Jei norėsiu parduoti, tai tik per tą firmą. Dink iš čia velniop neklausinėjęs!

– Nežadu iš jūsų nieko atimti, bet privalau įsigyti namą.

Vyras iškėlė lazdą ir kita ranka parodė sau į krūtinę.

– Lazdą vis dar nulaikau, širdis vis dar plaka.

Tada jis įėjo pro duris ir užtrenkė jas man prieš nosį. Verandos langai sudrebėjo.

Perskaičiau ant pašto dėžutės užrašytą jo pavardę ir pasileidau bėgti namo. Žvyrkelis po kojomis buvo toks minkštas, tarsi būčiau bėgęs čiužiniu. Miške gausu deguonies, jis per burną ir nosį tekėjo į smegenis, pastebėjau, jog bėgu vien dvasios pastangomis, kojos buvo tik bevaliai išsikišimai, vykdantys galingesnių jėgų įsakymus.

O, kad Helena ir Sinė dabar būtų čia, užsikelčiau jas ant pečių ir nuneščiau atgal prie to namo, nukelčiau jas ant vejos ir pasakyčiau: štai jis, užmokestis už vargus, galutinis mano pastangų rezultatas.

Visą likusią dienos dalį mąsčiau apie tą senelį. Jis tykojo manęs ir nedavė ramybės net sapne bei pažadino paryčiais. Taistas Oksanenas.

Kodėl?

Nes jis norėjo tik vieno.

Be to, jis manęs nesiklausė.

Aš taip pat norėjau tik vieno.

Ir nieko nenorėjau klausytis.

Bet kas mus tada skyrė?

Antrojo pasaulinio karo pasekmė buvo ta, kad Suomija buvo priversta atiduoti Sovietų Sąjungai Kareliją ir Petsamo sritį. Visa ta teritorija sudarė dvyliką procentų šalies ploto. Iš jos buvo evakuota daugiau kaip 420 000 žmonių. 1945 metais buvo priimtas vienas iš išmintingiausių ir veiksmingiausių Suomijos istorijoje įstatymų, žemės įsigijimo įstatymas. Juo remiantis buvo įkurta 45 000 naujų ūkių ir 56 000 gyvenamųjų būstų. Juose buvo apgyvendinti imigrantai ir karo veteranai, taip pat ir Taistas Oksanenas.

Po karo jam buvo duota nauja galimybė, sklypas ir gatavas namo eskizas.

Man valstybė apmokėjo mokslus ir sudarė galimybę iš mažo kaimelio persikraustyti į miesto daugiaaukštį.

Apie jo kariautą karą turėjome žinoti visi, apie mano karą nekalbėjo niekas.

Jis savo namus šildė malkomis, o mano daugiaaukštyje veikė centrinis šildymas.

Jis turėjo bobą, o aš moterį.

Jis išėjo gyvenimo mokyklą, o aš aukštąją mokyklą.

Jis tarp kojų turėjo lazdą, o aš morką.

Jis krušdavosi, o aš mylėdavausi.

Jis, jei buvo imigrantas, karo metais turėjo evakuotis.

Iš manęs buvo atimta galimybė gyventi kaime ir turėjau kraustytis į miestą. Arba į Švediją.

Palyginimai pagreitino pulsą per 160. Nenorėjau eiti į dušą, ir užsipyliau ant savęs vandens iš kibiro.

Pusantro aukšto. Viduryje krosnis, šalia virtuvė, miegamasis ir svetainė, antrame aukšte du maži miegamieji vaikams. Po karo Suomijoje iškilo apie 75 000 tokių namų. Geriausi architektai vienintelį kartą šalies istorijoje buvo raginami suprojektuoti tautai nedidelį namą. Tik retas iš tų namų dabar liko nepasikeitęs, be jokių priestatų ir naujų gyventojų.

Bent jau vienas tikrai liko.

Ir jis bus mano.

Pulsas tuoj pat pagreitėjo iki 130.

Sąsiuvinyje pradėjau naują skiltį: *Namas*. Žemiau surašiau ligšiolinius duomenis apie pastatą ir jo savininką.

Ir toliau lyginau save su juo, nors kol kas nieko apie jį nežinojau. Mėgdžiojau miesto valdžios vyrus, kurių nuomonę apie miestą formuodavo vaizdas, pamatytas pro purviną autobuso langą.

Jo žmona mirė, maniškė buvo toli.

Jo sūnus buvo vedęs, mano dukra nešiojo gėlėtas sukneles.

Jis neilgai begyvens, aš šiek tiek ilgiau.

Jo kojos buvo silpnos, mano buvo silpna galva.

Jis galvojo per mažai, o aš per daug.

Jis laikėsi teisingo požiūrio, aš taip pat.

Jis buvo nelengvo charakterio, o aš turėjau tik charakterį ir nieko daugiau.

Jis turėjo namą, aš visaip stengiausi jį įsigyti.

Reikėjo baigti.

Atsiguliau į sofą, kad nervai aprimtų. Deja, nebebuvo kam aprimti.

Pašokau ir ėmiau slinkti link Helenos ir Sinės nuotraukos. Prisiminiau, kas atsitiko prie Sirkos buto durų. Helenai tada norėjosi spjauti į veidą, Sinę norėjosi apkabinti.

Išėjau į balkoną parūkyti.

Kieme rėkavo kažkokie jaunuoliai, vienas iš jų parodė man vidurinįjį pirštą. Parodžiau jam tą patį ir mečiau į būrį nuorūką. Jis ėmė rėkti, kad rytoj mane užmuš.

Jie savo gyvenime neturėjo nieko. Nei lazdos, nei širdies.

Helena

Mano mažasis teoretikas tapo labai praktišku vyru. Kodėl jis šitaip užpuolė mus, juk ir šiaip būčiau jam kada nors pasakiusi buto adresą. Įgrūdau Mačio rankdarbį į šiukšlių kibirą, nors Sinė ir rėkė, kad negalima taip elgtis su namu ir mūsų nuotraukomis. Sirka ją nuramino, įjungusi filmuką apie trolius Mumius. Išėjau į balkoną ir iš Sirkos portsigaro išsitraukiau cigaretę, nors šiaip nerūkau. Užtraukus ėmė rodytis, jog po manimi lūžta balkonas.

Įsikibau į turėklus ir parsvirduliavau atgal į vidų.

Apsiverkusi Sinė vietoj Mumių norėjo žiūrėti senukų Hupsių nuotykius, bet aš neleidau. Negaliu pakęsti, kai tiems senukams niekas nesiseka ir visi reikalai eina velniop, anoks čia ir humoras. Sinė ėmė klykti, apkabinau ją ir paprašiau pagal teoretiko receptą pagaminti blynų tešlos.

Suvalgiusi krūvą blynų, Sinė apsiramino. Po truputį ėmiau klausinėti, ką Sinė su tėčiu veikia savaitgaliais. Ji papasakojo, kad tėtis visada nuperka ledų, o tada jie eina į svetimų namų kiemus pasisupti. Paklausiau, ką tėtis ten veikia. Jis kalbasi su dėde arba teta, o tada jie duoda tėčiui popierių, ir tėtis įeina į namą, paskui išeina ir kartu einame namo. Namie tėtis leidžia man sėdėti ant to stalo, ant kurio kartą gulėjo didelis dėdė, paaiškino Sinė.

Daugiau neklausinėjau, nes nebegalėjau klausytis.

Sinei miegant pietų miego, Sirka pasiūlė man rimtai pasišnekėti ir išgerti raminamųjų, bet aš nieko nenorėjau. Norėjosi tik gulėti ant nugaros pievoje arba sėdėti ant kelmo miško glūdumoj, kur nebūtų nei mažų mergaičių, nei suaugusių vyrų, nei pašto, į kurį ryte vėl reikės važiuoti skirstyti žmonių laiškus. Norėjau įlįsti kad ir į šlykštų daugiaaukščio namo rūsį, kur tamsoje galėčiau pasėdėti ant kartoninės dėžės.

Sirka papurtė mane suėmusi per pečius ir padavė degtinės. Vienu gurkšniu išgėriau visą stiklinę. Raukšlėtos lubos ėmė banguoti, visas kambarys sukosi. Nuėjau prigulti ant sofos.

Atsibudau Sinei glostant mano prakaituotą kaktą. Sinė paklausė, kodėl mūsų naujųjų namų kieme nėra nei sūpynių, nei tokių vabalų, kokių yra tėčio kieme.

Jaučiausi taip, lyg galėčiau iškrėsti bet ką. Pastaruoju metu taip jausdavausi ypač dažnai. Neprisimindavau žmonių vardų, o lifte paspausdavau ne to aukšto mygtuką. Pamiršdavau uždėti antspaudą. Kita vertus, koks gi skirtumas, kur tie žmonių laiškai nueidavo.

Ak, kodėl čia nėra sūpynių ir vabalų? O ką daryti, kad jaučiuosi, lyg pametusi protą?

Norėjosi paprašyti Sirkos, kad ji savaitę pasirūpintų Sine, o pačiai dingti iš šio pasaulio.

Sinė mušinėjo kamuolį ir pasakojo, kad Matis kažkada užsidėjo vabalą ant rankos ir leido jam šiek tiek paropoti, o paskui nuleido jį atgal ant žemės, nes vabalas turi savo gyvenimą. Sinė tvirtino, kad iš tiesų vabalas neturi savo gyvenimo. Norėjau pridurti, kad ir mes neturime. Sinės nuomone, nesąžininga, kad vabalas gali ropoti kur tik panorėjęs ir kad jo nevaržo jokios taisyklės. Pasakiau jai, kad vabalai turi savo taisykles, mes tik nieko apie jas nežinome.

Agentas

Kolegė tikrai būtų susiėmusi už galvos, jei būtų pamačiusi tą griuveną. Iulistare tokie namai nenugriaunami tik iš gailesčio. Tai buvo černobylis su visais prieskoniais. Turiu galvoje tą Oksaneną ir jo namą.

Teko, po velnių, privargti, kol pavyko jį įtikinti parduoti namą. Galėjau ir nesuvaldyti nervų. Bet suvaldžiau. Mūsų profesijoje tai labai svarbu. Pradėdami čia dirbti berniukai ir mergaitės turi didelių vilčių ir nekokius nervus, todėl susidūrę su pirmu nedėkingu klientu puola jį plūsti gatvės žargonu.

Tai nepataisoma klaida.

Jie galvoja, kad prekybos agentas dirba nesunkų kabinetinį darbą. Reikėtų jiems iš pat pradžių nurodyti parduoti porą pasenusių namų, tai sužinotų, ko nežinoję. Tas, kas pardavinėja Etutiolio rajone esančius penkiasdešimties kvadratinių metrų butus, tas nebūtinai ištvers gavęs sunkesnes užduotis.

O tas tėvukas buvo vienas iš baisiausių klientų.

Jam reikėjo išaiškinti, jog pirkėjams apžiūrint namą šeimininko neturi būti. Tėvukas skundėsi, kad tai jo paties namai. Kai kurie klientai yra visiškai nesuprantami. Jam atrodė, jog esant pirkėjams būtina sėdėti supamojoje kėdėje ir iš savo ložės žiūrėti, kaip dera-

masi. Laimė, jis vis dėlto suraitė savo parašą ant popieriaus. Tiesiai iš mašinos bandžiau paskambinti keletui šeimų ir pranešti apie parduodamą namą, tačiau jų nebuvo namie.

Dabar nuo derybų stalo reikėjo tik nuvalyti pagiežą ir pyktį bei surasti gerų argumentų pirkėjams. Pirmieji iš jų apžiūrės namą po dviejų savaičių.

Vaikščiojau po kambarį įsikandęs šratinuką ir sukandau jo galą pamiršęs, kad jis jau anksčiau buvo sulūžęs. Į burną pasipylė mėlynas rašalas, isterijos apimtas nusivaliau jį į šviesias vasarines kelnes. Nubėgau į vonios kambarį ir bandžiau nusivalyti rašalą drėgnu skuduru. Kelnės buvo nebepataisomai sugadintos, tačiau burną būtinai norėjau išsivalyti. Griebiau iš spintelės pirmą pasitaikiusį butelį, užpyliau jame buvusio skysčio ant tualetinio popieriaus ir ėmiau valytis burną. Aitrus kvapas ėmė graužti nosį. Keikdamasis atidžiau pažiūrėjau į butelį: tai buvo toluenas.

Pažvelgiau į veidrodį. Kairėje pusėje, maždaug pusė centimetro į šoną nuo burnos matėsi tamsokas ruožas, viso šito įvykio prisiminimas. Tikiuosi, kad klientai jo nepastebės.

Su kelnėmis buvo prastai. Teko mautis žaliąsias, kurių geriau jau niekada nebūčiau pirkęs. Skubėdamas visada nusiperku netinkamos spalvos arba pernelyg madingų drabužių.

Apsivilkau geltoną švarką ir žalias kelnes. Įspūdis buvo nekoks, bet daugiau pasirinkimo beveik neturėjau. Su džinsais būčiau atrodęs per daug atsipalaidavęs ir klientai būtų manę, kad jei jau agentas nesivargina mautis išlygintų kelnių, tai ir namas greičiausiai nedaug vertas.

Nusprendžiau imtis kompromiso.

Apsivilkau džinsus, mėlynus marškinius ir kaklaraištį. Spalvos dabar buvo suderintos, o geltoną švarką nusprendžiau neštis ant rankos ir prireikus pasakyti, jog davė gi Dievulis tokį šiltą orą, kad net švarką tenka nusimesti.

Pamaniau, jog tai geras sprendimas.

Visas reikalas atėmė tiek daug jėgų, jog nusprendžiau, kad užuot įrašęs į diktofoną visą kalbą, išvardysiu tik pagrindines nuostatas ir keletą tų tezių, kurias rudenį planavau iškelti prekybos agentų seminare.

„Maununevos rajono atvejį galima įvertinti taip: būklė prasta, todėl pagrindinė galimų pirkėjų grupė yra nostalgiją jaučiantys žmonės. Klientų sąraše reikės atkreipti dėmesį į iškart po karo gimusius.

Jų vaikai turi būti užaugę, poros santykiuose jau vakuumas, kuriame tilptų ir namas, mažas sodelis, veja, medžiai ir krūmai, pačių užaugintos morkos, česnakai ir bazilikai.

Jei kas nors skųsis dėl rūsio, užversiu jį A4 dydžio brošiūromis.

Jei kaina kuriam nors klientui atrodys per didelė, nusivesiu jį į šoną ir pasiūlysiu nuolaidą, sakydamas, jog šeimininkai pasirengę nuleisti kainą keletu dešimčių tūkstančių.

Jei klientas turės du vaikus, kaip dažniausiai ir būna, reikės išgirti antrojo aukšto kambarius ir pabrėžti, jog jų remontas kainuos tikrai nedaug.

Jei kuri nors klientė bus nėščia, turėsiu nekreipti į tai dėmesio, kad neatrodyčiau mėgėjas kištis ne į savo reikalus. Bet lyg tarp kitko nepamiršiu paminėti, jog nėra vienas ir tas pats, kokioje aplinkoje vaikas praleidžia pirmuosius savo metus.

Jei kuris pirkėjas bus sportiškas, reikės priminti jam neaprėpiamas Centrinio parko erdves.

Klientus visada reikia pašildyti silpna ugnimi, kad neišsigąstų. Vėliau galima padidinti temperatūrą ir atakuoti."

Tai ir viskas. Buvau pervargęs. Terasoje girdėjosi Tusulos gatvės gausmas. Dangus buvo žydrai baltas, bet nelabai aukštas. Helsinkyje matėsi tik gabalėlis dangaus, aukščiausia jo vieta yra Iulistare. Žiemą Helsinkyje dangaus apskritai nebūna, šviesos savo spindesiu užtemdo žvaigždes, o žieminės padangos brūžina asfaltą.

Merja užsidariusi sėdėjo kitame kambaryje. Ji tikėjo ne manimi, o kažkokiu kiaule, pasivadinusiu viešbučio valdytoju.

Ar galėjo tariamas valdytojas būti tas pats pamišėlis, skambinęs Ritai-Maijai?

Buvau pripratęs atsakyti, o ne klausti.

Mane piktino, jog nuo šiol turėjau atkreipti dėmesį į kažką, ko pats negalėjau suprasti. Pasaulis geras tol, kol žinai, ko iš jo laukti. O jei nežinai, imi baimintis, kad visi įprasti dalykai galiausiai virs labai neįprastais.

Norėjosi gyventi tą patį gyvenimą, kokį gyvenau iki tų keistų skambučių.

Pasiūliau Merjai išsikepti dešrelių.

Ji ir toliau tylėjo. Jei tylima būnant atviroje erdvėje, tai visai neatrodo ypatinga. Tačiau dviese būnant mažoje virtuvėje niekada netylima šiaip sau.

Pasiūliau išsinuomoti filmą su Meril Stryp pagrindiniame vaidmenyje.

Nė žodžio.

Pasidaviau ir išėjau į terasą.

Už gudobelių gyvatvorės, dviejų metrų atstumu nuo manęs, kaimynas užvedė žoliapjovę. Atrodė, tarsi motoro garsas skverbtųsi man į galvą ir traiškytų viską, kas dar buvo likę sveika.

Įėjau vidun, susimaišiau kokteilį ir įrašiau į diktofoną dar keletą pastabų.

„Atkreipk dėmesį ir į atskiras detales, ir į visumą. Visuma yra šeima, atskiros detalės yra šeimos nariai. Norint, kad įvyktų sandoris, reikia suskaidyti klientus į dalis. Artėk lėtai, neišsišok. Sujunk protą ir jausmą. Ne, ne taip. Sujunk jausmą ir protą. Jausmas yra svarbiausia, jis tarsi rožė. O rožė sudaryta iš žiedlapių – iš fantazijos.

Fiksuok ir gerai įsidėmėk visas atskiras detales. Kokia kliento žmona, kiek jis turi vaikų, ar turi šunį. Žiemą būtinai įsidėmėk, ar jie vežiojasi su savimi slides, o vasarą atkreipk dėmesį, ar mašinoje nesimato riedlenčių arba valties ant stogo. Viską įsimink ir nenuleisk rankų. Klientas yra žmogus, o žmogus yra silpnas.

Gerai.

Dabar dėl atskirų detalių. Įsidėmėk vieną iš jų, nes ji gali tapti degtuku, kuriuo užkuriamas laužas. Smuiko pamokos. Tu jas prisimeni, prisimeni ir kliento dukros vardą. Jenė.

Gerai.

Dabar užsiimsiu pokalbio treniruotėmis.

Sveiki, čia Jarmas Kesamas iš „Kvadratinių metrų" agentūros. Skambinu jums dėl to namo Tinkuotojų gatvėje. Praėjusią savaitę buvome susitikę jo jaukiame kieme. Žinoma. Taip. Žinoma. Na, jūs tikriausiai jau pagalvojote apie tą namą, kokios nuomonės būtumėte? Žinoma. Taip. Žinoma. *Beje, kaip Jenei sekasi smuiko pamokos?* Malonu girdėti. Iš mažos mergaitės tai reikalauja didelio susikaupimo. *Mano pusbrolio vaikas metė smuiko pamokas, jam neužteko valios.* Taip, ar per Kalėdas ji bus namie? Taip. Žinoma. Dėl finansinės sandėrio pusės galite pasikonsultuoti kad ir banke."

Štai taip.

„Esmines detales esu išspausdinęs kitu kursyvu. Būtina jas pastebėti. Jos padės įšokti į vieną valtį su klientu ir irtis į kitą krantą

per audrą, kurią šeimą turinčiam ir sprendimą priimti privalančiam klientui gali padėti įveikti tik jį gerai suprantantis žmogus."

Kitas pavyzdys.

Per pirmą namo apžiūrą susipažinai su vaikų neturinčia pora. Būtinai įsimeni žmonos profesiją. Medicinos sesuo. Kitą kartą jiems paskambinęs, uždek šitą degtuką.

„Sveiki, čia Jarmas Kesamas iš „Kvadratinių metrų". Skambinu dėl to buto Laikrodžių gatvės kotedže, kuriame buvome susitikę praėjusį sekmadienį. Žinoma, praėjusį sekmadienį, kai *ponia skubėjo į vakarinę pamainą, juk prisimenat.* Iš kitų klientų esu gavęs keletą pasiūlymų, bet jums turiu pripažinti, kad jie ne itin atitinka mano lūkesčius. Taip. Žinoma. Ir jei nusprendėte jį įsigyti, tai galiu pasakyti, jog dabar pats metas. Būtent. Taip. Kotedžo ramybė, *kurią itin vertina dirbantieji pamainomis.* Mano svainis Juka įsigijo butą kotedže prie Vantos upės ir džiaugiasi, kad grįžęs iš spaustuvės *po trijų pamainų* iš eilės gali kaitintis saunoje. Taip, būtent, būtinai dar kartą ateikite apžiūrėti, ir tada galėsime sudaryti jums tinkamą sandėrį, žinoma. Ačiū. Žinoma, galite skambinti man dieną ir naktį. Iki."

Iš įrašų į diktofoną tarsi pasisėmiau jėgų ir išdrįsau vėl prisiartinti prie Merjos, šį kartą su taure kokteilio „Mėlynasis angelas". Merja paėmė savo mėgstamą gėrimą ir kartu su manimi išėjo į terasą. Nors kol kas ir nepavyko galutinai susitaikyti, laikiau jos elgesį maža pergale. Merja dar vengė akių kontakto, bet paragavusi „Angelo" pripažino, kad jis gerai sumaišytas.

Veteranas

Minkštas buvo to berniuko delnas, labiau priminė katino letenėlę.

Jis kalbėjo greitai ir žadėjo parduoti namą iki rudens šalčių. Man nepatiko jo mintis padalyti sklypą į dvi dalis ir antroje dalyje pastatyti dar vieną namą. O, Viešpatie, vietoj daržo. Pagalvojau, gerai, kad Martos nebėra, nes būtų bernelis nespėjęs baigti kavos.

Be to, jis kalbėjo per greitai. Ir neaiškiai. Vartojo žodžius, kurių nesupratau. Paprašiau, kad surašytų juos ant popieriaus.

Nostalgija.

Bendra paletė.

Aukštesniosios klasės atstovų jaučiama tuštuma.

Vakaro saulės apšviestos obelys.

Kaip visa tai susiję su mano statytu namu?

Jo nuomone, man nereikia per daug domėtis tais keistais žodžiais, nes jie tėra prekybos agentų naudojami darbo įrankiai, tarsi kirviai ir plaktukai. Nesuprantu, kam jam reikia normalius įrankius lyginti su tais įmantriais žodžiais.

Galvojau, kad koks skirtumas, ką tie žodžiai reiškia, jei jau vis tiek iš čia išsikraustysiu. Jei tik išsikraustysiu. Dar abejoju, nors sūnus su savo žmona gąsdina, kad jei dar porą vasarų neprisiversiu remontuoti, tai galiausiai užkris stogas ant sprando.

Tas Kesamas kažką nuolat malė tarsi girnos ir vis nenustygo vietoje. Nenorėjau svetimam žmogui sakyti, kad būtent ta kairiąja ausimi po karo nieko nebegirdžiu. Visada, kai jis kalbėdavo iš kairės, likdavau nieko neišgirdęs. Ta ausis niekam tikusi, nebent užsikišti cigaretę.

Jis visą laiką spragsėjo tušinuku. Kas per keistas įprotis laužyti gerą rašiklį.

Man tas vyriškis ėmė patikti tik tada, kai pradėjo vardyti sumas.

Milijonas trys šimtai tūkstančių markių.

Tiek jis pažadėjo už mano ir Martos namą. Jei tik Marta būtų girdėjusi.

Tai didelė suma už medinį namą.

Netgi niekuo neypatingą.

Lygiai tokį pat, kaip ir kiti tais laikais statyti.

Gerai dar, kad stovi. Taip galvoja ir mano sūnus, su žmona gyvenantis maždaug dvidešimties metų senumo daugiaaukštyje, jau dabar reikalaujančiame kapitalinio remonto.

Tas Kesamas rūkė kaip kaminas. Traukė iki pat filtro ir metė ant vejos. Nieko jam nesakiau, nes ir taip visas reikalas nemažai nervų pareikalavo. Ypač tada, kai kieme pakišo po nosimi kažkokį popierių. Pasakiau, kad akiniai viduje, nors iš tiesų jie buvo kišenėje ant krūtinės. Nepradėsiu gi aš kieme tyrinėti popierių, juk ir kaimynas iš savo verandos gali pastebėti.

Skaitydamas popierių, kita akimi žiūrėjau, kaip tas bernas iš kišenės traukėsi cigaretes. Pažiūrėjau į jį taip, kad susiprato susikišti jas atgal. Kol aš čia gyvenu, tol viduje niekas nerūkys.

Jis užlipo į antrą aukštą ir pasakė, kad leidžia man ramiai susipažinti su Šventuoju Raštu.

Taip tas nelaimėlis ir pasakė: su Šventuoju Raštu.

Nespėjau perskaityti net pirmosios dokumento eilutės, o jis antrame aukšte jau organizavo remontą.

Iš viršaus jis šaukė, kad išgriovus dalį sienos atsirastų daugiau erdvės.

Pabandžiau įžiūrėti, kas tame popieriuje parašyta.

Agentūra „Kvadratiniai metrai“ daro tą ir aną. Tokios mažos raidės, kad ėmė skaudėti akis. Padėjau lapą ant stalo ir užkaičiau kavos. Jis nulipo žemyn ir paklausė, ar jau perskaičiau. Taip skubėjo, kad pradėjau abejoti dėl viso šio reikalo. Pasakiau jam, kad pirmiau-

sia ramiai išgertume kavos, o paskui kartu peržiūrėsime tuos popierius. Jis atsakė, kad jo gertuvė, suprask, pilvas, nebepakenčia kavos, ir kad rytą, švęsdamas sėkmingą kotedžo pardavimą, jau išgėrė tris puodelius kavos su uogų pyragu.

Gertuvė. Taip jis pasakė.

Tada pradėjo skubiai aiškinti man popieriaus turinį.

Tos jo man kalbos visai sujaukė protą. Gyvendamas su Marta buvau pripratęs, kad rytais pasakom vienas kitam vieną ar du žodžius, o po pietų kitus du žodžius. To ir užtekdavo iki vakaro žinių. Tuo tarpu šitas jaunas vyriškis pabėrė man kalbos trims dienoms, o pusę jos – į kairę ausį.

Man ėmė svaigti galva.

Atsisėdau į supamą kėdę ir pažvelgiau pro langą. Lapuose suposi saulės spinduliai.

Pagalvojau, kad taip skubančio vyro popierių tikrai nepasirašysiu. Jei pasirašysiu, tai gali būti, kad namas bus parduotas jau rytoj, o pirmadienį jis parodys man mažas raideles ir lieps išsikraustyti.

Pasakiau jam, kad pagalvosiu, pagalvosiu.

Jis atsiduso ir pasakė einąs parūkyti.

Mačiau pro langą, kaip jis čiulpė cigaretę ir spardė akmenis. Vyras, kuris net rūkydamas negali nustygti vietoje, neatrodo labai patikimas.

Jis grįžo ir net neatsiprašė, kad įėjo su batais.

– Na?

– Kaip tai „na“?

– Ar norite ko nors pasiteirauti dėl dokumento?

Taip jis ir paklausė, neduodamas nė sekundės ramybės.

O tada jis padarė klaidą.

Aiškino man, kad, girdi, Taistai, tik pasirašyk, ir gausi už trobą gerą sumą, o tada senelių namuose galėsi lošti pasjansą, mėgautis vandens masažais, visaverčiu maistu, daržovėmis ir puikiais kepsniais, galėsi mėgautis gyvenimu ir nebereikės sėdėti vėjo perpučiamame name.

Taip jis ir pasakė.

Man.

Šmikis.

Senelių namai. Ten tai jau nesikelsiu, nes nežadu leisti kam nors manimi rūpintis.

– Klausyk, neklaužada. Galėčiau išlaikyti rašiklį dešimties centimetrų atstumu nuo lapo ilgiau, negu tu sugebėtum ramiai pastovėti. Jei aš iš čia kur nors ir išsikraustysiu, tai tik į vieno kambario butą sūnaus kaimynystėje. O tu galvoji, kad man vieta tarp krypuojančių kvaišelių. Argi ten vieta man, frontus perėjusiam vyrui. Jie dar sugalvos mane pasodinti į invalido vežimėlį ir stumdyti po vidinį kiemelį, kad galėčiau grožėtis pavasariu. Ar tokius idiotų namus tu man siūlai?

Jis išsigando, atsiprašė ir pasakė, kad įsikalbėjus ima šlubuoti jo sugebėjimas parinkti tinkamus žodžius.

Atsakiau, kad jei čia kas ir šlubuoja, tai nebent aš.

Pradėjo skaudėti krūtinę. Galvoje sukosi skaičiai, šimtai tūkstančių, milijonai ir dešimtinės, markės ir centai, kuriuos Marta visada liepdavo atidžiai suskaičiuoti, laikraščių skelbimuose ieškoti nuolaidų, taupyti, šildytis vakarykštę sriubą, nemesti lauk košės likučių, nes juos galima panaudoti gaminant tešlą bandelėms.

Galvoje viskas susimaišė. Tai dėl tų kalbų apie senelių namus.

Suglamžiau tą popierių. Jis garsiai sučežėjo tyliame kambaryje.

Pasakiau, kad galiu prašyti pagalbos ir kito žmogaus – tokio, kuris nepuls sveiko vyro kišti į senelių namus.

Tada agentas tarsi nubudo.

Ir pradėjo kalbėti apie reikalo esmę. Kalbėjo ramiai ir nebesikrapštė po kišenes.

Normalios kalbos aš sugebu klausytis.

Liepiau ir jam mane išklausyti.

Papasakojau, kaip keturiasdešimt aštuntųjų vasarą buvo pastatytas šis namas ir kaip geltonai jį nudažėme, o paskui su Marta žiūrėjome į jį tarsi į šventyklą, turinčią ir krosnį, ir langus į visas puses, pro kuriuos galima stebėti skrendančius paukščius arba klausytis malonaus medžių šlamėjimo. Vėliau Marta, buvusi labai tikinti, norėjo kieme pastatyti koplytėlę, bet aš nesutikau. Pasakiau, kad jei ir nepastatysim Dievui namų, jis vis tiek mus girdės.

Tada nutilau. Jis žiūrėjo į rašiklį. Neėmiau jo.

Norėjau, kad šmikis dar pasikankintų.

Jauniems visada atrodo, jog viską reikia daryti kaip įmanoma greičiau.

Prireikus lėkti kad ir kiaurai sieną, bet jokiu būdu neuždelsti nė sekundės.

Jis nusišypsojo ir pasakė, kad agentūra padės man persikraustyti.

Jau buvau beimąs rašiklį, o jis vėl ėmė malti tą patį.

Pasakiau, kad pats susitvarkysiu su savo rūpesčiais, nes karo metais niekas pagalbos jokiose agentūrose neieškodavo.

Jis susigėdęs pasakė, kad ne taip jį supratau, ir ėmė tarp pirštų minkyti cigaretę.

Man nepatiko, kad jis manęs gailėjosi. Todėl paėmiau tą rašiklį ir sukeverzojau parašą. Ranka drebėjo. Nors šiaip viską supratau: Taistas Oksanenas paveda „Kvadratinių metrų" agentūrai per keletą mėnesių parduoti jo namą.

– Bet pirkėjams atėjus apžiūrėti namo aš pats niekur neisiu.

Šmikis stvėrė popierių ir nusišypsojo.

Jis paaiškino, jog yra įprasta, kad atėjus pirkėjams šeimininko nebūna namie. Nebeturėjau jėgų daugiau ginčytis, bet šito sprendimo nusprendžiau nekeisti.

Jis padavė ranką.

– Buvo malonu su jumis bendradarbiauti.

Bandžiau prisiminti, kada paskutinį kartą rankoje laikiau tešlą. Ogi niekada.

Eidamas durų link, jis vis dar kalbėjo. Ėmė pranašauti, kad, girdi, Taistai, namas bus parduotas greitai, nes vasarą parduodama daugiau namų, o tavo kieme dar auga ir krūmai, ir obelys, žodžiu, susirinks nebloga vorelė pirkėjų, o kai saulė pasisuks reikiamu kampu, tai moterytės iškart jo užsinorės, o dar ir pats namas neblogas, tad pirkėjas netrukus atsiras.

Vorelė. Moterytės.

Kas per žodžiai iš suaugusio vyro burnos.

Pagaliau išėjo. Pamojavau nuo laiptų ir įėjau į vidų. Svaigo galva.

Išgėriau mėlyną tabletę ir išsitiesiau pasnausti.

Buvo liūdna, kad nebeturiu namo.

Užsiklojau Martos užtiesalu ir užmigau.

Sapne mudu su Marta vis dar gyvenome savo name.

Agentas

Tėvo nuomone, pasaulyje nevyksta nieko naujo. Kai kaimo krautuvėlėje pirmą kartą atsirado paprikų, tėvas paėmė vieną, perbraukė per žvilgantį paviršių ir pareiškė, kad tokį vaisių ir anksčiau yra matęs. Paklausiau, kur, o jis atsakė, kad Vasos miesto turgavietėje, tiesiai į kairę nuo įėjimo. Tai nuskambėjo tarsi akmenyje iškalta tiesa, nors vėliau sužinojau, kad Vasoje tėvas niekada nėra lankęsis.

Remdamasis tėvo požiūriu, kompiuterio ekrane tyrinėjau pastaruoju metu parduotus namus. Maununevos kvartalo griuveną labiausiai priminė vienas praeitą vasarą parduotas namas Pukinmekio rajone. Lygiai toks pat karo veterano namas, kaina kiek didesnė negu pusantro milijono.

Tarp duomenų radau tai, ką ir taip numačiau – prasta namo nuotrauka agentūros interneto puslapyje lėmė, kad tą lūšną su visa jos atmosfera pardavėme tik per aštuonis mėnesius.

Ta nuotrauka atbaidė klientus.

Oksaneno atveju nebegalime kartoti tos pačios klaidos.

Pukinmekio kvartalo namo nuotrauka buvo per daug realistiška, padaryta stovint tiesiai priešais namą. Fotografuoti namų niekada negalima iš priekio arba pernelyg iš arti, nes neturi matytis nei atsilaupę dažai, nei juo labiau stogo skylės.

Nuotrauka būna ideali fotografuojant iš gatvės ir pakreipus fotoaparatą tokiu kampu, kad į objektyvą tilptų krūmai, medžiai ir kiemo sūpuoklės. Svarbu ir oras. Fotografuojant Pukinmekio namą buvo debesuota, o tai negerai. Ryto arba vakaro saulė neabejotinai tik pagražina nuotrauką.

Paskambinau fotografui ir daviau nurodymus. Liepiau jam neskubėti ir prireikus keletą dienų palaukti tinkamo oro, nes internete negalime publikuoti prastų nuotraukų. Jam pasirodė, kad esu labai smulkmeniškas, bet jutau, jog jis nesupyko.

Paskutiniai įvykiai mane labai užgrūdino. Jaučiausi esąs stiprus ir nepalenkiamas. Šios savybės prekyboje yra vienos iš pačių svarbiausių. Jei sunkiomis akimirkomis imi nepasitikėti savimi, tai sudaryti sandėrį tampa ne lengviau, negu po marškiniais paslėpti kėdę.

Klientų sąraše radau tris šeimas, kurias galėjo dominti Oksaneno namas. Nusprendžiau tuojau pat su jomis susisiekti ir būti sąžiningas kaip tikras suomis. Sąžiningumas, o ypač nedidelė jo dozė, kartais veikia stebėtinai gerai.

Paskambinau Manermų šeimai ir pasakiau, kad namas nėra puikios būklės, bet Helsinkyje labai sunku rasti tikrą karo veterano namą. Pridūriau, kad namui reikalingas kapitalinis remontas, bet tai suteikia galimybę patiems suprojektuoti jį pagal savo poreikius. Paaiškinau, kad nėra ir drenažo, bet yra nepakartojamas kiemas, pasakojantis visą senos poros gyvenimo istoriją ir apskritai visos Suomijos istoriją. Galiausiai pridėjau, kad ten neremontuota sauna, bet namas vis dėlto stovi puikioje vietoje, pačioje Centrinio parko širdyje.

Keturi bet. Juos pripildžiau vilties ir optimizmo.

Manermo žmona ėmė lydytis, bet vyras vis dar svarstė.

Nusprendžiau griebti jautį už ragų.

Papasakojau jiems iš piršto laužtą istoriją apie namą, kurio būklė buvo prasta, tačiau kiemas nepakartojamai gražus. Šeima, kuri juo domėjosi, turėjo pakankamai lėšų jį įsigyti, tačiau bijojo, jog tektų išleisti daug pinigų remontui. Taip jiems besvarstant namą nusipirko kiti žmonės. O vėliau pasirodė, kad remontas kainavo ne tiek jau daug. Pacitavau jiems ir vieną savo kolegos mintį, jog perkant namą svarbiausi yra trys dalykai: vieta, vieta ir dar kartą vieta.

Manermai pritilo.

Pasiūliau jiems ateiti apžiūrėti namo ne sekmadienį, o tokią dieną, kai būna mažiau žmonių.

Susitarėme susitikti antradienio vakarą. Atsisveikinęs tuoj pat paskambinau dar dviem šeimoms, su kuriomis taip pat sutarėme susitikti.

Buvau patenkintas nuveiktu darbu, nors ir nesitikėjau, kad pirkėjas atsiras greitai. Vis dėlto jau per pirmąjį pokalbį pavyko sudominti tris šeimas. Apskritai, kiekvieno verslo varomoji jėga yra ne pinigai, o bendravimas su klientais. Pinigai į areną išeina tik pabaigoje. Jie tarsi gėlės, džiuginančios tą, kuris nenuilsdamas ravėjo piktžoles.

Užsimerkiau ir atsipalaidavau. Atsimerkus biure auganti palmė susidvejino akyse. Nuėjau į tualetą, susidrėkinau veidą ir pažvelgiau į veidrodį. Iš akiduobių spoksojo akys, po jomis juodavo maišeliai. Prisiminiau gydytojo pastabą, kad neturėčiau per dieną dirbti daugiau kaip po dvylika valandų. Bet aš juk negaliu visų darbų baigti iki vakaro, turiu atsižvelgti ir į klientų gyvenimo ritmą. Vidurdienį nekilnojamojo turto niekas nepardavinėja.

Išmaukiau buteliuką kokakolos, atsikandau pyrago ir šveičiau suglamžytą gydytojo vizitinę kortelę į šiukšlių kibirą.

„Pagrindiniai mūsų klientai yra šeimos, vienišiai mūsų nedomina. Miesto centro rajonai mums visai nepelningi. Juose galima rasti nebent nepaprastai brangių vieno kambario butų, kurių laiptinių pirmuosiuose aukštuose veikia karaokės barai. Arba ankštų dviejų kambarių butukų, skirtų tramvajų dundėjimą ir aplink šlitinėjančius valkatas vertinantiems miesto romantikams. Tokius rajonus geriau palikti smulkioms firmoms, netinginčioms su jaunuoliais rietis dėl vieno kito tūkstančio markių.

Tuo tarpu mus dominantys būstai stovi maždaug už 10–15 kilometrų nuo miesto centro.

Mūsų teritorija – tai anksčiau pamirštos, o dabar klestinčios oazės netoli prekybos centrų: nedideliais namukais apstatyti rajonai, iš kurių kelionė į centrą trunka apie 25 minutes.

Mūsų klientai – vidutines pajamas gaunančios, pusantro vaiko auginančios šeimos, norinčios nedidelio kiemo ir vaikų darželio netoli namų. Tai viduriniosios klasės atstovai, tris kartus per savaitę saugiu seksu užsiimantys kabinetinį darbą dirbantys piliečiai."

(Paskutinius vienuolika žodžių teks ištrinti.)

„Jei žmogus per metus uždirba apie 17 000 markių, tai jis gali išlaikyti gerą trijų kambarių butą ne pačiame prestižiškiausiame ra-

jone. Kotedžas tokiam žmogui gal ir per brangu, bet jis vis tiek apie tai svajoja. Tai verta įsidėmėti, nes būtent tokiam žmogui mes privalome suteikti vilties. Gaukite tokių šeimų adresus ir telefonus, tapkite jų nariais. Mes turime parduoti kotedžų butus tiems, kurie trokšta erdvės ir tingi kovoti su gyvenimo nuosavame name sunkumais, tačiau vertina šeimos tradicijas ir gamtos ramybę.

Jei kalbatės su šeimos galva, užsiminkite apie drenažą. Sugundę vyrą, žmonai užsiminkite apie obelis. Žinoma, geriausia, kai vyras lieka namie. Parduodamų namų parodos dažniausiai vyksta sekmadieniais nuo antros iki šeštos valandos, o tai labai neblogai, nes Formulė-1 ir ledo ritulys laiko vyrus namie."

Antrą valandą nakties mane pažadino telefono skambutis. Skambino Merja. Kairysis mano skruostas buvo trupiniuotas, plaukai šlapi nuo kokakolos. Diktofonas vis dar buvo įjungtas. Važiuodamas namo atsidariau visus langus, kad tik vėl neužmigčiau.

Helena

Prisiminimai maišėsi galvoje tarsi krūva atvirukų, kuriuos kaip tik skirsčiau. Apskritai prisiminimai dažniausiai neturi jokios logiškos minties ar konkrečios sekos, jie kaip ir sapnai tėra nevalingos smegenų veiklos produktas.

Ir kodėl, po velnių, nuolat prisimenu tą 1978 metų roko festivalį. Keikiuosi, nes daug mieliau prisiminčiau ką nors kita. Kažkur skaičiau, kad į žmogaus smegenis telpa palyginti nedaug atminties, todėl smegenys nuolat panaikina ankstesnius duomenis, tarsi išvirdamos iš jų kavą. Tiesa, kelios didesnės kavos pupelės lieka ir toliau trina smegenų žievę. Tas roko festivalis buvo pernelyg didelė pupelė.

Ten aš sutikau Matį, nors atvykome į festivalį dviese su Sirka. Rodos, net prisimenu, kuri grupė grojo pirmoji – tai greičiausiai buvo *Tio Tio Oksala*. Apskritai mes ten važiavom tik dėl tokių muzikantų kaip Klešas ir Grahamas Parkeris, bet jei kas nors dabar pamatytų festivalio įrašą, tikrai nepatikėtų, jog tie šlitinėjantys jaunuoliai vyko ten klausytis muzikos.

Neaiškiai prisimenu tą momentą, kai plinkantis „Didysis Pieštukas" Lindholmas pakvietė į sceną Parkerį, Mačio numylėtinį. Gulėjau pusiau išlindusi iš palapinės nuo vyno išpampusia galva, kai prisvirduliavo Matis ir suklykė: „Hey, Lord, don't ask me questions!"

Tada negalėjau nė numanyti, jog tą pačią frazę spalio mėnesį jis jau skanduos mano vonios kambaryje.

Sunku patikėti, kad tas dugną pasiekęs bevalis atsiuntė man atviruką iš Lapėnrantos namų parodos.

Geriau jau niekada jam nebūčiau užsiminusi apie nedidelį medinį namą. Apie jokį namą.

Koks skirtumas, kur žmogus gyvena. Svarbu, kad būtų stogas virš galvos.

Dabar jau vis tiek jokio skirtumo.

Sirka sako, kad taip galvoti negalima, bet aš negaliu sau nieko padaryti.

Tas atvirukas buvo paskutinis lašas. Sirkos juokas, rodės, nesiliaus. Iš visų pasaulio vyrų būtent jis? Tas, kuris nenulaiko rankose plaktuko, net jei jį pririštum, tas, kuris niekada nenorėjo jokio turto ir net dviejų kambarių butą pirko tik todėl, kad nerado nuomojamo.

O dabar jis nori namo. Ir manęs su Sine.

Bet už ką jis, dviejų supelijusių kambarių savininkas, ketina pirkti tą namą? Kita vertus, savo vyrą pažįstu. Panorėjęs jis gali išspausti vašką iš bet ko.

Po jo apsilankymo negalėjau užmigti. Pasivarčiau lovoje ir po kiek laiko atsikėliau patikrinti, ar miega Sinė. Tada pažiūrėjau pro langą norėdama įsitikinti, kad prie jo nestovi Matis. Nieko nesimatė. Tiesa, paryčiais išgirdau kažkokius balsus. Kvailelė, juk daugiaaukštyje visada aidi įvairūs garsai.

Laimė, Sirka pažadėjo mumis pasirūpinti. Mudvi su ja pažįstamos dar nuo paauglystės. Sutikau ją netrukus po mamos mirties ir tarp mūsų užsimezgė tikras seseriškas ryšys. Viena kitai iki šiol galime patikėti paslaptis, kurių nevalia sužinoti niekam kitam.

Sirka miegojo virtuvėje ant grindų. Ryte, kai ji išeis į darbą, bijosiu likti namie su Sine.

Matis tikrai ateis dar kartą, aš jį pažįstu. Bent jau manau, kad pažįstu.

Įmečiau jo rankdarbį į šiukšlių dėžę.

Tiesa, tas namas buvo gražus, bet visa kita – šlykštu.

Apie tokį namą buvau jam kalbėjusi, tikriausiai ir nuotraukų rodžiau, nes kaipgi kitaip jis būtų supratęs. Sinė norėjo pasilikti tą nuotrauką, bet aš to nebūčiau ištvėrusi.

Vidurdienį paguldžiau Sinę pietų miego ir galėjau valandėlę skirti sau.

Galvojau apie savo gyvenimą ir atrodė, kad viskas ritasi į prarają. Mąsčiau, kur suklydau ir ką reikėjo daryti kitaip.

Sinė miegojo nieko nenumanydama. Bent jau aš taip tikėjausi. Ji žinojo tik tiek, kad šviesa atsiranda iš dangaus, maistas iš puodo, o šypsena – iš lūpų. Ji neliūdėjo dėl to, kad jos tėvas prikalė prie mūsų durų tą nuotrauką ir lakstė po parkus ir miškus, ieškodamas mums namo.

Nusprendžiau viską paaiškinti Sinei tik jai suaugus.

Pažiūrėjau į laikrodį. Dar penkiolika minučių, o tada Sinė pabus ir nebegalėsiu būti viena su savo mintimis.

Dėl to paties esame pykęsi su Mačiu. Jo nuomone, per dešimt metų aš nekalbėjau apie nieką kita, kaip apie trūkumą laiko, kurį galėčiau skirti savo pomėgiams. O kas gi čia bloga? Juk kiekvienas pats turi pasirūpinti savo asmenine erdve ir laiku. Matis į mano poreikius žiūrėjo pro pirštus. Jis tvirtino, jog žmogui nereikia jokių stimuliatorių, jei tik galvoje viskas gerai. Taip, jeigu.

Visus tuos metus man atrodė, jog esu vienintelė, kurios vyras nuolat sėdi namie. Atrodytų, kad gyvendama alkoholikų ir pasileidėlių pilnoje šalyje neturėčiau kuo skųstis. Tačiau niekas negali įsivaizduoti, kaip sunku 24 valandas per parą klausytis išmintingojo teisuolio postringavimų.

Pareigūnai klysta, jei galvoja, kad jis koks nors pamišęs girtuoklis. Jis nepamišęs, nors nervų ir nebeturi. Pats tai kažkada pripažino, bet paskui tvirtino nervus ir iš dalies klausą praradęs tik per pokalbius su manimi. Nesąmonė. Visiška nesąmonė.

Susiradau popieriaus ir rašiklį.

Surašiau viską, ką žinojau apie savo vyrą ir išsiunčiau laišką policijai, tikėdamasi, kad tai padės jiems suvokti, su kuo jie turi reikalą. Žinojau, kad pareigūnams nebuvo būtina žinoti visko, tačiau man tai buvo kuo puikiausia terapija.

Matis

Norėdamas, kad niekas man netrukdytų tvarkyti su namo pirkimu susijusių reikalų, prieš savaitgalį pasiėmiau keletą dienų atostogų. Padavus pareiškimą viršininkas pasidomėjo, kam man tos atostogos reikalingos. Paaiškinau, jog vykstu į Laplandiją pasikrauti energijos, nes žinojau, kad jis ir pats tris kartus per metus ten važiuoja. Atrodė, kad jis laikė tai gera mintimi, nes paskolino man žemėlapį ir liepė nevaikščioti pernelyg stačiais skardžiais.

Pirmąją laisvą dieną parduotuvėje netikėtai sutikau Seiją, ji paprašė masažo. Pasiskundžiau turįs neatidėliotinų reikalų darbe ir pasiūliau jai nuvykti į kurį nors iš centre įsikūrusių masažo salonų. Tačiau Seija nenurimo ir pareiškė, jog mano masažų sukeliamas malonumas yra tiesiog nepakartojamas. Paprašiau jos kalbėti šiek tiek tyliau. Pasakiau, jog sutiksiu tik tuo atveju, jei ji man sumokės trigubą kainą – norėdamas įsigyti namą, turėjau čiupti kiekvieną įmanomą markę. Seija pažadėjo sumokėsianti ir taip susijaudino, kad šoko man ant kaklo ir pabandė dantimis įsikibti į ausies spenelį. Nutempiau ją už vaisių lentynos ir priminiau taisykles: ji yra mano klientė ir mūsų santykiuose negali būti nieko asmeniška.

Masažuodamas Seiją šaltai skaičiavau, kokį pelną man atneš jos švelnumo geismas. Jai pasiekus viršūnę, žiūrėjau į prie sienos prikli-

juotą namo nuotrauką ir mąsčiau, kur koks kambarys turėtų būti įrengtas. Seijai išėjus nusiploviau rankas ir galutinai persikėliau į Oksaneno gyvenimą.

Pirmiausia nusprendžiau išsiaiškinti jo dienos režimą.

Keliasi maždaug 6.30, nors ir nereikia niekur skubėti. Šiuo požiūriu tipiškas karo veteranas, jie visi pripratę keltis su gaidžiais. Laikraštis, kava, pora sumuštinių, tada apsirengia ir užsigalvojęs išeina į kiemą. Gryname ore prabūna apie pusvalandį: pastoviniuoja po medžiais, pasėdi sūpynėse, pasisukinėja po daržą.

Paskui dar keliasdešimt minučių paskaito laikraštį, pavaikštinėja po kambarius, keletą kartų užeina į rūsį. Kažkam paskambina laidiniu telefonu, tuojau pat paaiškėja, kad draugui, vardu Reinas, su kuriuo artimiausioje kavinėje žaidžia lošimo automatais.

Vakarais valgo paprastą maistą: keptas bulves, netoliese esančioje parduotuvėje pirktus mėsos kukulius arba keptą žuvį. Labai prastai gamina valgį.

Nuo šeštos valandos vakaro žiūri visų kanalų rodomas žinias. Išskyrus dešimtos valandos, nes tuo metu jau miega. Lengvai užsnūsta sėdėdamas supamojoje kėdėje su užtiesalu ant kojų.

Abi dienas viską darė tuo pačiu metu, beveik minutės tikslumu. Iš to galiu turėti naudos.

Visus šiuos stebėjimus atlikau tūnodamas po medžiais, prie langų, verandoje ir darže. Stovėdamas prie atviro lango įrašiau du pokalbius.

Surašiau pastebėjimus į sąsiuvinį ir išėjau Oksaneno namų link, vejamas dviejų pojūčių – norėjau paliesti ir pauostyti jo namą. Jau prieš dešimt metų pastebėjau, kad iš gyvenimo galima gauti daugiau, jei naudojamasi visais penkiais pojūčiais. Iki tol kitais pojūčiais naudojausi gerokai daugiau nei lytėjimu ir uosle.

Pažiūrėjau į pulso matavimo aparate įtaisytą laikrodį: 18.20.

Pusę septynių jis su Reinu eis žaisti.

Pradėjau bėgti. Bėgau lengvai tarsi Ristas Ulmala. Atsiminiau, kad žurnale „Bėgikas" skaičiau interviu su juo. Ulmalos nuomone, lengvai bėgti gali tik tas, kuris turi aiškų tikslą. Jo teiginys liko man reikšmingas nepaisant to, kad pats Ulmala jokiose rimtose varžybose nelaimėjo Suomijai medalių. Šiaip ar taip, aš ir Ulmala bėgame ne šiai šaliai, o tik patys sau.

Pamačiau siauru žvyrkeliu einantį Oksaneną. Užsismaukiau gobtuvą ant akių ir taip greitai prabėgau pro šalį, kad jis tikrai negalėjo manęs atpažinti.

Paskutinius du šimtus metrų ėjau ir įsivaizdavau, kad einu į savo naujuosius namus.

Štai taip mudu su Sine grįžtume iš parduotuvės, Helena mums mojuotų pro virtuvės langą, laikrodis rodytų pusę penkių, pasigamintume valgyti, šį kartą gaminti padėtų ir Helena. Nueitume į daržą ir prisiminę, kaip keistai kadaise pasisukęs buvo mūsų gyvenimas, imtume juoktis, aš pabučiuočiau Heleną į kaklą, dantimis suspausčiau jos ausies spenelį, o jos akių žibėjimas žadėtų man ilgesnę naktį nei paprastai.

Atsidūręs kieme nuėjau tiesiai prie namo sienos.

Pauosčiau ją.

Medžio ir pjuvenų kvapas.

Vaikystės kvapas.

Kadaise šie rąstai buvo nukirsti ir supjaustyti, kažkas ant jų sėdėjo, gėrė kavą, ir su viltimi galvojo apie pasibaigusį karą ir prieš akis esančią amžinybę.

Įsiskverbiau į jų gyvenimus.

Taistas ir Marta eina link saunos. Marta vilki ilgais naktiniais marškiniais, Taistas – plačiomis kelnėmis ir languotais baltiniais. Drėgna veja kutena jiems padus. Taistas atidaro saunos duris, jam į veidą muša karštis. Marta nusimeta naktinius marškinius. Visagalio švelnumo akivaizdoje Taistas jaučiasi keistai ir netiki, kad visa tai tiesa, juk dar ką tik pro šalį zvimbė kulkos, virto medžiai, praskrido kuopos draugo koja, viskas aplink traškėjo, kažkas kažkur suriko, pelkėje sprogus bombai į burną pritiško dumblino šūdo, o dabar priešais stovi jo Marta ir jis tuojau pajus baltą ir minkštą jos kūną.

Perbraukiau ranka per sieną. Šiurkštus, sveikas ir kietas medis.

Prisiminiau, kaip į pirštą buvau įsivaręs rakštį, o tėvas peilio galu ją iškrapštė lauk. Po peiliu plyšo oda, ir ant ašmenų liko tamsaus kraujo, kurį tuojau pat norėjau parodyti mamai.

Lėtai pagloščiau sieną, leidau rakštims lįsti po delno oda. Kraujas nebuvo toks tamsus kaip tada.

Apėjau aplink namą, galiausiai prispaudžiau skruostą prie svetainės lango rėmo ir panirau į fantazijas.

Sinė bus tapusi gražia jauna moterimi ir ateis pas mus paviešėti. Mes kaip tik lupsime nuo sienų senus dažus, aš stovėsiu ant kopėtėlių ir pamatysiu, kaip užaugusi mano mažylė lengvais žingsniais įeina į kiemą, pasisveikina ir paprašo sulčių. Helena prišoka prie Sinės, jos apsikabina ir nueina spausti sulčių. Sinė lieka savaitgaliui, ir kartu prisimename tuos laikus, kai įsigijau šį namą ir viskas pasikeitė. Sinė prisipažįsta, kad pirmą kartą gyvenime yra įsimylėjusi. Aš paklausiu, ar tas vyras rimtas, Sinė atsako, kad taip, vienintelis trūkumas tas, kad jis kažkuo panašus į mane. Abu nusijuokiame. Nudiegia širdį, kai pagalvoju, ar tas vyras gerai elgiasi su mano dukrele, o jei negerai, tai nežinau, ką reikėtų daryti. Tada mudu su Helena pažiūrime vienas į kitą ir prisimename Ruisalo festivalyje skambėjusią dainą *Dvi širdys*. Sekmadienį Sinė su manimi ravi daržą, slapčia pastebiu, kad ji nubraukia šviesius savo plaukus lygiai taip pat, kaip jos mama. Kai Sinė išeina, Helena uždeda kokią nors vinilo plokštelę. Aš nustebęs klausiu, iš kur ji tokią ištraukė. Helena nusijuokusi sako, kad pirko internetu. Klausomės plokštelės, kurios dainas aš mokėjau atmintinai tada, kai dar turėjau plaukų ant galvos ir visada laikydavausi savo nuomonės.

Krūptelėjau išgirdęs kažkokį garsą.

Kieme šlamėjo kažkieno žingsniai.

Žvilgtelėjau iš už kampo.

Taistas Oksanenas priėjo prie durų ir murmėdamas ėmė ieškoti kišenėje raktų. Jų neradęs, nulipo laiptais žemyn ir iš po trečio laiptelio ištraukė atsarginį raktą.

Palaukiau, kol jis įeis į vidų, išėjau į gatvę ir padariau tris namo nuotraukas.

III dalis

PABAIGTUVĖS

Pareigūnė

Nemėgstu laiškų. Laiškai nepalieka adresatui galimybės įsiterpti, pareikšti savo nuomonę.

Man patinka natūralus pasaulis, o laiškai ateina tarsi iš kažkur kitur. Gyvenime neįmanoma kalbėtis ramiai, nes garsai susimaišo, pagimdydami įdomią maišalynę, o mano užduotis ir yra toje maišalynėje rasti esmę.

Tačiau perskaičiau ant Luomos stalo padėtą laišką, nes jį parašė nuotrauką priklijavusio tipo žmona.

„Visos mano vyro savybės, parašiau viską, ką žinojau, Helena Virtanen. Jei jo ieškote, gal turėsite iš to naudos.

Beveik visada rengiasi sportiniais drabužiais, net tada, kai nesportuoja.

Jei nebėgioja, tai šokinėja apsivilkęs juokingą džemperį su gobtuvu arba spokso į juodaodžius boksininkus, nors pats ir nesiboksuoja.

Greičiausiai bėga net į parduotuvę, nes keletą kartų buvo sučiuptas kaip įtariamas apvogęs parduotuvę, mat ėmė bėgti vos tik pasukęs už jos kampo.

Atrodo kvailas, bet toks nėra.

Atrodo linkęs smurtauti, bet toks nėra.

Kartą, tiesa, toks buvo, todėl dabar ir rašau šį laišką.

Atrodo draugiškas, bet toks nėra.

Atrodo turintis įvairių bruožų, nes pats yra įspūdingas.

Sugeba prisitaikyti prie įvairios aplinkos ir žmonių.

Jo gyslomis teka ir diplomato kraujas, nors tuo sunku patikėti.

Su juo gyventi nebeįmanoma, bet jis tuo netiki.

Jis taip gerai susipažinęs su roko muzika, kaip debatinių laidų vedėjai su politika.

Jis gali iškrėsti bet ką ir bet kada, jei susipranta nepadaręs to tada, kai reikėjo.

Niekas negamina valgyti taip kaip jis.

Paprastai niekur neina iš namų. Savo tūnojimą namie laiko puikia savybe ir tuo giriasi.

Gali pusvalandį nesustodamas kalbėti apie maistą, o ypač apie prieskonius. Trys detalės, galinčios būti naudingos jo ieškant:

Laiko save namų fronto veteranu.

Ketina įsigyti namą.

Nori susigrąžinti mus.

Jei šiuos parodymus, kaip aš ir įtariu, skaito vyras, tai atpažinti trijuose paskutiniuose sakiniuose nurodytas savybes ieškomojo veiksmuose greičiausiai gali ir pats.

Prašau žiūrėti į šį laišką rimtai, nes mes su Sine labai jaudinamės. Sinė yra mūsų dukrelė, dar tikrai per maža tokiems dalykams."

Padėjau laišką ant stalo ir įsipyliau stiprios kavos.

Ką gi man daryti su šiomis žiniomis, kokia nauda iš informacijos, kurią ji laiko parodymais?

Juk mes neieškome teroristo, žudiko ar vaikų pornografijos platintojo.

Šiaip jau tuo turėtų užsiimti Luoma, nes jis čia supratinguolis.

Nunešiau bylą Luomai. Jis pasiskundė neturįs laiko. Tyrė kažkokį automobilio apiplėšimą, lyg mes turėtumėm laiko tokiems dalykams. Per ketverius metus rimtai neužsiėmiau nė su vienu nelaimėliu, iš kurio mašinos buvo pavogtos garso kolonėlės. Ar jiems būtina įsirengti tas kolonėles mašinoje, geriau važiuodami pasiklausytų vieni kitų. Prie kolonėlių jau parduotuvėje reikėtų priklijuoti lipdukus su užrašu: *Narkomanai po pusės metų jas vis tiek pavogs.*

Kas tuos žmones, kaip ir šią moterį, kankina?

Iš pradžių moteris paleidžia paukštį į laisvę, o paskui siunčia mums jo savybių sąrašą, kurį pasiėmę mes turėtume iššukuoti visą Centrinį parką. Remdamiesi nurodytomis savybėmis turėtume sulaikyti pusę šiaurinio Helsinkio. Todėl, užuot tuo užsiėmę, gersime stiprią kavą ir bausime parduotuvėse vagiliaujančius piliečius.

Nesuprantu, kam visa ši kančia. Ir laiške juk yra daug vietų, liudijančių, jog tas vyras jai patinka. Geriau jau lėkštes daužytų. O dabar po pirmo ginčo lenda į apkasus ir tarsi vilkikų vairuotojai rėkdami šaukiasi profesionalios pagalbos. Vidurdienį sėdinėja aludėse ir kaip vaikai bliauna padėję galvas ant kompaktinių diskų grotuvo.

Po velnių, visa šalis važiuoja žemyn. Anksčiau drėgna buvo tik kai kur, o dabar leidžiama bliauti visose viešose vietose. Nieko keista, kad viskas aplink ėmė pelyti.

Kaip bebūtų, vis tiek norėčiau sutikti tą vyrą.

Bet ne tarnybos metu.

Ir taip aišku, kad šitie parodymai liks mano stalčiuje, jais remtis nesiruošiu.

Be to, mes jo negalime suimti be įrodymų, o vien dėl azarto trypti Centrinio parko takų nesiruošiu.

Matis

You can't always get what you want, kartojo Mikas Džageris. Lengva jam stovint šalia akmeninės pilies dainuoti lėkštybes bevalių miniai, kuri po koncerto pasipila į savo landynes taupyti dar vienam šito žemės kirmėlės, milijonieriaus guminėmis lūpomis kompaktiniam diskui. Keikdamasis sutryniau nuorūką į žvyrą.

Tada ėmiausi atsisveikinti su savo praeitimi.

Nuo Oksaneno namų nubėgau prie to namo, nuo kurio viskas ir prasidėjo. Įlindau pro tą pačią gyvatvorės angą, kaip ir pirmą kartą, bet šįkart nesidairiau į šalis. Sustojau šventoje vietoje – ten, kur kažkada buvau nusišlapinęs. Atsiklaupiau ant žolės, nusivilkau marškinėlius, nuvaliau jais veją ir padėjau ant žemės laišką.

Terasoje suspindo šviesa.

Pasigirdo vyriški balsai.

Pakilau, šokau pro gyvatvorės angą lauk ir išbėgau į gatvę.

Vyrai išvirto į kiemą ir keikdamiesi pasileido paskui mane.

Žvilgterėjau atgal. Nusipenėję namo gyventojai šiaip ne taip nušnopavo nedidelį atstumą ir uždusę sustojo pirmoje sankryžoje. Dideliu tempu parbėgau namo ir keturias minutes prastovėjau po dušu.

Reikalas buvo sutvarkytas.

Manęs nebedomino priestatais sudarkytas karo veterano namas, nes jau radau autentišką, be jokių priestatų.

Vėlai vakare atsipalaidavęs ėmiau pildyti sąsiuvinio skyrių pavadinimu *Namas kaip gyvenimo būdas*:

„Žolė.

Jie nepalieka jai jokios galimybės. Vos tik jai spėjus paaugti ir pradėjus linguoti ant žemės kaktos, jie patraukdami virvę užveda pragaro mašiną, ir be jokių sentimentų ją nurėžia. Jie taip nutrumpina žolę, kad žemei pasidaro šalta. Tūkstančiai kvadratinių metrų po burzgiančiomis žoliapjovėmis įgauną ežiuko šukuoseną. Egzekucija tęsiasi nuo penktadienio vakaro iki sekmadienio vakaro. Didžiausi entuziastai užsiima skerdynėmis ir darbo dienomis.

Sutuoktinių pora.

Vyras užveda žoliapjovę, žmona išsižergusi sėdi ant plastmasinės kėdės ir skaito žurnalą. Vyras pjauna veją taip arti kėdės, kad žolė krenta žmonai ant kojų. Žmona pakelia kojas, kad vyras galėtų nupjauti ir po kėde, o nuleidžia jas jau ant ežiuko šukuosenos, kuri maloniai kutena padus. Žmona šypsosi vyrui, vyras žmonai. Žoliapjovė užgęsta, iš jos virsta dūmai, o jie prieina vienas prie kito, ir vyras, bučiuodamas žmonai kaklą, žvilgteli jai tarp krūtų, ir jie žino, kad dabar, kai žolė nupjauta, bus galima ant jos atsisėsti ir atsiduoti pojūčiams.

Stoviu žvyrkelio pakraštyje, maždaug šimto penkiasdešimties metrų atstumu nuo namo ir uostau juos. Šeimininkas neseniai išsimaudė ir pasikvepino stipriu losjonu po skutimosi, kurio likučius nusivalė į kelnes. Šeimininkė apverčia ant grotelių kepančias šlauneles. Subaltuoja mėsa, ją matydama moteris prisimerkia.

Eidamas jų link, einu į gyvenimą.

Žmona vadina vyrą Repu. Repas keliasi nuo oranžinės kėdės ir žiūri. Tuojau bus iškeptos, jis sako, atnešk bulves. Žmona dingsta terasos duryse, Repas lieka vienas su kepančia mėsa ir džiaugiasi jos traškėjimu. Žmonele, gal atneštum ir baltojo vyno, sušunka Repas. Jis pasilenkia prie ugnies, geltoni šortai pasismaukia žemyn ir matau beveik visą jo užpakalį. Sureguliuoju diktofoną ir įsitaisau patogiau.

Jaučiu gudobelių gyvatvorės spyglius, o savęs – nebe.

Diktofonas veikia gerai, sureguliuoju jį taip, kad necyptų, ir atsisėdu į griovį. Iš kiemo manęs tikrai nesimato, o iš gatvės gal ir

įmanoma pastebėti marškinėlius. Gatvė gana maža ir nuošali, artimiausias kaimynų namas slepiasi už aukštų medžių, tad viskas gerai. O jei kas ir prieitų, vis vien neprivers manęs iš čia pasitraukti.

Žmona atneša du butelius baltojo vyno ir dvi taures. Įpila į jas vyno. Jie pakelia taures už nužudytą broilerį, žalią sklypą ir sėkmingą savo gyvenimą. Suspaudžiu kumštį ir storu žiedu barkšteliu į diktofono šoną.

Jūsų laimė yra ir mano laimė.

Šeimininkė išgeria dvi taures iš eilės, vynas teka jos kūnu ir sužadina žvėrišką geismą. Ji kišasi prie lūpų pusiau iškeptą broilerio šlaunį ir nieko nelaukdama dantimis įsikimba į mėsą ir trūkteli. Šviesus mėsos gabalas netelpa į burną ir dalis jo lieka laukti savo eilės lūpų kamputyje, į kurį jau teka geltonas padažas. Moteris kramto mėsą ir žiūri į per vasarą paaugusį Repo pilvą, žiūriu į jį ir aš, bet kitokiu žvilgsniu nei šeimininkė, iš kurios įkaitusio veido galima spręsti, kad jai labiau rūpi ne pilvas, o po juo besislepianti žarna, kuri paglostyta virsta į lazdą. Repas niekaip nereaguoja, nors ir pastebi įdėmų smailą žvilgsnį. Dabar jis domisi tik kepta mėsa ir leidžia drėgnai žmonai drebėti ir virti savose sultyse, kiek tik ji nori; jis sugriebs ją už užpakaliuko ir prispaus prie sienos tik po vakaro žinių.

Repas pasitraukia nuo žmonos, nes dar kepanti mėsa ima svilti. Jis nuima šlauneles nuo grotelių ir sudeda jas į didelę gėlėmis margintą lėkštę. Dalis šlaunelių jau suanglėję. Na, žmon, sako Repas, kieno būtų kaltė, jei jos visos būtų sudegusios. Žmona koketiškai juokiasi ir atrodo, kad ji mieliau suvalgytų ne šlaunelę, o Repą. Tada ji įsikimba į mėsą, pasiskundžia, kad karšta, ir meta ją atgal į lėkštę.

Žiūriu, kaip gyvūnai valgo kitą gyvūną. Repas tvarko jau trečią šlaunelę ir geltona nuo padažo burna aiškina, kaip vertėjo pirkti namą, nes gyventojams iš šalies šiaurės kraustantis į pietus žemės ir nekilnojamojo turto kainos tik kils, bent jau sklypų tai garantuotai nekris ir greitai čia neliks vietos statyti kitiems namams, todėl tai buvo tikrai teisingas žingsnis.

Taip, teisingas žingsnis. Juo sudavėte per pakaušį tiems, kurie tarsi kraujas teka į Helsinkį.

Įsivaizduoju juos iš savo sklypo žengiančius pas Dievą. Užsimerkiu, jų jau nebėra, sunkieji žmonės skrenda į dangaus ugnį tarsi pienių pūkai. Sklype augantys uogų krūmai, obelys ir sodinukai yra mano bendraamžiai, kartu su jais aš užaugsiu. Sena, raukšlėta veja

yra tarsi mano galva, ant kurios šen bei ten auga koks krūmelis. Ištiesiu ranką į kitą gudobelių gyvatvorės pusę, braukiu ja per veją ir tarsi kvailas indėnas mąstau: šita žemė nėra jūsų, tai tik senas laukas, miestu pavirtęs jūros dugnas, išdžiūvusi pelkė, smėlis ir šaknys, besitęsiančios nuo čia iki Kinijos.

Atsigulu ant nugaros. Dangus mėlynas, mano akys taip pat mėlynos.

Stiprus esu tol, kol nesu prijaukintas.“

Kiti

Turime gerus įkalčius, nuotrauką ir laišką. Norėjosi juos parodyti Verai ir pasakyti, kad čia yra tas dėdė, kuris prišlapino mūsų kieme. Gertrūda uždraudė, nes, jos nuomone, neturime mergaitės velti į tokį reikalą.

Tai buvo tas pats vyras, kuris užėjo pas Mekineną apkabinti medžių. Mekinenas taip jautriai reagavo, kad tik kartojo „tai jis, tai jis" ir net nesugebėjo paspausti fotoaparato mygtuko. Kvailas teoretikas.

Laimė, pavyko jį nufotografuoti fotoaparatu, kurį pirkome už praeitais metais susigrąžintus mokesčius. Žadėjau Gertrūdai, kad atsikrausčius gyventi šalia Centrinio parko, būtinai pradėsiu stebėti paukščius. Ką gi, štai ir pirmoji antis mano kolekcijai.

Jis atrodo kaip visai paprastas vyras. Pamišėlių nebeįmanoma atpažinti, ir tai daro pasaulį sudėtingą. Kiekvienas gali būti koks tik nori. Iki paryčių kalbėjomės apie tai su draugais. Ar galima vaikus leisti į Centrinį parką, jei ten pilna tokių? Jei jie puikiausiai sugeba prišlapinti kitų kiemus, tai ko galima iš tokių tikėtis ateityje?

To laiško aš visiškai nesupratau.

Išskyrus tai, kad jo autorių reikia uždaryti į narvą.

Mekinenas, būdamas psichologas, tvirtino, kad laiškas parašytas užėjus priepuoliui.

Ką čia sapalioji, man išsprūdo.

Gertrūda piktai pasižiūrėjo ir nuvedė Verą miegoti.

Mekinenas paaiškino, kad taip rašantis žmogus yra psichiškai nestabilus, panašiai kaip aktorius Eskas Salminenas.

– Kažkokį mižnių ir vejos glostytoją tu lygini su charizmatiškiausiu Suomijos aktoriumi.

Mekineno nuomone, jų abiejų požiūris į pasaulį labai siauras, tačiau abu įsivaizduoja esą nuostabūs.

Išgėręs keletą taurių pajutau pakilimą ir norėjau švystelti Mekineną per tvorą. Paklausiau, kas čia nuostabaus, jei jis tesugeba kenkti kitų gyvenimui. Mekinenas atsakė, kad viskas yra ne visai taip.

– Tai kaip tada?

Mekinenas nutilo. Pripyliau jo stiklinę, nors jis ir pakėlė ranką. Gertrūda pasakė tuojau nunešianti butelius, nes šį vyną žadėjome gerti savaitgalį žaisdami petanką. Pasakiau Gertrūdai, kad gersime tol, kol mūsų psichologas supažindins mus su pagrindiniais mižniaus motyvais.

Mekinenas paėmė stiklinę į kitą ranką ir iš jo judesių supratau, kad jis nebenori apie tai kalbėti. Jis norėjo eiti namo. Nenorėjau jo išleisti.

– Papasakok man, ką gero jame matai.

Mekinenas neatsakė.

– Nagi!

Mekinenas pareiškė, kad aš elgiuosi pernelyg agresyviai, o tokia situacija nėra palanki pokalbiui. Prikišau savo veidą prie jo veido. Jis nusuko žvilgsnį.

– Baik!

Gertrūda susidėjo rankas ant krūtinės ir atrodė baisiai pikta.

– Gertrūda, eik paskinti petražolių, tai tu sugebi.

Mekinenas atsistojo.

Įstūmiau jį atgal į fotelį.

Gertrūda priėjo iš užpakalio ir padėjo rankas man ant pečių. Nustūmiau jas.

Mekinenas pašoko ir pasileido bėgti. Jam pavyko nulėkti laiptais žemyn, bet ten jis paslydo ant Veros mašinėlės ir griuvo į rožių krūmą.

Gertrūda rėkė, aš šokau ant Mekineno ir suspaudžiau jo kaklą. Paraudonavusiam psichologui ėmus inkšti, pajutau pakaušyje kažką šilta.

Paskui tapo tylu ir drėgna.

Rytą atsibudau nuo triukšmo ir troškulio.

Vera su drauge siautė svetainėje, kurioje buvau paguldytas ir aš. Pašaukiau Gertrūdą, kad atneštų vandens. Ji atėjo nešina ąsočiu ir pasakė, kad bent jau kol kas nesikelčiau. Ji prisipažino, kad trenkė man kastuvu per galvą. Aštrus kastuvo kraštas prakirto žaizdą, kurią aš pats užsidirbau. Pasirodo, buvau užšokęs ant Mekineno ir pradėjęs jį smaugti.

Atrodė, kad Gertrūda kalba apie kažkokį kitą žmogų.

Kas man atsitiko? Aš juk taip nesielgdavau.

Žmogus, kurio kieme šlapinamasi, gali pavirsti velnias žino kuo.

Gertrūda norėjo papasakoti viską, bet nebegalėjau klausytis.

Išgėręs nuskausminamųjų išmiegojau dvi valandas, o atsibudęs radau šalia tą laišką. Gertrūdos bausmė man buvo perskaityti laišką, nupjauti veją ir užmarinuoti mėsą.

„Gerieji žmonės. Jūs gyvenate name, kurio man nebereikia, todėl nesijaudinkite. Nusišlapinau ne tame kieme, kuriame reikėjo. Pasielgiau taip užsidegęs, pasidavęs pirmajam įspūdžiui. Suklydau dėl namo, dabar jau radau tikrąjį. Iš pradžių galvojau taip: jūs gyvenate name, kurį pastatė karo veteranas, miegate lovoje, kurioje turėčiau miegoti aš, verdate košę, kurios norėtų mano pilvas, kaitinate sauną, kurios trokšta mano kūnas, balsuojate už žaliuosius, nes tai madinga, kepate šonines tarsi mano paties mėsą, pjaunate veją tam, kad ji primintų mano šukuoseną, skubėdami maukiate vyną, kurį aš gerčiau mažais gurkšneliais, turite vardus, kurie man rūpėtų nebent stovint prieš jus penkių centimetrų atstumu.

Taigi. Dabar žinote, kaip aš iš pradžių galvojau, bet dabar nebegalvoju, tad nesijaudinkite.

Dabar galvoju taip: jie grįžo iš fronto, tarsi iš tamsos į šviesą. Jų nervai buvo įtempti tarsi styginiai instrumentai, kuriems Sibelijus liepdavo griežti garsiai ir aukštais tonais. Jie grįžo nerūpestingi ir godūs bei puolė prie moterų tarpukojų ir prie puodų: kuo greičiau duokit mums mėsos!

Jų namai stovėjo miestų pakraščiuose ir akmeningose vietose viduryje laukų. Visi tie namai buvo vienodi. Virtuvė, svetainė ir miegamasis pirmame aukšte, viršuje du maži miegamieji tiems, kurie prasidėjo iš švento nepritekliaus. Pusantro aukšto po nuožulniu stogu tiems, kuriems dangų atstojo fronto ugnies jūra.

Jie tyrinėjo namų projektus, statė sienas, kalė vinis į lentas, plaktukas kartais nuslysdavo, pasigirsdavo skambus „po velnių", ir pamėlynavusiais nagais jie išsitiesdavo ant lentų krūvos nusnausti pietų miego. Paskui vėl šnopuodami kaldavo ir belsdavo. Nugaras išpildavo prakaitas, o naktį į jas įsikibdavo nagai, kai Veikas, Martis, Kalevis ar Erkis įsiskverbdavo ten, kur negalėdavo įsiskverbti per karą.

Dabar jūs gyvenate jų pastatytuose namuose, nors esate šviesos vaikai ir nežinote, kad tamsa ir toliau gimdo tuos, kuriems norisi šilto židinio ir mėsos. Esu vienas iš jų."

Jie

Mūsų gyvenimas vėl bus ramus – toks, koks buvo iki atsikraustant rūkoriui. Jau greitai vėl gyvensime pilnavertį gyvenimą. Reguliariai užsiimsime seksu, balkono gėlės sužydės, o į miegamąjį lengvai pūs švelnus vidurvasario vėjelis.

Kalijas gavo naujų žinių, kurių iš karto suvirškinti buvo neįmanoma. Be to, sužinojome, kad jo žmona ir dukra galutinai išsikraustė, todėl dabar turėjome labai gražų vaizdelį. Mūsų rankose buvo vyras, apie kurį mes, spręsdami iš jo įpročio rūkyti, buvome visiškai teisingos nuomonės. Pasidžiaugę paragavome pyragėlių su kava, tik gaila, kad Lėna nenorėjo jų valgyti.

Kalijo naujienos buvo sukrečiančios. Rūkorius užsiėmė tokia veikla, kuri netilpo į jokias tinkamo elgesio normas. Kalijas buvo sutikęs psichologą Mekineną, kuris dirbo žurnalo „Jūsų kiemas" redaktoriumi. Jis apibūdino Kalijui vyrą, kuris įsibrovė į jo kiemą, nes norėjo apkabinti medžius. Be to, kažkuriam kitam kieme jis buvo prišlapinęs. Kai Kalijas mums apie tai papasakojo, Lėna nusisuko ir nuėjo pailsėti. Padaviau jai pusę keturių šimtų miligramų stiprumo tabletės nuo nervų ir apklojau pledu.

Obuolys, ant kurio buvome pastebėję porą tamsių vietų, pasirodė esąs visiškai supuvęs.

Taip apsidžiaugiau netikėtai pakrypusiais įvykiais, kad paskambinau psichologui Mekinenui. Jis nustebino mane savo nešnekumu ir visai nebūtų norėjęs kalbėtis. Tačiau papasakojau jam apie tai, kaip mudu su Lėna stengiamės demaskuoti rūkorių, ir apie jo keliamas problemas, kurias turėjome kęsti metų metus. Paklausiau, ką psichologas mano apie rūkančiuosius, kuo jie skiriasi nuo normalių žmonių ir kiek procentų psichiatrinių pacientų yra užkietėję rūkaliai.

Mekinenas pasiskundė esąs pavargęs, nes vakar užtruko pas kaimynus ilgiau, nei tikėjosi. Palikau jį ramybėje, bet pasakiau jam mūsų telefono numerį – mudu su Lėna kažkuria prasme juk buvome ligonio krikštatėviai.

Taip puikiai klostantis reikalams energingiau dirbau ir savo darbą kokybės kontrolės punkte.

Paprasti sūriai, jogurtai ir kiti pieno produktai dabar atrodė visai kitokie. Kaip Lėna teisingai pasakė, jie visi man pradėjo atrodyti švieži.

Atradau ir vieną visai naują savo savybę.

Žiūrėdamas į jogurtą, jo permatomą, mėnulio spalvos paviršių lygindavau su rūkoriaus oda.

Žiūrėdamas į gabalą sūrio, vis prisimindavau sutrūkinėjusią rūkoriaus kaklo odą.

Žiūrėdamas į pieno indelius, įsivaizduodavau tūkstančius cigarečių, kurias jis per savo gyvenimą surūkė.

O kai baigiantis darbo dienai žymėdavau kokybės kriterijus ir procentus, susivokdavau vietoj iksiukų piešiantis kryžius.

Mirtis jam.

Užrašiau sveikinimo atviruką, nušlepsėjau laiptais žemyn ir įkišau jį į jo pašto dėžutę.

Matis

Sinė sveria 17 kilogramų, Helena 61, o aš – 81. Tipiškas po karo pastatytas namas sveria apie 135 000 kilogramų. Iš jų 100 000 kilogramų sudaro betonas, likęs svoris lieka medžiui, vinims ir apšiltinimui, paprastai pjuvenoms. Toks namas Helsinkyje vidutiniškai kainuoja 1,3 milijono, kitaip sakant, dešimt markių už kilogramą. Tai kilogramo pačių pigiausių strimelių kaina. Jei pasiūla nedidelė, kaina gali pakilti daugiausia iki penkiolikos už kilogramą. Sinė, Helena ir aš kartu sveriame 159 kilogramus. Paskutiniais mėnesiais atrodė, kad iš šitų kilogramų 150 sveria Helena ir Sinė, o aš pats tik devynis, toks lengvas jaučiausi.

Nuėjau į dušą ir, norėdamas atvėsinti savo karštą galvą, prastovėjau po šalto vandens srove šešiolika minučių. Tada atsistojau svetainės viduryje ir toliau rezgiau planą.

Man reikėjo gauti namą ir apie jį pranešti Helenai iki tol, kol pasibaigs pusės metų laikotarpis. Po mėnesio turėjau atiduoti butą pirkėjams ir baigti šią agoniją.

Nustačiau telefono režimą, kad skambinant matytųsi mano numeris, ir paskambinau Sirkai. Šį kartą ji nusprendė atsiliepti. Paprašiau jos, kad pasakytų mano telefono numerį Helenai ir perduotų, jog radau namą ir noriu jai jį parodyti.

– Ar jau nusipirkai jį?

– Dokumentai jau beveik sutvarkyti. Ar galėtum apie tai pranešti Helenai?

– Na, galiu pasakyti.

– Atsiųsiu tau namo nuotraukų. Gal galėtum jas iškart perduoti Helenai?

– Gerai. Kaip šiaip laikaisi?

– Ar klausi kaip gydytoja, ar kaip žmonos draugė?

– Kaip žmonos draugė.

– Laikausi puikiai.

– Netiesa.

– Kalbi kaip gydytoja.

Išjungiau pokalbį, nurijau ašaras ir liepiau sau žengti kitą žingsnį. Nusprendžiau dar kartą nueiti susipažinti su savo būsimais namais, prieš pasiūlydamas dabartiniam jų šeimininkui galutinę kainą.

Taistas su Reinu valandą žais automatais, paskui užeis į parduotuvę nusipirkti pusfabrikačių ir grįš namo.

Paskaičiavau, kad turiu pusantros valandos.

Iš po laiptų paėmiau raktą ir atrakinau duris.

Prieškambaryje nusiaviau batus ir nuėjau į virtuvę. Ant stalo gulėjo krūva neplautų indų ir pypkė. Pauosčiau ją: paskutinį kartą rūkyta ryte. Ant kėdės atkaltės kabėjo senas vilnonis megztinis, sprendžiant iš spalvos jis priklausė mirusiai žmonai. Ant viryklės buvo atvėsęs kavinukas ir keptuvė, ant kurios kraštų matėsi kepto kiaušinio trupinių.

Nuėjau į svetainę. Kiekvienas baldas ir daiktas buvo mažiausiai penkiasdešimties metų senumo. Atsisėdau ant kėdės, ji sugirgždėjo. Tamsioje knygų lentynoje stovėjo apibrozdintas televizorius, o prie jo – rimtų ir pasiruošusių atgaivinti tėvynę Taisto ir Martos vestuvių nuotrauka.

Atsistojau ir priėjau prie lango. Atitraukiau užuolaidas, jų karnizai nemaloniai sucypė. Pagalvojau, kad jie apie tai kalbėję šimtus kartų, bet Taistas nesugebėjo jų sutvarkyti. Tyliai krenkštelėjau. Norėčiau šitaip pasenti su Helena, retkarčiais pasibardamas dėl smulkmenų, nes dėl pagrindinių dalykų jau seniai būtume sutarę.

Įėjau į miegamąjį. Virš lovos kabėjo išblukusi namo nuotrauka iš paukščio skrydžio. Tokių jau niekas nebedaro. Namas ir dabar atrodė taip kaip nuotraukoje, tai yra maždaug prieš keturiasdešimt metų.

Lova buvo užtiesta gėlėtu pledu. Atsiguliau ir pažvelgiau į lubas. Ant jų žaidė vidurdienio saulės spinduliai. Pabandžiau įsivaizduoti dieną, kai namas buvo baigtas: Taistas įeina į virtuvę, iš užpakalio prisiglaudžia prie Martos ir maigo jai krūtis. Marta bando pasprukti, Taistas ją sulaiko ir sako, girdi, mano ponia, dabar mes turime stogą, nuosavą stogą, tokį patį kaip kitų, nuosavą namą, pagamintą iš medžio, sutvirtintą cementu, antrojo aukšto kambarius įrengsime vėliau, dabar užteks ir pirmojo aukšto, gal eitume apžiūrėti nuo dažų spindinčių miegamojo lubų, kurių spalva tokia pat kaip tavo plaukų.

Atsikėliau iš lovos ir mediniais laiptais užlipau į antrąjį aukštą. Ketvirtas ir aštuntas laipteliai sugirgždėjo. Pernelyg vėlai grįžęs sūnus turėdavo saugotis būtent šių dviejų laiptų. Įėjau į miegamąjį. Atrodė, tarsi jis būtų išėjęs prieš penkiolika minučių.

Iš didelio plakato šypsojosi Džimis Hendriksas, kurio šukuosena atrodė tarsi po elektros šoko. Taistas turbūt barė sūnų dėl šio plakato, girdi, kam aš gyniau šalį per artilerijos atakas, ar tik dėl to, kad tu kiauras dienas klausytumeisi šito utėlių lizdo kriokimo? Jei sūnus imdavo atsikalbinėti, Taistas suimdavo jį už plaukų ir trenkdavo į sieną, taip tik paskatindamas nusipirkti dar vieną plokštelę.

Pagalvojau, kiek jo sūnui metų. Gal kiek už mane ir vyresnis, bet nedaug.

Kur ir kaip jis gyvena? Kotedže? Vieno kambario bute? Susituokęs? Išsiskyręs? Koks skirtumas kur, bet kadaise jis gyveno šiame kambaryje ir svajojo, kad vieną dieną nebereikės klausytis paistalų apie tai, jog šita šalis buvo išvaduota ne tam, kad jis, apsivilkęs indiškais medvilnės marškiniais, avino veidu tampytųsi po kiemą ir planuotų revoliuciją.

Galbūt Taisto sūnus dabar dirba *Nokia* telefonų gamykloje ir savo plačiakelniui paklydėliui, ausinėmis besiklausančiam keisto kalimo, aiškina, kad, girdi, ar tavo tėtis dėl to laižo *Nokios* batus, kad tu galėtum užsisakyti niekam nereikalingų telefono melodijų ir perkrauti kompiuterį iš interneto atsisiųstais žaidimais? Ir patildyk, po velnių, tą savo repą, kad išgirstum, ką tau sakau!

Savo tėvo sūnūs. Indiški medvilnės marškiniai kažkada buvo pakeisti lengvai lyginamais itališkais marškiniais.

Pro langą žvilgtelėjau į kiemą. Atidariau langą, po juo stovėjo medinės kopėčios. Pabandžiau įsivaizduoti, kaip kartą jos padėjo

Taisto sūnui pabėgti į roko vakarėlį, o kai jis salsvai kvepėdamas grįžo namo, Taistas čiupo jį už plaukų ir žirklėmis juos nurėžė. Kitą rytą apkirptas sūnus išvažiavo pas priemiestyje gyvenantį draugą paragauti grybų. Visą naktį jie klausėsi sitarų muzikos ir stebėjo danguje skrajojančius rožinius arklius.

Nusileidau į prieškambarį, iš ten laiptai vedė į rūsį.

Du seni dviračiai, plaktukai, vinys, kirvis, ožys malkoms pjauti, trys poros medinių slidžių, fotelis, keletas rąstų. Peršokau per šią mantą ir užėjau į persirengimo kambarėlį prie saunos. Suolelis, ant kurio galėtų tilpti trys žmonės, ir gėlėta staltiese uždengtas apskritas stalas. Ant sienos kabėjo iš tošies pagamintas krepšys, o jame kempinė, gabalas muilo ir žirklės nagams karpyti.

Sauna buvo dar šilta. Paliečiau vieną krosnies akmenį: kaip ir tikėjausi, jis buvo šiltas – paskutinį kartą maudytasi vakar. Atidariau krosnį. Norėjosi atlaužti nuo medžio gabalą tošies, įkišti į krosnį ir papūsti.

Pažiūrėjau į laikrodį: jokiu būdu. Būčiau turėjęs tik pusvalandį skubotoms maudynėms.

Užlipau laiptais aukštyn ir atsisėdau virtuvėje prie stalo. Pro langą matėsi kelias. Čia sėdėsiu ir žiūrėsiu į iš mokyklos grįžtančią Sinę. Čia sėdėdamas nuspręsiu baigti aukštąjį mokslą. Čia ir pasensiu ir nuo šitos kėdės galiausiai nuvirsiu ant grindų. Išsiėmiau sąsiuvinį ir pasižymėjau remontuotinas vietas. Jų buvo nedaug. Apie didelį remontą nereikėjo galvoti. Nekeisčiau išplanavimo, negriaučiau sienų nei grindų. Šioje šalyje jau ir taip pakeisti visi išplanavimai ir viskas išgriauta.

Agentas

Iulistare yra paprotys visada išklausyti kitą, jei jis kalba apie savo jausmus. Norėčiau, kad kažkas panašaus vyktų ir sostinėje. Jei nors kartą galėčiau ką nors pasakyti visažinei Suomijos tautai, štai ką papasakočiau.

Firmos uždarbį sudaro keturi procentai nuo būsto kainos. Iš tų keturių procentų aš gaunu keturiasdešimt procentų, tai ir visa mano alga. Pavyzdžiui, jei parduodu 800 000 markių kainuojantį būstą, firma uždirba 32 000 markių, o prekybos agentui iš jų išskaičiuojama 40 procentų, tai yra 12 800 markių. Neskaitant mokesčių. Mokesčiai, priklausomai nuo pajamų dydžio, sudaro apie 32 procentus. Kitaip sakant, už vidutinę kainą pardavęs sostinėje esantį šeimai tinkamą būstą, į rankas gaunu 8 704 markes.

Ar 8 704 markės yra daug, ar mažai? Ar tai per didelė, ar per maža kompensacija už atliktą darbą?

Jei pasakysiu, kad per praėjusį mėnesį pardaviau tik vieną būstą, visi galės supratingai palinksėti galvomis: prekybos agentas piniguose nesimaudo. Bet jei pasakysiu, kad per lapkričio šlapdribą susitariau dėl keturių tokių namų pardavimo, tada visi spiegs: ilgaliežuvis nieko nedirbdamas susisėmė trisdešimt penkis gabalus.

Ką bepasakyčiau, viską galima panaudoti prieš mane. Nekilnojamojo turto prekybos agentas pasaulio labiausiai vertinamų profesijų sąraše lenkia avių piemenį, kuris tame sąraše yra paskutinis.

Niekas nesiklausytų, jei ramiai pasakyčiau, kad prekybos agentas yra trūkstama grandis tarp pardavėjo ir pirkėjo, kad prekybos agentas atsirado tam, jog pirkėjui ir pardavėjui nereikėtų susitikti tvarkant šį svarbų ir emocijas keliantį reikalą.

Niekas nesiklausytų, jei vis dar ramiai pasakyčiau, kad iš esmės mes pardavinėjame ne nekilnojamąjį turtą, o svajonę. Konsultuojame kainos klausimais, o iš tiesų konsultuojame svajonės klausimais.

Mus ir klientus vienija vienas dalykas.

Jausmai.

Pamirškime loginį mąstymą, senųjų prekybininkų palikimą, kuris jiems buvo svarbiausias dalykas prekyboje. Dabartinėje rinkoje neįmanoma išsiversti be jausmų, nes jais viskas prasideda ir baigiasi. Remiantis loginiu mąstymu galima parduoti barzdaskutę arba kavos virimo aparatą, bet tik ne namą! Loginiu mąstymu galima remtis, bet parduodant namą svarbiausia vis tiek yra jausmai.

Štai kokia Kesamo aritmetika.

Mums būtina įtikinti klientą, kad jo sprendimas, atsiradęs vien iš jausmų, turi aiškų loginį pagrindą. Mes privalome taip gerai suklijuoti protą ir emocijas, kad klientas galiausiai nebepajėgtų jų atskirti.

Protas ir jausmai nekilnojamojo turto rinkoje bičiuliaujasi būtent taip.

Protui atstovauja drenažas, o jausmams – obelis. Protui atstovauja geras susisiekimas, o jausmams – uogų krūmas. Protui atstovauja prieš metus remontuotas stogas, o jausmams – ant stogo atbrailos tupinti voverė. Protui atstovauja galimybė trisdešimtyje kvadratinių metrų pastatyti kiemo pastatą, o jausmams – senos keturis asmenis talpinančios sūpynės.

Štai taip. Esu sugalvojęs iš viso šešiolika tokių žodžių porų. Varijuodamas jomis turėsiu puikią įžangą. Deja, dažniausiai apie tai kalbu tiems, kurie ir taip viską žino. Bet jei kas nors man duotų didžiausią Helsinkio areną, tai sukviesčiau į ją visus piliečius ir pilietes, kurie degalinėse, baruose ir kaimo užeigose visažiniu tonu stebisi lengvu nekilnojamojo turto prekybos agento gyvenimu.

Pasiūlyčiau jiems, gal jau ne visai ramiai, įlįsti į mano kelnes ir pasiklausyti idiotiško šeimininko murmėjimo, pabandyti ištverti

bevardžių klientų pajuokas ir keliones kondicionieriaus neturinčiu automobiliu, atsakinėti į nesibaigiančius vėlyvo vakaro skambučius, suprasti būstą parduodančiųjų ir perkančiųjų kančias, sugalvoti pardavimo planą namui, kurį veikiau tiktų vadinti mėšlinu tvartu, apsiavus idiotiškus mėlynus maišelius visų stebimam lakstyti laiptais aukštyn žemyn ir kiekvieną rytą atsibudus žinoti, kad jei šiandien arba rytoj nepavyks už padorią kainą parduoti tos žiurkių landynės, tai šio mėnesio pajamos tesudarys penkis tūkstančius!

Mano gelsvos vasarinės kelnės laisvos, ką tik išvėdintos, paimk ir pabandyk į jas įlįsti, visažine Suomijos liaudie!

Atsibudau iš savo minčių, įsukau į degalinės kiemą, išlipau iš mašinos ir atsidusau. Po velnių, Jarmai Kesamai, jei tau jau dabar stogas kaip reikiant čiuožia, tai kaip tu žadi ištverti iki Kalėdų laisvadienių? Taip mąsčiau beprotiškai skaudama galva stovėdamas prie prekystalio.

Nusipirkau šukų formos bandelę. Teisinausi sau, kad ji padės nugalėti nuovargį. Žinojau, kad toks pasiteisinimas neįtikinamas. Paguodžiau save tuo, kad susitikimas su senuoju šeimininku ir bandymas jį įtikinti pasirašyti sutartį man tikriausiai kainavo 456 kalorijas.

Veteranas

Namie kažkas lankėsi. Pastebėjau tai iš miegamojo lovos pledo. Kažkas gulėjo ant mano ir Martos lovos.

Išsigandau. Iš karto paskambinau policijai. Jie tik paklausė, ar kas nors pavogta. Sužinoję, kad niekas nepavogta, pareiškė, kad tokiu atveju bent jau kol kas neatvyks. Surikau, kad jei jie neatvyks, tada aš pats ateisiu.

Ta konsteblė paaiškino, kad kalbama apie įsibrovimą į kitam asmeniui priklausantį nekilnojamąjį turtą, bet jei nieko nepavogta, įvykio negalima traktuoti kaip įsilaužimo.

Kodėl visi žmonės vartoja tokius keistus žodžius?

Ji paklausė, ar matyti įsilaužimo pėdsakų toje vietoje, pro kurią buvo patekta vidun. Kurį laiką tylėjau, kol galiausiai supratau, kad durys buvo atrakintos raktu.

Padėjau ragelį ir atsisėdau į fotelį.

Net Reinas nežino, kur laikau atsarginį raktą. O jei ir žinotų, kam gi jam reikėtų čia eiti be mano leidimo.

Neatsimenu, ar minėjau apie raktą prekybos agentui.

Neseniai naudojausi tuo raktu, kai negalėjau greitai surasti pagrindinio.

Bet to niekas nematė.

Mane suėmė baimė.

Pasiėmiau Martos megztą apklotą ir nuėjau pasnausti. Tačiau užmigti nepavyko, visą laiką kirbėjo mintis, kad čia gulėjo kažkas svetimas. Atsikėliau ir nusprendžiau dar kartą patikrinti, ar nieko nepavogta. Nieko. O ką gi čia ir vogti. Nuėjau į rūsį, ten taip pat viskas savo vietose. Krosnis buvo atidaryta, o aš jos niekada taip nepalieku. Jis sėdėjo čia, mano saunoje, ant apatinio laiptelio. Gerai dar, kad, po velnių, neįmetė į krosnį malkų ir nepradėjo kaitintis. O juk nebuvau namie tik keletą valandų. Kaip jis sugebėjo ateiti būtent tada?

Jei būčiau buvęs namie, žinau, kas būtų buvę. Kūnas jau nebe toks stiprus, bet į savo trobą nieko neįleisčiau. Turiu lazdą. Prieškambaryje yra ir antra. Išdrožiau ją, kad Marta likusi viena apsigintų, jei kartais įsilaužtų narkomanai.

Bet juos mušti pavojinga. Reinas kartą primušė vieną tokį, bandžiusį pavogti jo pinigus. Gerai, kad nepasodino į kalėjimą. Reino, o ne vagišiaus. Jis kaip tik ėjo namo ir gatvėje prasilenkė su tuo ilgapirščiu. Tas įsikibo į Reino piniginę, o Reinas griebė jį už plaukų ir lazda trenkė jam. Tie narkomanai nebeturi jokio skausmo slenksčio. Atrodė, kad ir tas nieko nejautė, todėl Reinas trenkė dar kartą ir į kiemą ėmė plūsti kraujas.

Ilgapirštis buvo septyniolikmetis, ir jo tėvas padavė Reiną į teismą. Reinas paskambino į televiziją ir televizininkai atvyko paimti iš jo interviu. Jiems viešint Reino namuose buvo pilna laidų ir kamerų, bet savęs per televizorių jis niekada taip ir nepamatė, nors laukė keturis mėnesius ir net siuntė jiems gelumbės, kurios jam davė Marta.

Dabar pajutau, kad per anksti Marta išėjo. Nebuvo nieko, kam galėčiau apie tai pasipasakoti. Nors Martai, žinoma, būtų buvę labai sunku ir ji iš karto būtų užsinorėjusi kraustytis pas sūnų. Ir skubėjusi parduoti namą. Ir verkusi kieme. Ir man tada būtų sunku tai matyti.

Paskambinau Reinui ir pasikviečiau jį pas save. Užkaičiau kavos ir susėdome prie stalo. Reinas pasakė galintis kelias dienas pagyventi ant aukšto ir, jei įsibrovėlis dar ateis, kartu jį pritrenktume. Nesutikau. Bijojau, kad jei jis vėl įsilauš, Reinas jį užmuš, o aš to nenoriu, ypač dabar, kai namas parduodamas. Už žudynėmis garsėjantį namą daug negaučiau, nes žmonės tokių vengia.

Helena

Darbe sudėjau laiškus ne į tuos stalčius. Jaučiausi puikiai, darydama bloga.

Policininkė sakė, kad mano laiškas apie Matį gali būti naudingas galimo tyrimo metu, bet kol kas jie nesiims jokių veiksmų.

Ką ji norėjo pasakyti?

Sirkos nuomone, pareigūnė tenorėjo pranešti, kad parodymai pasiekė nuovadą.

Iš galvos neišėjo žodžiai „galimo tyrimo metu". Užuodžiau juose kažką ironiško. Dar kartą jiems paskambinau ir pareikalavau paaiškinti. Atsiliepusi policininkė kalbėjo labai arogantiškai. Jos teigimu, Mačio elgesį daugių daugiausia galima laikyti nesunkiu chuliganizmu. Pareigūnės nuomone, visa mano ir Mačio istorija tesiremia vienu smūgiu. Man pakėlus balsą ji įsiterpė ir pareiškė, kad vieno smūgio priežastimi dažniausiai tampa du žodžiai.

Ji kaltino mane! Jei Sinė nebūtų buvusi šalia, būčiau daug ką jai pasakiusi.

Dabar abi su Sine gyvename Vantos rajone, bet tai nėra tai, ko norėčiau iš gyvenimo.

Pro langą matyti septyni šimtai vienodų langų ir laiptinių, pažymėtų visa abėcėle. Anksčiau aš neturėjau nieko prieš betoną, o dabar tu-

riu. Pamatau dangų tik tuo atveju, jei pastatau kėdę į kairę nuo virtuvės stalo. Praėjusią naktį sėdėjau čia tris valandas. Neužmigau, nes bijojau, kad jis ateis. Vienas vienintelis vyras užklojo langą ir dangų bei atėmė iš manęs miegą. Nors jo čia ir nėra. Nors jis ir laksto po nuosavų namų rajonus ir miškus. Nors jis jau seniai nebebuvo tas vyras, kurį aš pamilau.

Bandžiau įsivaizduoti, kas būtų buvę, jei jis nebūtų man sudavęs.

Sirka mano, kad neverta apie tai galvoti, nes jis man jau sudavė. Pajutau, kad ir pati galėčiau užsimoti ant Sirkos, nes mane nervino išmintingos jos kalbos. Pasakiau jai tai, ji perpyko ir išėjo.

Sinei užmigus, atsisėdau ant kairiau virtuvės stalo stovinčios kėdės. Dangus nebuvo tamsus. Jame gelsvai atsispindėjo tūkstančiai miesto spalvų. Pagalvojau, kad jis kažkur bėga, sustoja ir tankiai kvėpuodamas kažką galvoja. Jis virto mašina, kuri sustoja tik tada, kai sulūžta motoras.

Trūksta įrodymų, todėl imsimės kitų reikalų. Taip ta policininkė pasakė.

Trūksta įrodymų.

Meldžiuosi, kad Matis padarytų dar kokį nusikaltimą, nes kitaip tai nesibaigs niekada. Kas nesibaigs, paklaustų socialinis darbuotojas, ir aš nemokėčiau paaiškinti. Juk kitų gyvenimų apsunkinimas dar nėra nusikaltimas.

Sudėjau rankas maldai. Paskutinį kartą taip elgiausi per *Rolling Stones* koncertą Helsinkyje 1995 metais. Tada kartu su Mačiu meldėmės, kad jie sugrotų dar vieną dainą.

Pasijutau kaip kvailė. Buvau bedievė Vantos gyventoja, prašanti Dievo užkaisti smagią pirtį Centrinio parko bepročiui, norinčiam susigrąžinti šeimą.

Baigiau melstis ir pasistengiau užmigti. Jautriai tarsi šuo prasnaudžiau iki ryto, atsibudau suskambus mano naujajam mobiliajam telefonui. Skambino Sirka ir perdavė nuo Mačio linkėjimus. Taip pat pasakė ir Mačio telefono numerį. Neturėjau jėgų nieko pasakyti, išjungiau pokalbį ir nusvyravau į virtuvę.

Ką gi jis dabar sugalvojo? Kodėl nusipirko mobilųjį telefoną? Kodėl jis nepalieka mūsų ramybėje? Kodėl jis nepradingsta? Mes sugebame puikiai verstis ir be sandėlyje besitrinančio išminčiaus.

Po kiek laiko su Sine gulėdama svetainės sofoje užuodžiau svilėsių kvapą. Degė kruopos, kurias buvau subėrusi į tuščią puodą. Sinė ėmė verkšlenti, o aš – šaukti.

Radau šaldytuve jogurtą ir padaviau jį Sinei, o pati paskambinau Sirkai.

Bandžiau iškvosti kuo daugiau. Sužinojau nedaug. Pasirodo, Matis jai minėjo, kad namas gražus ir kad jis stovi Maununevos kvartale. O aš stoviu Vantoje ir esu bjauri. O tu pats stovi miške ir esi grybas. Kodėl perki tą namą dabar, kai mes, vejamos tavo smūgio, jau atsikraustėme čia? Vis tiek tu jo nepirksi, meluoji, ir tiek. Tik bandai susigrąžinti mus.

Sirka paprašė, kad nešaukčiau ant jos, nes ji tikrai nesiruošianti įsigyti jokio namo.

Leidau Sirkai pasakyti mano numerį Mačiui.

Tegul skambina. Tegul prašo. Tegul maldauja. Tegul šliaužioja, po velnių, ant grindų, bet aš jam neskambinsiu.

Sinė paklausė, kodėl kalbu su savimi. Nekalbu. Kalbi, ji tvirtino. Anksčiau su savimi nekalbėjai, o dabar gana dažnai. Šit kaip. Ką laikai rankoje, paklausė Sinė. Telefoną, atsakiau. Ką mama darė su telefonu, paklausė Sinė. Mama skambino Sirkai. Paskambink ir tėčiui. Neskambinsiu. Paskambink. Ne. Kodėl neskambini? Nedrįstu. Tiksliau, drįstu, bet nenoriu. Ar tėtis turi tokį telefoną? Turbūt ne, bent jau anksčiau neturėjo. Ar Kalėdų Senelis atneš tėčiui tokį, vėl paklausė Sinė. Ne. Kodėl. Ar gali, po galais, nors trumpam palikti mane ramybėje!

Trenkiau Sinę ant sofos.

Ji nutilo. Apkabinau ją. Matėsi tik truputis šviesių Sinės plaukų. Ji drebėjo susirietusi, o aš žiūrėjau pro langą į kito namo sieną ir per ją į tokį patį kambarį, kur tokia pat vidutinio amžiaus ponia laikė glėbyje pagalvę ir įsivaizdavo, kad laiko savo vaiką, kuris šį savaitgalį vieši pas tėvą Espe ir grįš tik pirmadienį ir pasakys, kad tėtis duoda daugiau saldainių negu tu, o tada ta ponia turės atsakyti, kad ir mama nupirktų saldainių, jei turėtų daugiau pinigų, o tada ji pasiims tą pačią pagalvę, pasikiš ją po galvą ir pabandys šiek tiek pamiegoti, lygiai kaip aš nuolat bandau užmigti, nes miegas nuneša mane į šalį, kurioje nėra jokio Mačio, kur niekas be kitų sutikimo neperka senų namų, kur niekas negyvena šitokiame name su liūdna mergaite, kur nevyksta jokie įtempti skyrybų procesai, kur nereikia niekur gyventi, kur dangus atstoja stogą, žemė grindis, medžiai baldus, o miško dvasios – kaimynus; kur aš gyvenu su Sine ir nesirengiu kraustytis atgal.

Atsibudau šlapia nuo prakaito. Su Sine glėbyje išmiegojau dvi valandas. Pagaliau turėjau jėgų atplėšti voką.

Nuotraukos buvo tokios nuostabios, kad net ėmiau ašaroti. Nenorėdama atkreipti Sinės dėmesio apsimečiau, kad kosčiu.

Senas geltonas namas stovėjo kalvos papėdėje, daržas atrodė šiek tiek neprižiūrėtas, kiemo pastatas buvo sukrypęs, sklypas buvo stačiakampio formos, greičiausiai beveik tūkstančio kvadratinių metrų ploto.

Kaip tik tai, apie ką Mačiui kalbėjau. Ilgus metus iki to smūgio.

Tai buvo kadaise, tame kitame, minkštame pasaulyje.

Bet jis manęs nesiklausė.

Dabar, kai viskas sugriuvo, jis siunčia man šitas nuotraukas.

Sinė paklausė, kieno tas namas. Tai tėčio namas, man išsprūdo. Ar tėtis turi naują namą? Na, ne. Bet juk sakei, kad turi. Pasakiau taip netyčia. Ar galiu nueiti į jo kiemą? Negali. Kodėl, juk ir tėtis bus tame kieme. Nieko ten nebus. Bet juk ten jau yra grėblys ir karutis. Aš pasiimsiu šias nuotraukas, jos mano, pareiškė Sinė. Ne, tai mamos nuotraukos. Aš irgi noriu nuotraukų, kuriose būtų namas. Nupirksime tau kada nors. Kada, Sinė paklausė. Kada nors.

Matis

Pribėgau prie savo namo. Oksanenas krapštėsi darže. Sustojau už jo ir sukosėjau. Jis taip išsigando, kad parvirto ant nugaros. Padaviau ranką, jis nenoriai į ją įsikibo. Pakėliau jį.

– Esu tas pats bėgikas, turbūt prisimeni mane.

Oksanenui pavyko nusiraminti.

– Na, ir kas?

– Noriu pirkti namą. Atsinešiau rankpinigius.

– Viską tvarko prekybos agentas. Po savaitės kartu su kitais klientais galėsi ateiti apžiūrėti namo.

– Aš galiu pirkti namą tiesiog iš tavęs. Nereikės mokėti honoraro agentui.

– Neturiu jėgų pats tvarkyti tokių reikalų. Paskambink į tą firmą agentui Kesamui.

Be garso nusikeikiau ir parodžiau jam pyragaičių maišelį.

– Galėtume viduje išgerti kavos ir viską apsvarstyti.

– Dabar negersim.

– Man būtų malonu pirkti namą iš paties karo veterano, o ne iš tarpininko.

– Iš kur tu žinai, kad buvau kare?

– Juk tai per metrą matyti. Su gerais žiūronais ir iš toliau.

– Ką?

– Nieko. Tas agentas už tarpininkavimą paims bent keturiasdešimt penkis tūkstančius. Tiek sutaupytum, jei parduotum man.

– Aš negaliu dabar pasakyti... tai yra, esu pasirašęs sutartį...

– Aš irgi moku tvarkyti popierius. Sudarysim oficialią sutartį. Galiu dabar pat paskambinti į agentūrą ir pasakyti, kad mes taip nusprendėme.

– Aš negaliu...

Oksanenas nusuko žvilgsnį ir laukė, kad pasiduočiau.

– Neverta laukti, kol čia prieis klientų šeimų ir viską sujauks. Susitarkime tuojau pat. Su savimi turiu rankpinigius. O vėliau sumokėsiu dar daugiau.

Oksanenas paspyrė žemės grumstą.

– Ar sumokėsi tiek pat, kiek parašyta Kesamo popieriuje?

– Nesu to popieriaus matęs.

– Ten parašyta milijonas du šimtai tūkstančių.

– Sumokėsiu tinkamą kainą. Nebevelkime čia jokio Kesamo. Jam šis namas nieko nereiškia. Man ir tau reiškia, todėl mes dėl jo ir turime tartis!

Pastebėjau, kad pakėliau balsą.

Tai buvo klaida.

Oksanenas pasitraukė kiemo pastato link.

– Pagalvok. Ateisiu po kelių dienų.

– Nežadu imti taisyti to popieriaus. Negaliu.

– Aš viską sutvarkysiu. Pamatysi. Kol kas, Oksanenai, galiu pasakyti tiek, kad namo išplanavimas geras, rūsyje taip pat pakankamai vietos, todėl mielai čia persikraustyčiau.

Išėjau iš kiemo.

Oksanenas kažką šaukė pavymui, bet nebeatsigręžiau ir neišgirdau ką.

Grįžęs namo ir atidaręs buto duris ant grindų pastebėjau atviruką. Mėlyname fone puikavosi raudonos rožės.

„Nuoširdžiai sveikiname praradus šeimą. Kitame bendrijos posėdyje būtinai aptarsime jūsų elgesį, šlapinimąsi ir brovimąsi į privačią nuosavybę, nors šie nusikaltimai ir buvo padaryti ne bendrijos sklypo teritorijoje. Nežinojau, kad rūkymas sukelia ir psichinių problemų. Geros jums vasaros, Karlas ir Lėna."

Kniedėmis pritvirtinau atviruką prie sienos ir nuėjau į dušą.

Bandžiau nusiraminti ir atsipalaiduoti.

Keturių minučių neužteko, atsukau šaltą vandenį ir pastovėjau dar pusantros minutės. Tai padėjo. Pridegiau cigaretę ir palikau ją ant balkono grindų, paskui išsitraukiau metalinę masažo stalo koją ir iš visų jėgų trenkiau ja į lubas. Remdamasis ankstesniais skaičiavimais buvau tikras, kad pataikiau maždaug ties jų lova.

Trinktelėjau dar keturis kartus ir numečiau koją ant grindų.

Pažvelgiau į Heleną, Sinę ir Peijanės vandenį. Atrodė, kad ežeras patvino ir tuojau užlies prieplauką, tuojau įtrauks jas į savo gelmes.

Paskambinau Kesamui. Jis kaip tik vairavo.

– Susirask, kur sustoti. Turiu pasiūlymą dėl namo, kurį žadate imtis parduoti po geros savaitės.

– Kas skambina?

– Piniguočius.

Pasigirdo traškėjimas, braškėjimas, posūkio signalo klaksėjimas. Galiausiai viskas nutilo. Balkone ruseno cigaretė.

– Įsukau į stovėjimo aikštelę. Su kuo kalbuosi?

– Su Sepu Sariju.

– Pavardė atrodo girdėta...

– Skambinau jums anksčiau ir teiravausi dėl kelių būstų. Dabar skambinu dėl namo, esančio Maununevoje. Senas karo veterano namas.

– A, šitas. Dabar situacija tokia, kad galėsite jį apžiūrėti tik sekmadienį.

– Nieko tokio. Žinau, ko noriu. Noriu pirkti būtent tą namą.

Įsivyravo tyla.

Nutraukiau ją klausimu.

– Ar Džonis Rotenas tau girdėtas?

– Nelabai suprantu, kuo jis čia dėtas...

– Vienoje Roteno dainoje yra puikus sakinys, kur jis sako, kad nežino, ko nori, bet gerai žino, kaip tai gauti. Mano padėtis priešinga, ir todėl mums bendru sutarimu reikėtų nuleisti Maununevos kvartale stovinčio namo kainą tiek, kad aš savo pavargusiomis akimis galėčiau ją įžiūrėti.

Kesamas nusijuokė ir pažadėjo, kad tokiu atveju tuo pasirūpins „Kvadratinių metrų“ agentūra.

– Dabartinė namo kaina yra vienas kablelis du milijono. Kad ir kaip skaičiuotumėt, turite pripažinti, kad tai nedidelė kaina tokiame rajone.

– Nenorėčiau telefonu derinti svarbiausio savo gyvenimo sandorio detalių. Reikia susitikti.

Kesamas atsivertė kalendorių ir ėmė vardyti šimtus savo reikalų. Girdėjosi plono popieriaus šnaresys.

– Taaip, taaip, artimiausiu metu būsiu užimtas, bet manau, kad mums pavyktų susitarti, jei apžiūrėti namo ateitumėte sekmadienį.

– Jei ištrintum iš kalendoriaus nuklydimus į kairę ir pramanytas teniso treniruotes, tai gal ir atsirastų laiko susitikti.

Dešimt sekundžių klausiausi šlamėjimo.

– Ar netvirtoje santuokoje gyvenantis, aukštos kokybės kaklaraiščius ryšintis prekybos agentas vis dar kitam laido gale?

Jokio atsakymo.

– Pasistenk, gerasis žmogau, apgalvoti galutinę kainą. Bus juk ir daugiau namų. Neverta dėl jų griauti santuokos.

Ir toliau jokio atsako. Greičiausiai Kesamas ilsėjosi parėmęs galvą ant vairo ir pasidėjęs telefoną į tarpukojį.

– Mes abu puikiai žinom, kad Oksaneno namas nevertas tos kainos. Helsinkyje pilna pigesnių namų. Bet kadangi būtinai turiu jį įsigyti sutinku sumokėti devynis šimtus tūkstančių. Ar girdi, užsirašyk!

Kesamas neatsakė.

– Jei nesutiksi, man tuojau pat prireiks susitikti su Merja. Man reikės parodyti jai nuotraukas ir įrašytus pokalbius. Neversk manęs taip elgtis. Ar girdi?

Kesamo telefonas traškėjo man per visą skruostą.

– Na? Pasakyk, ar mums pavyks susitarti?

– Kas tu esi?

– Piniguočius.

– Kodėl neduodi man ramybės, aš juk tik pardavinėju nekilnojamąjį turtą...

– O aš tik bandau savo šeimai nupirkti nedidelį prastos būklės namą. Mes turime veikti išvien. Be to, aš ir taip siūlau per daug. Jei tas namas stovėtų kokiame nors kaime, jis būtų vertas daugiausia trijų šimtų tūkstančių, o aš sutinku mokėti devynis.

– Aš negaliu... tai neįmanoma...

– Aš tavęs nemušu, tik paaiškinu sąlygas.

– Nuo vieno kablelis dviejų iki devynių, tai gana...

– Tai tas pats, kas oras. Švarus, deguonies prisotintas Suomijos vasaros oras. Nedarykime iš to didesnės problemos negu reikėtų.

– Aš negaliu.

– Nuleisk kainą iki tokios, kokios vyravo po karo, arba aš einu tiesiai į susitikimą su Merja!

– Kas tu toks?

– Piniguočius.

Išjungiau pokalbį. Kesamas tuoj pat paskambino iš naujo.

– Čia Kesamas. Gal aš dar galėčiau apgalvoti kainą?

– Ką tu apie ją žadi galvoti?

– Pažiūrėsiu, kas išeis.

– Paskambink į šitą numerį vėliausiai rytoj. Nepamiršk, kad turiu nuotraukas ir įrašus.

Pasigirdo šlamesys.

– Tu tikriausiai ketini išsiaiškinti, kam priklauso šis numeris. Man jis tikrai nepriklauso. Man priklauso tik tas namas.

SPORTO KLUBO kasoje paprašiau čekio.

Persirengiau, susidėjau drabužius į krepšį ir įėjau į salę. Atlikęs keletą pratimų kompleksų patraukiau koridoriumi durų link. Už jų buvo vasara.

Grįžęs namo, įsiropščiau į viršutinių kaimynų balkoną.

Balkono bortai nubraižė blauzdas ir rankas.

Nurėpliojau į miegamąjį, užtraukiau užuolaidas ir atsistojau. Miegamasis buvo švarus, netgi visi kilimo spurgai sulyginti. Šio buto gyventojai žinojo, kas yra gyvenimas ir kaip jį reikia nugyventi. Ant sienos kabėjo sieninis kilimas, kuriame buvo pavaizduotas iš miško šaltinio link einantis briedis. Aš buvau tas briedis, nes taip pat buvau ištroškęs.

Nuėjau į virtuvę ir atidariau šaldytuvą.

Niekada nebuvau matęs tiek daug pieno gaminių. Sūriai, ledai, jogurtai, pienas, margarinas ir sviestas. Iš tiek gėrybių negalėjau išsirinkti, norėjau suvalgyti viską. Vis dėlto pavyko nusiraminti. Atsipjoviau dviejų skirtingų rūšių sūrių ir įdėjau į skrudintuvą duonos.

Tik atsisėdęs prie stalo ir nusiraminęs supratau, koks iš tiesų buvau išalkęs. Pasiėmiau iš šaldytuvo litrą jogurto ir nugėriau pusę. Pastebėjau ant šaldytuvo durų priklijuotą mėlyną sąsiuvinį, ant kurio

viršelio buvo užrašytas mano vardas. Nuplėšiau sąsiuvinį ir ėmiau skaityti savo biografiją. Ji atrodė tiksli, nes prie įvykių buvo pažymėtos dienos ir net minutės, tačiau taip pat labai vienpusiška. Iš pastabų buvo galima spręsti, kad visas mano gyvenimas yra nuolatinis rūkymas.

Po paskutine pastraipa parašiau: „Iš savo buto pakilo taip aukštai, kaip tik įmanoma gyvenime iškilti – tiesiai į kokybės kontrolieriaus būstą. Surūkė tris cigaretes svetainėje, vieną darbo kambaryje, atliko du pilvo preso pratimus, sočiai pavalgė ir išėjo derėtis dėl namo kainos.“

Užverčiau sąsiuvinį taip, kad nesimatytų mano prierašo, prilipdžiau jį ankstesnėje vietoje ir nuėjau į darbo kambarį.

Man pasisekė.

Slaptažodis buvo priklijuotas prie kompiuterio monitoriaus kampo, norint, kad ir vaikai jį žinotų.

IVtoHGYd

Elektroninio pašto dėžutė atsidarė. Prisidegiau cigaretę.

Parašiau laišką ir išsiunčiau jį visiems suinteresuotiems „Kvadratinių metrų“ agentūros asmenims, taip pat ir jos direktoriui.

Laiške trumpai apibūdinau visuomeninę padėtį, agentūros etiką, Kesamo ir Sanos santykius, būstų kainas ir tai, kaip sunku paprastam kokybės kontrolieriui suprasti, kodėl agentūros atstovas beveik pusantro milijono vertės namą vadina černobyliu. Galiausiai pasiskundžiau, kad dar būdamas nesenas nebelaikau šlapimo.

Pelenai krito ant klaviatūros, nupūčiau juos ant stalo.

Įmečiau nuorūką į gėlių vazoną.

Tada nuėjau į svetainę, atsiguliau ant grindų ir atlikau pilvo preso pratimų. Pulsas pakilo iki 135. Ant lubų buvo nupiešta žvaigždė. Nusprendžiau baigti pratimus tik tada, kai nebematysiu žvaigždės. Akyse aptemo po aštuoni šimtai septyniasdešimtojo judesio.

Tris minutes pagulėjau, kad atsigaučiau, tada atsisėdau į fotelį ir prisidegiau cigaretę. Rūkydamas kambaryje jaučiausi tarsi išlaisvintasis, nes jau devintojo dešimtmečio viduryje neliko nė vieno privataus buto, kuriame būtų galima rūkyti. Per tą laiką šalyje susiformavo balkoninių rūkorių gentis.

Neskubėdamas sutraukiau dar dvi cigaretes ir apsvarsčiau karinę padėtį. Jau per ilgai tryniausi poziciniame kare ir dabar, galiausiai užtekėjus saulei, ėmiau nerimauti dėl savo veiksmų plano užtikrintumo.

Atsisėdau ant storo kilimo ir ėmiau galvoti, ką turėjau ir ko man trūko.

Turėjau šimtą tūkstančių rankpinigių, kurių būtų užtekę, norint įsigyti daugiau kaip milijoną kainuojantį namą.

Buvau puikios fizinės formos ir tvirtos valios.

Turėjau žinių apie visus, kurie vienaip ar kitaip buvo susiję su šiuo reikalu.

Pakeliui į pergalę buvau pasirengęs iškęsti bet kokius fizinius ir moralinius sunkumus.

Apgalvojęs šiuos faktus atsistojau, atidariau buto duris, uždariau jas po savęs ir grįžau į savo butą. Savo mantą ir apatinius drabužius sudėjau į krepšį ir užkišau jį už spintos.

Išėjau vienomis kojinėmis, batus nešiausi rankoje. Per rūsį patekau į vidinį kiemą, prisidengdamas medžiais išsprukau į taką, o juo nubėgau į mišką. Užlėkęs ant šuoliams nuo tramplino skirto kalno įsibėgėjau, didžiausiu greičiu nubėgau du kilometrus ir grįžau namo, šį kartą pro paradines laiptinės duris

Atsisėdau prie lango pasiruošęs žiūrėti pjesę, kurią pats parašiau ir režisavau.

Agentas

Stovėdamas plačiuose laukuose ir žiūrėdamas aukštyn, galiausiai pats ištirpsti dangaus skaidrume. Todėl geriau žiūrėti į vieną daržinę, nes kitaip ims svaigti galva. Tai ne tėvo papasakota išmintis, o tai, ką aš pats suvokiau karštą vasaros dieną prieš dvidešimtį metų. Tada supratau, kad pasaulis nėra toks, koks atrodo. Jei jis toks būtų, prekybos agento darbas taip pat būtų paprastas ir lengvas.

Bandžiau tai įkalti ir jaunesniems kolegoms į galvas. Vakar gavome konkretų pavyzdį. Būčiau galėjęs lažintis iš bet ko, kad už tų skambučių slepiasi šlykštus ir problemų dėl alkoholio turintis nuomojame bute gyvenantis pilietis, tačiau tai buvo nuosavame bute gyvenančios viduriniajai klasei priklausančios šeimos tėvas, išdrįsęs parašyti agentūros darbuotojams elektroninį laišką. Ko išmokome? Pasaulis nėra juodai baltas, jis turi daugiau spalvų nei vaivorykštė.

Pamatęs tą laišką, iškart paskambinau Merjai. Dabar galėjau paduoti jai nukirstą pabaisos galvą ir nusiplauti rankas dėl kaklaraiščio. Šį kartą beprotis apsireiškė tarsi pagal užsakymą. Merja turėjo patikėti, nes visi darbuotojai gavo tą patį laišką.

Tas pakvaišėlis tapo ramsčiu mano gyvenimui, kuris, maniau, buvo bepradedąs slysti man iš rankų.

Iš kokių plonų siūlų viskas suverpta. Kaip trapu yra tai, kas atrodė neginčijama.

Kalbėjomės apie tai su Rita-Maija ir Sutinenu po to, kai gavome tą laišką. Išgėrėme nusipelnytos kavos.

Buvo svarbu nusikratyti tos dvasinės įtampos, kurią buvo užkrovę nuolatiniai skambučiai. Buvome išmokę deramai pasirūpinti bet kokiu klientu, tačiau neturėjome pakankamai darbo su tradiciniais bepročiais patirties. Dabar, kai grėsmė įgavo vardą ir adresą, viskas virto paprasta, policijai įprasta byla.

Rita-Maija, parodžiusi iškarpą iš žurnalo „Jūsų kiemas", atkreipė mūsų dėmesį į dar vieną dalyką. Straipsnyje buvo nagrinėjama daugiaaukščių namų gyventojų psichika. Kažkoks psichologas dėstė įdomią teoriją apie daugiabučiuose tiksinčias laikrodines bombas. Mano nuomone, mūsų elektroninis klientas priklausė būtent šiai rizikos grupei. Tiesa, Rita-Maija čia matė ne problemą, o rinką: šiems žmonėms reikia suteikti viltį, ir jei to nedaro visuomenė, tuomet tai yra mūsų pareiga, nes šiuo metu slenkstis, skiriantis betoninius ir medinius namus, yra per aukštas. Rita-Maija siūlė nepaleisti šios idėjos ir iš klientų sąrašo išsirinkti rizikos grupei priklausančius bei pasiūlyti jiems galimybę susipažinti su gyvenimu nedideliame nuosavame name.

Ritai-Maijai valgant jau antrą pyragaitį, paskambino Oksanenas.

Jis susijaudinęs papasakojo apie du tipus. Pirmasis iš jų lankėsi namie Oksanenui nesant, o antrasis beveik jėga bandė nupirkti namą.

Pagaliau galėjau jį nušviesti tikrais faktais. Pasakiau, kad mes išsiaiškinome, kas tas pirkėjas, nes jis parašė mums normalios psichikos žmogui nebūdingą elektroninį laišką. Oksanenas trumpai aprimo, bet paskui įsikarščiavęs ėmė pasakoti apie nekviesto svečio apsilankymą name. Pažadėjau pasiūlyti policijai versiją, kad įsilaužėlis ir laiško siuntėjas gali būti vienas ir tas pats asmuo. Oksanenas norėjo jo vardo ir adreso, bet nusprendžiau nesakyti.

Logiškai mąstant, man pasisekė, kad tas asmuo galiausiai pats išlindo iš krūmų. Turėjau pripažinti, kad jaučiau tam vaikinui šiokią tokią užuojautą. Jis priklauso viduriniajai klasei, be kurios ši šalis nesiskirtų nuo Albanijos. Galiu įsivaizduoti, kokia kančia gyventi daugiaaukščiame name ir galvoti, kiek dar metų reikės dirbti kokybės kontrolieriumi, kol pavyks įsigyti savo stogą Centrinio parko pa-

kraštyje. Kiek dar vakarų reikės vedžioti šunį, matyti tuos namus ir skaičiuoti, ir skaičiuoti, ir skaičiuoti, ir skaičiuotuvo skaičiai niekada nesuguls tokia tvarka, kokios norėtųsi...

Taip įsijaučiau į Karlo vaidmenį, kad dabar, išaiškėjus jo darbeliams, nusprendžiau jam paskambinti. Ką gali žinoti, gal ir rasime jam kokį nedidelį remontuotiną namelį už prieinamą kainą.

Tinkamai susiklosčius aplinkybėms ir reikiama tvarka išsidėsčius planetoms, galima netikėtai aptikti turtingą klientą.

Jie

Atidaręs duris nubėgau laiptine žemyn ir liepiau Lėnai neiti į vidų.

Ji padėjo ant žemės krepšius su pirkiniais ir išbalusi pažvelgė į mane.

– Kas atsitiko?

Pasakiau jai, koks bute kvapas.

Lėna susmuko. Paėmiau krepšius ir nuvilkau juos į kiemą.

Susėdome ant sūpynių.

– Brangute, tu tik pasėdėk ramiai. Dabar svarbiausia nepanikuoti ir protingai viską apgalvoti.

Lėna ėmė ašaroti ir keikti visą šitą reikalą. Jos nuomone, mums baisiai nepasisekė. Bandėme išrūkyti jį lauk, o štai koks rezultatas: mūsų pačių butas buvo prirūkytas.

Vienu metu buvo gėda, liūdna ir apmaudu. Žudantis derinys.

Turėjau nuraminti žmoną ir išvėdinti kambarį.

Turėjau išsiaiškinti, ar viduje, be dūmų, nebuvo nieko daugiau.

Lėna drebėjo.

– Kas dabar bus su pjausniais, jie juk taps nebevalgomi, jei neįdėsim jų į šaldytuvą. Ką darysim, Karlai?!

Man aptemo sąmonė ir norėjosi sukišti kruviną mėsą Lėnai į burną, kad tik ji užsičiauptų. Aš, namo bendrijos valdybos narys, tri-

jų namų gyventojų akivaizdoje sėdėjau kiemo viduryje stovinčiose sūpynėse. Šie trys faktai paskatino mane veikti.

Sukūriau greitą veiksmų planą.

– Pasilik sūpynėse. Aš eisiu į vidų. Jei jis ten bus, pabėgsiu. Jei ne, paskambinsiu policijai.

Lėna vėl ėmė verkti, aš pakėliau balsą.

– Tuoj pat baik, arba aš...

– Ką tu?

– Nieko. Aš einu.

Lipant laiptais aukštyn atrodė, kad širdis pro megztinį iššoks lauk.

Atidariau duris, kvapas užkišo nosį. Atidžiai įsiklausiau.

Šaldytuvas burzgė ir tratėjo. Atsargiai nuėjau į svetainę, kilimas buvo suveltas. Čia pamačiau tris nuorūkas, kuriomis kilime buvo išdegintos trys skylės. Nuslinkau į miegamąjį. Kompiuteris buvo įjungtas.

Nusikeikiau. Keiksmažodis tarsi išlaisvino butą ir jis vėl tapo mūsų. Išjungiau kompiuterį ir nuėjau į virtuvę.

Vaizdas buvo siaubingas.

Jis drįso nerūpestingai puotauti mūsų virtuvėje. Galbūt čia viešėjo ir daugiau jų, baisių ir niekuo nesirūpinančių rūkorių.

Man suspaudė gerklę, ėmė dilgsėti akys. Nebuvau verkęs nuo 1995 metų, kai mūsų šalies ledo ritulio rinktinė pagaliau iškovojo mums ilgai lauktus aukso medalius. Tada jaučiausi susitapatinęs su ašaras braukiančiu rinktinės kapitonu, jis atrodė tarsi didelis raudonas spuogas, iš kurio buvo išspaustas skystis.

Pažvelgiau į kiemą.

Vėjo plaikstomais apdarais Lėna sėdėjo sūpynėse, laikė krepšius su pirkiniais ir atrodė kaip į raudoną popierių įpakuotas sūris.

Mano žmona.

Mūsų namai.

Mūsų virtuvė.

Panaikinau rūkoriaus paliktus pėdsakus, susikaupiau ir paskambinau į Malmės policijos nuovadą.

– Jums skambina Karlas Rehunenas...

– Gerai, kad paskambinote pats. Kaip tik ketinome jums skambinti. Aš esu konsteblė Kaliolahti.

– Taip...?

– Ar galėsite užeiti pas mus, ar mums teks aplankyti jus?

– Kas čia per velnias...?

– Ne visai velnias, bet vis dėlto rimtas reikalas.

– Prašau nejuokauti! Į mano butą buvo įsilaužta, valgyta bei rūkyta. Mano žmona visiškai palaužta sėdi kieme.

– Aš ir nejuokauju. Dar prieš tai jūs išsiuntėte elektroninį laišką, kurį galima laikyti jūsų prisipažinimu.

Numečiau telefoną ant virtuvės stalo. Jis akimirką pačiuožė stalu, nukrito ant grindų ir keliasdešimt kartų apsisuko aplink savo ašį.

Kiek atsimenu, nulipau laiptais žemyn.

Tikriausiai atsisėdau ant sūpynių.

Gali būti, kad paėmiau Lėną už rankos.

Rodos, sunkiai kvėpavau ir verkiau, bet neprisimenu, kokia tvarka tai vyko.

Žemė sukosi, sūpynės suposi.

Galbūt.

Matis

Žiūrėjau pro langą, kaip jie suposi.

Norėjosi prie jų prisidėti.

Chi chi chi.

Cha cha cha.

Moteris atsispirdama kaire koja įsiūbavo sūpynes – ne per stipriai, tik tiek, kad jos judėtų. Vyras buvo nuleidęs galvą beveik iki kelių, retkarčiais ją pakeldavo tiek, kad matydavosi blizgesys ant skruostų ir akių plote. Jis arba buvo apsiverkęs, arba per ilgai žiūrėjo į saulę.

Į kiemą ramiai ir nežybsėdama lempomis įsuko mėlyna mašina.

Moteris sustabdė sūpynes.

Iš mašinos išlipo du policininkai, vyras ir moteris. Jie priėjo prie sūpynių. Nesigirdėjo balsų, todėl atrodė, lyg būčiau žiūrėjęs begarsį filmą. Policininkai kažką kalbėjo tylintiems žmonėms. Moteris jiems atsakė, vyras tik nevalingai purtė galvą.

Policininkė ištiesė vyrui ranką, vyras ją atstūmė. Prisiminiau Sinę, kuri neseniai ant tų pačių sūpynių savo delniuku plekšnojo man per skruostą. Negalėjau pamiršti, kokia minkšta atrodė jos rankutė.

Kitas policininkas kalbėjosi su moterimi. Moteris iš pirkinių krepšio ištraukė butelį sulčių, atsuko jį ir padavė savo vyrui. Vyrui

geriant, jo rankos drebėjo, sultys tekėjo ant krūtinės, jis pats panėšėjo į judesių kontrolę praradusį kūdikį.

Policininkai dabar žiūrėjo į namą, vienas iš jų pirštu parodė į langus. Prisišliejau prie sienos ir stebėjau juos pro skylę užuolaidoje. Pareigūnai visiškai apatišką vyrą pakėlė už pažastų. Moteris pasiėmė krepšius. Vienas iš policininkų norėjo jai padėti, bet moteris jį nustūmė. Jie pasuko namo link.

Čiupau iš anksto paruoštą geltoną lapelį, priklijavau jį prie savo durų ir nubėgau laiptais žemyn į rūsį. Uždariau rūsio duris tuo pat metu, kai visa kompanija įgriuvo į laiptinę. Pravėriau duris ir išgirdau garsų pokalbį.

Moteris verkė, vyras kažką gargaliavo.

Policininkai ramiai šnekėjo bendrine kalba ir pabrėžė, kad niekas nenukentėjo, be to, už tokio pobūdžio nusikaltimus pirmą kartą gali būti baudžiama tik bauda. Spėjau išgirsti, kaip vyras bandė ištrūkti ir šaukdamas mano vardą ėmė daužyti mano buto duris.

Palaukiau, kol viskas nurimo.

Užlipau prie savo buto durų, pasiėmiau nuo grindų suplėšytą geltoną lapelį ir įėjau vidun.

Įsijungiau klasikinės muzikos stotį, kad negirdėčiau aukščiau esančiame bute skambančių balsų. Tačiau jie užgožė net styginių ir pučiamųjų ansamblį. Išjungiau radijo imtuvą ir ėmiau klausytis pjesės, kuri jau buvo virtusi radijo drama. Pagrindinis veikėjas ne juokais įsisiautėjo, nors aš, kaip režisierius, buvau tos nuomonės, kad jis turėtų būti ne toks įniršęs ir demonstruoti brandesnius jausmus. Ne tokius subrandintus kaip jo sūriai, bet beveik. Tuo tarpu šitoks jausmų proveržis ir įniršio demonstravimas bylojo apie tai, kad veikėjas netikėjo savo žodžiais.

Policininkai buvo tos pačios nuomonės. Vienas iš jų kažką suriko taip smarkiai ir aiškiai, kad staiga viskas nutilo.

Pauzė puikiai tiko dramos ritmui.

Pagrindiniam veikėjui ji suteikė progą nurimti. Tačiau jis tuo nepasinaudojo ir toliau šėlo. Girdėjau atskirus žodžius.

Šiknius. Rūkorius. Po velnių, kaltinat nekaltą pilietį. Tas šiknius. Ten. Čia.

Pagrindinis veikėjas nuolat kartojo tą patį. Jis nesuvokė kantrybės vertės.

Galiausiai jis nutilo.
Arba buvo nutildytas.
Drama nutrūko.
Žinojau, kad ji tuojau persikels į mano butą.

Veteranas

Nesitvarkysiu. Negrėbsiu kieme lapų. Nepadėsiu kastuvo į kitą vietą. Nepatrauksiu iš prieangio seno kilimo. Paliksiu peleninę ant palangės. Jei jie dar dėl ko nors skųsis, pasemsiu iš židinio pelenų ir pribarstysiu jų ant laiptų.

Sūnus su žmona buvo apsilankę ir pareiškė savo nuomonę dėl to, kaip namai turi atrodyti atėjus pirkėjams. Tarsi čia būtų ne namai, o rūmai.

Kiekvienas turi savo nuomonę.

Marta turėjo tik vieną nuomonę, kurios laikėsi 74 metus. Ji manė, kad vyras išlaiko dvasinę pusiausvyrą, jei tris valandas per dieną jam niekas nedrumsčia ramybės. Gera nuomonė, su kuria visada sutikdavau.

Nesuprantu, kodėl turi būti tiek daug nuomonių. Žinoma, ir aš sugebėčiau jų prisigalvoti ir pareikšti sūnui ir jo žmonai, bet kokia iš to būtų nauda. Aš turiu lygiai dvi nuomones: pirmąją esu pasakęs Martai, o antrąją – Reinui.

Penkiasdešimt antraisiais metais kapstantis darže Martai pasakiau, kad jei ištisus metus kiekvieną dieną valgysi svogūnus, niekada nesirgsi.

O Reinui šeštojo dešimtmečio pabaigoje pasakiau, kad jei jaunimas ilgų distancijų bėgimu domėtųsi taip kaip komunizmu, tai Suomijai nekiltų sunkumų jokiuose čempionatuose.

Tiesa, bėgikas Lasė Virenas baigęs karjerą kaip konservatorių atstovas buvo išrinktas į parlamentą, ir apie tai Reinas man kažkada priminė.

Bet mano teiginys dėl svogūnų buvo absoliučiai teisingas.

Liepiau sūnui su žmona važiuoti namo ir dar pasakiau, kad viskas bus taip, kaip norėjo Marta. Ji visada pakeldavo triukšmą, jei jai nebūnant namie ne į vietą padėdavau dubenėlį ar puodelį, todėl nesuprantu, kodėl dabar turėčiau elgtis kitaip. Sūnaus nuomone, bent jau automobilio griaučius reikėtų išmesti, jis su kolegomis galėsiąs tuo pasirūpinti. Neleidau. Jokie ten ne griaučiai. Reinas sakė, kad ratus lengvai galima parduoti rusams už du šimtus, reikia tik įdėti skelbimą į reklaminį laikraštį. Karbiuratorių galima parduoti technikos muziejui kaip relikviją iš tų laikų, kai automobiliai neužšaldavo jokiame šaltyje.

Prekybos agentas skambino ir teiravosi, kur būsiu sekmadienį 13 valandų 30 minučių. Paklausiau, kiek jam metų. Tas puskvailis pasidomėjo, kaip tai susiję. Dar ir kaip, atsakiau. Jei esi už mane vyresnis, turi teisę teirautis, kur ir kada einu ir kada grįžtu. Jis tebuvo mandagus berniukas, norėjęs priminti man sutartį, kurioje parašyta, kad tuo metu aš turėčiau būti kur nors kitur. Pripažinau tai, bet mintyse nusprendžiau, kad niekur iš savo namų neisiu – ypač dabar, kai jie jau pagavo tą beprotį pirkėją.

Buvau tikras, kad tas pirkėjas ir įsilaužėlis buvo tas pats asmuo. Kaip paaiškėjo, pakvaišęs, ir netgi kaip reikiant. Ankstesniame pasaulyje buvo įmanoma atskirti priešus, dabartiniame jau nebe. Visi tie bėgikai ir ėjikai, lakstantys po parką, rengiasi vienodai, todėl turtuolio neįmanoma atskirti nuo šaltkalvio.

Reinas leido man parsivesti namo Vikį, kad turėčiau draugą ir sargybinį. Iš pradžių priešinausi, bet paskui pagalvojau, kad tas šuo mane pažįsta, ir sutikau. Sekmadienį Reinas ateis pats ir pasiims šunį.

Naktimis vėl pradėjau sapnuoti.

Nemėgstu sapnų, jie tarsi melas. Dėl tos pačios priežasties negaliu žiūrėti filmų ir serialų, nes puikiai žinau, kad viskas sugalvota sėdint prie spausdinimo mašinėlės.

O Marta laukdavo serialų. Pusę septynių arba pusę aštuonių. Kai kuriuos žiūrėdavo net tuo metu, kai kitas kanalas rodydavo žinias. Niekada nelaikiau tų nesąmonių kūrėjų tikrais vyrais. Jei mano sūnus būtų nusprendęs tuo užsiimti, tai esu tikras, kad nevirčiau jam sekmadieniais kavos.

Jie išgalvodavo ir karus. Tas, kuris yra kare buvęs, daugiau žiūrėti nebegali. Kartą aš parašiau į televiziją laišką ir paprašiau, kad duotų man vardus tų, kurie tas pasakas sukūrė, bet jie neatsiuntė, turbūt bijojo, kad mudu su Reinu nenueitume jų aplankyti.

Martai mirus per savaitę sapnuodavau bent penkis kartus. Paskui buvo pertrauka. Sapnai atsinaujino, kai užvirė košė dėl namo. Visada sapnuoju, kad esame su Marta prekybos centre ir aš negaliu atskirti vežimėlių vieno nuo kito, vis nepataikau įmesti monetos į mažą skylutę. Atsibundu, kai prekybos centro apsauginis uždeda ranką man ant peties ir sako, kad vežimėlių negalima atskirti jėga.

Reikia pribaigti tuos sapnus.

Nusprendžiau, kad jei dar kartą ką nors susapnuosiu, daugiau nebemiegosiu. Lauksiu, kol jie pavargs. Aš, kare dalyvavęs vyras, tikrai sugebėsiu susidoroti su sapnais. Sūnaus žmona sako, kad sapnai žmogui naudingi, nes jie išgrynina pasąmonę. Aš paprastas žmogus ir tokios neturiu. Jei apsiskaitę žmonės ją turi, tai tegul džiaugiasi. Kuo mažiau galvoje tokių dalykų, tuo lengviau gyventi.

Sėdėjau apsigaubęs pečius Martos skraiste ir uosčiau jos kvapą.

Pareigūnė

Kol atsiveria saulėtas takelis į sauną, iš pradžių tenka paklaidžioti tamsiu keliu. Šitą nuilsusį melancholišką sakinį prieš pusvalandį ištariau sėdėdama tarnybiniame automobilyje. Kohonenas kažką suburbuliavo. Jis buvo kietas ir dalykiškas, todėl nelinko į jokį humaniškumą. Akimirką ilgėjausi Luomos, kuris dabar atostogavo. Kohonenas būtų norėjęs suimti abu vyrus, nors buvo aišku, kad vieną iš jų galima apkaltinti daugių daugiausia kvėpavimu.

Po susitikimo su tais žmonėmis padėtis netapo aiškesnė. Aplankėme du toje pačioje laiptinėje vienas virš kito gyvenančius vyrus. Vienas kalbėjo padrikai, kitas – kaip iš eilių.

Esu policininkė ir todėl labiau už viską vertinu aiškumą, bet šį kartą pasaulis parodė savo užpakalį, į kurį man teko žiūrėti tris ketvirčius valandos.

Pirmojo ketvirčio metu nesupratau nieko, per antrąjį ketvirtį nusiraminau, o einant trečiajam dariau tai, ką puikiai sugebėjau: mąsčiau logiškai.

Pirmiausia dėl Rehuneno.

Kai viduriniosios klasės atstovas praranda protą, jis tampa paskutiniu idiotu. Geriausi to pavyzdžiai yra nusikaltėliai maniakai, kurie dažniausiai ir būna besmegeniai, tai tiesiog jų profesija. Bet

sunkiausi yra ne profesionalai, o mėgėjai. Šitas vyras išnaudojo visą savo žodžių atsargą, bandydamas įrodyti per visą gyvenimą nepadaręs nieko bloga. Lyg mus tai labai domintų.

Be to, visi taip sakantys meluoja. Kol Kohonenas laikė pirkinius ir ramino moterį, spėjau jam pasakyti, kad mūsų nedomina, geras ar blogas jis žmogus, mes tik norime sužinoti, ar jis išsiuntė elektroninį laišką nekilnojamojo turto prekybos agentūrai. Niekada, nė už ką, jokiu būdu. Jis aiškino, kad už viso šito stovi kažkoks rūkorius, kuris, Rehuneno tvirtinimu, ne mažiau pavojingas už serijinį žudiką.

Mums teko išklausyti gana ilgą rūkoriaus nusikaltimų pristatymą, kol galiausiai Kohonenas užbaigė jį rėkdamas, kad jei tai nesiliaus, tai jis mums visiems įgrūs į burną po cigaretę.

Vyras ėmė mikčioti, moteris verkti.

Išsigandau, kad jie gali pakeisti parodymus ir pažadėjau apklausti apačioje gyvenantį pilietį. Vyras norėjo eiti kartu. Kohonenas pakėlė ranką, ir Rehunenas sudribo ant kėdės. Užsirašėme jo asmens duomenis ir pasakėme, kaip jam elgtis toliau. Vyras vis bėrė įvairiausias detales apie apatinio aukšto gyventoją. Liepiau jam nutilti ir niekur neišvykti iš miesto.

Apatinio aukšto keistuolis atidarė duris greičiau, nei galėjome tikėtis – tarsi būtų žinojęs, kad ateisime.

Vaizdas buvo prastas. Nebuvo baldų, viduryje kambario stovėjo masažo stalas, sienos apklijuotos namų ir kažkokios moters bei vaiko nuotraukomis ir telefono numeriais, ant grindų mėtėsi bibliotekos knygos, sportiniai bateliai, nešvarūs marškinėliai, popierius tabako suktinėms ir dar visokio šlamšto.

Ant miegamojo durų pastebėjau tokį pat rankdarbį, kokį buvau matęs tame daugiaaukštyje. Neišsidaviau. Išdėstėme jam situaciją. Jis apgailestavo, kad kaimynai, tokie geri žmonės, pateko į tokią nepavydėtiną padėtį. Netikėjau nė vienu žodžiu. Paklausiau, kur jis buvo pastarąsias tris valandas. Vyras kuo greičiau ėmė traukti iš kišenės sporto klubo čekius. Paprašiau jo parodyti rankas. Jos buvo švarios, tarsi ką tik nuplautos. Pareiškiau norinti pamatyti balkoną.

Apsidairiau. Ant bortų pėdsakų nesimatė.

Paklausiau, kokiu būdu jis nusiplovė rankas ir nuvalė balkono bortą.

Vyras nusijuokė ir pasakė suprantantis Rehuneną, iš kurio sunkus kokybės kontrolieriaus darbas reikalauja daug jėgų, ypač pasku-

tiniu metu, kai Europos Sąjungos direktyvos reikalauja, kad suomiško sūrio „Edam" paviršius būtų tarsi ežero rugpjūtį.

Paklausiau vyro, ką reiškia sakinys „Galėsiu išmasažuoti Lėną, kai sutvarkysiu visus reikalus", kuris buvo užrašytas ant jo durų priklijuotame geltoname lapelyje. Jis atsakė, kad vienas iš jo pajamų šaltinių yra masažas ir jis buvo pažadėjęs kaimynei pamasažuoti jai skaudančius pečius.

Kohonenas nusikeikė ir nuėjo į virtuvę, o aš tęsiau pažintį su vyru, apie kurį jau buvau skaičiusi jo žmonos atsiųstame rekomendaciniame laiške.

Pasakiau tiesiai, kad įtariu jį esant tikruoju elektroninio laiško siuntėju ir kad prireikus galėsiu tai įrodyti. Vyras išliko ramus ir išsitraukė cigaretes. Paprašiau vienos, jis padavė. Pasakiau, kad tos pačios firmos cigaretės buvo rastos Rehuneno bute. Vyras vėl nusijuokė ir pareiškė visada manęs, kad Rehunenas slapčia rūko. Atsakiau, kad man visai nejuokinga.

O tada jis pradėjo kalbėti gryna eilėraščių kalba. Prisiminiau keletą vaikystėje skaitytų poetų, bet šis atvejis buvo visai kas kita, nes paprastai eilėraščiai turi kažkokią temą, o šitas didžiausią dėmesį skyrė variacijoms. Šlykštaus melo, prielaidų ir apibendrinimų mišinys pasipylė nesulaikoma srove, tarsi žmogus ištisas savaites su niekuo nebūtų bendravęs. Toje srovėje galbūt buvo ir prisipažinimas, bet į tai nesigilinau, nes jo kalbėjimo maniera nunešė mane į visai kitą realybę.

Atrodė, tarsi būčiau įtraukusi hašišo dūmų. Paskutinį kartą rūkiau keleri metai iki studijų Danijoje pradžios, bet vis dar atsiminiau malonų dūmų poveikį.

Vyriškis nesustodamas šnekėjo gal septynias minutes, bet jos slinko lėtai, tarsi visa valanda. Iki tol, kol į kambarį grįžo Kehonenas, jis spėjo papasakoti apie moterį, vaiką, būstus ir jų trūkumą, nekilnojamojo turto prekybą, saulę, dangų, ilgesį, pyktį ir paukščių stebėtojų įrangą.

Tada Kohonenas grįžo iš virtuvės ir, pusę minutės pasiklausęs, pasiūlė jį suimti.

Vyras nutilo, tarsi staiga atsitrenkęs į sieną, ir pažiūrėjo į Koheneną taip, kaip kino teatre žiūrima į tą, kurio telefonas suskamba. Aš taip pat pažvelgiau į Koheneną, ir dviejų žvilgsnių stumiamas jis išėjo į kiemą.

Pastebėjau ant grindų gulintį į dienoraštį panašų sąsiuvinį. Viršelyje buvo parašyta: „Namų fronto veterano pastabos, namai ir jų gyventojai." Paprašiau stiklinės vandens. Jam nuėjus atnešti, paėmiau sąsiuvinį ir įsigrūdau į kišenę.

Leidau vyrui išsikalbėti.

Oracijai pasibaigus jis pasiūlė išgerti kavos ir iš kiemo pasikviesti kolegą. Uždraudžiau ir paklausiau, ar jis paskutiniu metu kam nors skambino mobiliuoju telefonu. Jis pareiškė tokio apskritai neturįs, bet priminė, kad uolus naujųjų technologijų garbintojas yra Rehunenas.

Pasidaviau.

Buvau tikra, kad šitas poezijos mėgėjas buvo tikrasis nusikaltėlis, bet neturėjau jokių įrodymų. Be įrodymų viskas tėra tuščios spekuliacijos.

Išeidama palinkėjau jam sėkmės bandant sumedžioti prarastą šeimą, nors tai gali būti taip sunku, kaip rankomis sučiupti dumbliną vėgėlę. Palyginimas jam nepatiko.

Kohonenas tylėdamas laukė automobilyje. Jo supratimu, pasisekęs vizitas pas įtariamąjį būtų toks, po kurio gali sėdėti ant galinės sėdynės šalia nusikaltėlio ir pasakoti jam apie areštinės ypatumus.

Paguodžiau Kohoneną sakydama, kad neilgai trukus teks sulaikyti arba kokybės kontrolierių, arba bėgiką.

IV dalis

PERSIKRAUSTYMAS

06.49

Ankstyvas rytas, bet saulė jau kepina tarsi vidurdienį; ar kada nors pavyks sulaukti lietaus, atgaivinsiančio augalus ir mus, išdžiūvusios žemės tarakonus?

Atitraukiu užuolaidas, bandau žiūrėti į saulę, bet negaliu, nes ji sminga į akis tarsi durklas. Atrodo, lyg saulė būtų visą žiemą pasaloje tykojęs ir dabar puolimą pradėjęs priešas.

Kaip įmanoma tyliau nuslenku į virtuvę. Paskutinės savaitės ir mėnesiai buvo įtempti, todėl likusį kelią noriu nueiti ramiai.

Įmušu į keptuvę kiaušinius, jie atrodo tarsi automobiliu pervažiuoto kiškio smegenys.

Įsijungiu radiją ir ieškau orų prognozės, bet randu tik kažkokio atlikėjo traukiamą šlagerį. Dainoje jis kažko ilgisi, bet nesiima jokių veiksmų.

Orų prognozė žada, kad saulė žydrame danguje pakils dar aukščiau, o ten būdama ji lydys asfaltą, iki raudonumo kaitins žmones ir pasirūpins, kad augalai kentėtų dar didesnę sausrą. Saulė nežino pasigailėjimo – ji uždraudžia vėjui glostyti medžius ir augalus, sustabdo orą ir niekam neleidžia pajudėti. Saulė žiauri, bet ji pati to nežino.

Išjungiu radiją. Negaliu leisti saulei spręsti už mane.

Užtepu iškepusius kaušinius ant didelės apvalios ruginės duonos riekės, ant viršaus pridedu raudonųjų burokėlių salotų, sūrio ir viską užvožiu dar vieną tokia pat rieke. Lėtai kramtau ir žvilgteliu į lentelę, ar ilgai man užteks šių kalorijų. Ilgai. Jei energijos atsargos išseks, jas pakraus užduotis, kurią ketinu įvykdyti.

Įsidedu į krepšį maisto, peilį, žiūronus ir iš Kesamo parduodamo namo kiemo susirinktus žaislus. Iš anksto parengtą sutartį įkišu į šoninę krepšio kišenę. Niekur nerandu sąsiuvinio, bet guodžiuosi tuo, kad šiandien ir be rašymo turiu užtektinai užduočių.

Pagaliau išaušo diena, kuriai ruošiausi beveik šešis mėnesius.

Šiandien susigrąžinsiu Heleną ir Sinę, nusivesdamas jas į blyškiai geltoną namą.

Nueinu į tualetą ir žiūriu į save veidrodyje.

Sunkiai atpažįstu šitą vyrą. Pasmakrė ir sprandas tarsi ištirpę. Skruostai įdubę, akys įkritusios. Atrodau kaip šeškas, bet esu žebenkštis.

Prisitaisau pulso matuoklį prie krūtinės ir prijungiu jo laidą prie laikrodžio. Ciferblate pasirodo bėgantis elektroninis žmogeliukas. Visus paskutinius mėnesius mane erzino šito vyruko bėgimas vietoje, bet pardavėjas sakė, kad jo pašalinti neįmanoma.

Nušoku laiptais žemyn ir pamatau skelbimų lentoje priklijuotą geltoną lapelį. Šiandien nebereikia skaityti, ką apie mane galvoja viršuje gyvenanti porelė. Prie durų ryto aušros garbei prisidegu dvi cigaretes, vieną įsikandu, kitą palieku prie laiptinės kampo. Esant tokiam tvankiam orui, dūmai puikiai kils aukštyn, tiesiai jiems į šnerves.

Pulsas – 67.

Šiandien nebėgsiu, nes nebereikia niekur skubėti.

Iki susitikimo su Oksanenu dar turiu laiko sustoti vietose, kurios per paskutinius mėnesius tapo labai mielos. Pažįstamu miško takeliu prieinu prie automagistralės tilto, sustoju ir atsiremiu į turėklus. Po manimi zvimbia į vabalus panašios mašinos. Sinė labai mėgsta vabalėlius, ji norėtų degtukų dėžutėje įrengti jiems naujus namus. Aš jai to neleisiu, nes jų namai yra visa Suomijos žemė.

Atplėšiu rankas nuo turėklų ir pakeliu jas į šonus tarsi sparnus. Prisimenu Peijenės krantą, prieplauką ir vėją, norėjusį nuo manęs tolyn nunešti šeimą. Atsiremiu į turėklus ir maskatuoju nuleistais sparnais.

Automagistrale, tu esi mano kraujas ir mano kelias.

Stoviu virš tavęs, noriu pamatyti tave visą.

Magistrale, tu šliauži per žemę, prispaudi po savimi laukus, greitai priversi miesto galvas prijungti prie tavęs ir Centrinį parką, kuo baigsis egoistiška Pirkolos, Pakilos ir Paloheinės kvartalų kova dėl jo sklypų.

Apie tave kaip apie tikrą legendą kalbama visoje Suomijoje, tu esi visų kelrodė žvaigždė, tavimi teka kraujas, aš noriu prisiglausti prie tavęs ir uostyti tavo plaukus. Palyginti su tavimi, Hemėnlinos, Tusulos ir Lahčio gatvės yra absoliutus niekas. Jos veda atgal į tamsą, o tu nevedi niekur, tik supi Helsinkį, esi svarbiausia jo kraujagyslė, Helsinkio karūna.

Tu per akimirką nuneši mane iš Espo į Itakesko rajoną, į savo karūnos perlą. Itakeskas yra svarbiausia naujojo Helsinkio vieta, bendra Rusijos, Somalio ir atokiausių Suomijos provincijos kampelių gyventojų svajonė. Itakeske kunkuliuoja tūkstančių virėjų verdama košė.

Automagistrale, laimė, mes turime vienas kitą ir žinome, kad miestas plečiasi, auga, liejasi per kraštus, jo teritorijoje atsiranda ir tuščių vietų, kur garuoja karšta lava, tai laikas, kurio mes nesustabdysim; kur tik pažiūrėsim, viskas verda ir kunkuliuoja, o ore vienu metu sklando visi šeši rusų kalbos linksniai.

Tu pradėjai urbanizacijos procesą, parodei pavyzdį ir kelią. Tu tapsi legendiniu keliu, apie kurį 2040-aisiais bus kalbama taip, kaip po karo kalbama apie lemiamą mūšį.

Dabar tu atrodai apmirusi, bet tai tik iliuzija. Pavakare, kai šeimos išvyks pas giminaičius ir į sekmadienines būstų parodas, tu garuosi įkaitusi tarsi kepta kiaulienos šoninė, žėrėsi ir vingiuosi saulės spinduliuose.

Šią trapią akimirką aš stoviu atsirėmęs į tilto turėklus ir nuleidęs žemyn rankas, į kurias subėgęs kraujas nudažė jas mėlynai ir raudonai. Pakeliu rankas aukštyn, paliečiu kaktą. Šita maloni akimirka kainavo man kelis prakaito lašus.

Leidžiu šviežioms sultims atstatyti organizmo skysčių pusiausvyrą.

07.22

Naktys prieš sunkią darbo dieną visada vienodos. Nervai tada būna jautrūs, paklodė kažkokiu būdu atsiranda kojūgalyje, o užmigti pavyksta tik valandą prasivarčius.

Atsibundu per anksti, pavargęs voliojuosi ir bandau vėl nugrimzti į miego gelmes. Neturiu jėgų virtuvėje vargti su kava ir skrudinta duona, nusprendžiu vykti pavalgyti į *Teboilą*. Mano laimė – tai ištisą parą veikianti degalinė.

Į įmautę sukišu brošiūrų krūvą, prieangio veidrodyje apžiūriu savo prekinę išvaizdą ir atsargiai uždarau duris. Veja drėgna, Tusulos gatvė alsuoja tyla.

Pažiūriu į dangų – nė debesėlio, tai žada karštą dieną. Paskutinį kartą automobilį vairavo Merja, todėl tenka atstumti sėdynę. Įsitaisau kaip įmanoma patogiau. Nėra mašinos, kurioje sėdėti man nebūtų sunku ir karšta. Jei tokia vis dėlto atsirastų, agentūros vadovai ją paskirtų Sutinenui. Pastebiu, kad į sielą įšoko pirmasis dienos nusivylimas, o tai negeras ženklas. Šalin mintis nuo buitinių smulkmenų, šiandien turiu pasirūpinti keletu neblogų būstų.

Po ratais sugirgžda sausas žvirgždas, norisi palikti kieme pėdsaką. Slysteliu įvažiuodamas į autostradą, ant tilto kažkas maskatuoja rankomis, negi jis neturi ką veikti. Išsitraukiu diktofoną. Automobilyje į galvą ateina daug puikių minčių, dažniausiai lenkiant arba le-

kiant ilga tiesia autostrados atkarpa. Idėjos gali šauti į galvą bet kada, jos neklausia nei laiko, nei vietos.

Dabar idėjų nekyla. Tai dėl alkio ir dėl to, kad naktį blogai miegojau. Suteiksiu galimybę pasireikšti greitakalbiams radijo laidų vedėjams. Minutę. Daugiau neištveriu, ypač kai neaiškiai malantis didžėjus savo kalbas iliustruoja nežinomos metalo grupės daina.

Išvažiuoju iš magistralės, įsuku į degalinės kiemą, išsitraukiu akinius nuo saulės. Išlipu iš tvankaus automobilio. Kelnės jau dabar nemaloniai prilipusios prie odos. Nesiskųsčiau, jei automobilyje būtų kondicionierius, bet, kita vertus, tėvas net neturėjo mašinos, kai pradėjo dirbti, svarbiausia, kad turėjo įkvėpimo. Sūnus drįsta guostis dėl nevėdinamos mašinos, o jo tėvas apskritai retai pamato tokį technikos stebuklą – nebent tada, kai nuvykstu į Iulistarą pasiklausyti jo naujienų ir išminties. Tėtis niekada nesupras, kad vaizdas pro automobilio langą yra vienintelė garantuota prekybos agento alga.

Pasitaisau kelnes ir pakeliu ranką, norėdamas apžiūrėti pažastį. Ja teka tamsi prakaito srovelė, bet švarku jos uždengti negaliu, nes baigiantis dienai mirčiau nuo karščio.

Prisipilu iš automato vandens, akimirksniu išgeriu stiklinę, pripilu į ją kavos ir pasistatau ant lėkštelės. Bandelės tikrai neimsiu, nors su kava tekainuotų 13 markių: tai nuolaida, kviečianti į greitų malonumų pasaulį. Jei seksis įtikinti klientus, grįšiu į degalinę ir leisiu sau pasimėgauti papildoma porcija.

Atidžiai išsirenku vieną iš rūkančiųjų zonoje stovinčių stalelių. Stalelis turi stovėti bent jau trijų metrų atstumu nuo tuščias kalbas varinėjančių jaunuolių. Jų geriau neprisileisti per arti, nes jie išsiurbia jėgas ir atima gyvenimo džiaugsmą. Degalinės savininkas tikriausiai tokios pačios nuomonės, bet būdamas verslininkas jis jų negali išmesti, tol, kol jie ką nors perka. Netikiu, kad bent vienas iš šitos gaujos užaugęs virs nuosavame name gyvenančiu ir šunį auginančiu piliečiu.

Išgėrus pusę puodelio mane išgąsdina trenksmas – netoliese kažkoks bėgikas su krepšiu bando atsisėsti ant kėdės, jos neatitraukdamas toliau nuo stalo. Siaubingai vargsta, bet krepšio kažkodėl nenusiima. Statydamas ant stalo sulčių pakelį padaro iš to tikrą programos numerį. Išmaukęs sultis, įsikiša į burną cigaretę ir čiulpia taip, tarsi ji būtų paskutinė gyvenime.

Dabar jis kaip laukinis spokso į mane. Gal jis pamišęs? Tokie sulaukėja, jei pastebi ką nors į juos žiūrint. Nukreipiu žvilgsnį į langą.

07.35

Atsimerkusi pamatau, kad saulė jau skverbiasi pro nešvarų langą, apšviesdama ant stiklo esančias dėmes ir pirštų pėdsakus. Tačiau nešvara neturi jokios reikšmės, ypač šiandien.

Šalia šnopuoja Sinė. Šią naktį ji miegojo su manimi.

Pakedenu Sinei plaukus. Atspėk, ką šiandien veiksim, paklausiu. Šiandien eisim pamatyti namo, eikim jau, užsidega Sinė. Dabar dar neisim. Pirmiausia pavalgysim košės, nusiprausim ir tik tada eisim. Išvirk košės, prašo Sinė. Gerai. Atsikeliu iš lovos. Sinė irgi pašoka, nubėga į virtuvę, iš indaujos ištraukia puodą ir deda jį ant viryklės. Ji taip įsismarkavusi, kad tenka ją pristabdyti. Leisk mamai suberti kruopas. Ne, aš pati subersiu. Baik, eik pažiūrėti, gal rodo programą vaikams.

Sinė nubėga prie televizoriaus, įjungia jį ir atsisėda ant grindų.

Maišau košę ir žiūriu į ant ventiliatoriaus priklijuotas nuotraukas, kurios mane ištirpdė.

Kaip ir Mačio žodžiai.

Jis niekada nebuvo taip kalbėjęs. Paklausiau jo, ar jis ko nors nepavartojęs?

Ko nepavartojęs, atsakė.

Na, ko nors.

Tik raminamųjų. Juk žinai, kad nieko nevartoju. Tiesiog aš, Helena, esu visiškai tikras dėl visko. Juk jūs ateisite pamatyti namo, mums nebūtina susitaikyti, bet jūs tik ateikite.

Gerai jau. Ateisim.

Iškart po to pokalbio Sinė paklausė, ar čia tėvelis skambino. Ji viską atspėja, o kartais atrodo, kad viską ir supranta. Tikiuosi, kad taip tik atrodo.

Maišau košę ir negaliu patikėti, kad visa tai tiesa. Sirkai jis ramiai viską papasakojo, su manimi kalbėjo trumpiau. Jis žino, kad negaliu pakęsti pliurpalų.

Išlyginsiu mūsų geltonąsias vasarines sukneles, pirktas Padasjokyje. Sinei supinsiu kasas, pati pasipuošiu kaspinėliu. Turbūt esu truputį pamišusi. Tai, kad einame pamatyti jo namo, dar nieko nereiškia. Bet tamsa buvo tokia ilga, jog noriu, kad atrodytume gražiai.

Televizorius šaižiai rėkia, košė burbuliuoja, saulė kyla virš bjaurių namų, aš tirpstu, laimė, čia nėra Mačio. Aš tikriausiai šokčiau jam ant kaklo, bet ne dėl namo, tiesiog šokčiau, ir tiek. Kaip seniai bejutau jo neskustą smakrą ant savo kaklo, tikrai seniai, o kada paskutinį kartą jis glamonėjo mane, turbūt dar seniau.

Surinku Sinei, kad košė jau laukia.

07.42

Jaučiu tave savo kaulais, nors asmeniškai ir nepažįstu.

Nesiperšu tau į draugiją, manau, kad susitiksime šiandien darbų įkarštyje. Noriu laikytis nuo tavęs tam tikru atstumu, nes tame, kas atsitiks, nebus nieko asmeniška. Mes tik susitiksime, nes tu turi tai, ko neturiu aš: teisę lemti būstų kainas.

Kai viskas pasibaigs ir sandoris bus sudarytas, vienas kitam atrodysim kaip atsitiktinai susitikę kosminiai laivai. Turbūt esu pernelyg sentimentalus, juk mes nesame jokie kosmonautai. Patikslinu: tu gyvensi taip, lyg manęs niekada nebūtum sutikęs, o aš atsiminsiu tave nebent lupdamas tošį nuo beržinių rąstų. Užuodęs tošies kvapą, prisiminsiu pinigus, o prisiminęs pinigus, prisiminsiu tave.

Anksti šiandien išėjai iš namų, ar akys nelimpa? Dabar tu dar nesugebėtum čiulbėti ir girti puikaus židinio ar šlaito. Krepšyje turiu tau pašto siuntinį, bet paduosiu jį vis dėl to ne tau, o Merjai. Pats suklydai, kad nepaskambinai ir nepasiūlei man naujos kainos, pats privertei mane tapti paštininku.

Tavo vasarinės kelnės jau dabar prakaituotos, tavo kakta raukšlėta, kas gi tave kamuoja? Gerk savo kavą, kol dar turi jėgų. Rūkyk savo cigaretę, kol ji dar dega.

Kvepi pigiu tualetiniu vandeniu, bet ar kvepi viltimi, kurios buvo pilnas pokario laikotarpis? Kažin. Atnešei mums laisvą seksą,

dėl kurio taip kovojo tavo karta, ir dabar aš tikriausiai turėčiau tuo labai džiaugtis. O gal man reikėtų prieiti prie tokių išvadų, prie kurių prieinama visuose istorijos vadovėliuose? Bet jei tu septintajame dešimtmetyje mokeisi prekybos mokykloje ir nieko neįtarei apie apatinės kūno dalies revoliucijas, tai gal ir neversiu tau kaltės dėl to, ką sukėlė tavo bendraamžiai.

Žiūriu į tave, tu vengi mano žvilgsnio.

Aš irgi vengčiau, jei būčiau tavo vietoje.

Pats esi kaltas. Išsirinkai blogą vietą, kur negali pasėdėti vienas. Pro duris bet kada gali įžengti iki galo neišgydytas plepys arba irzlus raišas žmogėnas, ką gi tu tada darytum? Juk ligonių kasoms skiriamos lėšos apkarpytos, o pačiose ligoninėse sumažintas vietų skaičius. Todėl visada atidžiai rinkis degalinės staliuką.

Baigiu savo ilgą monologą Kesamui, kuris nenusėdi vietoje, kuičiasi ir kilnoja kojas nuo vienos ant kitos. Slapta dėbteli, ar vis dar į jį žiūriu. Žiūriu, žinoma. Toks mano būdas kepti mėsą.

Gailestis jam tuoj pat atšąla. Išgeriu sultis iki dugno ir pamojuoju vyrui, kurio santuoka galiausiai pavirs tragikomedija. Kesamas visai sutrikęs, jis nesiteikia pakelti rankos tam, kuris šiandien jam iš panosės nupirks namą.

08.15

Kadaise tokią pačią dieną mudu su Marta tylėdami sėdėjome kieme ant sūpynių. Klausėmės medžiuose šlamančio vėjo ir čiulbančių paukščių.

Vikis su pavadėliu ant kaklo džiaugsmingai laksto ir bando užšokti man ant kelių. Mudu su Marta kalbėdavome apie galimybę įsigyti šunį, bet taip ir neįsigijome. Vikis šiaip jau nėra sarginis šuo, bet Reinas sakė, kad pavojų jis puikiai užuodžia.

Pirkau parduotuvėje bandelių, išvirsiu Reinui kavos, kai jis ateis vidurdienį. Iki pasirodant pirkėjams, nueisim į barą palošti. Reinas pažadėjo pasilikti čia tol, kol neišeis paskutinis pirkėjas. Vyras iš agentūros to nežino, bet jam ir nereikia žinoti. Tarėmės, kad, jei pavyks sudaryti sandorį, vakare pasikūrensime sauną.

Šiek tiek apsitvarkiau, bet sūnui su žmona ateiti neleidau. Neturiu jėgų klausytis jų aiškinimų, kad reikia daryti remontą ir kad baldai jau seni. Jei būčiau jautresnis, dėl tokių kalbų galėčiau įsižeisti.

Kartą viešint sūnaus šeimai, čia svečiavosi ir Reinas. Jis klausėsi jų plepalų, o paskui man pasakė, kad pats to neištvertų nė dvi minutes. Paaiškinau jam savo sistemą. Aš visada į jų pusę atsuku kairiąją ausį, o kita klausausi paukščių čiulbesio.

Nuploviau sūpynes. Vyras iš agentūros paprašė, kad patraukčiau jas tris metrus ūkinio pastato kampo link, nes tas dvi valandas kaip tik tą vietą gražiai apšvies saulė. Kvailos kalbos, bet padariau taip, kaip jam geriau.

Nežinau, ką darysiu, jei už namą gausiu numatytą kainą.

Tokie pinigai. Kur aš juos dėčiau?

Jei iš sūnaus namo bendrijos nusipirksiu mažą butuką, vis tiek dar liks daugybė. Gyvendami su Marta buvome pripratę niekur neišeiti. Aš net nemoku nusipirkti drabužių. Arba automobilio. Mieste nebuvau trejus metus. Su Reinu suskaičiavome, kad net jei lošdamas imčiau statyti didžiausias galimas sumas, vis tiek per gyvenimą visko neiššvaistyčiau.

Tie pinigai liks sūnui.

Jis nusipirks miniveną.

Minivenas jam būtinas, nes reikia sutalpinti ne tik vaiką, bet ir visas slides, burlentes ir vaiko mantą. Jis skundėsi, kad į dabartinį automobilį tai niekaip netelpa.

Aš tuo stebiuosi.

Per paskutinius trisdešimt metų daugiau nieko ir nedarau.

Nusistebėjimai reikalauja daug laiko.

Nenoriu aušinti burnos sūnui, nes žinau, kuo viskas baigsis.

Sūnaus gyvenimas kitoks nei mano, jis gyvena kitoje šalyje ir kitaip. Aš savo tėvynėje gyvenu tarsi užsienyje. Tos šalies, kurioje gyvenau būdamas sūnaus amžiaus, jau nebėra. O jei ir yra, tai labai mažai. Ant jos stovi nauja šalis.

Martos nuomone, tokios kalbos yra gryna nesąmonė.

Būdamas sūnaus metų, neturėjau asmeninio gyvenimo. Aš gyvenau Suomijos gyvenimą. Bent jau taip atrodė. Reinas galvoja lygiai taip pat. Jis stebisi, kas gi tas asmeninis gyvenimas. Kas gi tas asmeninis laikas. Juk visų laikas vienas. Bet šalis ne ta pati.

09.45

Šiaip ne taip išmečiau iš galvos tą spoksantį kvailį, dabar sėdžiu biure ir atmintinai mokausi brošiūros tekstą. Kalbėti be popieriaus visada sudėtinga. Tėvas sakė, kad pastoriai niekada neskaito pamokslų iš lapelių. Bandžiau tėvui paaiškinti, kad prekybos agento darbo specifikos negalima lyginti su įprastomis iškalbos reikalaujančiomis situacijomis.

Išsiurbsiu iš šito popieriaus rašalą ir paversiu jį vynu. Nekreipsiu dėmesio į faktus ir susitelksiu ties fikcijomis. Kalbėsiu griausmingai ir įtikinamai tarsi pastorius ir televizijos laidų vedėjas vienu metu.

Reikia sugebėti užgauti žmonių sielų stygas. Ir malonią damą, ir antsvorio turintį Formulės-1 gerbėją būtina mokėti įtikinti, kad šią gražią dieną būtent šis namas gali tapti jų lizdeliu.

Prekyba yra tikras aktoriaus darbas, reikalaujantis susitapatinti su kitu asmeniu.

Apgalvojau, su kokiais klientais šiandien gali tekti susitikti.

Tai gali būti, pavyzdžiui, keturiasdešimt penkerių metų amžiaus valstybės tarnautojas, kuris apsileidęs gyvena kur nors priemiestyje ir slepiasi nuo kaimynystėje kepamos mėsos dūmų už gudobelių gyvatvorės, jo žmona perka brangius gyvenimo būdo žurnalus ir užsi-

mena jam, kad gyvenime reikia permainų, o paaugliai vaikai tuština jo piniginę ir prašo leidimo iki Joninių įsiverti dar vieną auskarą.

Dabar akimirką pabūsiu juo.

Žiūriu į šį namą jo akimis ir štai ką matau: ramybę, permainų sėklą, kurią pasėsiu namo kieme, o dar kaip girgžda tie laiptai, visai kaip vaikystėje, o kai perdažysim langų rėmus, tai ir bus mūsų tikrieji namai. Čia prasidės naujas mūsų gyvenimas, aš neberūkysiu, pradėsiu bėgioti Centriniame parke ir įgausiu gerą fizinę formą.

Baigiu fantazuoti ir pasiuostau pažastis.

Negali būti. Diena tik prasidėjo, o aš jau smirdžiu.

Nueinu į tualetą, nusivelku marškinius ir ketveriomis rieškučiomis vandens apiplaunu pažastis, dar dvejomis – kaklą. Lauke saulė kaitina automobilį. Jei galėčiau rinktis, važinėčiau baltu automobiliu, nes saulė jo taip intensyviai nekepintų. Jei galėčiau rinktis, ant jo nebūtų parašyta nieko, bent jau agentūros pavadinimo tai tikrai. Kartais trapiomis sekmadienių akimirkomis prieš susitikimus su klientais terasose ir parkuose matydamas laisvus žmones galvoju, kad gyvenime nieko negaliu pasirinkti. Ir kad prekybos verslas tėra slaptažodis šitai katorgai, kur aš pats esu įkištas į karštą kiemą tarp betono luitų ir privalau kalbėti, kalbėti ir dar kartą kalbėti. Kalbėti tol, kol žodžiai virs pinigais, viltis balansu, o svajonė – parašu popieriuje.

Mane vėl užvaldė pesimistinės nuotaikos.

Ištraukiu iš šaldytuvo kokakolos ir gerai trūkteliu. Paskui, bandydamas atsigauti, dukart plekšteliu sau per skruostą.

Jarmai, dabar prie reikalo. Jarmai, šiandien sekmadienis.

Iki susitikimo su namo pirkėjais teks pabandyti parduoti kotedžo butą. Tikiuosi, pasiseks, nes pavykęs sandoris veikia mane tarsi Linanmekio parko karuselė, iššaunanti žmogų į dvidešimties metrų aukštį. Iš ten galėsiu žiūrėti į laisvuosius terasų gyventojus ir paklausti: kuris gi iš jūsų šiandien parūpino žmogui namus ir tuo pačiu papildė savo sąskaitą dešimčia tūkstančių?

10.24

Porą valandų vaikščiojau paskendęs prisiminimuose ir atsisveikindamas su pažįstamomis vietomis.

Gudobelių gyvatvorės, medžiai ir krūmai, pašto dėžutės, kiemo nykštukai. Esu sėdėjęs ir šiame griovyje, ir žiūronais stebėjęs baltų plytų namo kiemą, iš kurio išsiroviau vejos, kurią paskui naktimis uostydavau tuščiame savo bute.

Dabar, kai radau tai, ko ieškojau, didelė dalis mano veiklos atrodo bergždžia, netgi kvaila. Vis dėlto negaliu sumenkinti savo atlikto darbo. Negaliu sau leisti gailėtis savęs arba pasiduoti kokiam kitam trukdyti galinčiam jausmui. Svarbiausia dar nėra padaryta.

Einu pro senelių namus ir sustoju pamatęs vyrą, kuris sėdi vežimėlyje apsiklojęs kelius antklode. Norisi prieiti ir jam ką nors pasakyti, bet neprieinu.

Vos susiruošiu eiti toliau, vyras pagarsina ant kelių gulintį radijo imtuvą. Jis klausosi interviu su garsiu suomių alpinistu. Pajuntu gerklėje gumulą, bet vis tiek lieku pasiklausyti.

Alpinistas pasakoja apie savo keliones, kalnų orą, pasiruošimą žygiui, kopimus į aukštikalnes ir tai, kad kalnai atnešė ankstyvą mirtį ne vienam jaunam vyrui. Jis siunčia linkėjimus savo bendražygiams ir žmonai, rėmusiai jį ištisus dešimtmečius.

Norisi vemti, bet, norėdamas įgyvendinti dienos užduotį, turiu laikyti maistą savyje.

Vėmimai mane kankinti pradėjo dar 1995 metais. Tada trys maždaug dvidešimties metų amžiaus vyrai taip žaismingai ir puikiai ledu varinėjo juodą gumos gabalą, kad Suomija pirmą kartą istorijoje laimėjo pasaulio ledo ritulio pirmenybes. Atsimenu, kaip dėl to džiaugiausi, ir tikrai negalėjau žinoti, kokias pasekmes man sukels žaismingas Sako Koivo, Jerės Lehtineno ir Vilės Peltoneno žaidimas.

Prasidėjo naujasis patriotizmo laikotarpis. Gergždžiančiu balsu kalbančio pėstininkų generolo būdavo klausomasi tarsi iš pelkės iškelto mediumo, o visos jos kalbos prilyginamos Dievo žodžiui. Be to, visa į kitą čempionatą išvykusi rinktinė viešbutyje skaitė karinius romanus, o vyriausiasis treneris sąmojingai vartojo karo terminus ir liepė žaidėjams imti pavyzdį iš pagrindinių romanų herojų.

Žiūrėjau į visa tai glėbyje laikydamas karščiuojančią mergaitę ir klausiau savęs: kaip visa tai susiję su ledo rituliu ir šia šalimi, kodėl tas silpnaprotis, garso „r“ ištarti nesugebantis generolas tarsi popiežius vežiojamas iš vieno priėmimo į kitą, kodėl jo sakinys „Suomija yra puiki šalis“ laikomas granite iškalta išmintimi.

Iki naujojo patriotizmo laikotarpio jau buvo prasidėjęs ir individualybių laikotarpis, kuriam atstovavo šį vasaros rytą per radiją plyšaujantis alpinistas. Tada man teko įsigyti du kibirus vėmimui. Ledo ritulio ir generolo garbei ant vieno kibiro užrašiau „Suomija“, o ant kito – „Finland“. Pirmąjį laikiau prie televizoriaus, antrąjį virtuvėje. Helena to nesuprato, jos nuomone, žygis į Everestą buvo pasiekimas, kurį reikėjo gerbti. Po tokių jos žodžių tada savaitę nesikalbėjome.

Prieinu prie senuko. Iš akių matau, kad jis aklas. Paprašau jo išjungti radiją. Jis klausia, kas aš esu ir kodėl jis turėtų išjungti. Pasakau, kad esu Matis Virtanenas ir kad neseniai girdėjau, jog tas alpinistas buvo suimtas už apgavystes. Didžiųjų savo pasiekimų metu jis tikino visuomenę turintis šeimą ir tokiu būdu pasirašė rėmimo sutartis su kolekcijas šeimoms kuriančiais drabužių gamintojais.

Senukas atsako, kad tokių dalykų jis nesupranta, bet vis tiek nori klausytis radijo. Pasakau, kad mielai galiu paieškoti kito kanalo. Jis sutinka. Vietoj alpinisto kalbų surandu pirmąjį naujienų kanalą.

Atsiprašau dėl savo poelgio ir palinkiu jam kuo gražiausios vasaros. Jis linkteli ir pasitaiso antklodę.

11.06

Mėlynas ežeras, ant kranto raudonas namas, kieme vyras ir moteris, o tarp jų besišypsanti mergaitė, rankose laikanti kamuolį. Vyro plaukai juodi ir tankūs, jis stovi įsikandęs cigaretę ir laiko mikrofoną. Šviesūs moters plaukai siekia kojas, jai ant skruosto užklijuotas pleistras.

Sinė gėlėta suknele stovi virtuvės viduryje ir išdidžiai rodo man naujausią savo piešinį. Ploju rankomis, Sinė šypsosi, išplėšia piešinį iš bloknoto ir magnetine boruže pritvirtina jį prie šaldytuvo durų.

Tai jau koks trisdešimtas Sinės paveikslas. Ji pradėjo juos piešti prieš daugelį mėnesių, bet iš pradžių piešiniuose būdavo tik mėlynas ežeras ir tuščia prieplauka.

Tuojau važiuosime į miestą. Prieš išvykdamos į Maununevos rajoną dar turime daug laiko. Stotyje susitiksime Sirką, su ja pasivaikščiosime po parką ir nueisime į piceriją. Neatsimenu, kada paskutinį kartą viskas buvo taip šaunu.

Suprantu, kad už geros nuotaikos slypi pavojus.

Visą rytą svajojau apie Matį ir apie tai, kas šiandien atsitiks. Įsivaizdavau tą namą, mus sėdinčius sūpynėse, Sinę žaidžiančią smėlio dėžėje. Galvojau apie tai, kad aš jam atleisiu, jis atleis man ir seno namo miegamajame taikysimės visą naktį.

Pyktis yra saugus, nes jis nubrėžia ribas.

Meilė pavojinga, ji ribas ištrina.

Atleidimas yra pavojingas, jis atima budrumą.

Neprarasiu budrumo. Nubrėšiu ribas. Bet namą vis dėlto apžiūrėsiu. Suteiksiu Mačiui galimybę.

Sinė atneša dar vieną piešinį. Jame pavaizduotas mėlynas dangus ir trys debesys, ant kiekvieno debesies stovi po angelą, vienam iš jų ant kaklo nupieštas aštuonkojis.

Kas jie tokie, klausiu. Aš, tu ir tėtis, atsako Sinė. Juk mes nemirę, sakau. Ne, atsako Sinė. Tai kodėl mes angelai, klausiu. Todėl, sako Sinė. Kodėl šitam ant kaklo rangosi aštuonkojis, klausiu. Tas angelas esi tu, Sinė atsako. Kodėl man ant kaklo nupiešei aštuonkojį, klausiu. Nes tu apie jį kalbėjai, atsako Sinė. Labai prašau daugiau tokių nepiešti. Negi negaliu piešti, derasi Sinė. Bet jei jau mama prašo nepiešti, pasiūlau. Vis tiek piešiu.

Čiumpu iš jos piešinį ir jį suglamžau. Sinė pravirksta. Išsigąstu ir priglaudžiu ją prie savęs. Ji ištrūksta, nubėga į savo lovą ir pradeda šnirpščioti. Išlyginu lapą ir einu pas Sinę.

Neverk. Atleisk man.

Sinė nusisuka į sieną ir toliau verkia.

Man vienu metu ir gėda, ir apmaudu.

Suglamžiau mane įžeidusį vaiko piešinį.

Per tuos mėnesius nuolat turėdavau stengtis neprarasti savitvardos. Dabar vėl imu nesivaldyti. Glostau Sinei nugarą. Ji nebeverkia. Atnešu iš šaldytuvo dėžutę ledų. Sinė atsisuka. Jos plaukai prilipę prie prakaituotos kaktos. Nubraukiu juos ir ištiesiu gabalėlį ledų.

Susitaikome. Tai buvo bjauru, pasakau. Nebuvo, tu pati kalbėjai apie aštuonkojį ir jo čiuptuvus, tvirtina Sinė. Noriu pasakyti, kad bjauriai pasielgiau suglamžiusi lapą, patikslinu. A, va kaip, ištaria Sinė. Mamos nervai dar truputį plaukioja paviršiuje, paaiškinu. Ar taip pat kaip vandens lelijų lapai ežero vandenyje, klausia Sinė. Ne visai, atsakau. O kaip tada, Sinė vėl klausia. Tų nervų nesimato. Jie yra galvos viduje, aiškinu. Ką tik pati sakei, kad jie yra paviršiuje, tvirtina Sinė. Valgyk tik ledus, o tada jau eisime į autobusų stotelę.

12.09

Į kotedžo butą atėjo aštuoni klientai, iš kurių šeši tėra šniukštinėtojai. Sutinenas sugalvojo tokią pravardę tiems po parduodamus būstus besisukinėjantiems žmonėms, kurie iš tiesų net neketina įsigyti būsto, o ateina tik pasižvalgyti po kitų nuosavybę ir paerzinti prekybos agentų.

Norėdamas išlikti ramus sutelkiu dėmesį į dvi moteris, kurios aiškiai yra potencialios pirkėjos. Paduodu brošiūrą ir seku jų judesius bei balsus. Abi yra maždaug 40–45 metų amžiaus ir, sprendžiant iš drabužių, atstovauja aukštesniajai vidurinei klasei, jų pajamos maždaug 200 000 markių per metus, šiuo metu greičiausiai gyvena trijų kambarių butuose daugiaaukščiuose.

Supažindinu jas su buto privalumais, akcentuoju, jog butas priklauso pasiturinčiai namų bendrijai ir primenu, kad jis yra puikioje vietoje, šventosios trejybės – Tusulos ir Hemėnlinos gatvių bei autostrados – pašonėje. Čia gyvenantieji žino, ką reiškia geras susisiekimas.

Viena iš moterų padėkoja ir pasišalina.

Susitvardau ir lekiu paskui likusiąją į kiemą. Sodinukai atrodo ne itin gerai. Pripažįstu, kad sodelis prašyte prašosi priežiūros, nes dabartiniai šeimininkai nuolat dalyvauja tarptautiniuose projektuo-

se ir nespėja juo pasirūpinti. Atsimenu, kad kažkur auga gėlių lysvė, į kurią turiu atkreipti moters dėmesį. Moteris klausia, kada tektų remontuoti stogą. To nežinau, nes niekas man apie tai neužsiminė. Ji ima tvirtinti, kad remonto tikrai prireiks, taip jai sakė netoliese gyvenantis pažįstamas. Greičiausiai jo prireiks ne anksčiau kaip po metų.

Saulė suranda mano plikti pradedančią galvą. Spinduliai negailestingai kepina nubraižytą odą. Rudenį eisiu tirtis, nes tas niežėjimas privalo baigtis. Moteris teiraujasi apie grindų dangą. Atsakau, kad tai į parketą panaši laminuota grindų danga. Vadinasi, ne parketas, pasitikslina moteris. Na ir kas, po velnių, pagalvoju, bet koks gi skirtumas. Juk ir šitomis grindimis po saunos galima tapenti prie televizoriaus, pamanau, o moteris tuo tarpu jau užeina į vonios kambarį.

Tas vonios kambarys, pradeda moteris, ir įtariu, kad į rojų bus įšliaužusi gyvatė. Ji kalba taip, lyg būtų susipažinusi su visomis kotedžų statybos ypatybėmis, o man belieka apgailėtino statybininko, pakviesto paaiškinti savo klaidas, vaidmuo.

Moters nuomone, vonios kambario grindys grįstos ne itin kokybiškai. Galima ir taip teigti, pastebiu, ir bandau nukreipti jos dėmesį papasakodamas, kad sesers vyras, remontuodamas savo vonios kambarį, apskritai pamiršo sujungti plyteles, o čia, laimė, taip nenutiko. Iš tiesų aš neturiu sesers, bet sudėtingose situacijose leidžiu sau remtis išgalvotais asmenimis.

Suskamba telefonas, ekrane Merjos vardas.

Po velnių, juk jau sakiau jai, kad darbe atsiliepti negaliu.

Vienu mygtuku „užmušu“ telefoną.

Moteris atsisėda ant geltonos sofos ir atsidūsta. 985 000 markių yra didelė kaina už butą kotedže, nes pavažiavus dešimt kilometrų nuo čia į šiaurę už tokius pinigus pavyktų gauti namą. Tačiau, nors Vantos miškuose ir atsirastų būstų, vis tiek niekas nesidangintų toli nuo kino teatrų ir operų, ten, kur terasą galima rasti tik degalinės kieme, bet jai to nesakau, tik pažymiu, kad buto savininkai maloniai priima pasiūlymus, todėl ir poniutei verta įsitraukti į žaidimą.

Sekunde per vėlai pastebiu, kad pasirinkau netinkamus žodžius.

Klientės negalima vadinti poniute, net jei ji tokia yra.

Moteris dirsteli į mane, nusuka žvilgsnį į gėlių lysvę, atsistoja ir išeina į prieangį. Pasilenkusi nusiauna mėlynus maišelius ir pažada paskambinti kitos savaitės pradžioje (ko ji tikriausiai nepadarys),

dalykiškai padėkoja už paslaugas ir eina durų link. Šoku paskui ją ir primenu, kad šiuo butu domėjosi gana daug klientų, todėl verta paskubėti. Moteris išeina į kiemą ir atsako greitai priimanti sprendimus, todėl gali būti, kad ponaičio telefonas suskambės jau rytoj. Ji sėdasi į *Audi*, užvedą ją ir išlekia iš betonuoto kiemo.

Prieangyje surenku mėlynus maišelius, sudedu juos į polietileninį maišelį, nueinu į virtuvę, išsiimu iš šaldytuvo mėlynių sriubos ir imu gerti tiesiai iš pakelio. Naudodamasis mažais tarnybos teikiamais privalumais, iš karto pasijuntu geriau.

Nusivalau mėlynių pėdsakus nuo lūpų ir pripažįstu pralaimėjimą. Susimoviau, nes kalbėjau ne taip, ji nebuvo iš poniučių genties, todėl su ja reikėjo kalbėtis kaip su keramike arba interjero dizainere.

Štai ko šis atvejis mane išmokė:

Nepamiršti tinkamai kalbėti. Nenuvertinti priešininko. Neskubinti klientų. Apgalvoti, kada familiarumas tinka, o kada jis atrodo kaip kišimasis ne į savo reikalus. Pardavinėjant kotedžų butus svarbiausias žodis yra kuklumas.

Kuklumas.

Pagalvoju, ar negalėtų jis tapti paskaitos tema.

Pasiimu iš spintelės du pakelius šviežių sulčių, iš abiejų įsipilu maždaug po pusę decilitro. Jei tiek išgersiu, niekas nepastebės.

Kuklumas.

Tai problemiška sąvoka, bet, kita vertus, tai neblogas išeities taškas, nors vien kuklumu retai kada pavyksta sudaryti sandorį. Norint sušildyti klientą, kuklumo pakanka. Kas įvyksta esant kuklumo stygiui, ką tik galėjau įsitikinti. Kuklus ir alkanas agentas nebūtų pavadinęs klientės poniute.

Nusprendžiu pasigaminti sumuštinį. Atidarau šaldytuvą ir randu jame man neįprastų gardumynų: pomidorų, graikiško sūrio, alyvuogių, prieskonių ir kremo su sezamo sėklomis. Ant duonos riekės uždedu visko po truputį ir keliu prie lūpų. Ruginė duona neišlaiko svorio ir sutrupa. Egzotiški skanėstai per burną ir kaklą nubyra ant marškinių ir prakaituotos odos. Nemaloniausius pojūčius sukelia kaklu ir krūtinės plaukais tekantys pomidorų syvai.

Padedu sutrupėjusią riekę ant stalo.

Tokie maži neapsižiūrėjimai aiškiai parodo, jog nesugebu gerai susikaupti. Panašiai ir ledo ritulininkams: jei tingi kibiai gintis ir pasiaukojamai kovoti, neverta tikėtis medalių.

Skamba telefonas, ir vėl Merja.

Atsiliepiu, bet nespėju nieko pasakyti, nes mane apkurtina riksmas.

Suprantu tik tai, kad šiandien pirmas kartas, kai paštas dirba sekmadienį.

12.10

My my, hey hey, rock' n' roll is here to stay. It's better to burn out than to fade away.

Sėdžiu ant akmens maždaug už trijų šimtų metrų nuo savo namo ir bandau suvokti, ką norėjo pasakyti šios dainos autorius. Galvoju, ar jis turėjo nors kokią politiko gyslelę, o gal šiomis eilutėmis suvalgydino man eilinę porciją mėšlo? Šią didžią dieną nenorėčiau nusivilti vienu iš svarbiausių nepolitinių veikėjų, dariusių įtaką namų fronto veteranams.

Kokia apskritai man dabar nauda iš šito priedainio? Spjaunu į Neilą Jangą, kaip ir į Džonį Roteną bei Miką Džiagerį, ir atsistojęs žengiu namo link.

Mane pasitinka šuo ir, nors maloniai jį šnekinu, elgiasi visai nedraugiškai.

Ką prarasiu, jei liksiu ramus? Viską.

Griebiu jį už gerklės.

Smaugiu iš visų jėgų. Jis vis dar urzgia. Nekreipiu į nieką dėmesio ir smaugiu toliau. Šuns kūnas ima trūkčioti, kaklas atrodo tarsi neįtikėtinai stora virvė. Galiausiai jis ima glebti. Pažiūriu į riešą: pulsas 134. Visai neblogai, nes sportuojant optimalus pulsas būna tarp 120 ir 150.

Dar paspaudžiu, ir šuo suurzgia paskutinį kartą.

Jis miršta.

Nutempiu šunį prie ūkinio pastato, atidarau duris ir paguldau jį prie žoliapjovės. Ant žoliapjovės ašmenų matosi žolės likučių. Kai viskas baigsis, teks juos nuvalyti ir ištepti ašmenis alyva.

Apžiūriu mirusįjį.

Jis visai švarus, nesimato nei kraujo, nei žaizdų ant kaklo. Mirusysis, vėsiame kiemo pastate priėjęs savo dienų galą, atrodo atsipalaidavęs. Žiūriu į pamėlynavusį, nuo skausmo persikreipusį snukį. Pataisau jį taip, kad atrodytų maloniau.

Atsisėdu palaukti, kol nurims pulsas. Pats žemiausias pulsas būna šiek tiek pagulėjus, bet dabar tam neturiu galimybių.

66. Turint galvoje sąlygas, visai neblogas rezultatas.

Ūkinis pastatas atrodo gražus ir tvarkingas. Prekybos agentai neskiria pagalbiniams pastatams pakankamai dėmesio ir pirkėjams užsimena apie juos lyg tarp kitko arba net iš aukšto. Tačiau seni, gerai prižiūrėti kiemo pastatai turi sielą, todėl ir atitempiau mirusįjį čia.

Jaučiuosi kupinas jėgų. Pastebiu, kad čia laikomos malkos, kirviai ir kita manta, be kurios nė vienas ūkinis pastatas nebūtų vertas dėmesio: grėbliai, kauptukai, virvės, darbinės pirštinės, slidės, kūjis, kastuvas.

Užspaudžiu mirusiojo akis.

Jo siela tampa laisva.

12.16

Ko tas Vikis ten urzgia ir draskosi?

Išeinu į lauką, bet Vikio niekur nesimato. Pašaukiu, bet jis vis tiek nepasirodo.

Kažkas išeina iš ūkinio pastato.

Ką man daryti? Kas jis toks?

Jis eina artyn. Tai tas bėgikas.

Kur Vikis?

Ką tai reiškia?

12.17

Oksanenas atrodo išsigandęs, nors tam nėra jokios priežasties.

Prieinu prie jo kaip įmanoma ramiau.

– Kuo geriausią dieną. Aš esu tas pats Matis Virtanenas. Tikriausiai prisimeni.

– Kur Vikis?

– Ar šuo? Labai jau piktas buvo. Paguldžiau jį truputį pasnausti.

– Kur jis... Kur Reino šuo?

– Jis miega. Čia visai netoliese.

– Ar tu jam nieko nepadarei?

– Nieko bloga. Eime į vidų.

– Ką nori pasakyti?

– Atėjau sudaryti galutinį sandorį. Su savimi turiu sutartį ir šimtą tūkstančių markių rankpinigių. Todėl einam į vidų.

– Dar net nesi matęs namo vidaus.

– Aš žinau, ką perku.

– Aš ne...

– Žinoma, tu sutinki. Eikim vidun ir dėl visko susitarkim.

– Aš niekur neisiu, aš iškviesiu policiją!

Deja, man tenka suimti Oksaneną už pažastų ir laiptais įtempti vidun. Nueiname į virtuvę. Pasodinu jį ant kėdės.

– Eik lauk, aš tau nieko bloga nepadariau.

– Nepradėk iš naujo. Namo pardavimo sutarties pasirašymas juk nėra joks stebuklas. Štai, čia paruošta sutartis.

Ištraukiu iš krepšio popierius ir padedu juos ant stalo. Norėdamas, kad jis pasijustų geriau ir kad reikalai nestovėtų vietoje, iš vidinės kišenės išsitraukiu pluoštą banknotų ir padedu jį šalia sutarties.

– Čia, Oksanenai, yra šimtas tūkstančių markių. Tai rankpinigiai. Likusius aštuonis šimtus tūkstančių gausi rytoj, kai dirbs bankai.

– Namas kainuoja milijoną du šimtus tūkstančių.

– Jis kainuoja devynis šimtus tūkstančių. Tai yra karo veterano namo kaina namų fronto veteranui.

– Kam tokiam?

– Namų fronto veteranui. Po karo tau buvo duotas sklypas ir šito namo brėžiniai. Žinau, nes mokiausi istorijos. Tuo tarpu man nebuvo duota galimybės gyventi mažame namelyje, nors geriausius savo metus atidaviau namams ir moteriai. Oksanenai, gerai perskaityk sutartį, tada pats viską suprasi.

Oksanenas paima sutartį ir prisimerkia. Paduodu jam akinius.

Visai be reikalo pakėliau balsą. Kai Oksanenas atidžiai perskaitys sutartį, jam ir taip viskas paaiškės.

12.20

Dirbant policijoje, retai pasitaiko galimybė geriau susipažinti su nusikaltėlio siela. Dažniausiai dėl to, kad jie tokios ir neturi. Tačiau šis dienoraštis slėpė daug informacijos. Šiaip jau jį reikėtų vadinti ne dienoraščiu, o kažkokiu užrašų knygelės ir tyrinėjimų medžiagos mišiniu. Dabar, kai byla išspręsta, o sąsiuvinio savininkui skirta bauda, norėčiau su juo apie šį tą pasikalbėti.

Jis padarė beveik visus įmanomus su teritorijos privatumu susijusius nusikaltimus. Tačiau šitas sąsiuvinis naudingas ne tik kaip šimto puslapių apimties idealus to įrodymas, bet ir kažkas daugiau, ko niekur neįmanoma pamatyti ar išgirsti. Tiesa, dalis jo idėjų ir išvadų nepamatuotos, bet, atsižvelgiant į situaciją, visiškai suprantamos.

Kaip moteris dėl daugelio dalykų esu tos pačios nuomonės, nors kaip pareigūnė negaliu sutikti nė su viena jo mintimi.

Šitas bėgikas yra stiprus, savo tikslo iš visų jėgų siekiantis žmogus. Kiek jis galėtų pasiekti, jei nukreiptų valią išmintingam tikslui; turėdamas tiek energijos, jis būtų galėjęs ir pats pasistatyti namą.

Šiandien nedirbu, todėl sėdžiu balkone ir vartau jo sąsiuvinį. Kažkaip keistai mėgaujuosi tekstu, retkarčiais sustoju ir pagalvoju, kodėl. Greičiausiai todėl, kad man pačiai asmeniškai nepatinka nei Helsinkis, nei idėja įsigyti namą.

Daug bėdų tas vargšas yra matęs. Iš pradžių net sunku pagalvoti, kad taip mąstančio žmogaus tikslas būtų nusipirkti namą. Ypač keistai atrodo jo surašyti aplinkos matavimai ir pastabos. Jis apskaičiavo netgi grotelių mėsai kepti suvartojamą elektrą ir žoliapjovių degalus. Sąsiuvinyje apskaičiuota ir tai, kiek vidutiniškai valandų per vasarą žoliapjovės būna įjungtos. Žoliapjovių burzgimą jis netgi įrašė į kasetę, kurią ketina pasiūlyti kokiai nors įrašų leidybos firmai. Jo nuomone, tokias kasetes būtų galima pardavinėti būstų parodose.

Iš visko galima spręsti, kad vyras šio to pasiekti galėtų ir kokioje nors kitoje srityje. Tekste yra užuominų apie nebaigtą išsilavinimą. O nekilnojamojo turto tyrinėjimo būdas išduoda jį tinkantį rimtoms mokslinėms studijoms.

12.21

Klausausi savo galvos spengimo, joje kunkuliuoja nesuvaldomas džiaugsmas.

Oksanenas skaito sutartį, jo rankos dreba, nesuprantu kodėl. Jo akys sudrėkusios, negi jis pradės verkti šią džiaugsmingą dieną?

– Ką pasakysi? Argi ne puikios sąlygos?

– Aš ne... Eik lauk. Atiduosiu pinigus ir laikrodį.

– Nepradėk blaškytis. Ar atidžiai perskaitei?

Oksanenas linkteli.

– Viską iki galo?

– Pasiimk pinigus ir viską, ką tik nori.

Matau, kad jis nesupranta. Negi atspausdinau per mažu šriftu? Paimu sutartį ir skaitau balsu.

– Pirkėjas sutinka su šia sąlyga: pardavėjas Taistas Oksanenas gali gyventi name iki gyvenimo pabaigos. Jis gyvens antrame aukšte, buvusiame savo sūnaus kambaryje. Pirkėjas sutinka ištisus metus du kartus per dieną gaminti Oksanenui šiltą maistą. Be to, Oksanenas turės tokias pačias teises, kaip pardavėjas ir jo šeimos nariai. Na? Ką pasakysi? Ši sutartis oficiali ir jos yra dvi kopijos. Betrūksta tik parašų. Ar būtum toks geras ir parašytum čia savo vardą?

Padedu sutartį priešais Oksaneną.

Jis ima ašaroti.

12.22

Jis didelis ir blogas ir elgiasi su manimi kaip tinkamas.
Kada gi ateis Reinas?
Ar Vikis dar gyvas, kodėl jis neatbėga ir nepuola jo?
Kaip man išsisukti?
Neturiu jėgų bėgti.
Negaliu ir pasirašyti.
Negi niekas negali ateiti ir išvesti jo lauk?

12.23

Sinę aš moku paguosti, bet ką daryti su šituo seniu? Jei Sinė verkia, apkabinu ją ir sakau: nieko baisaus, Sine, tėtis su tavimi.

Negi senukas visai nesuvokia, kokią puikią sutartį jam siūlau? Jis ne tik nemokėtų honoraro Kesamui, bet ir galėtų likti gyventi savo name, lygiai kaip kadaise būdavo daroma kaimuose. Kalbame apie moderniąją kartų kaitą. Ir apie šeimos ramybę. O pačiame sakraliausiame lygmenyje tai susiję su nuolatiniu atsinaujinimo procesu.

– Pasirašyk, ir baigsis visi oficialumai.

Jis nieko neatsako.

Negi man teks paimti jo ranką ir pačiam parašyti? Tai būtų nemalonu, nes jis vis dėlto dalyvavo kare ir pats savo rankomis pastatė šitą namą.

– Oksanenai, pasirašyk!

– Namas kainuoja vieną kablelis du...

– Jis kainuoja devynis šimtus tūkstančių, nes čia taip parašyta, nes aš taip suskaičiavau, po velnių!

– Taip, bet..

– Negi tu, prakeiktas apuoke, nesupranti, kad aš neturiu daugiau pinigų? Šita kaina yra namų fronto veterano kaina, apskaičiuota Džonio Roteno skaičiavimo mašinėle. Jei paimčiau iš banko dar tris

šimtus tūkstančių, už namą galutinai išsimokėčiau būdamas tavo metų, todėl taip nedarysiu, prisimink pats, kokio amžiaus sumokėjai visas skolas už savo namus!

Neturėčiau ant jo šaukti, nes jis yra mano ginklo brolis, o ne priešas. Tačiau ką daryti, jei niekaip nepavyksta išaiškinti tokio paprasto dalyko.

12.24

Ant palangės guli peilis.

Ar pavyktų jį pasiekti?

Ir kažin, ar jis nesurūdijęs, juk Marta naudojo jį darže.

Jei jis atsitrauktų bent per metrą, galėčiau pabandyti.

Nepasirašysiu.

Jau apsisprendžiau.

Tas vyras negaus mano namo.

Tuoj pat pasislinksiu ir griebsiu peilį, smogsiu jam ir bėgsiu, ištrūksiu ir išgyvensiu.

12.25

Sinė stovi prieplaukoje prie „Ursulos“ kavinės iškėlusi rankas kaip sparnus ir juokiasi.

Kai ji pro kavinės langą pamatė prieplauką, iškart užsimanė ten nueiti.

Taip tėtis darė prie didelio ežero, šaukia Sinė, turėdama galvoje Peijenę.

Sirka žvilgteli į laikrodį. Netrukus mums reikės eiti.

Imu verkti.

Paskutiniu metu buvo taip sunku, kad imu verkti kur papuola ir dėl pačių kvailiausių priežasčių.

Sinė prieina ir klausia, kodėl verkiu. Iš džiaugsmo mama verkia, atsakau. Iš džiaugsmo niekas neverkia, mama, neverk, prašo ji. Atsakau, kad dėl to nesirūpintų.

Apkabinu Sinę, ji užkrečia mane juoku, o vėjas pučia jos plaukus man į akis. Pro juos matau saulės spinduliuose raibuliuojančią jūrą ir žuvėdras, tarsi durklai smingančias iš aukštai ir stveriančias tai, kas joms priklauso.

12.26

Pakeliu stiklinę prie lūpų ir pajuntu dūrį į šoną.

Stiklinė krenta ant grindų, nevalingai mosteliu ranka, ji trenkiasi į bėgančio Oksaneno smilkinį, šoku iš paskos, spiriu jam į koją, jis krinta ant grindų, partempiu jį į virtuvę, pasodinu ant kėdės ir trenkiu jam į skruostą. Jis ima drebėti, šaukti ir verkti.

Jaučiu šone šilumą, prispaudžiu ranką prie žaizdos, ji nėra didelė. Ant grindų guli kruvinas peilis. Numetu jį į kriauklę.

Prieinu prie Oksaneno, be ceremonijų paimu jo dešinę ranką ir įbruku į ją rašiklį. Oksanenas bliauna, bet bendromis jėgomis mums pavyksta pasirašyti sutartį. Ant jos užlaša kraujo nuo mano rankos, bet dokumento teisėtumui tai neturi įtakos.

Dabar reikia nusiraminti.

Aš nenorėjau, kad viskas vyktų šitaip. Nesuprantu, kodėl Oksanenas griebėsi peilio. Kodėl jis nesuvokia, kad noriu jam gero? Negi jis tikrai nepastebi, kad kiekvieną sutarties punktą parengiau atsižvelgdamas į jo poreikius? Šį sekmadienį visame mieste niekas neturi tokios rankpinigių sumos, kokią turiu aš, niekas kitas nesutiktų ką tik nusipirktame būste apgyvendinti ankstesnį šeimininką ir du kartus per dieną gaminti jam valgį. Iš gerų produktų, susikaupus ir su meile.

Šiandien turėjau visai kitokių planų, bet dabar teks jį nugabenti į rūsį. Kartu užkursiu ir sauną, tai ramina.

12. 27

Kas gi bus dabar?

Jis čiumpa mane už pažastų.

Skauda koją ir skruostą.

Greitai mirsiu.

Kur Reinas?

Negi Vikis nebegyvas?

Greitai susitiksiu su Marta, jei tik tas dangus egzistuoja.

Kur mano sūnus? Ir jo žmona?

Matau keistus vaizdinius. Grindys, durys, sienos ir lubos linguoja ir sukasi. Skauda kulnus, nes jie trankosi į laiptus. Ar jis užmuš mane tuojau pat? Negi nuves į sauną? Baisu. Maudžia krūtinę.

Marta pasitiks mane.

Ji pažadėjo.

12.37

Nesimato Vikio, negi Taistas bus išėjęs su juo pasivaikščioti? Jis man apie tai nieko neužsiminė.

Pašaukiu Vikį.

Jo čia nėra.

Pabandau atidaryti duris, jos užrakintos.

Taistui tai nebūdinga, jis juk žinojo, kad ateisiu.

Šalia laiptų yra rūsio langelis. Pro jį matosi, kaip viduje kažkas juda.

Pasilenkiu pažiūrėti.

Mano širdis nesveika.

Ji gali neišlaikyti.

Kažkoks vyras suriša Taistui rankas už nugaros.

Širdis tuoj išlėks iš krūtinės.

Neturiu telefono.

Greitai nebegalėsiu kvėpuoti ir imsiu dusti.

Einu prie gatvės. Gal kas eis arba važiuos pro šalį.

Ar turėsiu jėgų parbėgti namo? Privalau. Ten telefonas. Kažin, kur Vikis? Gal irgi rūsyje? O kas tas vyras? Juk Taistas nėra turtuolis. Kodėl jį užpuolė?

12.45

Iki susitikimo su Oksaneno namo pirkėjais dar yra laiko, bet namo važiuoti negaliu. Paštininkas suspėjo pirmasis.

Nusprendžiu vykti tiesiai į Maununevos rajoną, nors norėtųsi nuvažiuoti į Iulistarą ir pastovėti po jo dangumi. Senasis mūsų kiemas nors truputį apramintų, nors esu tikras, kad pirmadienį Merja man vis tiek įteiks skyrybų dokumentus. Greičiausiai nepadės ir Rehuneno atsiųstas elektroninis laiškas.

Įsuku į tylų Oksaneno kiemą ir prieinu prie durų. Jos kažkodėl užrakintos.

Paskambinu į duris.

Labai keista, bet niekas neateina atidaryti. Juk jis pats reikalavo teisės likti namie. Galbūt vieši pas draugą. Sėduosi ant sūpynių ir prisidegu cigaretę.

Durys atsidaro. Nepažįstamas vyras su popieriais rankoje išeina ir atsisėda ant laiptų.

– Labą dieną, Kesamai. Atvykai pusvalandį pavėlavęs.

Jis pamojuoja popieriais. Einu artyn. Nepažįstu jo.

– Kas gi čia?

– Čia sutartis. Prieš akimirką Oksanenas man pardavė savo nekilnojamąjį turtą.

– Tai negaliojantis dokumentas. Mūsų kontoroje yra tikroji šio namo pardavimo sutartis. Pusę dviejų pradės rinktis pirkėjai. Kas jūs toks?

– Paštininkas.

– Kas, po velnių?

– Ir piniguočius.

– Ar tu...?

– Ką aš?

– ...visą šį laiką kankinai mane ir mus visus?

– Aš tik dariau viską, kad savo šeimai gaučiau namą sostinėje.

– Šitie popieriai visiškai beverčiai.

– Nė velnio.

– Tu privalai man sumokėti atlyginimą už tarpininkavimą.

– Neprivalau, nes sužinojau apie namą ne iš jūsų firmos. Pats jį radau ir pats susitariau dėl kainos.

– Kur Oksanenas?

– Miega.

– Aš jį pažadinsiu. Šitaip sutarčių niekas nesudarinėja.

– Tu jo nežadinsi. Sandoris buvo pasirašytas po ilgų ir sunkių derybų. Leiskim seneliui šiek tiek pailsėti.

– Aš šito taip nepaliksiu.

– Būtent taip ir paliksi. Perduok savo žmonai linkėjimų.

Nemėgstu smurto. Nė karto nesu niekam sudavęs, net pastūmęs nesu. Neketinu keisti savo įpročių ir dabar, todėl einu automobilio link. Reikia paskambinti Sutinenui ir į policiją. Būtinai turiu suvalgyti kad ir pačią mažiausią bandelę. Būtina prisėsti. Argi galima šitaip elgtis? Juk ir laikraštyje buvo pranešę, kad namas parduodamas. Pamenu, į tėvo kolegą kartą trenkė žaibas. Atsikvošėjęs jis aiškino, kad į jį pataikė Perkūno vežimo ratas. O į mane žaibas trenkė dabar. Pasaulis atrodo nelyginant skardis, nuo kurio aš krentu žemyn, trankydamasis į jo kraštus susilaužau rankas ir kojas, ir niekuo negaliu sau padėti, o Iulistaro dangus tolsta ir mažėja tarsi didžiulis vėjo nešamas polietileninis maišelis.

12.55

Suskamba tarnybinis telefonas.

Pasidedu sąsiuvinį ant kelių ir atsiliepiu.

Šį kartą suprantu visą Kohoneno raportą, nes vyrą, apie kurį jis kalba, kaip tik laikau ant savo kelių.

Kohonenas mano, kad reikės pastiprinimo. Esu tos pačios nuomonės.

Ir kadangi esu šio rajono vyresnioji konsteblė turiu pati vadovauti būriui. Sutariame, kad nedelsdama atvyksiu į Apkasų kelią.

12.58

Padedu Oksanenui įsitaisyti patogiau ir pasiūlau jam sulčių.

Jis pilnos sąmonės, tačiau krato galvą taip, kad atsigerti nepavyksta.

Pasakau jam, kad ketinu paruošti makaronų apkepo ir kad mano šeima netrukus atvyks pietų. Apgailestauju, kad kurį laiką Oksaneną teks laikyti surištą, bet neturiu kito pasirinkimo.

Užlipu laiptais viršun, iš vaistinėlės pasiimu binto ir apsirišu žaizdą. Ją reikėtų užsiūti, bet atrodo, jog tai liks pirmadieniui.

Iš šaldytuvo paimu butelį mineralinio vandens ir atsisėdu ant senos svetainės sofos. Susikeliu kojas ant stalo, prisidegu cigaretę ir žvilgteliu į laikrodį: ekrane bėga mažas elektroninis žmogeliukas, negi jis niekada nesustoja?

Apžvelgiu mažą jaukią svetainę. Už tai, kad nebandžiau išlikti ramus, gavau daug.

Rūkau kaip įmanydamas lėčiau.

Pulsas – 98. Kažin, koks būdavo Oksaneno pulsas per priešo antpuolius, tikriausiai viršydavo šimtą septyniasdešimt.

Nueinu į virtuvę ir užkaičiu vandenį makaronams.

Supjaustau svogūną ir į pieną įmušu kiaušinį.

Imu kepinti faršą. Dedu nedaug prieskonių, tik šiek tiek juodųjų pipirų, nes Oksanenui ugninis maistas tikriausiai nepatinka. Jei pri-

dėsiu per daug prieskonių, teks taisyti klaidą įpilant daugiau grietinėlės, o tokiu atveju apkepas gali išeiti pernelyg skystas.

Nusprendžiu pagaminti tiek maisto, kad jo užtektų ir rytojui. Tai šiek tiek priklausys nuo to, kiek valgys Sinė. Makaronų apkepas yra mėgstamiausias jos patiekalas.

Nusileidžiu į rūsį. Oksanenas švokščia. Vargšas žmogelis.

Atrišu jam rankas.

– Tikiuosi, neiškrėsi nieko kvailo.

Oksanenas neatsako.

Paglostau jam skruostą, ant kurio matyti mėlynė.

Viena akis užmerkta, kitos matosi tik baltymas.

– Taistai.

Jaučiuosi keistai, kreipdamasis į jį vardu.

– Hmmmmh.

– Ar gersi sulčių?

Pridedu stiklinę jam prie lūpų, jos šiek tiek prasiveria, pradedu pilti. Dalis sulčių per burną nuteka kaklu ir languotais marškiniais. Bandau nuvalyti jam smakrą ir kaklą. Kilsteliu Oksaneno galvą, atsimerkia ir antra akis. Žiūrėdamas abiem akimis jis akimirką atrodo kaip draugas. Bet žiūri jis ne į mane, žiūri į mažą langelį, už kurio boluoja kažkieno figūra.

13.02

Įsakau vyrams apsupti namą, o pati einu prie durų.

Paskambinu į jas.

Nė garso. Pažvelgiu pro šalia esantį langelį. Pamatau sėdintį seną vyrą, nukorusį galvą ant krūtinės. Virtaneno nesimato.

Paaiškinu vyrams, su kuo turime reikalą ir perspėju nesiimti jokių neapgalvotų veiksmų.

To sąsiuvinio savininkas nėra paprastas beprotis, jis tenori susigrąžinti savo šeimą.

Jis niekada nebuvo teistas, greičiausiai neturi nė ginklo, tačiau savo tikslo siekia stebėtinai atkakliai.

Taip pat pabrėžiu, jog jis ne alkoholikas ir ne narkomanas.

Luoma iš ūkinio pastato išneša negyvą špicą.

Dar kartą paskambinu.

Atidarau paštui skirtą angą ir prikišu prie jos burną.

– Mati Virtanenai! Kalba vyresnioji konsteblė Marita Kaliolahti. Išeikite lauk, kad galėtume ramiai viską išspręsti.

Jokio atsakymo.

Nulipu nuo laiptų, prieinu prie lango ir pabandau ką nors įžiūrėti. Saulė atsispindi stikle, padengdama jį raibuliuojančiu ir nepermatomu paviršiumi. Iš automobilio atsinešu megafoną.

13.04

Jei jie įsikiš, viskas bus sugadinta. Jie niekuo nesirūpina ir nieko nesupranta. Jie nesuvokia reikalo esmės ir galvoja, kad mano ketinimai pikti.

Makaronai jau tikriausiai bus pervirę.

Užbėgu į virtuvę, nukeliu puodą nuo viryklės ir nupilu vandenį. Kaip ir tikėjausi, makaronai virė per ilgai. Niekaip nebegaliu susikaupti. Sviestu ištepu kepimo skardą, supilu į ją makaronus ir su pienu suplaktą kiaušinį. Ant viršaus užtrupinu šiek tiek sūrio. Įkišu skardą į orkaitę ir pažvelgiu pro langą. Vyras mėlyna uniforma stovi prie gyvatvorės ir kalba sau per petį.

Nueinu į rūsį ir pasakau Oksanenui, kad maistas bus gatavas maždaug po keturiasdešimties minučių. Jis suinkščia ir ranka parodo sulčių stiklinę. Paduodu ją. Šį kartą jam pavyksta atsigerti. Viskas stojasi į vietas.

Pranešu Oksanenui, kad gyvendamas su mumis ragaus ne tik makaronų apkepo, kuris tėra vienas iš plataus repertuaro valgių, bet ir kitų suomių virtuvės šedevrų.

Tiesa, pirma mums reikia nusikratyti policininkų, kol jie dar nieko nesugadino.

13.05

Kohonenas prieina ir pasako, kad atėjo kažkokia moteris su maža mergaite. Moteris tvirtina esanti Mačio Virtaneno žmona.

Prieinu prie jų, prisistatau ir pasakau viską, ką žinau.

Moteris apsiverkia. Mergaitė įsikimba mamai į koją.

Sutariame, kad jos pasėdės ant galinės automobilio sėdynės.

Raminu moterį sakydama, kad padėtis visiškai kontroliuojama.

– Mes jus pakviesime, jei to reikalaus aplinkybės.

Vienas iš vyrų pasilieka su jomis automobilyje, pati su megafonu rankoje prieinu prie rūsio langelio.

– Čia vyresnioji konsteblė Marita Kaliolahti. Mati Virtanenai, ramiai išeikite lauk. Aš viską žinau. Turiu tavo sąsiuvinį! Paklausyk, skirsime tau minimalią bausmę!

13.06

Ji skaitė mano užrašus, ji pavogė mano ištisų mėnesių darbą.

Kaip jai ne gėda.

Pasistiebęs praveriu langelį.

– Dinkit iš čia! Mes deriname sutarties detales, ir tiek.

– Tu paėmei įkaitu seną žmogų.

– Jis visai ne įkaitas, jis liks čia gyventi. Mes jau pasirašėme sutartį, todėl eikit lauk iš mano kiemo!

– Nieko nebus! Tu privalai išeiti, kitaip mes įsilaušime vidun.

– Jums negalima, čia mano namai!

Norėdamas pamatyti, kas čia šaukia, užsilipu ant kėdės. Pareigūnės nematau, bet matau veją, mėlyną automobilį ir dar šį tą.

Helena ir Sinė.

Jos sėdi ten ir laukia manęs.

Mano mylimosios.

Jos atėjo anksčiau, nei buvome sutarę.

Nieko tokio. Apkepas tuoj bus gatavas.

Helena.

Pasakau Oksanenui, kad einu atsivesti Helenos ir Sinės. Oksanenas dreba, gal jam kartais šalta. Reikės šilčiau apkloti.

– Tuojau grįšiu ir eisime pietauti.

Užlipu laiptais, išeinu į prieangį ir atidarau duris į šviesą. Saulė spigina tiesiai į akis. Negaliu atskirti kiemo detalių, todėl abiem rankomis prisidengiu akis.

Kažkas čiumpa man už riešų.

Tempia mano rankas.

Sužvanga antrankiai.

Vėjas akimirką papučia į beržo šaką, kuri pajudinta uždengia saulę. Dar kartą pamatau jas.

13.07

Rugpjūčio popietė. Sėdžiu sūpynėse po kiemo obelimis ir basomis kojomis trinu veją. Tuojau jos išlips iš automobilio ir eisime kaitintis į jau šylančią sauną. Bet pirmiausia pavalgydinsiu tą, kuris man atidavė viską, ką turėjo.

Aukštame berže gieda paukštis – bet koks gi? Nors visą dieną klausiausi smarkaus rėkimo mano širdžiai neįprastu ritmu, dabar vis tiek negaliu atpažinti to, kuris savo dainomis kažką bando pranešti. Šiltas vėjelis įsisuka į beržą ir nuneša paukštį. Iškeliu rankas aukštyn, atplėšiu kojas nuo žemės, sūpynės juda nuo lengvų mano judesių. Darosi silpna. Dienos darbai taip mane išsekino, kad stojantis pasirodė, jog veja akimirką subangavo.

Hotakainen, Kari

Ho-314 Apkasų kelias : romanas / Kari Hotakainen ; iš suomių kalbos vertė Aurelijus Briedis. - Vilnius : Vaga, 2008. - 272 p.

ISBN 978-5-415-02028-7

Tragikomiškas žinomo suomių rašytojo K. Hotakaineno romanas pasakoja apie tipiško suomio svajonę nusipirkti namą. Nusprendęs bet kokia kaina išpildyti žmonos norą įsigyti namą, Matis griebiasi įvairiausių darbų: net erotinio masažo ir vogtų daiktų perpardavinėjimo. Ieškodamas savo šeimai tinkamo namo, Matis ima tyrinėti suomiškąjį gyvenimo būdą – seka kitų namų gyventojus ir nekilnojamojo turto agentus. Autorius kritiškai ir satyriškai analizuoja tokias šiuolaikines suomių gyvenimo problemas, kaip skyrybos, kartų nesusikalbėjimas, susvetimėjimas, vienatvė. Skirtingų personažų žvilgsniu pateikdamas tas pačias situacijas, rašytojas kuria spalvingus charakterius, ypač šiuolaikinio suomio vyro paveikslą.

UDK 894.541-3

Kari Hotakainen
APKASŲ KELIAS

Viršelio dailininkė Asta Puikienė

Maketavo Sigitas Vičius

Leidykla VAGA,
Gedimino pr. 50, LT-01110 Vilnius
El.p. info@vaga.lt; www.vaga.lt
Tel. +370 5 2498121; faks. +370 5 2498122

Spausdino AB Aušra,
Vytauto pr. 23, LT-44352 Kaunas
Tiražas 1550 egz.
Užsakymas 103

Tragikomedija, išsiskirianti sveiku juodu humoru ir satyros elementais – toks yra garsaus suomių rašytojo Kari Hotakaineno romanas „Apkasų kelias". Apnuogindamas šiuolaikines suomių gyvenimo problemas: skyrybas, kartų nesusikalbėjimą, susvetimėjimą, vienatvę, ir pateikdamas tas pačias situacijas skirtingų personažų žvilgsniu, rašytojas sukuria itin spalvingus charakterius ir ryškų šiuolaikinio suomio vyro paveikslą.

Pagrindinis romano herojus Matis, išgyvenantis santykių su savo žmona krizę, ryžtasi padaryti viską, kad susigrąžintų prarastą šeimą ir leidžiasi į svajonių namo paieškas. Sudėtingame, kartais net absurdiškų situacijų kupiname kelyje svajonės link Matis susiduria su paskolos gavimo problema, patiria daugybę komiškų ir graudžių išgyvenimų, dirbdamas pačius netikėčiausius darbus, kol galų gale tampa keistuoliu chuliganu, sekančiu kitų namų gyventojus ir nekilnojamo turto agentus.

